

পীতাম্বৰ কবির

উষা-সাবিনয়

সম্পাদক

শ্ৰীধৰেশ্বৰ নেওগ

গীতাৰূপ কবিতা

উষা-পৰিণয়

DEPARTMENT OF LIBRARY
871/491
N 35. 112h

তিনিখনি পুৰণি পুথি আৰু এখনি ছপা

পুথিৰপৰা গৃহীত পূৰ্ণাঙ্গ পাঠ

ভূমিকা আৰু শব্দ নিৰ্দেশিকাৰে

শ্রীমহেশ্বৰ নেওগ এম. এ., ডি. ফিল

অধ্যাপক, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

সম্পাদিত

তৃতীয় তাণ্ডৰণ

১৮৮০ শক

লক্ষ্যাহ্, বুক্, ষ্টল

গুৱাহাটী : অসম

Usha-parinaya, an early Assamese poem, including 37 songs in Ragas or classical melody modes, written by Pitambara Kavi, 16th century A.C., Kamatapur (Cooch Behar), edited with critical Introduction and Glossary, by Maheswar Neog, M.A., D.PHIL., Lecturer in Assamese, Gauhati University. Published by Bichitra-narayana Dutta Barooah, B.L., Lawyer's Book-Stall, Gauhati, Assam. 3rd edition, June 1959 (1st edition, May 1951, Golaghat : 2nd edition, September 1955, Gauhati).

মুদ্রক :

শ্রীকালীচৰণ পাল

নবজীৱন প্ৰেছ

৬৬ গ্ৰে ইন্টি, কলিকতা-৬

সম্পাদকৰ নিবেদন

তৃতীয় তাঙৰণ

‘উষা-পৰিণয়’ৰ তৃতীয় প্ৰকাশৰ আৱশ্যক পৰাত পুনৰ ছপাশাললৈ পঠোৱা হ’ল। পুথিৰ পাঠ, ভূমিকা আৰু শব্দ-নিৰ্দেশিকাৰ কোনো সংস্কাৰৰ প্ৰয়োজন বোধ নোহোৱাত ইয়াত পুনৰুদ্ৰণ মাত্ৰ কৰা হৈছে।

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

মহেশ্বৰ নেওগ

১ জুন, ১৯৫৯

দ্বিতীয় তাঙৰণ

চাৰি বছৰৰ আগতে ‘উষা-পৰিণয়’ৰ আমাৰ সংস্কৰণ প্ৰকাশ পাইছিল। ইতিমধ্যে সেই তাঙৰণৰ পুথিখিনি শেষ হোৱাত আৰু কোনো কোনো মহলে দ্বিতীয় তাঙৰণ “অপৰিহাৰ্য্য” আৰু “নহ’লে নহ’ব” বুলি সকীয়াই থকাত লয়াৰ্ছ বুক ষ্টলৰ উদ্যোগত পুনৰ ছপাশালত দিয়া হ’ল। ইয়াৰ বাবে মূল পুথিৰ পাঠ এবাৰ লুটিয়াই চোৱা হ’ল, ভূমিকাখন পুনঃসংস্থাপন কৰা হ’ল আৰু শব্দ-নিৰ্দেশিকা নতুনকৈ আৰু ডাঙৰকৈ যুগুত কৰা হ’ল। বৰ্ণ-বিশ্ৰাস আধুনিক আৰ্হিলৈ আনিবলৈ আমি যত্ন কৰা নাই আৰু ক’ৰবাত একেটা শব্দৰে দুবিধ জোঁটনি কিলেও তাক লৰচৰ নকৰা আধুনিক সম্পাদনৰ দৃষ্টিৰপৰা আৱশ্যকীয় নহয় বুলিয়ে বিবেচনা কৰিলো। শ্ৰীনিভাৰ্ষাৰাম দাসৰ প্ৰাথমিক তাঙৰণত পীতাম্বৰৰ আৰু তেওঁৰ কাল আৰু স্থানৰ বৈশিষ্ট্য থকা আতিথানিক আৰু বৈয়াকৰণ ৰূপ বিকৃত হোৱাৰ উপৰিও মাজে মাজে দুই-এশাবী কবিতা সম্পূৰ্ণ বাদ পৰি গৈছিল। এনে পাঠে তানা আৰু সাহিত্য দুই ফালৰপৰা পীতাম্বৰৰ বিষয়ে ভুল ধাৰণা সৃষ্টি কৰিব পাৰে। কাব্যখনি পঢ়াৰ সময়ত শব্দ-নিৰ্দেশিকাৰ ফালে চকু ৰাখিলে পাঠকৰ তাণ্ড্য-বিষয়ক আহকাল মৰিব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

শ্ৰীমহেশ্বৰ নেওগ

২৯ আগষ্ট, ১৯৫৫

শলাগ-জাননী

প্ৰথম তাঙৰণ

অসম ছৰকাৰৰ বুৰঞ্জী আৰু পুৰাতত্ত্ব বিভাগৰ অধ্যক্ষ ডক্টৰ শ্ৰীযুত সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা ডাঙৰীয়াৰ সৌজন্যত বিভাগীয় পুথি-ভঁৰালৰ ১৩০-সংখ্যক পুথি (পণ্ডিত ৮হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ সংগৃহীত), ৪৮২-আৰু ৪৮৪-সংখ্যক পুথি দুখনি (কামৰূপৰ টিহু অঞ্চলত প্ৰাপ্ত) পাই সম্পাদকে কৃতাত্ম মানিছে। ডেৰ কুৰি বছৰৰ আগতে হাজোৰ ওচৰৰ হাৰদিয়াৰ শ্ৰীযুত নিভাৰ্ষাৰাম দাসৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত, বৰ্ত্তমানে দুস্প্ৰাপ্য ছপা পুথিখনি শ্ৰীযুত মহিমচন্দ্ৰ তালুকদাৰৰপৰা পোৱাত এই পূৰ্ণাঙ্গ সংস্কৰণটি উলিওৱাৰ সুবিধা ঘটিছে। সম্পাদন-কাৰ্য্যত ডক্টৰ শ্ৰীযুত বাণীকান্ত কাকতিদেৱৰ পৰা গুৰুজনোচিত দিহা-পৰামৰ্শ পোৱা হৈছে। এখেতসকলৰ ওচৰত সম্পাদক চিৰকৃতজ্ঞ।

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

শ্ৰীমহেশ্বৰ নেওগ

২১ মে, ১৯৫১ ছন

ব'হাগী পূৰ্ণিমা, ৫০৩ শঙ্কৰাব্দ

সূচী

ভূমিকা

পিঠি

পীতাম্বৰ কবি আৰু তেওঁৰ ৰচনাৱলী ...	...	১৩
পীতাম্বৰ প্ৰাক্শঙ্কৰী কেনেকৈ ...	...	২১
পীতাম্বৰ কবিৰ ভাষাৰ বিশেষত্ব ...	...	২২
পীতাম্বৰৰ কাব্যৰ লৌকিকতা আৰু বিশেষত্ব, হৰিবংশৰ বিষয়-বস্তুৰ পৰিবেশন ...	...	২৪
সামাজিক পটভূমি ...	...	৩১
উষা-সাহিত্য ...	...	৩২
উষা-পৰিণয়ৰ ছন্দ আৰু ৰস ...	...	৩২
‘পাঁচালী’ শব্দৰ বিষয়ে ...	...	৩৪

উষা-পৰিণয়

গৃহাৰম্ভ আৰু কবি-পৰিচয় ...	...	১
হৰ-পাৰ্শ্বতীৰপৰা বাণাসুৰৰ বৰ-লাভ ...	...	৪
উষাৰ জন্ম আৰু শোণিতপুৰত বিমঙ্গল-দৰ্শন ...	...	৬
উষাৰ দাইৰ সতৰ্ক-বাণী ...	...	৭
বাণাসুৰৰ গৰ্জ-বাণী ...	...	৯
উষাৰ চৰিত্ৰ আৰু ৰূপ-যৌবন ...	...	১২
বসন্তৰ সমাৰোহ ...	...	১৪
ফুলবনত হৰ-পাৰ্শ্বতীৰ কাম-কেলি ...	...	১৬
কাম-কেলি দেখি বিবাদ-বিমনা উষা ...	...	১৯

ଓଷାৰ ମନ ବୁଝି ହବ-ପାର୍ବତୀৰ ପତି-ବବ-ଦାନ ; ଓଷାৰ

ସଖୀ ଚିତ୍ରଲେଖା ଅମ୍ବରୀ	...	...	୨୦
ଯକ୍ଷିଣୀ କାମସେନାৰ ଯାଯାତ ଅନିରୁଦ୍ଧର ମଦନ-ସ୍ବପ୍ନ	...	...	୨୨
କାମସେନାৰ ବତି-ତନ୍ତୁ	...	...	୨୪
ବତି-କାତବ ଅନିରୁଦ୍ଧ କୁମାର	...	...	୨୫
ଅନିରୁଦ୍ଧ-କାମସେନାৰ ବତି-କ୍ରୀଡ଼ା	...	...	୨୭
ଅନିରୁଦ୍ଧର କାମ-ମୋହ	...	...	୨୯
ଅନିରୁଦ୍ଧର ଦେଶାନ୍ତରୀ-ବେଶ-ଧାରଣ	...	...	୩୦
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଆଶ୍वास-ବାଣୀ ଆରୁ କୁମାରକ ବାନ୍ଧିବଲେ			
ଐହବୀ-ନିଯୋଗ	...	...	୩୧
ଓଷାৰ ସପୋନ ; ପୁଷ୍ପିତା-ଅରସ୍ଥା-ପ୍ରାପ୍ତି :			
ସଖୀ ବାମାତ କୁମାରୀ-ବ୍ରତ-ଭଙ୍ଗ-ସନ୍ତାପ-ପ୍ରେକାଶ	...	...	୩୬
ଓଷାৰ ବିବହ-ଲକ୍ଷଣ	...	...	୩୯
ଅବଶ-ମାତ୍ରକେ ଚିତ୍ରଲେଖାৰ ଆଗମନ	...	...	୪୨
ଓଷାৰ ମୁଖତ ସପୋନର କାମ-କେଳିର ବିରଚନ	...	...	୪୪
ଓଷାৰ ପୁନର ବିବହ-ବିଳାପ	...	...	୪୮
ଚିତ୍ରଲେଖାৰ ତିନି ଲୋକର ଚିତ୍ର ଲିଖାବ ପ୍ରସ୍ତାବ	...	...	୪୯
ମହାଦେବର ବବ ଲେ ଚିତ୍ରଲେଖାବ ଚିତ୍ରପଟ-ନିର୍ମାଣ ;			
ଅନିରୁଦ୍ଧର ଚିନାକି	...	...	୫୧
ଚିତ୍ରଲେଖାବ ନିବାଶ ବାଣୀ	...	...	୫୬
ଚିତ୍ରଲେଖାବ ଦ୍ଵାବକା-ସାତ୍ରା	...	...	୫୭
ନାବଦର ନିକଂସାହ-ବାଣୀ	...	...	୬୦
ଚିତ୍ରଲେଖାବ କବ୍ଧ ବଚନ	...	...	୬୧

	পিঠি
নাৰদ-দত্ত তামসী বিছাবে চিত্ৰলেখাৰ কুমাৰ-হৰণ ...	৬৩
অগ্নিগড় দেখি অনিৰুদ্ধৰ আতঙ্ক ...	৭৪
চিত্ৰলেখাৰ আশ্বাস-বাণী ...	৭৫
অনিৰুদ্ধৰ অগ্নিগড়-প্ৰৱেশ, মায়া-পোহৰত নগৰ-দৰ্শন ...	৭৭
উষা-অনিৰুদ্ধৰ গন্ধৰ্ব-বিবাহ ...	৮৩
উষা-অনিৰুদ্ধক দেখি কোকিলা ধাইৰ কোপ ..	৮৫
বাণাসুৰৰ ওচৰত কোকিলাৰ গোচৰ ...	৮৭
বাণাসুৰৰ কোপ ...	৮৯
দানৱ-সেনা উষাৰ অন্তিমপুৰ প্ৰৱেশ কৰে ...	৯০
অনিৰুদ্ধই নাৰদৰ আশীৰ্বাদ লভে ...	৯৩
অনিৰুদ্ধৰ প্ৰতি দানৱ-সেনাপতি ...	৯৪
দানৱ-সেনাপতিৰ প্ৰতি অনিৰুদ্ধ ...	৯৬
অনিৰুদ্ধৰ হাতত দানৱ-সেনাপতি আৰু প্ৰমথসকল পৰাজিত ...	৯৮
বাণাসুৰৰ বগলৈ সাজ-পাৰ ...	১০৬
বাণাসুৰৰ যুদ্ধ-সজ্জা শুনি উষাৰ আতঙ্ক ...	১০৭
অনিৰুদ্ধৰ প্ৰতি উষাৰ মিনতি ...	১১১
অনিৰুদ্ধৰ প্ৰত্যুত্তৰ ...	১১২
অনিৰুদ্ধৰ প্ৰতি বাণাসুৰৰ গৰ্ব-বচন ...	১১৫
অনিৰুদ্ধৰ প্ৰত্যুত্তৰ ...	১১৮
অনিৰুদ্ধ আৰু বাণাসুৰৰ যুদ্ধ ; অনিৰুদ্ধ নাগ-পাশত আবদ্ধ ...	১১৯
বাণাসুৰৰ প্ৰতি কুভাণ্ডৰ উপদেশ-বাণী ...	১২৫
বাণাসুৰৰ সমিধান ...	১২৯
উষাৰ বিলাপ ...	১৩৩

	পিঠি
অনিকল্পৰ প্ৰবোধ-বাণী	১৩৬
নাৰদৰ উপদেশত উষা-অনিকল্পৰ দেৱী-তুতি ...	১৩৭
অনিকল্পক নাপাই যাদৱ-সমাজত চিন্তা, অশ্বসন্ধানৰ অৰ্থে দূত-প্ৰেৰণ	১৩৯
বিফল-মনোবথ দূতৰ বচন	১৫০
নাৰদৰ মুখত বাৰ্তা	১৫১
কৃষ্ণ, বলৰাম, প্ৰহ্লায়ৰ শোণিত-যাত্ৰা	১৫৫
কৃষ্ণ আদিৰ অগ্নিগড-লজ্জান	১৬১
বাণাসুৰে দূতৰ মুখে বাৰ্তা লয়	১৬৩
কৃষ্ণ-বল-কামৰ লগত অগ্নিৰাৰ যুদ্ধ	১৬৫
বলৰামৰ যুদ্ধ-বিক্ৰম .. .	১৬৭
শঙ্কৰৰ গণ আৰু অগ্নিৰাৰে শ্ৰীকৃষ্ণৰ যুদ্ধ ...	১৬৯
জৰাসুৰৰ ভয়ঙ্কৰ ৰূপ	১৭০
বলৰাম-জৰাসুৰৰ যুদ্ধ	১৭১
শ্ৰীকৃষ্ণ-জৰাসুৰৰ যুদ্ধ, জৰাসুৰৰ পৰাজয় ...	১৭৪
জৰাসুৰৰ বব-লাভ .. .	১৭৬
বাণাসুৰৰ শঙ্কৰ-পূজা .. .	১৭৮
শঙ্কৰ প্ৰসন্ন	১৮০
শঙ্কৰ, কাৰ্ত্তিক গণেশ আৰু গণসকলৰ ৰণ-সজ্জা ...	১৮১
হৰি আৰু হৰৰ বাক্যযুদ্ধ	১৮৫
হৰি আৰু হৰৰ সমৰ	১৮৯
যুদ্ধ-ভাৰাত্ৰাতা পৃথিৱী ব্ৰহ্মাৰ কামত	১৯১
ব্ৰহ্মাৰ হৰি-হৰ-স্তুতি	১৯২

হৰৰ বিখ-ৰূপ আৰু হৰি-হৰৰ অভেদ-ৰূপ-দৰ্শন ;

হৰি-হৰৰ যুদ্ধ-নিবৃত্তি ...	...	...	১৯৩
হৰৰ কৈলাস-গমন ...	...	...	১৯৪
কাৰ্ত্তিক-শ্ৰীকৃষ্ণৰ ঘোৰ যুদ্ধ ...	..	...	১৯৫
দিগম্বৰী হৈ পাৰ্ৱতীয়ে কাৰ্ত্তিকক ৰক্ষা কৰে .			১৯৯
বাণাসুৰৰ দূতৰ সান্নিধ্য-বাণী ..	..	..	২০০
বাণাসুৰৰ বণ-সজ্জা ...	..	...	২০২
অমঙ্গল দেখি কুতাণ্ডৰ বাধা ..	..	...	২০৩
বাণৰ গৰ্জ-বাণী ...	...	...	২০৫
বণ-ক্ষেত্ৰত বাণাসুৰৰ ভীষণ ৰূপ .	..	..	২০৭
শ্ৰীকৃষ্ণৰ সমুখত বাণৰ দৰ্প-বাণী ..	..	..	২০৭
শ্ৰীকৃষ্ণৰ পৰিহাস .	..	...	২০৮
বাণ-কৃষ্ণ-সংগ্ৰাম ..	..	...	২০৯
বাণৰ পৰাভৱ ...	...	...	২১০
গৰুড় আৰু ধ্বজ-ময়ূৰৰ যুদ্ধ ...	...	...	২১১
শঙ্কৰৰ বথত উঠি বাণে পুনৰ যুঁজে ...	...	..	২১২
শ্ৰীকৃষ্ণৰ চক্ৰ-আৰোপণ ...	...	..	২১৩
বণক্ষেত্ৰত পুনৰ দিগম্বৰী মহামায়া ...	...	...	২১৫
কৃষ্ণই বাণৰ সহস্ৰ বাহ ছেদ কৰে ..	..	...	২১৬
বাণাসুৰৰ পুনৰ বাণ-সন্ধান ...	...	...	২১৭
বণ-ক্ষেত্ৰলৈ হৰৰ আগমন আৰু বাণাসুৰৰ প্ৰাণ-ৰক্ষা			২১৭
হৰৰ সমুখত বাণাসুৰৰ নৃত্য-গীত আৰু প্ৰমথৰ			
অধিপতি-পদ-লাভ ...	...	...	২১৯

	পিঠি
ত্ৰিভূৱনৰ আনন্দ-উৎসৱ	২২১
উষাৰ আগত চিত্ৰলেখাৰ যুদ্ধ-বিৱৰণ	২২২
কৃষ্ণৰ পৰিচয়	২২৫
বলৰামৰ পৰিচয়	২২৬
কামদেৱৰ পৰিচয়	২২৭
চিত্ৰলেখাৰ প্ৰকৃত উদ্দেশ্য	২২৭
অনিৰুদ্ধৰ বন্ধন-মোচন	২২৯
অনিৰুদ্ধৰ কৃষ্ণ-স্তুতি	২৩০
উষাৰ আনৰণি	২৩২
কুতাণ্ড ৰজা-ৰূপে অভিষিক্ত	২৩৩
উষা-অনিৰুদ্ধৰ বিবাহৰ আয়োজন	২৩৪
বিবাহ-উহাৰ	২৩৬
সত্যভামাৰ কাৰণে বৰুণালয়ৰপৰা দেখু-আনয়ন	২৩৮
কৃষ্ণ আদিৰ দ্বাৰকা-প্ৰৱেশ	২৪২
সামৰণি, পুনৰ কবি-পৰিচয়	২৪৩
পাঠান্তৰ	২৪৫
শব্দ-নিৰ্দেশিকা	২৫২

উষা-পৰিণয়

॥ শ্ৰীকৃষ্ণায় নমঃ ॥

নাৰায়ণং নমস্কৃত্য নৰকৈৰৱ নৰোত্তমং ।

দেৱীং সৰস্বতীকৈৰৱ তন্তো জয়মুদীৰয়েৎ ॥

গ্ৰহাৰম্ভ   দৈৱকিনন্দন জয় তৃভুবন-হেতু ।

আৰু   হেন কৃষ্ণ কৃপাময় ভৱ-সিন্ধু-সেতু ॥

কবি-পৰিচয়   জাহ্নক স্মৰণে বাড়ে সম্পদ সভাৰ ।

বিধিনি পলায় সাত সাগৰেৰ পাৰ ॥ ১

শ্যাম তনু সঙ্গৈ ধেনু অঙ্গৈ গোষ্ঠ-বেনু ।

মুকুট সিৰত আছে কৰে ধৰে বেনু ॥

মুকুটেৰ আসেপাপে কিশলয় ভাল ।

কৰ্ণত কুণ্ডল সোভে কণ্ঠে বনমাল ॥ ২

কপালে তিলক শোভে কাখে ৰেতলড়ি ।

পৰিধান পিত ৰত্ন হাতে সিঙ্গা ধৰি ॥

সিন্ধু মুনিগনে জাক ধ্যানেত নাপায় ।

হেন নাৰায়ন গোপসিন্ধু সঙ্গৈ ধায় ॥ ৩

নাহি আত্ম অন্ত যাৰ এ ৰূপ আকাৰ ।

তাহে হৰি কৈল যত্নকুলে অৱতাৰ ॥

দৈত্য মাৰি খণ্ডাইলেক পৃথিবিৰ ভাৰ ।

হেন নাৰায়ন শুভ কৰক সৱাৰ ॥ ৪

হৰিনাম শ্রুনে জেৱা হৰি বোলে মুখে ।
 ধন 'পুত্ৰ পৰিৱাৰ বাড়ে নানা শ্রুথে ॥
 বাড়ে পৰমায়ু সম্পদ অতিসয় ।
 অন্ত কালে ৰথে চড়ি স্বৰ্গলোকে জায় ॥ ৫
 কামাতানগৰে শ্রুৰপুৰি পৰতেক ।
 তাতে সিন্ধু পিতাম্বৰ নামে কৰি এক ॥
 হৰিবংশ পুণ্য কথা আনন্দউদয় ।
 জাহাক শ্রুনিলে সবে বিম্বি দুৰ হয় ॥ ৬
 ধন ধান্য সম্পদ বাড়য় আতি শ্রুথে ।
 অন্ত কালে ৰথে চড়ি জায় বিষ্ণোলোকে ॥
 একথা শ্রুনিলে নৰ সঙ্কট এড়ায় ।
 মনোৰথ সিদ্ধি সব বৈৰি ক্ষয় জাই ॥ ৭
 একমনে শ্রুনে জিতো সময় জাত্ৰাৰ ।
 সৰ্ব্ব কাম সাধে শ্রুথে আসে আৰোবাৰ ॥
 শ্ৰীভাগৱত-কথা অমৃত মধুময় ।
 শ্রুনিলে পাতোক ধণ্ডে বিম্বি দুৰ হয় ॥ ৮
 হেন মধুমন্ত্ৰ কথা কহে ধিৰজনে ।
 শ্রুনি পিতাম্বৰে হেন গুনে মনে মনে ॥
 স্নোকবন্ধে বেস্ত কথা ব্যাস ঋষি মুখে ।
 ৰচিলো পাঞ্চালি জেন বুঝে সৰ্ব্বলোকে ॥ ৯
 ব্যাসৰ মুখৰ কথা আনিবো আৱসে ।
 আৱসৰ ৰচিবো তাহাৰ আসেপাসে ॥

সেবন্ধে বান্ধিলে মানি অধিকে দৃপিতি ।
 নাবুলিহ মন্দ মোকে কৰোহো কাঙ্কুতি ॥ ১০
 মোৰ দোষ মৰসিয়ো সভাসদ লোকে ।
 বচিবো পাক্কাণি তাতে জত দোষ থাকে ॥
 ক্ষেমিহ সকলো দোশ সুন মধু বানি ।
 কণ্ঠে পৰসন ছয়ো ভাৰথি গোসানি ॥ ১১
 জেনমতে চিত্ৰলেখা হৰিলা কুমাৰ ।
 হইল গন্ধৰ্ব বিহা সহিতে উশাৰ ॥
 সুনিয়া সে বানাসুৰ আতি বড় বোসে ।
 জেনমতে কুমৰ বান্ধিল নাগপাসে ॥ ১২
 নাৰদে জানাইলা গৈয়া দেব নাৰায়ণ ।
 সুনিয়া কৰিলা কোপ দৈৱকিনন্দন ॥
 গৰুড়ে চড়িয়া আইল সুনিতনগৰে ।
 সঙ্গে কামদেৱ আৰো বিৰ হলন্ধৰে ॥ ১৩
 ক্ৰোধ কৰি দানব ৰাজাকে কৰি জুন্ধ ।
 চক্ৰে হানি ছেদিলেক সহস্ৰেক ভুজ ॥
 লফৰ ৰাখিতে পাছে আসিলা সঙ্কৰ ।
 হৰি হৰ জুঝিলে সে বড়ই সমৰ ॥ ১৪
 পুণ্য কথা সুনিতে নাকৰ একমতি ।
 একমনে সুনিলেসে বাড়য় সম্পতি ॥
 শ্ৰৱনৰমন কথা সুন্য একমনে ।
 হৰি পৰসনে কৰি পিতাম্বৰে ভনে ॥ ১৫ ॥*

হৰ-পৰ্বতীৰ- বৈসম্পায়ন বদতি সୁনিয়ো জগ্নিজয় ।

পৰা   প্ৰচণ্ড দানৱ বান বলিৰ তনয় ॥

বৰ-লাভ   নৃপ বানাসুৰ মহিসি মহামতি ।

ৰূপে গুনে জোৱনে সম্পূৰ্ণ সিতো আতি ॥ ১৬

তপ কৰে বানাসুৰ অনেক বৎসৰ ।

ভবানি সহিতে তুমুট হইল সঙ্কৰ ॥

চড়িয়া বৃসভ পৃষ্ঠে কোলে মহামায়া ।

আসিয়া মহেস তবে কৈলাস চাড়িয়া ॥ ১৭

কি কাৰনে কৰ তপ বোলে পশুপতি ।

বৰ দেঞ তোৰ তপে তুমুট ভৈলো আতি ॥

বানাসুৰে দেখিলা আসিলা গঙ্গাধৰ ।

প্ৰনাম কৰিয়া তুতি কৰিলা বিস্তৰ ॥ ১৮

হাত জোড়ে বোলে দেৱ পৰম ইসান ।

জদি বৰ দিবা প্ৰভু কৰ অৱধান ॥

তোমাৰ তনয় দেৱ কাৰ্ত্তিক গোসাই ।

বৰ দেহ তাৰ আমি হই ছোট ভাই ॥ ১৯

দেৱি হোক মাৰ মোৰ বাপ তনয়ন ॥

বৰ দেহ গোসানি কৰোহো তনপান ॥

স্বৰ্গ মঞ্চ পাতালে আমাৰ হোক বস ।

তিনো লোকে ঘোষে যেন মোৰ বিৰজস ॥ ২০

আমাৰ নগৰে প্ৰভু থাকিহ সদায় ।

জথা স্মৰহো জেন দেখোহো তথায় ॥

বানেশ বচন স্থনি দেৱ উমাপতি ।
 কি কহে দানৱ কথা স্থনহ পাৰ্বতি ॥ ২১
 পুত্ৰৱতে দানৱক দেহ তনখিৰ ।
 এ তিনি ভুৱনে জেন হয় মহাবিৰ ॥
 জে স্থনিতপুৰেতে কাৰ্ত্তিক উতপতি ।
 সেহি দেশ দানৱকে দেহ পশুপতি ॥ ২২
 তিনি লোকে হৈব তোৰ প্ৰতাপ প্ৰচণ্ড ।
 সংসাৰ জড়িয়া জস বহিব অখণ্ড ॥
 পলাইব দেৱতাগন তোহোৰ তৰাসে ।
 মন কৈলে আমাকো দেখিবে তোৰ পাসে
 জত বৰ চাহিলি সকলে দিলো বিৰ ।
 অনন্তৰে মহামায়া দিলা তনখিৰ ॥
 পাইলা মউৰধ্বজ দানৱ প্ৰধান ।
 কৈলাসে লড়িলা বৰ দিয়া তুনয়ন ॥ ২৪
 আসিলা দানৱ তেবে স্থনিতনগৰ ।
 খেদাইলা সকলে দেৱ আৰ পুৰন্দৰ ॥
 সঙ্কৰেৰ বৰেসে জিনিয়া লোক তিনি ।
 আপুনে পাতিলা বায়ু বৰুন অগনি ॥ ২৫
 তৃভুবনে হৈব সে আপুনি অধিকাৰ ।
 থাকোক একথা স্থনা জনম উসাৰ ॥
 মহা ঘোৰ হুইব সে জে বড়ই সমৰ ।
 দানৱৰ কাৰণে জুৰিলা হৰি হৰ ॥ ২৬

উষাৰ জন্ম বৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন। জন্মিজয়।
 আৰু উপজিল কণা এক ৰূপে আতিসয় ॥
 শোণিতপুৰত সতেক ভাইৰ সেসে উসা ভৈল জাত।
 বিমঙ্গল সকল সোণিতপুৰে মহা উতপাত ॥ ২৭
 বিপৰিত ডাকে মেঘে ৰুধিৰ বৰিসে।
 উল্লাময় অনেক জে দেখিয় আকাসে ॥
 দক্ষিন দিসত লোকে দেখে ধুমকেতু।
 উসাৰ জনম দৈত্যবিনাসৰ হেতু ॥ ২৮
 সকল সোণিতপুৰে গিধিনিৰ মেলা।
 বনৰ হৰিনি কৰে নগৰত খেলা ॥
 শূকালে কৰয় ৰোল সভা বেড়ি বেড়ি।
 সমাজে আসিয়া সন্মেল কৰে জড়াজড়ি ॥ ২৯
 বিমঙ্গল দেখিয়া সে দানৱ প্ৰধান।
 সঙ্কৰেৰ বৰে কিছো নাকৰে গিয়ান ॥
 মিছা বিমঙ্গলে মোক কি কৰিতে পাৰে।
 নাহি তৃভুবনে হেন মোকে বন কৰে ॥ ৩০
 জিনিলো কুব্বেৰ জন্ম বৰুন বাসৱ।
 নাসে কেনে এখনে আইসোক কোন দেৱ ॥
 এহি বুলি হৰিসে থাকিব বানাসুৰ।
 আসিলা উসাৰ খাই ছাড়ি অন্তেপুৰ ॥ ৩১
 হাতজোড়ে বোলে দেব নাকৰহ ৰোস।
 ভসাঞ কুমাৰি জলে নাহি কিছো দোস ॥

জত বিমঙ্গল হৈল আপুনে দেখিয়া।
 নিসৰ্কে থাকিল। কেনে হৃদয় ভাবিয়া ॥ ৩২
 আশ্ৰা কৰা কুমাৰি এড়িয়া আসি জলে।
 তেবেসে সোণিতপুৰি থাকিব কুসলে।
 ফলিব প্ৰমাদ সে জে কে ৰাখিতে পাৰে।
 হৰি পৰসনে কৰি কহে পিতাম্বৰে ॥ ৩৩ ॥*

॥ ভৈৰৱি ৰাগ ॥ লাছাৰি ॥

নাথয়ো নাথয়ো গোসাই হে

উষাৰ ধাইৰ

কুমাৰি আলক্ষণি।

সতৰ্ক-বাণী

এ কন্যা ৰাখিলে বড় মিলিবে বিধিনি ॥ ৩৪

॥ পদ ॥ দেৱৰ কপট গোসাই হে

হৰি হৰি বুকিতে নাপাৰি।

মায়া কৰি আসিলা কোন দেৱৰ কুমাৰি ॥ ৩৫

স্বৰূপে জানিলো গোসাই হে

দেৱে পাতিলা মন্ত্ৰনা।

ত্ৰিদেৱ মায়াৰ থিৰ লইব কোনজনা ॥ ৩৬

তোমাৰ বাপ বলি ৰাজা হে

গোসাই জগতে প্ৰধান।

স্বৰ্গ মঞ্চ পাতালে নাসহে জাৰ টান ॥ ৩৭

সেজনা নাইল থিৰ হে

দেৱৰ মায়াবলে।

গোবিন্দে ছলিতা তাকো পঠাইলা স্নাতলে ॥ ৩৮

বিজয় ময়ূৰধ্বজ হে

তোমাক দিলা পশুপতি।

ভাগিয়া পৰিলা কন্যা উপজিলা ৰাতি ॥ ৩৯

মুক্ত কৰি কেশ গোসাঁই হে

হৰি হৰি বিবসন হয়।

অন্তেষপুৰে এক কন্যা বেড়ায় কান্দিয়া ॥ ৪০

সোপন দেখিলো গোসাঁই হে

এহি কন্যাৰ কাৰনে।

হইল সংগ্রাম বড় গোবিন্দেৰ সনে ॥ ৪১

কোটি কোটি দানৱ সেনা হে

গোসাঁই বধিল শ্ৰীহৰি।

দানববিনাস কাজে জন্মিলা কুমাৰি ॥ ৪২

মহাদেৱৰ কথা কহোঁ হে

জে তোমাক দিলা বৰ।

তিনি দেৱ ভিন নোহো ব্ৰহ্মা হৰি হৰ ॥ ৪৩

কেহো অজে কেহো পালে হে

কেহো সংহাৰে আপুনা।

সংসাৰ ভাঙিতে ফুৰে এহি তিনিজনা ॥ ৪৪

ৰাৱনক বৰ দিলা হে

হৰ ৰূপে নানায়নে ।

ৰাম ৰূপে সংগ্ৰামে বধিলা সেইজনে ॥ ৪৫

নাজানি সকল দেৱে হে

গোসাই কি কৈল জুগুতি ।

দানববিনাসসে কন্যাৰে উতপতি ॥ ৪৬

আপদ খণ্ডোক গোসাই হে

হৰি হৰি কৰিয়ো আদেহ ।

আলক্ষনি কণা কৰো জলত প্ৰবেশ ॥ ৪৭

কোপে জলে দানৱ ৰাজা হে

শুনি ধাইৰ বচনে ।

কহে পিতাম্বৰে শ্ৰীহৰি পৰসনে ॥ ৪৮

লাছাৰি : বৰাড়ি ৰাগ : দিৰ্ঘ ছন্দ ॥

কোপে জলে বানাস্থৰ কে আসিব মোৰ পুৰ

বাণাস্থৰ পাথৰে বান্ধিলা কাৰ কন্ধ ।

গৰ্ব-বাণী জিনিলো মণ্ডে তৃভুবন বোল আছে কোনজন

কে কৰে আমাৰ সনে দন্দ ॥ ৪৯

শুন ধাই আভাগিনি কেনে বোলা হেন বানি

কেন হেন বোল আজুগুতি ।

আছোক জুব্বিৰ বণে জদি মোৰ নাম শ্বনে

পলাআ বা যাইব কোন ভিত্তি ॥ ৫০

কাহাৰ পৰানে মোৰ পসিব সোণিতপুৰ

কি কৰিতে পাৰে যত্নগনে ।

কোপ করি সিংহ আছে হরিন আসিব কাছে

হেন বোল লয় তোৰ মনে ॥ ৫১

জুঝে ইন্দ্র কোপমনে প্রহাৰিয়া বজ্রবাণে

কুলিস ভাঙ্গিবো একে চোটে।

জত দেব সেনাগন আগ বাড়ি দেহ বন

সকলে বধিবো গোটে গোটে ॥ ৫২

কাম্পে জাক ত্রুবন হেনজনা করে বন

কোপ করি হাতে লৈয়া দণ্ড।

মহাদের পরসনে খেদো দেখ জনে জনে

হানিয়াসে বান পরচণ্ড ॥ ৫৩

চন্দ্র সূর্য্য ভতাশন আর দেব সমিধন

গ্রহগন জুঝিল আপুনে।

জলপতি ধনেশ্বর জঙ্ঘগন বিত্ৰাধর

সংগ্রামে বধিছো জনে জনে ॥ ৫৪

গন্ধর্বগন করি চুর গৈলো তেবে নাগপুর

জিনি আইলো সপত পাতাল।

সপ্তদ্বিপা বসুমতি তাতে জত নরপতি

তাৰাসবে দিবা ধনমাল ॥ ৫৫

দেব কাম্পে জাক ডবে কি করিতে পারে নবে

দেখ মোর ভুজ পরচণ্ড।

কি করিব বিমঙ্গলে কে আছে সংগ্রামতলে

মোর আগে বহে এক দণ্ড ॥ ৫৬

সুন বে ধাই আভাগিনি কেনে বোল হেন বানি
কোনজনা মোহোৰ উপৰে।

মৰিবাক কৰে সাধ মোৰ সনে কৰে বাদ
কেনে কণ্ঠা ভসাইবো সাগৰে ॥ ৫৭

সাগৰেব হেন জিউ বুড়াইবে মোহোৰ ঝিউ
আপুনে নাজানে নদিপতি।

মনুষ্ট হুয়া শ্ৰীৰাম বান্ধিয়া সাধিলা কাম
আমি ত্ৰিভুবনঅধিপতি ॥ ৫৮

অৰে ধাই তোৰ বোলে কোপে মোৰ প্ৰাণ জলে
মোৰ সঙ্কা নাই ত্ৰুভুৱনে।

মাণ্ড চিনি জাহ ঘৰ কহে কৰি পিতাম্বৰ
শ্ৰীহৰিচৰণ পৰসনে ॥ ৫৯

॥ পদ ॥ ঠৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন নৰপতি।

আৰোবাৰ বানাস্থৰ কোপে বোলে আতি ॥

অৰে ধাই সংসাৰে হেন কি আছে বিৰ।

জুঝিবো সহস্ৰ ভূজে কোনে হুইবে থিৰ ॥ ৬০

ত্ৰুভুৱন জিনিয়া নাপালো জেবে বন।

কৈলাসকে গৈলো জথা আছে ত্নয়ন ॥

গোচৰ কৰিলো তবে সঙ্কৰেৰ আগে।

হাজাৰেক বাহ মোৰ সৈল্য হেন লাগে ॥ ৬১

যত ভুজবল মোৰ সবে অকাৰণ।

সংগ্ৰাম নাপাইলো খুজি এ তিনি ভুবন ॥

হাসিয়া সঙ্কৰে তেবে বুলিলা মোহোকে ।
 পূৰ্বেৰজে ময়ূৰধ্বজ দিয়া আছো তোকে ॥ ৬২
 সেহিতো ময়ূৰধ্বজ ভাঙ্গিবে জৈসানে ।
 পাইবে সংগ্রাম বড় গোবিন্দেৰ সনে ॥
 এখনে সুনিলো ধ্বজ পড়িল ভাঙ্গিয়া ।
 জুৰিবেক কোন বিৰ আইসোক সাজিয়া ॥ ৬৩
 বক্ত নাহি পিৰে বহু দিন মোৰ বান ।
 আইসোক গোবিন্দ তাৰ লৈইবোহো পৰান ॥
 চলহ পামৰি ধাই আপুনাৰ ঘৰ ।
 হৰি পৰসনে কহে কৰি পিতাম্বৰ ॥ ৬৪ ॥*

॥ পদ ॥ ঠৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন্য নৰপতি ।

উষাৰ চৰিত্ৰ

আৰু

কপ-খোৱন

বজাৰ বচনে ধাই ডৰাইল আতি ॥
 কম্পিতে কম্পিতে গৈলা আপুনাৰ ঘৰে ।
 উষাৰ চৰিত্ৰ কহো সুন্য আত পৰে ॥ ৬৫
 আতি হৰিসিত বানাসুৰ দৈত্যপতি ।
 উষা সময়ত কণ্ঠ্য হইল উতপতি ॥
 উষা নাম থৈলা তেবে বিধি ব্যৱহাৰে ।
 বাড়ে উষা কণ্ঠ্য তেবে বাপেৰ মন্দিৰে ॥ ৬৬
 বাৰহ বৰিস নৰ জোঁৱন প্ৰবেস ।
 জলধৰকুচিৰ কুটিল নিল কেস ॥
 বান্ধিলা চিকুৰ দিয়া মুকুতাৰ জালি ।
 অভিনৱ মেখে জেন পড়িলা বিজুলি ॥ ৬৭

মালতি কুসুমহাৰ সোভে আসেপাসে ।
 নৈশ্কেত্ৰ মণ্ডলে জেন সঘনে আকাসে ॥
 সিখত সিন্দূৰ জেন বিধুম ছতাস ।
 তিমিৰ খণ্ডিয়া জেন ববিৰ প্ৰকাস ॥ ৬৮
 ললাটে কুসুমপত্ৰ দ্ৰুমদল ধনু ।
 কাজলৈৰ গুন জেন খাপিলা স্ততনু ॥
 নয়ন বিসেখে আতি দিয়া বে সন্ধান ।
 বিধি লোভ জাই কিবা আনৈৰ বথান ॥ ৬৯
 নাসা তিল কুসুম ফুলিল পৰতেক ।
 সঙ্ঘ জিনি কণ্ঠতে তিমিৰ তিনি বেথ ॥
 অধৰ স্তন্দৰ জেন ফুলিল পাৰলি ।
 দন্ত কুন্দকড়ি যেন গান্ধি আছে মালি ॥ ৭০
 পলাস কুসুম জেন ফুলিল গহনে ।
 তাহাক জিনিয়া উষাৰ এ দুই শ্ৰৱণে ॥
 বতন কুণ্ডল দুই দোলে গণ্ডস্থলে ।
 দুই ৰৱি আনল কমল হৈল কোলে ॥ ৭১
 দুই বাহু শোভে জেন মূৰাল সোনাৰ ।
 বতন কুণ্ডল জেন নৱ কণ্ঠাহাৰ ॥
 বতন কুণ্ডলসে ভূজৈৰ আভৰন ।
 মূৰাল মিলিল জেন সহস্ৰকিৰণ ॥ ৭২
 চম্পককোৰক জেন দস কৰসাখা ।
 পিঙ্গিলা আঙ্গুঠি স্নৰ নাহি লেখা-জোখা ॥

চাকু পয়োধৰ জুগে বদন সোনাৰ ।
 তাহাৰ কণ্ঠত সোভে মুকুতাৰ হাৰ ॥ ৭৩
 এ গন্ধচন্দনে পয়োধৰ কৈল ভূৰি ।
 মৰুয়া কাঞ্চলি কুচ ঢাকিলা সুন্দৰি ।
 ৰুচিৰ কমলমালা দিয়াতে সুন্দৰি ।
 নেতেৰ বসনে তাতে আভৰণ কৰি ॥ ৭৪
 আতি ক্লসোদৰি সিংহ জিনি মধ্যাখিনি ।
 পয়োভৰে ভাগ্যৱতি কঙ্কয়ে কিক্কিনী ॥
 উৰু গুৰু বামকল কৰিকৰ নিন্দে ।
 চৰণ দেখিয়া লজ্জা পাইলা অৰবিন্দে ॥ ৭৫
 দুতিআৰ নিস্কলঙ্ক জেন সুধানিধি ।
 কে জানে কতেক জন্মে নিৰমিল বিধি ॥
 আতি নিৰিমল নখাৱলি সুকুমাৰি ।
 চৰনে বঞ্জিত চাকু কনক মঞ্জৰি ॥ ৭৬
 পিন্ধিল বলআ পৰিধান নেত বাস ।
 অমৃতমধুৰ মনোহৰ তান হাস ॥
 কোকিলকাকলি জেন মধুৰস বানি ।
 প্ৰমত্ত মাতঙ্গ জেন চঞ্চলনয়ানি ॥ ৭৭
 সিসিৰ খণ্ডিল সেয়ে জোঁৱন আগুসাৰ ।
 বসন্ত সময় কিছো মদনবিকাৰ ॥
 ভুবনমোহন ৰূপ মুখে তান হাসি ।
 চুত মঞ্জৰিল বিকসিত বনৱাসি ॥ ৭৮

বসন্তৰ
 সমাৰোহ

লবঙ্গ মখাইলতা আৰ পাৰিজাত ।
 অসোক কিংশুক আনো ফুল অসংখ্যাত ॥
 মকৰন্দ পৰাগ বঞ্জিত মহিতলে ।
 জাত ঠেকি সমিৰন হৈল হিনবলে ॥ ৭৯
 পুষ্পৰেণু পুষ্পৰস সৰিৰতে লাগি ।
 ধিৰে ধিৰে সমিৰ সঞ্চৰে অনুৰাগি ॥
 ভ্রমৰা গুঞ্জৰে উনমত মধুপানে ।
 পুৰিল সকল দিস কোকিলনিসানে ॥ ৮০
 তৃভুবনমোহন আনন্দ মধুমাৰ্শে ।
 সংসাৰ জুড়িয়া লোকে কামঅভিলাসে ॥
 দানৱনন্দনি উসা হেনয় সময় ।
 গহনে বেড়াইতে হেন ধৰিলা হৃদয় ॥ ৮১
 সখিগন সঙ্গে বঙ্গে কৰিয়া স্তবেস ।
 কুসুমিত কাননে কুমাৰি পৰবেস ॥
 বনমাঝে কেলি কৰে হৰিণা হৰিণি ।
 জখা তখা বাসা তোলাই পক্ষিয়া পক্ষিনি ॥ ৮২
 দেখিয়া কুমাৰি উসা হাসে সখিসঙ্গে ।
 গহনে বেড়ায় হাসলাস কেলিবঙ্গে ॥
 হেন বেলা সেহি বনে আইল উমাপতি ।
 মদনমোহন ৰূপ অনুপাম আতি ॥ ৮৩
 পুৰুষৰ ৰূপসে ভূষন পৰিহৰি ।
 কামে উনমত লয়া আইল হৰ গোৰি ॥

হৰেৰ মুকুতি কহো সুন্য সান্থানে ।

কহে পিতাম্বৰে নাৰায়ন পৰসনে ॥ ৮৪ ॥

॥ লাছাড়ি ॥ * বাগ ভাটিয়ালি ॥

ফুলবনত   ১৫৩ মাহে ঠাকুৰ আসিলা হে
হৰ-পাৰ্শ্বতীৰ   দেৱি ঠাকুৰানি ভোলা ।
কাম-কেলি   সঙ্গেসে তৰুনি

ছাড়িয়া ভূতৰ মেলা ॥ ৮৬

সাপ ছাড়িয়া জটা খসায়া বান্ধে ৰে মাথাৰ চুল ।

আসেপাসে দিয়াসে মাধৱিলতা ফুল ॥

গঙ্গা তেজিয়া পিন্ধে ৰে মালতি গোটাগোট ।

কপালে তিলেক ৰে ছাড়িয়া চান্দেৰ ফোট ॥ ৮৭

ভসম ধুআই চন্দন লেপিয়া সৰ্বগাৱ ।

গজমুকুতাৰ হাৰ পিন্ধিয়া গলায় ॥ ৮৮

কণ্ঠে আগৰৰ ৰেখা গৰল কৰিয়া দুৰ ।

কন্নত কুণ্ডল সোভে পাৱত নুপুৰ ॥ ৮৯

সিঙ্গা ডমৰু তেজিয়া মন্দিৰা লৈয়া হাতে ।

ঠাকুৰে মদনমোহন গিত গায় সুখে ॥ ৯০

হৃদয়ে পাৰিজাত ফুল তেজিয়া হাড়ৰ মালা ।

নেতেৰ পাটন পিন্ধে ৰে তেজিয়া বাঘেৰ ছালা ॥ ৯১

দুই আখি কমলেৰ পাত এ আড়নয়নে চায় ।

ধুখৰা তেজিয়া মধু পিয়ে খামালি খেলায় ॥ ৯২

বৃসভ তেজিয়া বথে চড়িয়া আইল ফুলবনে ।

কহে কৰি পিতাম্বৰে হৰি পৰসনে ॥ ১৩ ॥ *

॥ পদ ॥ ঠৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন। নৰপতি ।

কুসুমিত বনে জেবে আইল উমাপতি ॥

মদনমোহন ৰূপ দেৱ তনয়ন ।

দেখি দিব্য নাৰিগন কামে অচেতন ॥ ১৪

এক অপেশ্বৰি চিত্ৰলেখি তাইৰ নাম ॥

সঙ্কৰ ৰূপ আতি দেখি অনুপাম ॥

মদনে মোহিল চিত্ৰ নাৰে ধৰিবাৰ ।

গৌৰিত অধিক ৰূপ কৈল আপুনাৰ ॥ ১৫

মদনে বিকল তেবে ভৈল উমাপতি ।

হাসে মহামায়া দেখি সঙ্কৰেৰ গতি ॥

দেৱি আজ্ঞা কৈল জত আছে অনুচৰ ।

সকলে ধৰোক ৰূপ জেহেন সঙ্কৰ ॥ ১৬

ঠাকুৰে লফৰে জেবে হৈল একাকাৰ ।

দেৱি বোলে চিত্ৰলেখা মনে কৰা সাৰ ॥

কোনজনা সঙ্কৰ হউক তোৰ চিত্তে ।

তাৰ সনে কেলি কৰ ঝাণ্টে হৰিসিতে ॥ ১৭

লাজে চিত্ৰলেখা তেবে কৈল হেঠমাথা ।

আতি হাস্য সবদ উঠিল বড় তথা ॥

নানা কেলিকৌতুকে সঙ্কৰে হেন মনে ।

সঙ্গতি ভৱানিদেৱি ফুৰে ফুলবনে ॥ ১৮

দেৱিৰ সহিতে কেলি হৈল জেবে তথা ।
 হেন সময়ত উষা আসিলন্ত তথা ॥
 দূৰ হন্তে দেখে অনুপায় এক বথ ।
 পুৰুষেক দিব্য বথে ভৱানি লগত ॥ ৯৯
 আৰ দিব্য কণ্ঠায় বেড়িলা আসেপাসে ।
 উনমত পুৰুষ মদনকেলিবসে ॥
 দেখিয়া কুমাৰি উষা হাসে মনে মনে ।
 ধন্য তিৰি পুৰুষ কুড়াজে কৰে বনে ॥ ১০০
 হেনয় সময় জাৰ কোলে নাহি পতি ।
 গলায় কটাৰি দিয়া মৰ সে যুৱতি ॥
 বসন্ত সময় জাৰ কোলে নাহি পতি ।
 আকাৰনে প্ৰান ধৰে সেহিসে জুৱতি ॥ ১০১
 বসন্ত সময় জাৰ স্বামি নাহি কোলে ।
 গলাত পাথৰ বান্ধি মৰুক সেহিজনে ॥
 কথাৰ পুৰুষ সেজে তৃভুবনে সাৰ ।
 জিৱন জৌবন ধন্য সাফল তাহাৰ ॥ ১০২
 ব্যোৰ্থা মোৰ জন্ম হয়৷ ৰাজাৰ কুমাৰি ।
 হেন কালে কাননে বেড়ায়ে একেশ্বৰি ॥
 মনে উষা আশুক ভাবিল জেতিক্ষন ॥
 দুৰে থাকি গোসানি তাহাক কৈলা মন ॥ ১০৩
 উষাৰ চৰিত্ৰ দেখি হাসে মহামায়া ॥
 চিত্ৰলেখা দিয়া তাক আনিল ডাকিয়া ॥ ১০৪

॥ ভাঠিয়ালি বাগ : লাহাড়ি দিঘ ছন্দ ॥

কাম-কেলি বিসাদবিমন উসা হে

দেখি বিষাদ- সময় মধুমাসে ।

বিমনা উষা ই হেন সময় মোৰ স্বামি নাহি পাসে ॥ ১০৫

ফুলিল সকল ফুল হে

কোকিলে কাড়ে বার ।

ধিৰে ধিৰে মলয়া সিতল বহে বার ॥ ১০৬

পুৰিল সকল দিশ হে

হৰি হৰি ভ্রমৰে কৰে বোলে ।

সাকল জিৱন জাৰ প্ৰাননাথ কোলে ॥ ১০৭

জে নাৰি পুজিলা গোৰি হে

সোনাৰ পাঞ্চফুলে ।

কিবা ৰাতি কিবা দিন তাৰ জাই ভালে ॥ ১০৮

মগ্ৰিঁসে পাপিনী উসা হে

হৰি হৰি কত কৈলো পাপ ।

সবে সুখ স্বামি নাহি মন কৰে তাপ ॥ ১০৯

কি কাৰ্য্যে চন্দন মোৰ হে

হৰি হৰি কুসুমের হাৰ ।

সকল ভুৱন মোৰ লাগোক ছাৰখাৰ ॥ ১১০

আজি কেন তাপ কৰে হে

হৰি হৰি পৱন সিতল ।

কপ্পৰ তাম্বুল জেন খায়াছি গৰল ॥ ১১১

ধন্য ধন্য তিৰি তোৰা হে

হৰি হৰি পুৰুষেৰ কোলে।

স্বামি সঙ্গে কেলি কৰে জনমেৰ ফলে ॥ ১১২

হেন কি দুৰ্লভ সুখ হে

হৰি হৰি পাইবো কেমনে।

কহে কৰি পিতাম্বৰে হৰি পৰসনে ॥ ১৩৩ ॥*

॥ পদ ॥ বৈসম্পায়নে বোলে কথা সুনাত নৰপতি।

হৃদয় নালৰে সুখ বানেৰ দুহিতি ॥

উষাৰ মন মনে উসা আসুখ ভাবিলা জেতিখন।

বুজি হৰ- সঙ্কৰ সহিতে মহামায়া কৈল মন ॥ ১১৪

পাৰ্ৱতীৰ উসাৰ চৰিত্ৰ দেখি হাসে মহামায়া।

পতি-বৰ- কামসেনা দিয়া তাকে আনিলা মতায় ॥

দান, উষাৰ দেৱি বোলে উসা তুমি নাচিন আমাক।

সখী চিত্ৰ- দিআছি তনেৰ খিৰ তোমাৰ পিতাক ॥ ১১৫

লেখা অঙ্গৰী আমিসে পাৰ্ৱতি হেৰ দেখ সুলপানি।

বাপেৰ সম্বন্ধে তঞি হইস নাতিনি ॥

আমাৰ কেলিৰস দেখি তোৰ লয় মনে।

এহিমতে তুমিও ফিৰিবা স্বামি সনে ॥ ১১৬

বৈশাখ মাসেৰ শুক্লপক্ষ দোআদশি।

দিনক্ষয় চন্দ্ৰমা উজ্জ্বল আতি নিসি ॥

সোপনে তোহোৰ পুৰিবেক অভিলাস।

সেহিজন স্বামি তোৰ হুইবে আবস ॥ ১১৭

আৰ কথাত শুনাত উসাত আদেস মোহোৰ ।
 আজি হন্তে চিত্ৰলেখা সখি হোক তোৰ ॥
 তোমাৰ মনেৰ কাৰ্য্য সে দিব সাধিয়া ।
 হৰিসিত হৈল উসাত এ বোল শুনিয়া ॥ ১১৮
 উসাত বোলে ধন্য ধন্য জনম আমাৰ ।
 আনাদি জনমে তপ কৰিলো আপাৰ ॥
 দেখিলো সঙ্কৰ গোৰি আপুন নয়নে ।
 মোৰ সম নাৰি কোন আছে তৃভুবনে ॥ ১১৯
 উসাত বোলে নমো হৰ নমো মহামায়া ।
 নমো মহেশ্বৰ নমো গিৰিৰ তনয়া ॥
 নমো তৃনয়ন নমো ভগৱানি ।
 জগতজনক নমো জগতজননি ॥ ১২০
 প্ৰণাম কৰিলা উসাত তুমিত পৰিয়া ।
 সঙ্কৰ সহিতে তুমি ভৈল মহামায়া ॥
 আপুনে গোসানি পাৰিজাত মালা লৈয়া ।
 উসাত গলাতে দিল হাসিয়া হাসিয়া ॥ ১২১
 বৰ পায়াত উসাত হৈল প্ৰসন্নবদন ।
 চিত্ৰলেখা বথ হইতে নামিলা তেখন ॥
 আলিঙ্গন চুম্বন কৰিলা প্ৰানসখি ।
 আজি হন্তে প্ৰান মোৰ হুইব সসিমুখি ॥ ১২২
 কাৰ্য্যপ্ৰয়োজনে মোক কৰিহ স্বৰন ।
 তেতিখনে তুমি মোক পাইব দৰিসন ॥

থাক প্ৰানসখি দায়া নাছাড়িবা মনে ।
 এঁহি বুলি বথে চড়ি লভিলা তেখনে ॥ ১২২
 পাৰ্ৱৰতি সহিতে হৰ লড়িলা কৈলাসে ।
 চিত্ৰৰেখা পৰৱেস আপুন আন্তাসে ॥
 বৰ পায়া উসা আইল আনন্দিত মনে ।
 ঘৰকে আখিলা তেবে লৈয়া সখিগনে ॥ ১২৩
 আপুন আন্তাষে উসা আইল হৰিসিতে ।
 সখিগন লৈয়া থাকে নাট নৃত্য গিতে ॥

যক্ষিণী কাম- বৈসম্পায়নে বোলে কথা শুন নৰপতি ।
 সেনাৰমায়াত কৈলাসকে গৈলা জেবে সঙ্কৰ পাৰ্ৱৰতি ॥ ১২৫
 অনিৰুদ্ধৰ একদিনা বিৰলে বসিলা মহামায়া ।
 মদন-স্বপ্ন কামসেনা জক্ষিনিক আনিলা মতায় ॥
 দেৱি বোলে কামসেনা ধৰ গুৱাপান ।
 কহিছি গুপ্তেৰ কথা কৰ অৱধান ॥ ১২৬
 উসাৰ স্বৰূপে চল দ্বাৰকানগৰ ।
 সোপনে চলিয়া আইস কামেৰ কুমৰ ॥
 হেনমতে দেখা দিস কামে জেন পোড়ে ।
 উসা বিনে মনে জেন আন নাই পড়ে ॥ ১২৭
 আলিঙ্গনে চুম্বনে মোহিবি ভালমতে ।
 উসা বিনে মনে জেন ভাবে দিনে ৰাইতে ॥
 দেৱিৰ বচন শুনি ৰাক্ষসি জক্ষিনি ।
 উসাৰ সদৃশ ৰূপ ধৰিলা তেখনি ॥ ১২৮

ভৱানিৰ চৰনে কৰিলা পৰনাম ।
 দিব্য আভৰন পিন্ধে নাহিকে উপাম ॥
 কস্তুৰি চন্দনে অঙ্ক কৰি বিভূষিত ।
 বান্ধিলা লোটন খোপা মনে হৰসিত ॥ ১২৯
 নেত্ৰেৰ বসন পিন্ধি হাতে লৈলা বেণু ।
 কুচ জুগে লেপিলা কেঁসৰ পুষ্পৰেণু ॥
 চন্দনতিলক দিল মধ্যত অগৰু ।
 কুচেৰ উপৰে পৰিধান নেত সৰু ॥ ১৩০
 কটাক্ষে ভাঙ্গিতে পাৰে মুনিৰ ধিয়ান ।
 সৰিৰেৰ পৰি মন জাগে পঞ্চবান ॥
 আসিল মুকুতি ধৰি চৰি দিব্য ৰথে ।
 দেৱিৰ আদেশে চলে গগনেৰ পথে ॥ ১৩১
 দুই দণ্ডে প্ৰৱেশিলা দ্বাৰকানগৰি ।
 দিন অস্ত গৈলা তেবে প্ৰবেশিলা পুৰি ॥
 জথা আছে অনিৰুদ্ধ কামেৰ কুমাৰ ।
 কামসেনা চলিলা কুমৰ ছলিবাৰ ॥ ১৩২
 সোনাৰ খাটত অনিৰুদ্ধ পাৰে নিন্দ ।
 ৰজনিত মুদিত নয়নঅৰবিন্দ ॥ ১৩৩
 কুমৰেৰ স্বৰূপে আঞাঁসে সোভা কৰে ।
 সৰতেৰ চন্দ্ৰ জেন স্নমেকসিধৰে ॥
 চাৰিভিতি বসি আছে সব নাৰিগনে ।
 প্ৰহৰ ধৰিছে সবে পৰম জতনে ॥ ১৩৪

কেহো কেহো চামৰ ঢুলায় ধিৰে ধিৰে ।
 কেহো চাপে চৰনকমল দুই কৰে ॥
 কোলাত বসিয়া কোহো স্তুথানন্দ জাই ।
 কেহো গন্ধচন্দনে লেপিত সৰ্ব গাৱ ॥ ১৩৫
 হেন কালে কামসেনা হইল প্ৰবেস ।
 সমাইল ঘৰেৰ মাঝে দেৱিৰ আদেস ॥
 পাতিলা মোহনি মায়া সবে নিন্দ পৈল ।
 ধিৰে ধিৰে কুমৰৰ পাস ছাপি গৈল ॥ ১৩৬
 হৰিবংশ পুণ্য কথা আনন্দউদয় ।
 স্নানিলে সকলে স্তুথ বৈৰি ক্ষয় হয় ॥
 ঋগ্ভিৰ বিধিনি জেবে স্নানে এক মনে ।
 হৰি পৰসনে কৰি পিতাম্বৰে ভনে ॥ ১৩৭ ॥*॥

॥ ৰামগিৰি ৰাগ : লাহাৰি নাট চন্দ্ৰ ॥

কামসেনাৰ স্বৰ্গ ছাড়িয়া কামসেনা হে
 ৰতি-তহু নামিলা ভূমিতে ।
 ধৰিলা উষাৰ বেষ কুমৰ ছলিতে ॥ ১৩৮
 কৰ্পূৰ তাম্বুল মুখে লাহাৰি খেলায় ।
 কুমৰ সমুখে এ আড়নয়নে চায় ॥ ১৩৯
 খসয়া লোটনি ৰে পিঠিত পড়ি লোলে ।
 আৰবাৰ বান্ধে দিয়া মালতিৰ ফুলে ॥ ১৪০

অঙ্গমোৰা দিয়া কণ্ঠা দুই হাত তুলিয়া ।
 কনক কটোৰ কুচ দেখায় হামিয়া ॥ ১৪১
 খনো আইসে খনো জায় খনো থাকে বৈআ ।
 সমুখে থাকয় খনো ছয়া মহালজ্জা ॥ ১৪২
 ছলিতে নাজানে ক্ষেনে জাই কোন ভিত্তি ।
 আকাৰনে হাসে ক্ষেণে ক্ষেণে কোপমতি ॥ ১৪৩
 খসায়া কুণ্ডল আৰবাৰ পিন্ধে কানে ।
 খেনে খেনে আগে বৈআ কিবা বোলে মনে ॥ ১৪৪
 দেখিয়া কুমাৰমন পোড়ে বে কামসৰে ।
 আঞ্চোলে খৰিয়া সে মিনতি বোল হাসে ॥ ১৪৫
 প্ৰান বাখ সসিমুখি আলিঙ্গন দিয়া ।
 কহে পিতাম্বৰে হৰিচৰণ বন্দিয়া ॥ ১৪৬ ॥*॥

॥ পটমঞ্জৰি বাগ : লাছাড়ি দিৰ্ঘ ছন্দ

বতি-কাতৰ সুন সুন হে খঞ্জননয়নি প্ৰান বহে কোনমনে ।
 অনিৰুদ্ধ তোক দেখি তনু মোৰ অস্থিৰ আকুল মদনবানে ॥ ১৪৭
 কুমাৰ চান্দ জিনি তোৰ মুখ মনুহৰ
 অধৰ লম্বিত আৱাসে ।
 বিড়ম্বনে তোৰ এ মনচকোৰ
 আকুল হৈল পিয়াসে ॥ ১৪৮

দবসন দিয়া   নাজাস ভাণ্ডিয়া

আব কি জিবন বহে ।

পুরুষবধিনি   স্ত্রী বৰ পাপিনি

মুনিগনে হেন কহে ॥ ১৫০

নয়নসৰে তনু   মোৰ জজ্জৰ

কত কোপি তোৰ আছে।

আলিঙ্গন দিয়া   লৈ জাস কিনিয়া

প্রান জোনো জায় পাছে ॥ ১৫১

মদনসপেঁ   তনু মোৰ দংসিল

নাহি আন পৰকাৰ ।

তাৰ বিসে মোৰ   তনু বিয়াকুল

ତ୍ରୟୋବିଂଶତିଶ୍ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶାଂ ॥ ୧୫୨

গোব দৰসনে   কাম দুৰজনে

মনহংস কৈল বন্দি ।

নোওপাসজডি   বান্ধে ভিড়ি ভিড়ি

এড়াইতে নাহিকে সন্ধি ॥ ১৫৩

জুত বোল বুনি   শ্রবনে নাস্তুনি

কি ধনি নিষ্ঠুর আতি ।

কোন বিধি তোৰ তনু সৰজিল

পাথরে বাঙ্কিয়া মতি ॥ ১৫৪

দোষ থাকে জেবে   দণ্ড কৰ তেবে

বাস্কিয়া এ ভূজপাসে ।

হৰি পৰসনে

পিতাম্বৰে ভনে

নাকৰ প্ৰাণ নৈৰাসে ॥ ১৫৫ ॥ *** ॥

॥ পদ ॥ বৈসম্পায়নে বোলে কথা সুনানৰপতি ।

অনিকঙ্ক- অনিকঙ্কে বোলে ৰোস নাকৰ জুৱতি ॥

কামসেনাৰ জত ধন জন মোৰ তোমোৰ অধিন ।

ৰতি-ক্ৰীড়া সূৰতি আমোল ধন দিআ মোকে কিন ॥ ১৫৬

মোৰ তিৰিসৰ দাষি মঞি তোৰ দাস ।

আলিঙ্গন দিআ প্ৰাণ নাকৰ নৈৰাস ॥

তুমিসে ৰতন মোৰ সংসাৰতে সাৰ ।

সকল সম্পদসে তোমাৰে অধিকাৰ ॥ ১৫৭

জে হৰি অজিলা তৃভুবন দিৱা ৰাতি ।

তৃভুবনঠাকুৰ আমিসে তাৰ নাতি ॥

হেন নাৰায়নৰ আমিসে তান প্ৰান ।

সকল দ্বাৰকাপুৰি আমিসে প্ৰধান ॥ ১৫৮

জেবা সব বোল তাক কৰিবো জতনে ।

প্ৰান জাই তকনি জিৱন জাই জোনে ॥

তৃনহাতে ধৰি বোলে নিকটে কণ্ঠাৰ ।

মদনসাগৰে মজো হয়্য ৰে কণ্ঠাৰ ॥ ১৫৯

কতোক্ষনে কুমাৰ উঠিলা কামভোলে ।

আঞ্চোলে ধৰিয়া সে কামিনি লৈলা কোলে ॥

লোমাঞ্চ ভাৱিনি কাম্পে সকল সৰিৰ ।
 তনু স্বস্ত স্পষ্ট বদনে শ্ৰৱে নিৰ ॥ ১৬০
 ৰতিৰস বিসেস কহিতে নাজুআই ।
 পড়িব পাঞ্চালি গুৰুগোবৰ সভায়ে ॥
 মায়াঅতি জঙ্ঘিনি কুসল ৰতিৰসে ।
 কুমাৰ মদনসান্ত্ৰে পণ্ডিত আৰসে ॥ ১৬১
 একে কলারতি আৰো গোৰিৰ আঞ্জায় ।
 প্ৰতি প্ৰতি ৰতিতনু ধৰিলা তথায় ॥
 সকল ৰজনি নিৰন্তৰ ৰতিৰঙ্গে ।
 দুইহানো হৃদয় আতি ভেদিল অনঙ্গে ॥ ১৬২
 অনন্তৰে জঙ্ঘিনি নাগেৰি মায়ামতি ।
 মোহিমা কুমাৰ মদনসৰে আতি ॥
 বস্ত্ৰ লৈয়া ৰথে চড়ি গৈলন্ত কৈলাস ।
 হেন কালে নিসিমুখে সূৰ্য্যোৰ প্ৰকাশ ॥ ১৬৩
 জাগিল কুমাৰ পায় মদনলতাস ।
 কথা গৈল কন্যা বুলি চাৰে আসপাস ॥
 উজ্জান মন্দিৰে পালিঙ্গীৰ তলে চাহে ।
 কন্যা নাদেখিয়া পাইলা আতি কামমোহে ॥ ১৬৪
 কন্যা কথা গৈল বুলি ক্ষেণে জায় ধায়া ।
 একো থানে সতবাৰ আসে চায়া চায়া ॥
 হৰিবংশ পুত্ৰ কথা উষাপৰিণয় ।
 হৰি পৰসনে পিতাম্বৰে বিৰচয় ॥ ১৬৫ ॥*

অনিৰুদ্ধৰ
কাম-মোহ

॥ বৰাড়ি বাগ : লাছাড়ি মধ্য ছন্দ ॥

সোপনে কি হয় গৈল হে

এড়িয়া গৈলা মোৰে ।

কোন ছাৰ পামৰে কণা বঝাইলো তোমাৰে ॥ ১৬৬

এখানে আছিল কণা মোৰ কোলাত বসিয়া ।

কোন দেৱে লয়া গৈল হাতেৰ কাড়িয়া ॥ ১৬৭

সকল বজনি সে বঞ্চিলে মোৰ সঙ্গে ।

ৰতিৰঙ্গ ছাড়িয়া লুকাইলে কোনখানে ॥ ১৬৮

ৰঞ্জনিৰ কথা সে

সকল পাসৰিয়া ।

কি তোৰ কপট হিয়া লুকাইল তাপ দিয়া ॥ ১৬৯

আৰ কি পৰান ৰহে

তোমা অবিহনে ।

তোমা বিনে প্ৰাণ আৰ ৰহিব কেমনে ॥ ১৭০

শ্ৰবন বিকল মোৰ হে

সে কথা স্মৃতিতে ।

নয়ন বিকল মোৰ তোমা নাদেখিতে ॥ ১৭১

মনমধুকৰ মোৰ আকুল পিয়াসে ।

তনু ছাড়ি নাজাই অধৰমধুআসে ॥ ১৭২

কি দোষ দেখিয়া গৈলা কপটে ভাঙিয়া ।

মন প্ৰান লৈয়া সে সৰিৰখানি থুআ ॥ ১৭৩

সুব তাপ খণ্ডে মোৰ হে

তোমাৰ দৰসনে ।

কহে কৰি পিতাম্বৰে হৰি পৰসনে ॥ ১৭৪ ॥#॥

॥ বৰাডি বাগঃ লাছাডি দিঘ ছন্দ ॥

অনিৰুদ্ধ

দেশান্তৰী

বেশধাৰণ

কুমৰ বিবহে কান্দে কাহাকো সামতি নাদে

কাল হৈআ গৈল মোৰ ৰাতি ।

সোপনে পৰান লৈয়া কথানু লুকাইলে পূয়া

হেন কি দাকন তিৰিজাতি ॥ ১৭৫

আপুনি জুৰতি সঙ্গে আছিলো মঞি ৰতিৰঙ্গে

কথা হন্তে আইলে আভাগিনি ।

কপটেসে দিআ ৰতি বিকল কৰিলে মতি

দিআ মোকে বিবহআগুনি ॥ ১৭৬

ধৰিতে নাপাৰো বুক মদনদহনদুখ

স্মৰিয়া ধদঙ্গ ধৰো কেনে ।

নিৰমিল লোকপতি পাথৰে বান্ধিয়া মতি

সত্যে হেন লয় মোৰ মনে ॥ ১৭৭

তোমাৰ বসতি যথা নাপুছিলো তাৰ কথা

কাহাৰ নন্দনি কোন দেশে ।

আছিলো মদনভোলে তোমাক কৰিআ কোলে

আছিলো মদন ৰতিৰসে ॥ ১৭৮

ঘৰে মোৰ নাহি কাজ ভ্ৰমিবো সকলে ৰাজ
জাৰে নাহি তোমা দৰসনে ।
তাৰে বোলো সসিমুখি মৰিবো গৰল ভক্ষি
তেবে তোৰ সুখ হৈব মনে ॥ ১৭৯
তেজিবো ৰতন ধন আৰ জত নাৰিগন
লড়িলো মঞি তোমাৰ উদ্দেশে ।
উদ্দেশ নাপায়ো জেবেঁ ঘৰকে নাসিবো তেবে
প্ৰান পৰিহৰিবো আৰস ॥ ১৮০
বান্ধি জটাছুট সিৰে দণ্ড কমণ্ডলু কৰে
বাহিৰাইল কামেৰ কুমৰ ।
নাৰায়ন পৰসনে কৰি পিতাম্বৰে ভনে
কৰিবাক উদ্দেশ কণ্ঠাৰ ॥ ১৮১ ॥ * * ॥

॥ পদ ॥ ঠৈসম্পায়ন কহে কথা সুন্য নৰপতি ।

শ্ৰীকৃষ্ণৰ লড়িলা কুমৰ কামে বিয়াকুল আতি ॥
আশ্বাস-বাণী নাহি লাজ ভয় সে মদনে উনমত ।
আৰু কুমাৰক দেখিয়া ডৰাইলা অন্তেপুৰৰ কণ্ঠা যত ॥ ১৮২
ৰাখিবলৈ হৰিক জনাইতে লোক ধাইল সত্ৰৰে ।
প্ৰহৰী-প্ৰণাম কৰিয়া বোলে দেৱ গদাধৰে ॥
নিয়োগ চকিত নয়নে চাৰে বহে ধৰণ্যাস ।
দেখিয়া ত্ৰৈলোক্যনাথে কৰিলা আশ্বাস ॥ ১৮৩

হৰি বোলে স্বস্তে কহ সঙ্ক্কা ছাড়ি মনে ।
 মগ্ৰি থাকিতে কি কৰিতে পাৰে আনজনে ॥
 দুতগনে বোলে গোসাই সুন জহুৰাজ ।
 অনিৰুদ্ধ লৈয়া প্ৰভু মিলিল আকাজ ॥ ১৮৪
 বজনিৰ অৱসানে আজি কামেৰ কুমৰ ।
 আচম্বিতে উঠিল বিব হয় চমকাৰ ॥
 কথাৰ আসয় প্ৰভু হেন লয়ে মনে ।
 কোনবা গ্লিৰ ভেট তেহে পাইল সোপনে ॥ ১৮৫
 জেমতে বঞ্চিলা ৰাতি কহে তাৰ কথা ।
 স্মৰিয়া স্মৰিয়া বাড়ে তাৰ বিবহেৰ বেথা ॥
 নাকৰে তোমাকে সঙ্ক্কা কিবা নাহি লাজ ।
 ঘনে ঘনে কহে প্ৰভু সোপনৰ কাজ ॥ ১৮৬
 ক্ষেনে উঠে ক্ষেনে স্তুতে ক্ষেনে ক্ষেনে বৈসে ।
 লক্ষ লক্ষ উজ্জান মন্দিৰে পৰবেসে ॥
 ক্ষেনেকে কন্যাকে চিন্তে হয় একমতি ।
 ক্ষেনে ক্ষেনে আলিঙ্গন কৰে বস্তুমতি ॥ ১৮৭
 কিবা কথা কহে তাক বুঝিতে নাপাৰি ।
 ক্ষেনে নিৰন্তৰে বহে নয়নেৰ বাৰি ॥
 ক্ষেনে লোমাক্ষিত হয় সকল সৰিৰ ।
 স্তব্ধ হয় থাকে ক্ষেনে ক্ষেনে হয় স্থিৰ ॥ ১৮৮
 বিবহেৰ চৰিত্ৰ বেকত সব অঙ্গ ।
 ক্ষিন ভৈলা কুমৰ সোপনৰতিবঙ্গে ॥

অৱসেসে ধৰিআ সে সন্তাসিৰ বেস।
 জাত্ৰা কৈলা অনিৰুদ্ধ জাইবাক বিদৈস ॥ ১৮৯
 হাতে দণ্ড কমণ্ডলু লয়া ভৈলা সাজ।
 আপুন নাতিৰ কথা সুন জদুৰাজ ॥
 সুনিয়া নাতিৰ কথা তৃভুবনপতি।
 অনিৰুদ্ধ উদ্দেশে লড়িলা সিংগতি ॥ ১৯০
 সন্তাসিৰ বেস অনিৰুদ্ধকে দেখিয়া।
 হাসিয়া গোৱিন্দে কোলে ধৰিলা তুলিয়া ॥
 আলিঙ্গন কৰিআ চুম্বন কৈল হৰি।
 হাসিয়া নাতিক তেবে প্ৰবোধে দৈত্যাৰি ॥ ১৯১
 হৰি বোলে অনিৰুদ্ধ নাভাগিস মোক।
 কাহাৰ বিৰহে হেনৰিত দেখি তোক ॥
 লাজ পৰিহৰি মোকে সত্ৰৰে কৈআৰ।
 মোৰ ঠাই লুকি নাই ইসব প্ৰকাৰ ॥ ১৯২
 জাকে মনে ৰাখিস আনিয়া দিবো তোকে।
 কাৰ সনে নেহা কেনে নাকহিছ মোকে ॥
 লাজ পাইলা কুমাৰ হৰিৰ কথা সুন।
 হেঁঠ মুখে নেহালিয়া ৰহিলা ধৰনি ॥ ১৯৩
 জতেক গোবিন্দে পোছে নাকহে কুমাৰ।
 কতো ক্ষণে বোলে সুন তৃভুবনেশ্বৰ ॥
 আজি ৰাতি দেখিলো জুৱতি এক নাৰি।
 তৃভুবন মোহে কণ্ঠা স্বৰ্গে বিছাধৰি ॥ ১৯৪

সে নাৰিবিৰহে মোৰ নাৰহে পৰান ।
 অনিৰুদ্ধ মৰে গোসাই হেন মনে মান ॥
 তাৰ সনে সোপনে মঞি বঞ্চিলো বজনি ।
 তাহাৰ বিৰহে মোক দহে কামাগনি ॥ ১৯৫
 হাসে নাৰায়নে শূনি নাতিৰ কাহিনি ।
 হৰি বোলে এ ৰোগেৰ আমি বড় গুনি ॥
 জে প্ৰকাৰে গুচে তোৰ বিৰহেৰ বেথা ।
 জে নাৰি দেখিলে তাকে আনি দিবো এথা ॥ ১৯৬
 স্বস্ত হইয়া থাক আমি কৰিব উদেস ।
 সোপনে তোহোৰ সনে কাৰ পৰবেস ॥
 আকাৰ ইঞ্জিতে তাক অৱশ্যে চিনিবো ।
 জাৰ সনে কৈলে ৰতি তাকে আনি দিবো ॥ ১৯৭
 আথেবেথে হেন কাৰ্য্য সাধিতে নাপাৰি ।
 শিখা কি লাগিলে দুইহাতে ভোজন কৰি ॥
 দুৰেৰ ৰতন কি বড়াইলে পাই হাতে ।
 প্ৰকাৰবিসেসে জাৰে নানিয় এথাতে ॥ ১৯৮
 নাগৰ লোকৰ তুমি নাবুঝ চৰিত ।
 মনে কামসোক লোকে নালখয় চিন্ত ॥
 মন গুপ্তেৰ কথা বেকত নাকৰি ।
 তেবেসে সকল কাৰ্য্য সাধিবাক পাৰি ॥ ১৯৯
 জেখনে জুৰত কাল আছিল আমাৰ ।
 অনেকসে কৰি আছি কামেৰ ব্যাপাৰ ॥

আমাৰ চৰিত্ৰ কেহো লজ্জিতে নাপাৰে ।
 আকুল দেখিলে নাৰিসব গৰ্ব কৰে ॥ ২০০
 পৰাৰ তিৰিৰ কাৰ্য্যে জাইবা পৰদেস ।
 জে কথা শুলিলে সৰ্বলোকে উপিহাস ।
 প্ৰবোধিয়া আপুন নাতিক জহুমণি ।
 মদনেৰ আন্তাসে আসিল চক্ৰপানি ॥ ২০১
 হলধৰ সহিতে জুগুতি কৈল হৰি ।
 প্ৰবন্ধ নাকইলে নাতি ৰাখিতে নাপাৰি ॥
 মদনেৰ আন্তাস বেড়িয়া যহুগনে ।
 প্ৰহৰ ধৰিলা নাৰায়নৰ বচনে ॥ ২০২ ।
 অনন্তৰে নাৰায়ন জগতপ্ৰধান ।
 গৰুড় আসিলা আৰো বিৰ হনুমান ॥
 এ পুৰ দুআৰে হৰি থাকিলা আপুনে ।
 দক্ষিন দুআৰে ৰাখে বিৰ হনুমানে ॥ ২০৩
 পছিম দুআৰে ৰাখে বিৰ খগেশ্বৰ ।
 উত্তৰ দুআৰে ৰাখে বিৰ হলধৰ ॥
 পুত্ৰক ৰাখিতে বিআকুল পাঞ্চবান ।
 চোক্ষৈ চোক্ষৈ চাহি থাকে কাৰ্য্য নাই আন ॥ ২০৪

উষাৰসপোন, বৈসম্পায়নে বোলে কথা শুন জন্মিজয়।

পুষ্পিতা প্রহৰ ধৰিতা কৃষ্ণ নাতিক বাধয় ॥

অৱস্থা-প্রাপ্তি; উষাৰ চৰিত্ৰ কহো শূনা এক মনে।

সখী বামাত উষাক ছলায় দেৱি দাৰ্শন্য সোপনে ॥ ২০৫

কুমাৰীবৃত্ত- সোপন দেখিলা উষা কত নিশা অন্তৰে।

ভঙ্গৰ সন্তাপ- যে কথা শুনিলে সৰ্বলোক মনোহৰে ॥

প্রকাশ

আনন্দউদয় কথা সম্পদ সঞ্চৰে।

জে কথা শুনিলে পাপ দুখ দুৰ কৰে ॥ ২০৬

পাৰ্বৰতিত বৰ পায়ী উষা আইল ঘৰে।

পাসৰিল কথা কত বিন অনন্তৰে ॥

ৰাজ্যৰ কুমাৰি উষা সহজেসে ভোলে।

দেবিজে বুলিলা কথা সবে পাসৰিলা ॥ ২০৭

অনন্তৰে বৈসাগ মাসেৰ দোআদসি।

দিনক্ষয় চন্দ্রমা উজ্জল সেস নিসি ॥

স্বৰ্ণ পালঙ্গে উষা কৰিলা সয়ন।

প্রথম প্রহৰ নিসি দেখিলা সোপন ॥ ২০৮

দেৱিৰ মায়াতে দেখে পৰম সুন্দৰি।

পুৰুষেক আসিয়া লৈলেক কোলে কৰি ॥

আলিঙ্গনে চুম্বনে মনেৰ ৰতিপ্ৰতি।

তাহাৰ পৰসে কণ্ঠা হইল জুৱতি ॥ ২০৯

নখৰেখা কচিৰ অসংখ্য পয়োধৰে।

কিংশুক ফুলিল জেন মেৰু মহিধৰে ॥

অধৰ খণ্ডিত সে দসনখতঘায় ।
 পুষ্পৰতি জুৱতি ঘৰ্ম্মিত সৰ্বৰগায় ॥ ২১০
 নিসেস ৰমনৰঙ্গ উসাকে সিখায়া ।
 অন্তৰ্দ্ধান হৈল তেবে গোঁসানিৰ মায়া ॥
 নিদ্ৰাভঙ্গ হইল জদি বান্ধেৰ কুমাৰি ।
 দেখিয়া আপুন অঙ্গে লজ্জায় কাতৰি ॥ ২১১
 কি হৈল কি হৈল বুলি কান্দে বৰনাৰি ॥
 ৰহিল কলঙ্ক সে দানৱকুল ভৰি ॥
 কোনো পুৰুষক মুগ্ধি মনে নাহি কয়ৈ ।
 কলঙ্ক ৰাখিল মোৰ কোন বিধাতায়ে ॥ ২১২
 ঋতুমতি আপুনাকে দেখিয়া স্তম্ভৰি ।
 কান্দে নিৰন্তৰে বহে নয়নেৰ বাৰি ॥
 হেন কালে কুভাণ্ডসে মন্ত্ৰিৰ তনয়া ।
 ৰামা নাম আইলা তেৰে উসাকে দেখিয়া ॥ ২১৩
 ৰামা বোলে স্তন স্তন উসা প্ৰানসখি ।
 আজি কেনে তমু তোৰ আনমত দেখি ॥
 কোন নাগৰেৰ সে প্ৰসন হৈল বিধি ।
 কাৰ কৰোগত হেৰ হইল দেখি নিধি ॥ ২১৪
 জোঁৱনভাণ্ডাৰ তোৰ লুড়িলা কেমনে ।
 কাৰ সনে নেহা মোকে নাকহিস কেনে ॥
 উসা বোলে স্তনা সখি হইল প্ৰমাদ ।
 মনে নাহি কৰো কোনো পুৰুষকে সাদ ॥ ২১৫

হেনতো সোপনে সখি আইল পুৰসেক
 সেজনায় হেন গতি মোক কৰিলেক ॥
 জগত জুড়িয়া সখি বহিল খজ্জাৰ ।
 কি কথা কহিবো গিয়া আগতে পিতাৰ ॥ ২১৬
 দৃষ্টিতে হেৰায়া পিতা মোক বিছমানে ।
 কি বুলিবো কি কৰিবো উপায় কেমনে ॥
 হেন কলঙ্কিত দেহা আৰ নাৰাখিবো ।
 জলাউ আনল সখি তাতে ঝাম্প দিবো ॥ ২১৭
 হেন ছাৰ শৰীৰ ৰাখিবো কিবা কাজে ।
 বিদাৰোক পৃথিবী লুকাওঁ তাৰ মাঝে ॥
 অবিবাহিতা কণ্ঠাৰ হইল হেন ৰিত ।
 আৰ কি খজ্জাৰে মোৰ ধৰে পৃথিৱিত ॥ ২১৮
 ঝাণ্টে নৱসান কাতি আন ৰামা সখি ।
 কঠো দিয়া প্ৰাণ তেজি থাক তাক দেখি ॥
 উসাৰ আকুল দেখি বোলে সখি ৰামা ।
 কেনে প্ৰানসখি মনে নাকৰিস ক্ষেমা ॥ ২১৯
 মন দিয়া শুন সখি পূৰ্বকথা কহি ।
 দেৱিজে বুলিলা কেনে স্তুতৰন নাহি ॥
 তুমি আমি আৰ সব সখিগন লৈয়া ।
 বনত ভ্ৰমিতে সে দেৱিৰে লাগ পায় ॥ ২২০
 হৰেৰ সহিতে কেলি কৰে মহামায়া ।
 কামক ৰাঞ্চিলা তুমি তাহাক দেখিয়া ।

তোমাৰ জানিয়া মন দেৱি তুনয়নি ।
 ডাক দিয়া পৰিচয় দিলন্ত আপুনি ॥ ২২১
 পাৰ্বৰতিয়ে বুলিলা তোমাক হাসি হাসি ।
 বৈশাখ মাসেৰে কৃষ্ণপক্ষ দোআদাসি ॥
 দিনক্ষয় নিসি জাকে দেখিয় সোপন ।
 জে তোক ৰমন কৰে স্বামি সেহিজন ॥ ২২২
 ৰামাৰ বচনে উসা হইল হৰিসিত ।
 গোৰিৰ বচন মনে পৈল আচম্বিত ॥
 সংশয় খণ্ডিলা জে মনেৰ আষোআস্থ ।
 হৃদয়তে চিন্তিতে লাগিলা প্ৰাননাথ ॥ ২২৩
 কত ক্ষন দেখিবো নিসিৰ প্ৰানপতি ।
 আমাকে ভাঙিয়া ৰাতি তুমি গৈলা কতি ॥
 জলিল বিৰহ তাপ স্বস্ত নাহি মনে ।
 উন্নত হইল উসা দাকন মদনে ॥ ২২৪
 পুন্য কথা শ্ৰৱনৰমন মধুময় ।
 হৰি পৰসনে পিতাম্বৰে বিৰচয় ॥ ২২৫ ॥ * ॥
 . ॥ বসন্ত ৰাগ গিত : তেউড়ি ছন্দ ॥

উষাৰ বিৰহ- ছাডিয়া নাজায়ে প্ৰাণেৰ ছল্লভ
 লক্ষণ কান্দে বিৰহিনি উসা ॥

নষ্ট কৰ কেনে আপুনাৰ ধন ।
 পাথৰে বান্ধিল তোমাৰ মন ॥ ২২৬

বসন্ত কালে   সব ফুল ফুটিল

পাবলি হিয়াৰ মাঝে ।

পন্থোধৰ নিন্দি   কিংসুক ফুলিল

সংসাৰ ভৰিলা . জে ॥ ২২৭

ছুত মুকুলিল   ভ্রমৰাৰ বোলে

কোকিল পঞ্চম গায় ।

বৈৰি হয় গৈলা   পৱন মন্দ

গগনে উদিত ৰায় ॥ ২২৮

সোনাৰ খাটত   কুসুমের মহৰি

গজমুকুতাৰ থোপা ।

স্বামি লভা তাতে   বন্ধিলা এ ৰাতি

সবে আছে নাহি প্ৰানপতি ॥ ২২৯

কোন আলক্ষনে   পড়িলো নিন্দত

কাল হৈয়া গৈল ৰাতি ।

জে বোল বুলিলো   আবেৰ ছায়া

প্ৰান লয়া গৈল পাতিয়া মায়া ॥ ২৩০

ভাল নোহে প্ৰভু   তোমাৰ কাণ্য

কেনেনো নিষ্ঠুৰ হিয়া ।

আপোড়া বনত   আগুনি দিয়া

কেনে প্ৰাননাথ গৈল ভাঙিয়া ॥ ২৩১

মঞি যদি জানু   এমত দাক্ষণ

কঠিন পুৰুষজাতি ।

হৰি পৰসনে   পিতাম্বৰে ভনে
অৱশ্যে পাইবা পতি ॥ ২৩২ ॥ * ॥

॥ লাছাড়ি ছন্দ : ভাঠিয়ালি ৰাগ ॥

ও কি প্ৰভু হে
বিনা দোসে গৈলা পৰিহৰি।
তোমাতে স্ত্ৰিৰ ধৰ্ম দিয়া   মৰিবো গৰল খায়া
কান্দে উসা ৰাজাৰ কুমাৰি ॥ ২৩৩
এখনে আমাৰ সঙ্গ   আছিল স্মৃতিৰঙ্গ
সমতি নাদ কথানু লুকায়া।
সোপনে ছলিয়া ৰাতি   বিকল কৰিলে মতি
কেৱলে সৰিৰখানি থুয়া ॥ ২৩৪
কোপ কৰি গৈলা কেনে   কি দোশ দেখিয়া মনে
ডাক পাৰে উসা অভাগিনি।
সঙ্গে জাইবো দাসি হয়   তাত কেনে পাত মায়া
দহে মোক বিবহ আশুনি ॥ ২৩৫
সোপনে বুলিলা মোক   সত্যে উসা নিবো তোক
তঞি মোৰ প্ৰাণেৰ সহিতৰি।
ব্যৰ্থ হৈল অঙ্গিকাৰ   কেনে কইল পৰিহাৰ
দায়া কৰ অভাগিনি নাৰি ॥ ২৩৬
কি মোৰ কৰমদোশ   আকাৰনে কৰা ৰোস
প্ৰাণ বহে তোমা দৰসনে।

আমাকে নিষ্ঠুর আতি   কেনে কৈইলে প্রাণপতি
 অপজস সঙ্কা নাহি মনে ॥ ২৩৭
 চন্দ্র সূর্য্য দিবা ৰাতি   বৈশ্ণৱৰ বহুমতি
 সকলে কৰিলো হেৰা সাথি ।
 নাৰায়ন পৰসনে   কৰি পিতাম্বৰে ভনে
 দেখ হেৰা প্রানক উপেখি ॥ ২৩৮ ॥*॥*

॥ পদ ॥ নৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন। নৰপতি ।
 শ্ৰবণ-মাত্রকে মদনদহনে উসা বিয়াকুল আতি ॥
 চিত্রলেখাৰ সৰিৰৰ চন্দন ধুআইলা জল দিয়া ।
 আগমন গজমুকুতাৰ হাৰ পেলাইলা চিঙিয়া ॥ ২৩৯
 দুৰ কৈল কপালেৰ সুৰঙ্গ সিন্দূৰ ।
 নয়নেৰ কাজল মোছে পাৰেৰ নুপুৰ ॥
 ছাড়িয়া সোনাৰ খাট বসিলা ভূমিত ।
 জেহেন হাতেৰ নিধি হৰাইল আচম্বিত ॥ ২৪০
 অচেতনে খেতিতলে থাকিল পড়িয়া ।
 দেখি ৰামা সখিএ ধৰিল আলিঙ্গিয়া ॥
 ৰামা বোলে সখি মোৰ সুন উপদেশ ।
 মনেৰ জতেক তাপ ছাড়হ নিসেস ॥ ২৪১
 চিত্রলেখা অপেশ্বৰি হয় তোৰ সখি ।
 তাকে স্ততৰন কাৰ্কে কৰ বিধুমুখি ॥

চিত্রলেখা সত্য কৰি আছে তোমা সনে ।
 স্মৰন কৰিলে সে আসিব এতিখনে ॥ ২৪২
 সে বিনে তোমাৰ কাৰ্যা কে পাৰে সাধিত ।
 তৃভুবনে তান্ত কিছো নাহি অবিদিত ॥
 জাকে মনে চাহিস কৰাইৰে তাকে দেখা ।
 কৰ স্মতৰন সে আইসোক চিত্রলেখা ॥ ২৪৩
 বামাৰ বচন স্ননি ৰাজাৰ কুমাৰি ।
 ভাল বোলে সখি হেন মনত বিচাৰি ॥
 চিত্রলেখা বিনে কে সাধিতে পাৰে কাজ ।
 তাৰ জন্তে স্বামি পাইবো লয় মন মাখে ॥ ২৪৪
 এমনে ভাবিয়া উসা বিৰহে দুখিনী ।
 মনে বোলে সখি মোৰ স্নন দুঃখবানি ॥
 পাৰ্ব্বতিৰ আগে সখি বুলিলা আপনে ।
 জেখনে চিন্তহ সখি আসিবো তেখনে ॥ ২৪৫
 পূৰ্ব্বকালে সত্য কৰি আছ চিত্রলেখা ।
 স্মতৰন কৰি হেৰা কাৰ্ণে দেহ দেখা ॥
 মনত কৰিলা উসা স্মতৰন জেবে ।
 স্বৰ্গে থাকি চিত্রলেখা জানিলন্ত তেবে ॥ ২৪৬
 উসা সখি ডাক পাৰে হেন মনে মানে ।
 স্ননিতনগৰে আসিলন্ত তেতিখনে ॥
 চিত্রলেখা আইল উসা বসিল উঠিয়া ।
 দুই সখি অগ্ৰোঅগ্ৰে আলিঙ্গন দিয়া ॥ ২৪৭

উষা লৈয়া চিত্ৰৰেখা বসিল আসনে ।
 বোলে সখি তোমাকে মলিন দেখো কেনে ॥
 কেনে পৰিহৰিলা সকলে অলঙ্কাৰ ।
 দিৱসেৰ চন্দ্ৰ জেন মুখেৰ আকাৰ ॥ ২৪৮
 অথিৰ হৃদয় দেখো মন বিচলিত ।
 বিৰহেৰ লক্ষন দেখিয়া আচম্বিত ॥
 স্তম্ভ হয়৷ কহ সখি মোক সৱে কথা ।
 সাধিতে তোমাৰ কাৰ্য্য মুই আইলো এথা ॥ ২৪৯
 উষা বোলে শুন সখি দুখেৰ কাহিনী ।
 কিবা ৰাতি দিনে মোক দহে কামাগনি ॥
 লাগ এড়ি সব কথা কহো তাত দেখি ।
 জিৱনেৰ দোসৰ তুমিসে প্ৰাণসখি ॥ ২৫০
 হৰিবংশ পুণ্য কথা পাপেৰ বিনাস ।
 বাড়ে পৰমায়ুসে সম্পদ পৰকাশ ॥
 শ্ৰৱণমন কথা শুন৷ একমনে ।
 কহে পিতাম্বেৰে নাৰায়ন পৰসনে ॥ ২৫১ ॥*॥

॥ ৰামগিৰি ৰাগ : লাছাড়ি পদ ছন্দ ॥

উষাৰ মুখত
 সপোনৰ
 কাম-কেলিৰ
 বিৱৰণ

শুন সখি চিত্ৰলেখি হে
 থিৰ নোহে মোৰ মতি ।
 দেখিলো পুৰুষ এক আজুকাৰ ৰাতি ॥ ২৫২

প্ৰথম প্ৰহৰ নিসি দেখিলো সোপনে।

প্ৰথম বয়স চান্দ জিনিয়া মদনে ॥ ২৫৩

সিৰৰে বসিয়া সখি হে

হৰি হৰি কথা পৰিহাসে।

পুৰ্ণিমাৰ চন্দ্ৰ জেন অমিয়া বৰিসে ॥ ২৫৪

ভুবনমোহন ৰূপ হে

হৰি হৰি অলপ বয়সে।

মেদনি মোহিলা গন্ধচন্দনেৰ বাসে ॥ ২৫৫

তাক দেখি সখি মোৰ হে

হৰি হৰি হেন হৈল চিত্তে।

দুৰেৰ ৰতন বিধি আনি দিলা হাতে ॥ ২৫৬

জিনিয়া কমলদল তাৰ দুই আখি।

চাহিতে মদনবানে প্ৰান নিল সখি ॥ ২৫৭

আছোক আনেৰ কাৰ্য্য জেৰে তাক দেখি।

হেন মন কৰে সখি ইন্দুক উপেখি ॥ ২৫৮

কোলাত কৰিয়া সখি হে

হৰি হৰি বান্ধি ভুজপাসে।

অধৰকমলমধু পিয়ায় হাতাসে ॥ ২৫৯

পল্লোধৰ পৰসে কুশুমসৰে জাগি।

স্মৰিতে মদনবানে পোড়ে কামআগি ॥ ২৬০

নিবিবন্ধ মোচন লোচন চাপি লাজে।

বিদাৰোক পৃথিবি লুকাঞ তাৰ মাৰে ॥ ২৬১

কৰে কৰ ধৰি বোলে মিনতি বচনে ।
 মদনকুঞ্জৰে মোৰ অঙ্কুস নামানে ॥ ২৬২
 জত বোলো মিনতি চঞ্চল হয় আতি ।
 সকল দলিল জেন ময়মত্ত হাতি ॥ ২৬৩
 পয়োধৰপৰসে ঋণ্ডিত চাৰিপাসে ।
 দেখি দেখি দহে মন মদনহাতাসে ॥ ২৬৪
 খসিল কুণ্ডল মোৰ পিঙ্কাইলা আপুনে ।
 সৰিৰ ভূসিত কৈল এ গন্ধচন্দনে ॥ ২৬৫
 চিণ্ডিল মুক্তাৰ হাৰ আপুনে গান্ধিয়া ।
 পিঙ্কাইলা গলেতে মোৰ হাসিয়া হাসিয়া ॥ ২৬৬
 বতিশ্ৰমে ঘৰ্ম্ম বহে সকল সৰিৰে ।
 কোলে লৈয়া ছামৰ তুলায়া ধিৰে ধিৰে ॥ ২৬৭
 নয়নে কাজলৰেখা পিঙ্কাইলা আপুনে ।
 কহে কৰি পিতাম্বৰে হৰি পৰসনে ॥ ২৬৮ ॥*॥

॥ বাগ অহিৰ ॥

অ কি সখি হে

স্নান মোৰ দুখেৰ কাহিনি ।

দাক্ষন মদনবানে   ধৰন নাজায় প্ৰাণে

দহে মোৰ বিৰহঅগনি ॥ ২৬৯

এক দুই প্ৰহৰ ৰাত্ৰি   নিন্দত পৰিলু আতি

পুৰুষেক আসিল সপনে ।

অভিনৱ জলধব   শ্ৰামল স্তনদৰ

ৰূপে মোহে এ তিনি ভুৱনে ॥ ২৭০

বতন কুণ্ডল কানে   কমল দলিত নঞাঁন

হাসিতে হাসিতে মুখ চায়ে ।

হেন নাহি যুৱতি   স্থিৰ কৰে মতি

কেবা নাপোড়ায় কামবানে ॥ ২৭১

অঙ্গে সোভে পিত ৰাস   স্তমধুমধুৰ হাস

অজানুলম্বিত ভুজ দুই ।

দেখি তাৰ চন্দ্ৰমুখ   গুচিব মনেৰ দুখ

দেখিতে তখনে স্থিতি হুই ॥ ২৭২

কস্তুৰি গন্ধচন্দনে   অঙ্গে কৈল লেপনে

গন্ধ অতি কৈল আমোদিত ।

কৰত কমল সোভে   ভ্ৰমৰা গুঞ্জৰে লোভে

গলে সোভে অজানুলম্বিত ॥ ২৭৩

পালঙ্কে মোৰচায়া   বোলে কোলে লৈয়া

চিকুৰ ধৰিয়া দুই হাতে ।

শৃঙ্গাৰ মধুপানে সখি   আকুলিত দুই আখি

নখৰেখা দিল পয়োধৰে ॥ ২৭৪

অনেক কাকুতি কৰি   লাৱণ্য চৰণে পৰি

বুকাইলু মধুৰ বচনে ।

কামৰস বসৱতি   ভঙ্কিল ভ্ৰমৰাজাতি

কাতৰ কাকুতি নামানে ॥ ২৭৫

সকল বজনি বঙ্গে আছিল আমাৰ সঙ্গে

হেৰ গৈল বিহানে এড়িয়া।

আন নাহি পড়ে মনে তাহে দহে অনুক্ষণে

অন্ন পানী সকলে ছাড়িয়া ॥ ২৭৬ ॥*

॥ পদ ॥ উষা বোলে সখি কি স্থনিলে সব কথা।

প্রান লৈতে চাহে মোৰ মদনের বেথা ॥

উষাৰ পুনৰ
বিবহ-বিলাপ তাহাৰ পৰসে ঋতু দিলা পৰিচয়।

লাজে প্রান পৰিহৰি হেন মনে লয় ॥ ২৭৭

জাৰ গুনে হৈল সখি এ কুলখজাৰ।

দিনা দোসে হেনজনা কৈল পৰিহাৰ ॥

লোকক ভাণ্ডিবো সখি কি বোলে বুলিয়া।

তাহাৰ উপায় সখি নাপায়ো গুনিয়া ॥ ২৭৮

পিতা হেন স্থনিলে কৰিব মোক খঙ্গে।

স্বামি নাই আমাকোজে লৈয়া জাই সঙ্গে ॥

চিন্তাসাগৰেৰ সখি মাঝতে বহিলো।

ইকুল সিকুল সখি একোএ নভৈলো ॥ ২৭৯

আৰ কথা কহি সখি কৰ অৱধান।

পূৰ্বে মহামায়া মোক দিলা বৰদান ॥

সোপনেজে পুৰসে হৰিব তোক ৰাতি।

সেহিজন ছইবেক তোহোৰ প্রানপতি ॥ ২৮০

সে বোল সকলে মিছা হৈল হেন দেখি।

হাৰাইবাৰ ধন কি আৱৰ পাই সখি ॥

আপুন ভালেৰ কিছো নাদেখি উপায় ।
 প্ৰান পৰিত্যাগেমেজে দুখ দুৰ জাই ॥ ২৮১
 এহি বুলি উসা ভৈল হেঠমাথ দুখে ।
 মদনদহনদুখে আপুন আশুখে ॥
 বহে জলধাৰা দুই নয়ন ঢাকিয়া ।
 পৃথিবিৰ উপৰে পড়িল মুৰ্ছচিয়া ॥ ২৮২
 চৈতন্য হৰিল উসা পৰি কামভোলে ।
 সখি সখি বুলি চিত্ৰলেখা লৈলা কোলে ॥
 আঞ্চোলে চামৰে বিঞ্চে সৰে জল দিয়া ।
 চেতন কৰাইলা উসা বসিল উঠিয়া ॥ ২৮৩
 হইয়া কাতৰি কান্দে বিৰহে বমনি ।
 বিসম মদন-ভুজঙ্গম-বিস জনি ॥
 চিত্ৰলেখা প্ৰবোধে নাকান্দ গুনৰতি ।
 কহে পিতাম্বৰে পৰসনে গোপিপতি । ২৮৪ ॥*॥

॥ গোণ্ডগিৰি বাগ : লাছাড়ি দিৰ্ঘ ছন্দ ॥

চিত্ৰলেখাৰ নাকান্দ নাকান্দ সখি   সুন উসা সসিমুখি
 তিনি লোকৰ লেখিয়া দেখাইব তিনিলোক ।
 চিত্ৰ লিখাৰ জেজন হৰিল তোক   চিনিয়া সে দিবো চোৰ
 প্ৰস্তাৱ স্বৰূপে আনিয়া দিবো তোক ॥ ২৮৫
 স্বৰ্গে যত দেৱগন   ব্ৰহ্মা ইন্দ্ৰ তৃনয়ন
 কুবেৰ বৰুণ জমৰাজ ।

চন্দ্ৰ সূৰ্য্য বৈশ্বানৰ   বায়ু অগ্নিনিকুমৰ
 আৰ জত দেৱতা সমাজ ॥ ২৮৬
 চিত্ৰসেন চিত্ৰৰথ   বিভাধৰ জত জত
 জতেক গন্ধৰ্বগন আছে ।
 কিন্নৰ জতেক জঙ্ঘ   আগে লেখো পৰতেক
 মেদনিমগ্নল লেখো পাছে ॥ ২৮৭
 নৱখণ্ড বসুমতি   তাতে জত নৰপতি
 বাজাৰ কুমৰ কোটি কোটি ।
 মহাদেৱ পৰসনে   লেখো দেখ জনে জনে
 অৱসেস নাহি একগুটি ॥ ২৮৮
 মহিতলে নদি জত   মুৰ্ত্তিমন্ত পৰ্বত
 ঋষি মুনিগন তপোধন ।
 সাত সাগৰেৰ মাজ   লেখিবো সকলে ৰাজ
 দেখ সখি আপুন নয়নে ॥ ২৮৯
 লেখিবো পাতালপুৰ   দেখ সখি নাগপুৰ
 নিজ ৰূপে আছে জেন ৰূপে ।
 তৰুবনে জত আছে   কে আসিল তোৰ কাছে
 পৰতেক লেখিবো স্বৰূপে ॥ ২৯০
 জত বিদগদ বৈসে   লেখিবোহো নিসেসে
 ভুবনমোহন ৰূপে গুনে ।
 চিত্ৰৰেখাৰ উত্তৰ   কহে কৰি পিতাম্বৰ
 শ্ৰীহৰিচৰন পৰসনে ॥ ২৯১ ॥#॥

॥ পদ ॥ চিত্ৰলেখা বোলে স্তনা পৰানেৰ সখি ।

মহাদেৱৰ সাত দিন ভিতৰে দেখাইবো পট লেখি ॥

বালৈ এক পট প্ৰথমে কৰিবো নিৰ্ম্মাণ ।

চিত্ৰলেখাৰ তৃভুবন লেখো সখি দেখ নিচুমান ॥ ২৯২

চিত্ৰপট- তাৰ মাঝে চিন সখি কে তোমাৰ স্বামী ।

নিৰ্ম্মাণ ; তেবে তোক সত্ৰৰে আনিয়া দিবো আমি ॥

অনিৰুদ্ধৰ পৰিহৰ সকল বিকল আকাৰন ।

চিনাকি আপুনাৰ ঘৰে সখি কৰোহো গমন ॥ ২৯৩

সাতদিন অন্তৰে আসিবো পট লৈয়া ।

এড় মনতাপ সখি থাক স্বস্ত হৈয়া ॥

উসা বোলে সাতদিন সাত জুগ মোৰ ।

ৰহে বা নৰহে প্ৰান আগে কৈলো তোৰ ॥ ২৯৪

জেন তেন প্ৰকাৰে ৰহিবো সাতদিন ।

আৰ দিন স্বামি পাইবো তাৰ কিবা চিন ॥

চিত্ৰলেখা বোলে সাত দিনৰ ওপৰে ।

অৱশ্যে আনিয়া দিবো স্বামিক তোমাৰে ॥ ২৯৫

থাক প্ৰানসখি তুমি চিত্তে ক্ষেমা দিয়া ।

জাৰে তৃভুবন মণ্ডিৎ দেখাওঁ লেখিয়া ॥

এহি বুলি উসাকে বুঝায় নানামতে ।

তেখনে লড়িলা চিত্ৰলেখা দিব্য ৰথে ॥ ২৯৬

কৈলাসকে গৈলা জথা আছে উমাপতি ।

চিত্ৰলেখা হৰকে কৰিলা বহু তুতি ॥

হৰে বোলে চিত্ৰৰেখা পাইলোজে পিৰিতি ।
 বৰ' লহ অপেশ্বৰি তোৰ জেহি মতি ॥ ২৯৭
 চিত্ৰৰেখা বোলে দেৱদেৱ মহেশ্বৰ ।
 অৱধান কৰ গোসাই মাগো এক বৰ ॥
 স্বৰ্গ মঞ্চ পাতালে জতেক আছে প্ৰানি ।
 হেন বৰ দেহ চিত্ৰ লেখিবাক জানি ॥ ২৯৮
 হেন হোক বুলিলা তৃদসেৰ অধিপতি ।
 ঘৰে আইল চিত্ৰৰেখা আনন্দিত আতি ॥
 এক পট প্ৰথমে কৰিল অনুবন্ধ ।
 তুলি লৈলা নানা বৰ্ণ হৃদয়-আনন্দ ॥ ২৯৯
 লেখিতে আৰম্ভ কৈলা স্মৰি মহেশ্বৰ ।
 প্ৰথমে লিখিলা দেৱৰাজ পুৰন্দৰ ॥
 সহস্ৰ নয়ন অঙ্গে দিলেক প্ৰবন্ধে ।
 কণ্ঠে পাৰিজাত মালা ঐৰাৱতকন্ধে ॥ ৩০০
 দিব্য গন্ধ চন্দনে ভূষিত কৈল অঙ্গে ।
 কিম্বৰ গন্ধৰ্বৰ বিছাখৰ দিলা সঙ্গে ॥
 দক্ষিণত কুলিস অঙ্কুস আৰ হাতে ।
 দুই কৰ্ণে কুণ্ডল মুকুট সোভে মাথে ॥ ৩০১
 ছাগলেৰ পিঠিত লিখিলা বৈশ্ণৱৰ ।
 মহিসৰ পিঠিত লিখিলা দণ্ডধৰ ॥
 সপ্ত তুৰঙ্গম মध्ये দেৱ দিনপতি ।
 ময়ূৰে লিখিলা দেৱ হৰেৰ সন্ততি ॥ ৩০২

ব্ৰহ্মাক লিখিলা তেবে দিয়া হংসজান ।
 বিষ্ণুক লিখিলা তেবে গৰুড় বাহন ॥
 সসাৰ উপৰে তেবে লিখিলা চন্দ্ৰমা ।
 তৃভুবনে জাৰ ৰূপে নাহিকে উপমা ॥ ৩০৩
 কুবের বৰুণ বায়ু অশ্বিনিকুমাৰ ।
 চিত্ৰপটে সমাজে লিখিলা দেৱতাৰ ॥
 জাৰ জেন বাহন লিখিলা অস্ত্ৰচয় ।
 নিৰমিল চিত্ৰৰেখা জাৰ জেহি নয় ॥ ৩০৪
 স্বৰ্গলোক চিত্ৰৰেখা লেখিলা সকল ।
 তাত পাছে লেখিলেক মেদনিমণ্ডল ॥
 লিখিলা সবাতো আগে দ্বাৰকানগৰি ।
 নৱঘনশ্ৰামল সুন্দৰ দেৱ হৰি ॥ ৩০৫
 মকৰ কুণ্ডল দুই দোলে গণ্ডস্থলে ।
 সিৰত সিখণ্ড মনি মুকুট মণ্ডলে ॥
 পৰিধান নেত বাস হাতে বেত বেণু ।
 পাৱত নুপুৰ দিলা অঙ্গে পুষ্পৰেনু ॥ ৩০৬
 ভুবনমোহন ৰূপ অনুপাম আতি ।
 খাটেৰ উপৰে লিখিলেক জদুপতি ॥
 তাত পাছে লিখিলেক বিৰ হলধৰ ।
 অনিৰুদ্ধ লিখিলেক আৰ পাঞ্চসৰ ॥ ৩০৭
 যত জত ৰাজ্যৰ কুমৰ খিত্তিতলে ।
 চিত্ৰৰেখা চিত্ৰপটে লিখিলা সকলে ॥

জত মহিতলে নদি মুৰ্ত্তিমন্ত আছে ।
 চিত্রপটে সকলে নিৰ্ম্মান কৈলা পাছে ॥ ৩০৮
 ভাল ভাল চাহিয়া লিখিল সুবানৰ ।
 লিখিলা পাতালপুৰ তাত অনন্তৰ ॥
 ভুজঙ্গ দানৰ জঙ্ঘ অশ্বৰ স্তম্ভৰ ।
 জাৰ জেহি ৰূপে লেখে সপত সাগৰ ॥ ৩০৯
 সাতদিনে পটখান কৰিলা নিৰ্ম্মান ।
 হাতে পট চিত্রৰেখা আৰোহিলা জান ॥
 দিব্য ৰথে চড়ি আইল সুনিতনগৰি ।
 উসাৰ নিকটে আইল হাতে পট ধৰি ॥ ৩১০
 পট দেখি উসা বোলে স্তনা প্ৰানসখি ।
 মেল সখি কি লেখিলে তোৰ পট দেখি ॥
 চিত্রৰেখা দেখাইলা উসা কৰিলা নিৰীক্ষণ ।
 চাহে চিত্রপট উসা চঞ্চলনয়ন ॥ ৩১১
 স্বৰ্গৰ দেৱতা নিৰিখিলা জনে জনে ।
 মধ্যলোক সকলে নিৰেখে মনে মনে ॥
 গোবিন্দক দেখি চমকিত ভৈলা মতি ।
 এহি অনুরূপ মোৰ সোপনৰ পতি ॥ ৩১২
 হৃদয় দেখিয়া দেখিলা পাঞ্চসৰ ।
 - তাত পাছে দেখে উসা কামেৰ কুমৰ ॥
 অনিৰুদ্ধ দেখিয়া চিনিলা তেতিখনে ।
 বোলে এহি পুৰুষক দেখিলো সোপনে ॥ ৩১৩

ইহাৰ সঙ্গমে সখি হুইয়াছি জুৰতি ।
 এহিজনে চিত্ৰলেখা মোৰ প্ৰানপতি ॥
 ইয়াৰ বিৰহে মোৰ তনুসৰ দহে ।
 এহিতো জোঁৱনচোৰা আনজন নোহে ॥ ৩১৪
 কি নাম ইহান সখি কোন দেসে থাকে ।
 কিবা নাম কাহাৰ তনয় কহ মোকে ॥
 বড দুখ পাইলো সখি ইয়াৰ কাৰণে ।
 কলঙ্ক ৰাখিয়া মোক এডিলা সোপনে ॥ ৩১৫
 চিত্ৰলেখা বোলে স্তনা দানৱনন্দনি ।
 দ্বাৰকানগৰে নাৰায়ন যদুমনি ॥
 নাহি আদি অন্ত জাৰ সৰূপ আকাৰ ।
 হেন দেৱ অশ্বৰ বধিতে অৱতাৰ ॥ ৩১৬
 গোবিন্দেৰ পুত্ৰ জাক বুলি পাঞ্চসৰ ।
 জাৰ সৰে জগতৰ তনু জৰজৰ ॥
 সেহিত কামেৰ পুত্ৰ গোবিন্দেৰ নাতি ।
 অনিৰুদ্ধ নামে সতি তোৰ প্ৰানপতি ॥ ৩১৭
 তিনিলোকে দেখ সখি জত চৰাচৰ ।
 ইহাৰ ঘৰেৰ সখি হুইতো লফৰ ॥
 চিত্ৰলেখা বচন সুনিয়া তেবে উসা ।
 বোলে সখি মোৰ জিৱনক আছে আশা ॥ ৩১৮
 তেবে মোক সত্ৰৰে আনিয়া দেহ পতি ।
 এখনে দ্বাৰকাপুৰি লড় সিদ্ধগতি ॥

চিত্ৰলেখা বোলয় উসাহ মুখ চাই।
 কে 'কৰিব সাহাস দ্বাৰকাপুৰি জাই ॥ ৩১৯
 কুমৰ হৰিতে পাৰে কাহাৰ পৰানে।
 কে জাইবে কৃষ্ণৰ পুৰি প্ৰান হৰাইবাৰে ॥
 পুণ্য কথা পৰাড প্ৰবন্ধ পুণ্যময়।
 হৰি পৰসনে পিতাম্বৰে বিৰচয় ॥ ৩২০ ॥*

॥ বৰাড়ি বাগ : লাছাড়ি ছন্দ ॥

চিত্ৰলেখাৰ
 নিৰাশ বাণী

আঁকাৰনে কান্দ সখি হে
 কুমাৰেৰ নাহি দেখা।
 হাতে হাতে ধৰিআ প্ৰবোধে চিত্ৰলেখা ॥ ৩২১
 বিস্বক্স্মেৰ নিৰ্ম্মান সখি হে
 দ্বাৰকানগৰি।

এ দেৱ দানৱে জাক লজ্জিতে নাপাৰি ॥
 এ সাত বোৱন্ধে গড় বিচিত্ৰ পাথৰে।
 কে জাবে কৃষ্ণৰ পুৰি প্ৰান হৰাইবাৰে ॥ ৩২২
 জাদৱ কুলে উতপতি কংস বধিবাৰে।
 স্বৰ্গ মঞ্চ পাতাল জাহাক সেৱা কৰে ॥
 মায়া সৰিৰ ধৰিয়া পৰাৰ কৰে কাজ।
 পাৰিজাত হৰিআ জিনিলা দেবৰাজ ॥ ৩২৩
 হলধৰ কথা কহোঁ সুন সাৱধানে।
 ৰাত্ৰি দিনে নাস্তল ধৰি মত্ত মধুপানে ॥

নাজুল দিয়া বসুমতি চাহে তুলিবাৰে ।
 কে জাইব জাদৱপুৰি প্ৰান হৰাইবাৰে ॥ ৩২৪
 এ চান্দ স্কৰুজ জে অজিলা দিবা ৰাতি ।
 হুতাসন বৰুন পৰন বসুমতি ॥
 সকল মায়া অজিয়া সংসাৰ ভাণ্ডা হৰি ।
 তেসম্বাৰ ঘৰে কে কৰিতে পাৰে চুৰি ॥ ৩২৫
 থাকোক আনৰ কথা ইন্দু জেবে আসে ।
 কাহাৰ সকতি সে জাদৱপুৰে পৈসে ॥
 জে কাৰ্য্য কৰিতে নাৰি তাকে তোমাৰ ইচ্ছা ।
 মনে সখি সাদ কৰ সকল কাৰ্য্যে মিছা ॥ ৩২৬
 সপ্তৰ মাথাৰ মনি কে হাত বেড়ায় ।
 কাৰ্য্য নাহি থাক সখি মনে ক্ষেমা দিয়া ॥
 মঞি নাপাৰিবো জে কুমৰ হৰিবাৰে ।
 হৰিৰ চৰণ বন্দি কহে পিতাম্বৰে ॥ ৩২৭ ॥*

॥ পদ ॥ ঠৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন নৰপতি ।
 চিত্ৰলেখাৰ নিৰাসা বচন উস সুনিয়া সম্প্ৰতি ॥
 দ্বাৰকা-যাত্ৰা প্ৰান পৰিহৰি হেন সাৰ কৈল মনে ।
 জলাইল আনলকুণ্ড আগতে তেখনে ॥ ৩২৮
 স্নান কৰি কুমাৰি পিঙ্গিলা স্কৰু বাস ।
 পুষ্পাঞ্জলি কৰি দেৱি পুজিলা হুতাস ॥

সুনী মোর বানি দেব আনল আপুনে ।
 প্রান ত্যাগ কৰো হেবা তোমা বিছমানে ॥ ৩২৯
 অনিৰুদ্ধ নামে সেজে গোবিন্দের নাতি ।
 আনাদি জনমে মোর হোক প্রানপতি ॥
 এ বুলি অগ্নিকে উষা প্রদক্ষিন কৰে ।
 চিত্রলেখা উঠি গিয়া ধৰিলেক কৰে ॥ ৩৩০
 মৰিবাকে নাজুআই সুনী প্রানসখি ।
 কালি আনি দিবো তোৰ সোপনের পতি ॥
 জেন তেন প্রকাৰে সাধিবো তোৰ কাজ ।
 স্বস্ত হয়া থাক সখি আপুন মন মাঝে ॥ ৩৩১
 নাকৰিহ সখি আপুনার প্রান নাস ।
 তনু ত্যাগে নষ্ট ভোগ বিসয় বিলাস ॥
 আনি দিবো পতি তোৰ দেখ বিছমান ।
 তোৰ কাৰ্য্য সাধিবো আপুনি দিয়া প্রান ॥ ৩৩২
 উষা বোলে চিত্রলেখা আপুন ঘৰে চল ।
 বুঝিলো সকলে কথা কপট সকল ॥
 চতুৰতা গুনে কথা কহ নানামতে ।
 মায়াঅনুবদ্ধ কৰ আমাক ঝাঞ্ঝিতে ॥ ৩৩৩
 আনলতে প্রান ত্যাগ কৰিবো আরসে ।
 গুচাইবো সকল দুখ একহি নিমিসে ॥
 চিত্রলেখা বোলে সখি সুনী মোর বাক ।
 কালি ৰাতি স্বামী যদি নাদেঞ তোমাক ॥ ৩৪৪

জদি কাৰ্য্য সাধিবাক নুআৰো তোমাৰ ।
 প্ৰথমে কৰিবো তনু ত্যাগ আপুনাৰ ॥
 তোমাৰ আগত এতিখনে বথে চড়ো ।
 থাক সখি দ্বাৰকানগৰে হেৰা লড়ো ॥ ৩৩৫
 সখিৰ বচন সুনি বাজাৰ কুমাৰি ।
 কিছো নাবুলিলা তাকে হেঠমাথা কৰি ॥
 জাত্ৰা কৈল চিত্ৰলেখা উসা প্ৰবোধিয়া ।
 পৰনসমান গতি বথত চড়িয়া ॥ ৩৩৬
 গগনমণ্ডলে বথ জায় সিস্তগতি ।
 গিৰি দিৰি নগৰ এড়াইল বনস্পতি ॥
 সুনিতনগৰ হইতে দ্বাৰকানগৰ ।
 একাদস সহস্ৰ জোজন অনন্তৰ ॥ ৩৩৭ .
 প্ৰহৰে পাইলা গৈয়া দ্বাৰকাপুৰি দেখা ।
 নগৰৰ বাহিৰে বহিলা চিত্ৰলেখা ॥
 তৃসাএ আকুল মন ধৰিতে নাপাৰি ।
 নামিলা ছাড়িয়া বথ পৃথিবি উপৰি ॥ ৩৩৮
 জল চায়া ফুৰন্তে দেখিলা নদি এক ।
 সন্ধ্যাকালে নাৰদক দেখি পৰতেক ॥
 প্ৰনামিয়া চিত্ৰলেখা মুনিৰ চৰনে ।
 দেখিলা নাৰদ মুনি পুচিলা বচনে । ৩৩৯
 মুনি বোলে চিত্ৰলেখা তুমি কেনে এথা ।
 কি কাৰ্য্যে কথাকে জাহ কহ সব কথা ॥

হাতজোড়ে চিত্রলেখা বুলিলা উত্তৰ ।
 সোণিতনগৰে বান নামে দৈত্যেশ্বৰ ॥ ৩৪০
 তাহান তনয় উস। প্রথম যুৱতি ।
 সোপনে দেখিলা কণ্ঠা গোবিন্দেৰ নাতি ॥
 তাহাৰ বিৰহে উস। চাইলা মৰিবাৰ ।
 সে কাৰনে আসিলো কুমৰ হৰিবাৰ ॥ ৩৪১
 পৰসন হয় যদি তোমাৰ চৰনে ।
 লৈ জাগ্ৰু কুমৰ বাখে সখিৰ জিৱনে ॥
 চিত্রলেখা বচন শুনিয়া মহামুনি ।
 বোলে কেনে মৰিবাকে আইলে আভাগিনি ॥ ৩৪২
 কুমৰকে হৰিতে আপুনি জাইবে মৰি ।
 কহে কৰি পিতাম্বৰে বন্দিয়া শ্ৰীহৰি ॥ ৩৪৩ ॥*

॥ মল্লাৰ ৰাগ : লাছাড়ি পদ ছন্দ

নাৰদৰ নিকট- নাজায়ো নাজায়ো মৰিব আপুন দোসে ।
 সাত বচন গলায় পাথৰ বান্ধিয়া আইলে গাঙ্গতৰিবাৰ আসে ॥ ৩৪৪
 কাৰ বোলে আইলে ৰে পামৰি চিত্রলেখা ।
 জতেক বিৰে কুমৰ বাখে নাহি লেখা জোখা ॥ ৩৪৫
 জাদৱগন প্ৰহৰ ধৰে কেবা ৰাতি দিনে ।
 আছোক আনেৰ কাৰ্য্যে নাঙ্গনে পৰনে ॥ ৩৪৬
 পুৰ দ্বাৰে হৰি থাকে হাতে ধনু লৈয়া ।
 উত্তৰ দ্বাৰে বাখে বলাই নাঙ্গল ধৰিআ ॥ ৩৪৭

পছিম দ্বাৰে গৰুড় দেখিয়া লাগে সঙ্ক।
 দক্ষিণে হনুমান জে উড়িআ আইল লক্ষা ॥ ৩৪৮
 বতি মদনে লুকায়া বাধে আপুনাৰ ঘৰে।
 চোন্ধে চোন্ধে বাপে মাৰে নিত্য প্ৰহৰ ধৰে ॥ ৩৪৯
 হাতে খাণ্ডা লৈয়া গদা পাইক কুটি কুটি।
 বসি আছে যমেৰ দুতে দেখি একোণ্ডটি ॥ ৩৫০
 পক্ষি দেখি বথে চড়ি হাতে লৈয়া ধনু।
 আকাশ লজ্জিয়া জাই দেখি হালে তনু ॥ ৩৫১
 মাতে পাখেৰে বাথৈ কুমৰ প্ৰহৰ ধৰিয়া।
 বাঘ হৰিবাৰ সে হৰিনি আইল ধায়া ॥ ৩৫২
 প্ৰাণ হাৰাইবাৰ সে আসিলে পৰাৰ কাৰ্য্যে।
 ঝাণ্টে পলাউ বথে চড়ি জাহ নিজ বাজে ॥ ৩৫৩
 সুনিয়া নাৰদেৰ বানি প্ৰান কাম্পে ডৰে।
 হৰিৰ চৰন হৃদয়ে ধৰিআ কহে পিতাম্বৰে ॥ ৩৫৪ ॥*॥

॥ অহিৰ ৰাগ : লাছাড়ি দিৰ্ঘ ছন্দ ॥

চিত্ৰলেখাৰ অ কি মুনিৰাজ চল গোসাই সুনিতনগৰে।
 কৰুণ বচন দেখ গিয়া বিজ্ঞমান আনলে তেজিবো প্ৰাণ
 জনাইলো সে তুৱা বৰাবৰে ॥ ৩৫৫
 জে কাৰ্য্যে আসিলো এথা জদি আইসে দেৱৰাজ
 কে পাৰে কুমৰ হৰিবাৰে ॥ ৩৫৬

তুভুবনে অধিকাৰি   আপুনিসে শ্ৰীহৰি
 দ্বাৰে বসি আছে চক্ৰপানি ।

হনুমান খগেশ্বৰ   আৰ বিৰ হনুধৰ
 নাম স্তুনি হালে প্ৰাণখানি ॥ ৩৫৭

ব্যৱ্থ হৈল অঙ্গিকাৰ   নাহইল কাৰ্য্য উসাৰ
 থাকিবেক মোৰ প্ৰতি আষে ।

আমাৰ মৰণ স্তুনি   মৰিব দৈত্যানন্দনি
 ছয়া সখি স্বামিৰ নৈৰাষে ॥ ৩৫৮

প্ৰাণেৰ দুৰ্লভ সখি   উসাসে কমলমুখি
 আৰ নাহি দেখিবো নয়নে ।

সত্য কৈলো উসা ৰাতি   নাদেখিয়া প্ৰাণপতি
 মৰিব সখি ৰজনি প্ৰসন্নে ॥ ৩৫৯

বিদায় দিআ আৰে মুনি   চিত্ৰলেখা অভাগিনি
 মৰিবো আনলে ৰাম্প দিয়া ।

আপুনে গিয়া কৈল্যাস   জনাউ সে দিগবাস
 কথা যেন স্তনে মহামায়া ॥ ৩৬০

মুনিৰ চৰণ ধৰি   বিদায় মাগে স্তন্দৰি
 থাক গোসাই বোলয় কান্দিয়া ।

কৰো প্ৰাণ পৰিহাৰ   কহে কৰি পিতাম্বৰ
 নাৰায়ন চৰন বন্দিয়া ॥ ৩৬১ ॥*

॥ পদ ॥ চিত্ৰলেখা ককনা স্তুনিয়া মহামুনি ।

বোলে কেনে মৰিবাকে আইলে অভাগিনি ॥

নাৰদ-দত্ত তোমাৰ ক্ৰন্দনে মোৰ বড় মন বুৰে ।
 তামসী মোৰ একগুটি মন্ত্ৰ সিখহ সত্ৰৰে ॥ ৩৬২
 বিছাবে মন্ত্ৰ জপি সত্ৰৰে তামসি কৰি মায়া ।
 চিত্ৰলেখাৰ কেহো নেদেখিব নিন্দবানে ঘুম গৈয়া ॥
 কুমাৰ-হৰণ কুমাৰকে বথে তুলি আন্ধোৱালি কৰি ।
 আপুন ইছায় জাহ স্নানিতনগৰি ॥ ৩৬৩
 সবাকে দেখিব তোকে নেদেখিব আনে ।
 মোৰ মন্ত্ৰবানে আতি হুইব অচেতনে ॥
 স্নানিয়াসে জেবে তোক কোপ কৰে হৰি ।
 আপুনি আসিয়া বুকাইবো আগ বাড়ি ॥ ৩৬৪
 এহি বুলি নাৰদে সিখাইলা মন্ত্ৰগুটি ।
 নাৰদকে চিত্ৰলেখা পুজে পৰিপাটি ॥
 মুনিকে প্ৰণামি চৰি বথৰ উপৰে ।
 চিত্ৰলেখা চলি গৈলা নগৰ ভিতৰে ॥ ৩৬৫
 জপিতে জপিতে মন্ত্ৰ নগৰ বেড়ায় ।
 মন্ত্ৰৰ প্ৰভাৱে কেহো দেখিতে নাপায় ॥
 স্তবপুৰি জিনিয়া সে দ্বাৰকানগৰি ।
 ফটিকৈৰ গঢ় সপ্ত সোণাৰ ওৱাৰি ॥ ৩৬৬
 নগৰৰ প্ৰভাৱ কি কহিবো একমুখে ।
 চিত্ৰলেখা দেখিয়া সে বেড়ায় কোতুকে ॥
 কতোক্ষণে গৈল অনিৰুদ্ধৰ আগাসে ।
 এ পালি প্ৰহৰি দেখি হৈলেক হাতাস ॥ ৩৬৭

সকল সৰিৰ কাম্পি তনু স্থিৰ নয় ।
 বথতে বসিলা চিত্ৰলেখা বড় ভয় ॥
 মুখত পৰন নাই সে লোমাঞ্চ সৰিৰ ।
 কলাৰ মঞ্জৰি জেন বতাসে অধিৰ ॥ ৩৬৮
 কতক্ষণ মনতেসে ভয় সামৰিয়া ।
 গঢ় লজিৰাক জাই মুনিকে স্মৰিয়া ॥
 উত্তৰ দুআৰে হলধৰক দেখিয়া ।
 ডৰ পাইল চিত্ৰলেখা আইল বাহুড়িয়া ॥ ৩৬৯
 সে দুৱাৰ ছাৰিয়া যে লড়িলা দক্ষিণে ।
 দক্ষিণে ভাবট জুড়ি আছে হনুমান ॥
 ভয়ে পাছ গুচি সে লড়িলা পূৰ্বদ্বাৰে ।
 তথাত বসিয়া আছে ত্ৰিভুবনসাৰে ॥ ৩৭০
 ভয় পায় পছিম দুআৰ লাগি জাই ।
 দেখয় গৰুড় বসি আছয় তথায় ॥ ৩৭১
 ভুজঙ্গম খাইতে খাইতে আছে ঋগপতি ।
 দেখি চিত্ৰলেখা ডৰে চাপে একভিতি ॥
 নাইকে সাহস নাৰদৰ মন্ত্ৰ সিধি ।
 তৰাসে তবধ আতি গৰুড়কে দেখি ॥ ৩৭২
 বথৰ উপৰে বসি থাকিল গুনিয়া ।
 আজি ভাগ্যবসে জাঞ প্রানখানি লৈয়া ॥
 সপ্তৰ মাথাৰ মনি কাড়িবাক আইলো ।
 আপুনাৰ উপাএসে আপুনি বুড়াইলো ॥ ৩৭৩

জদি নালেখিলো হয় দ্বাৰকানগৰি ।
 বুঝাইতে পাৰিলো হয় বাজাৰ কুমাৰি ॥
 সোপনেৰ কথা সখি কিচো নোহে সাৰ ।
 এ বুলি ভাঙিলো হয় কুমাৰি বাজাৰ ॥ ৩৭৪
 কি কাম কৰিলো অনিৰুদ্ধকে লিখিলো ।
 আপুনাৰ হাতে বিস. আপুনে ভঙ্কিলো ॥
 এসবাৰ আগত কিসেৰ গুনগান ।
 নিচ্চয়ে জানিলো মোৰ হৰাইবো পৰান ॥ ৩৭৫
 নাৰদৰ মন্ত্ৰ সকলে পাসৰিলু ।
 পৰকাৰ্য্যে অকাৰনে প্ৰান হাৰাইলু ॥
 মনে মনে চিত্ৰলেখা নাৰদ স্মৰিয়া ।
 জেবে প্ৰভু ৰাখিবে উপায় বোলসিয়া ॥ ৩৭৬
 পাসৰিলো ভয়ে মন্ত্ৰ নাহি স্মৃতৰন ।
 ৰূপাময় মুনি তুমি দেৱৰ পূজন ॥
 এহি বুলি চিত্ৰলেখা মুনিক ধিয়ানে ।
 ভুত ভৱিষ্যত কথা নাৰদেৰে জানে ॥ ৩৭৭
 আকাশ গমনে তেতিখনে মুনি আইল ।
 দুৰ হস্তে চিত্ৰলেখা দৰসন পাইল ॥
 মুনি বোলে চিত্ৰলেখা তুমি তোল মাথা ।
 মঞি বিজ্ঞমানে তোৰ ভয় নাহি এথা ॥ ৩৭৮
 আকাৰনে ডৰাইলৈ সে মন্ত্ৰ পাসৰিয়া ।
 ভাল ছুতি উস। তোকে দিলেক পঠিয়া ॥

মোৰ মন্ত্ৰ সিখি তোৰ এত ভয় কেনে ।
 অব্যৰ্থ তামসি মায়া জানে তৃভুৱনে ॥ ৩৭৯
 কহিলা নাৰদ মুনি মন্ত্ৰ আৰোবাৰ ।
 নাকৰ তৰাস কাৰ্য্য সাধহঁ উসাৰ ॥
 মন্ত্ৰ সিখি চিত্ৰৰেখা হইল হৰিসিত ।
 মুনিৰ তামসি মায়া সিখিলা তুৰিত ॥ ৩৮০
 মন্ত্ৰ কহি নাৰদে আকাষে কৈলা গতি ।
 মন্ত্ৰ সিখি চিত্ৰৰেখা হৰিসিত আতি ॥
 মনে বোলে নাজাইবো গৰুড়দুআৰে ।
 আৰো জানো জানে হনুমান হলধৰে ॥ ৩৮১
 এ পুৰ দুআৰে জাঞ জখা জগন্নাথে ।
 জানিলে কৰিবো তুতিনতি জোড়হাত ॥
 কৃপাময় নাৰায়ন হুইব পৰসন ।
 আনহাতে পড়িলে কৰিব নিবৰ্ত্তন ॥ ৩৮২
 জদিবা মোহৰ মন্ত্ৰে কেহো নাহি দেখে ।
 তেবে কাৰ্য্য সাধিবো আপুন মনস্বখে ॥
 এহি বুলি গৈলা ছতি হৰিৰ দুআৰে ।
 কৰিয়া তামসি মায়া মন্ত্ৰ জাপ্য কৰে ॥ ৩৮৩
 চিত্ৰলেখা কৈলা মন্ত্ৰ চাহিয়া গোবিন্দ ।
 হৰিৰ নয়ন দুই ঢাকি কৈলা নিন্দ ॥
 ধনুবান হাতেৰেজে পড়িল খসিয়া ।
 থাকিলা দুআৰে হৰি সয়ন কৰিয়া ॥ ৩৮৪

গৈলা চিত্ৰলেখা তেবে উত্তৰ দুয়াৰে ।
 হলধৰ দেখি মন্ত্ৰ কৰে আৰবাৰে ॥
 ঢুলে হলধৰ নিদ্ৰাকুল হৈল চিত্ত ।
 নাজুল খসিয়া তেবে পড়িলা ভূমিত ॥ ৩৮৫
 নাহিকে সকতি আৰ মেলিতে নয়ন ।
 কাপোড় পাড়িয়া বিৰ কৰিলা সয়ন ॥
 হলধৰ হৈল জেবে নিন্দে অচেতন ।
 চিত্ৰলেখা আন দ্বাৰে কৰিলা গমন ॥ ৩৮৬
 ভয়ঙ্কৰ ৰূপ ধৰি আছে খগপতি ।
 দেখি চিত্ৰলেখা মন্ত্ৰ কৈলা সিদ্ধগতি ॥
 সাপেৰ ভোজন তেবে গৰুড়ে এড়িয়া ।
 নিদ্ৰাত পড়িলা সে পাখাতে ঠোঠ দিয়া ॥ ৩৮৭
 অচেতন হৈলা জেবে বিহঙ্গমপতি ।
 দেখি চিত্ৰলেখা হৰিসিত হৈলা মতি ॥
 এখনে জানিলো সে কাৰ্য্যেৰ হুইব সিদ্ধি ।
 বহিলা উসাৰ প্ৰাণ স্তম্ভসন্ন বিধি ॥ ৩৮৮
 প্ৰাণ মোৰ স্থিৰ নোহে দেখি খগেশ্বৰ ।
 গৰুড় পড়িলা নিদ্ৰা কাকো নাহি ডৰ ॥
 সে দ্বাৰ ছাৰিয়া তবে গেল চিত্ৰলেখা ।
 দক্ষিণ দুআৰে হনুমানৰ পাইল দেখা ॥ ৩৮৯
 সচকিতে চিত্ৰলেখা কৈলা মন্ত্ৰবান ।
 অচেতন নিদ্ৰাত পড়িলা হনুমান ॥

হনুৰ নাসিকা আতি খৰতৰ বায়ে।
 বথ সমে চিত্ৰলেখা আসে আৰো জাৰে ॥ ৩৯০
 জতন কৰিয়া হইয়া একপাস।
 হাথি ঘোড়া সেনাগন নিন্দাইল নিসেষ ॥
 এ পুৰ দুআৰে জাআ পসিল ভিতৰ।
 দেখিলেক চিত্ৰলেখা কামেৰ কুমৰ ॥ ৩৯১
 বাপেৰ কোলাত সে কুমৰ আছে স্মৃতি।
 শ্যামল সুন্দৰ ৰূপ অনুপাম আতি ॥
 কত লক্ষ নাৰিগন প্ৰহৰ ধৰিয়া।
 কুমাৰক ৰক্ষা কৰে একচিত্ত হয় ॥ ৩৯২
 ঘৰে প্ৰবেসিল চিত্ৰ মুনি স্মৰিয়া।
 কুমাৰেৰ ৰূপ দেখি ৰহিল গুনিঞা ॥
 হেন ৰূপে পুৰুষ নাদেখি ত্ৰিভুবনে।
 ভালেতো কুমাৰি উসা পিড়ে কামবানে ॥ ৩৯৩
 ইহাক দেখিয়া কোন দ্বি ধৰে প্ৰাণ।
 এহি বুলি চিত্ৰলেখা কৈল মন্ত্ৰবান ॥
 আৰবাৰ চিত্ৰলেখা মন্ত্ৰ কৈল গতি।
 নিদ্ৰাত পৰিল কামদেৱ আৰ বতি ॥ ৩৯৪
 চিত্ৰলেখা ধিৰে ধিৰে নিকট চাপিয়া।
 নিল কুমাৰকে ভুজলতাএ জড়িয়া ॥
 তাৰ অঙ্গপৰসে জাগিল পাঞ্চবান।
 তনু ঘৰ্ম লোমাঞ্চ সৰিৰ বিছমান ॥ ৩৯৫

কুমৰকে কোলে কৰি থাকিল গুনিয়া ।
 তনু ঘৰ্ম হইল কেমনে জাইবো লআ ॥
 মন মোৰ কিবা কৰে বুলি হৈল লাজ ।
 পৰাৰ নিমিতে আসি কৰিলো আকাজ ॥ ৩৯৬
 বিষ্ণু স্মৰিয়া নাসা কৰ্ম পৰসিয়া ।
 হেন কাৰ্য্য কৰিতে মনুষ্টে জাই ধায়া ॥
 সজতনে মনে মনে ভয় সামৰিআ ।
 চড়িলা বথতে কুমৰকে কোলে লৈআ ॥ ৩৯৭
 নাৰদ মুনিৰ পাৰ চিন্তিয়া হিআয় ।
 মাৰুতমণ্ডলে বথ আলগতে জাই ॥
 গৈলা জেবে বথ পাঞ্চ সহস্ৰ জোজন ।
 চেতন পাইলা তেবে কামেৰ নন্দন ॥ ৩৯৮
 সম্ভ্ৰমে কুমৰে চাহে নয়ন মেলিয়া ।
 কণ্ঠাকে নিকটে দেখি বসিল উঠিয়া ॥
 বথে চড়ি কথা জাই কথাৰ কামিনি ।
 ঘৰ এড়ি কথা আইলো নিলয় নাজানি ॥ ৩৯৯
 তিনি লোকে মোহে আতি ৰূপসি জুৰতি ।
 গগনেৰ পথে লোক লআ জাই কতি ॥
 বড় অদভুত দেখি কাৰ্য্যেৰ লক্ষন ।
 মধুৰ বচনে সোধে কামেৰ নন্দন ॥ ৪০০
 অনিৰুদ্ধে বোলে তুমি জুৰতি কাহাৰ ।
 নেদেখি ৰমনি আন সমান তোমাৰ ॥

কথা থাক কি নামজে সত্য কৰি কহ ।
 কিবা কাৰ্য্যে তুমি মোক কথা লৈয়া জাহ ॥ ৪০১
 এ পালি প্ৰহৰি মোক বাখে বহুতৰ ।
 হৰি হলধৰ হনুমান খগেন্দ্ৰ ॥
 এসব থাকিতে কেমনে পসিলি দুআৰে ।
 কতি লৈয়া জাহ কিবা কাৰ্য্যক আমাৰে ॥ ৪০২
 তোমাৰ সহিতে মোৰ নাহি পৰিচয় ।
 হেন কাৰ্য্য কৰ কেনে নাৰুকি আসয় ॥
 খানিক বহাৰ বথ ভাল মন্দ জানি ।
 কি কাৰ্য্যে কথাকে নেহ কহ সত্য বানি ॥ ৪০৩
 স্নানিআজে চিত্ৰলেখা কুমৰেৰ কথা ।
 কৰি আছে কৰজোড় জুড়ি আছে মাথা ॥
 সংশয় নাকৰ প্ৰভু স্নান সব কাৰ্য্য ।
 চিত্ৰলেখা নাম মোৰ স্নান জহুৰাজ ॥ ৪০৪
 কৈলাস পৰ্বতে থাকি হৰ আছে জথা ।
 জে কাৰ্য্যে তোমাক নেঞ স্নান তাৰ কথা ॥
 স্নানিতনগৰে বানাসুৰ দৈত্যপতি ।
 তাহাৰ তনয়া উসা প্ৰথমযুৱতি ॥ ৪০৫
 জাতিত পদ্মিনী সে দানৱেৰ বৰবালা ।
 সদায় নাছাড়ে সঙ্গ ভ্ৰমৰাৰ মেলা ॥
 পৰন স্নগন্ধি জাৰ সৰিৰ পৰসে ।
 ত্ৰৈলোক্যমুহনি কন্যা অলপ বয়সে ॥ ৪০৬

আতি সূচৰিতা তৃভুবনে অনুপামা ।
 লোপামুদ্ৰা অকঙ্কতী সাবিতৃউপামা ॥
 উসা নামে কণ্ঠা সে মোহোৰ প্ৰানসখি ।
 গুন স্ননি শ্ৰৱনে জুড়য় ৰূপ দেখি ॥ ৪০৭
 উসাকে দিলন্ত বৰ দেৱি তুষ্টমনে ।
 বৈসাগৰ দোআদসি জে তোক সোপনে ॥
 আসিয়া তোহোৰ পুৰে অনুভৱে ৰতি ।
 সেহিজন্য হুইবেক তোহোৰ প্ৰানপতি ॥ ৪০৮
 এই বুলি কৈলাসকে গৈলা মহামায়া ।
 পাছেসে সোপনে সখি তোমাকে দেখিয়া ॥
 সোপনে তোমাৰ সঙ্গে আছিল ৰতিৰঙ্গে ।
 তোমাৰ বিৰহে তাকে পিড়িত অনঙ্গে ॥ ৪০৯
 বিৰহে বিকল চিত্ত ধৰিতে নাপাৰে ।
 বিৰহেৰ তাপে ক্ষেণে চাহে মৰিবাৰে ॥
 আগুনিতৈ চাহে প্ৰাণ কৰিবাক নাস ।
 সখিসকলে তাকে কৰিলা আশ্বাস ॥ ৪১০
 সে বোল নাস্থনে উসা চাহে মৰিবাৰ ।
 অঙ্গিকাৰ কৰিলো আমি ৰাখিতে তাহাক ॥
 তোমাক মিলাইবো নিআ নিকটে তাহাৰ ।
 আজিকাৰ নিসি মঞি কৈলো অঙ্গিকাৰ ॥ ৪১১
 সে কাৰ্যে আসিলো মঞি তোমা হৰিবাৰে ।
 চলগিয়া দেখ উসা ৰূপসি তোমাৰে ॥

নাৰদৰ প্ৰসাদে তামসি কৰি মায়া।
 কেহো নাদেখিল। মোকে আইলো তোমা লৈয়া ॥৪১২
 আৰ চাৰি দণ্ডে পাইবো সুনিতনগৰি।
 দেখ আপুনাৰ আজি পৰম স্তম্ভৰি ॥
 আৰ এক কথা পুছো স্তন জদুপতি।
 তোমাকে ৰাখিতে কেনে এতেক যুগুতি ॥৪১৩
 ইহাৰ কাৰন প্ৰভু স্তনো কহিয়োক।
 জদি দাসি কৰি প্ৰভু মানিস মোহোক ॥
 হাসিয়া কুমৰে বোলে স্তন চিত্ৰলেখা।
 সোপনে স্তম্ভৰি এক মণি পাইলো দেখা ॥৪১৪
 সে কামিনি সহিতে বঞ্চিতো সব ৰাতি।
 প্ৰভাতে উঠিয়া কথা গৈল সে যুৱতি ॥
 তাহাৰ বিৰহে মোৰ তনুসব দহে।
 দেশান্তৰি কৰিতে চাহিলো কামমোহে ॥৪১৫
 আপুনি ত্ৰীহৰি গিয়া আনিল ধৰিয়া।
 সে কাৰ্যে প্ৰবন্ধে ৰাখে জতন কৰিহা ॥
 কুমৰেৰ সব কথা চিত্ৰলেখা স্তনি।
 বোলে প্ৰভু সব মায়া পাতিলা গোসানি ॥৪১৬
 উসাৰ স্বৰূপে নিয়া দেখাইলা তোমাক।
 মায়ায়ে তোমাকে নিয়া দেখাইলা উসাক ॥
 সকলে গোৰিৰ মায়া আমি জানি মনে।
 দুয়োজনে মোহিলেক নিসিৰ সপনে ॥৪১৭

দুইহান হৃদয় যদি মিলিল দুইহান্তে ।
 জেন একে তনু দুয়ো দুইহাঙ্গ চাহান্তে ।
 অনুৰূপ কিবা বিধাতাৰ নিৰমান ।
 জেন সখি তেন তুমি একেই ধাৰান ॥ ৪১৮
 অনিৰুদ্ধে বোলে সখি স্বৰূপ এ কথা ।
 ঝাণ্টে বাহ বথ তোৰ সখি আছে জথা ॥
 গগনেৰ পথে জায় কুথাৰ আলাপে ।
 দেখিলা অগ্নিৰ গড় নগৰ সমিপে ॥ ৪১৯
 গগনে জিনিলা জেন দেখি ধনঞ্জয় ।
 দসৌদিসে দেখিলা অনেক জলাসয় ॥
 বিধুম আনল জলে দেখিতে তৰাস ।
 মহাতাপে লজ্জিতে নাপাৰে কেহো পাস ॥ ৪২০
 আনল দেখিয়া তেবে কামেৰ কুমৰ ।
 জন্মিল পৰম তাপ ভয় আপুনাৰ ॥
 লড়িল ঋদয় মন স্বস্ত নাহি হয় ।
 বোলে মোকে মাৰিৰাক পাতিল উপায় ॥ ৪২১
 নাইহঁস উসাৰ ছুতি স্বৰূপে কামিনি ।
 কিবা তঞি জঙ্ঘ বঙ্ঘ নাগেৰ বমনি ॥
 কিবাসে ৰাঙ্গস তঞি নাপাৰি বুঝিতে ।
 মায়া কৰি আনিলে আমাক বধিতে ॥ ৪২২
 কোনবা কালেৰ বৈৰি স্মৰিয়া মনে ।
 মায়ায় ছলিয়া মোক আনিলে এখানে ॥

সুন কহি চিত্ৰবেথা আমাৰ উত্তৰ ।
 বাহুবিয়া চল জাহি দ্বাৰিকানগৰ ॥ ৪২৩
 কহিলো তোমাৰ সুন শ্বত ভাল নোহে ।
 হৰি পৰসনে কৰি পিতাম্বৰে কহে ॥ ৪২৪

॥ গুঞ্জৰি বাগ : লাছাড়ি পদ ছন্দ ॥

অগ্নিগড় সুন চিত্ৰলেখি হে
 দেখি সুন চিত্ৰলেখি মঞি বোলো তোক ।
 অনিৰুদ্ধৰ নিজ থানে নিয়া থুআৰ মোক ॥ ৪২৫
 আতঙ্ক অগ্নিৰ গড়সে লজ্জা আকাস ।
 দেখিয়া কুমৰ পাইলা তৰাস ॥
 বাহুড়াঞ' বথ জাঞ নিজ দেসে ।
 কেমনে আনলে হৈবে প্ৰৱেসে ॥ ৪২৬
 দেসে ফিৰি লআ জাহ আমাকে ।
 সাধ নাহি আৰ তোৰ উসাকে ॥ ৪২৭
 চৌদিশে জুড়িয়া আনল জলে ।
 দেখিয়া তনু ভয়ে মোৰ হালে ॥ ৪২৮
 কি বোল বুলিলে কিবা সুনিলে ।
 বাহুড়াই মৈয়ো নিয়া জথা পাইলে ॥ ৪২৯
 স্মৃতিয়া আছিলো বাপেৰ কোলে ।
 তঞি কেনে হৰি আনিলি ছলে ॥ ৪৩০
 বুঝিলো সকলে তোমাৰ কথা ।

প্ৰাণ নিতে মোক আনিলি এথা ॥ ৪৩১
 জত বোল বোলে সকলে মিছা।
 আমাক মাৰিতে তোমাৰ ইছা ॥ ৪৩২
 গগনপন্থে নসঞ্চৰে পক্ষি।
 তাতে কেমনে জাইবা চিত্ৰলেখি ॥ ৪৩৩
 বিসম আতি দানৱেৰ মায়া।
 হৰিলা মোকে অচেতনু পায় ॥ ৪৩৪
 সংসাৰ মাঝে কোন বিৰ আছে।
 প্ৰৱেস কৰে আনলেৰ মাঝে ॥ ৪৩৫
 ভাল নোহে সখি তোমাৰ মন।
 পিতাম্বৰে কহে স্মৰি নাৰায়ন ॥ ৪৩৬ ॥*॥

॥ বাগ অহিৰ : লাছাড়ি দিৰ্ঘ ছন্দ ॥

চিত্ৰলেখীৰ অ কি জুৰাজ
 আশ্বাস-বাণী কহো গোসাই তোমাৰ চৰণে।
 আশুখ নাভাব মনে দোশ দেস আকাৰনে
 আপুনাক নাচিন আপুনে ॥ ৪৩৭
 কুমাৰ আকুল দেখি ডৰাইল চিত্ৰলেখি
 চৰনে পড়িআ কৰে তুতি।

তোমাৰ বচন হুনি   ডৰে হালে প্ৰানখানি
 হেন কি কুবোল বোল আতি ॥ ৪৩৮
 জত দেখ তৃভুবন   তোমাৰ ঘৰেৰ জন
 এ বায়ু বকন বহুমতি ।
 জম ৰাজ্য বৈস্থানৰ   বায়ু অগ্নিনিকুমৰ
 এ চান্দ স্নকজ দিৱা ৰাতি ॥ ৪৩৯
 হৰি পিতামহ জাৰ   তৃভুবনে অধিকাৰ
 ৰতিগৰ্ভে তোৰ উতপতি ।
 বাপ জাৰ পাঞ্চসৰ   তাৰ কেনে এত ডৰ
 তিনি লোকে বিদিত কিৰিতি ॥ ৪৪০
 অগনি বৰ্দ্ধন নোহে   প্ৰাণ কি তোমাৰ দহে
 তাৰ সঙ্কা নাই মৰিবাৰ ।
 হুনিলে সাৰঙ্গপানি   প্ৰান লইব চক্ৰে হানি
 তৃভুবনে নাহি প্ৰতিকাৰ ॥ ৪৪১
 সঙ্কৰে দিলেক ৰথ   বায়া জাইবো আলগত
 সতেক জোজৰ জাৰ গতি ।
 লজ্জিয়া অগ্নিৰ গড়   জাইবো সোনিতপুৰ
 দেখ উষা প্ৰথমযুৱতি ॥ ৪৪২
 তুমিসে সখিৰ প্ৰান   তাত জেবে কৰো আন
 আজিৰ ৰজনী অৱসেসে ।
 নাৰায়ন পৰসনে   কৰি পিতামহে ভনে
 উষা প্ৰান তেজিৰ আৱসে ॥ ৪৪৩ ॥

॥ পদ ॥ চিত্ৰৰেখা, বচনে সন্তোষ অনিৰুদ্ধ ।
 অনিৰুদ্ধৰ জানিলেক চিত্ৰৰেখা মন আতি সুদ্ধ ॥
 অগ্নি গড়-প্ৰৱেশ, দমন মুকুতাঅলি আতি পৰকাশ ॥ ৪৪৪
 নায়া-পোহৰত চিত্ৰৰেখা বুঝিল কুমৰ হৰিসিত ।
 নৰ-দৰ্শন ছলে পৰিহাস তেবে লাগিলা কৰিত ॥
 চিত্ৰৰেখা বোলে দেৱ হেন বোলা কেনে ।
 প্ৰাণ ফুটিবাক চাহে তোমাৰ বচনে ॥ ৪৪৫
 তোমাৰ ঘৰেৰ প্ৰভু দেখা জত লোক ।
 জমেৰ সকতি কি মাৰিতে পাৰে তোক ॥
 তোমাৰ প্ৰয়াৰ কাৰ্য্যে মোৰ কিবা দায় ।
 মোৰ এহি ভাল দোষ দিলে যত্নবায় ॥ ৪৪৬
 সাহস কৰিয়াসে তোমাৰ কৰো কাৰ্জ্জ ।
 স্ননিয়া তোমাৰে কথা বড় পাইলো লাজ ॥
 এখন তোমাকে প্ৰভু কি বুলিবো আৰ ।
 প্ৰথমতে দৰশন কৰোহোঁ উসাৰ ॥ ৪৪৭
 গন্ধৰ্ব বিবাহ হৈলে সাখ্যে সহিতে ।
 দুয়োজনে কুসলে থাকিবা হৰিষিতে ॥
 সেহি বেলা এসব কৰাইবো স্ততৰন ।
 কৰাইবো পৰম লজ্জা তোমাক তেখন ॥ ৪৪৮
 কাৰ্য্য নাই উসাকে বুলিলা তুমি এথা ।
 এহি বোল স্ততৰন কৰাইবোহোঁ তথা ॥

পাছে জানো তথাতে নাকৰ অনুমান ।
 তুমি আমি বিনা এথা সাধি নাহি আন ॥ ৪৪৯
 অল্ল বোল বুলিয়াসে দিলা মনদুখ ।
 কৰাইবো পৰম লজ্জা স্তম্ভ চন্দ্রমুখ ॥
 হেন স্তনি কুমৰেৰ মুখে মন্দ হাস ।
 বোলে সখি মোকে নাকৰিহ উপিহাস ॥ ৪৫০
 তোৰ মন বুঝিবাকে এ বোল বুলিলো ।
 মহা সূচৰিতা মঞি হৃদএ জানিলো ॥
 বথ বাহা লজ্জি জাঞ গড় অগনিৰ ।
 ঝাণ্টে বাহ জথা তোৰ আঞাস সখিৰ ॥ ৪৫১
 চিত্রলেখা স্তনিলে সে কুমাৰেৰ বচন ।
 বাহিলা বিমান জেন ছুটিল পৱন ॥
 উৰ্দ্ধকে বাহিলা বথ কৰি সিংহগতি ।
 পঞ্চাধিক সহস্ৰ জোজন কৈল গতি ॥ ৪৫২
 অগনি এড়ায়া বথ বাহি কুৰি ক্ৰোশ ।
 দেখিয়া কুমৰ মনে পৰম সন্তোষ ॥
 উসাৰ আঞাসে বথে লৈয়া গেল বায়া ।
 কুমৰকে চিত্রলেখা বোলয় হাসিয়া ॥ ৪৫৩
 ভালে এড়াইলা প্রভু অগনি দুৰ্য্যায় ।
 এধনে আমাৰ বোল হইল প্রত্যয় ॥
 উসাৰ আঞাসে বথ লৈ জায় জুৱতি ।
 কৰ দৰসন উসা প্রথম যুৱতি ॥ ৪৫৪

সখিৰ বচন জেন অমৃতৰ ধাৰ ।
 সুনিয়া চঞ্চল হৈল কামেৰ কুমাৰ ॥
 কুভাণ্ডনন্দিনি সুন আমাৰ বচন ।
 দৈত্যৰ মন্দিৰে মোক দেখিবা কেমন ॥ ৪৫৫
 এমত দুৰ্গম পথ নাহি দেখি আৰ ।
 কোনো পুৰে আছে তাৰ আওসে ৰাজাৰ ॥
 জোড়হাতে বোলে সুন যত্নপতি ।
 কিছুমাত্ৰ অল্ল আছে সেস হৈল ৰাত্ৰি ॥ ৪৫৬
 প্ৰভাতে তেজিব প্ৰাণ সূৰ্য্য উদয় দেখি ।
 প্ৰচণ্ড আনলে ৰূপ দিব প্ৰানসখি ॥
 বিস্তৰ ৰাত্ৰি গৈল আছে অল্ল ৰজনী ।
 সূত ক্ষনে দেখহ বান ৰাজাৰ নন্দিনি ॥ ৪৫৭
 ৰাত্ৰি আৱসেব হৈল ঘোৰ অন্ধকাৰ ।
 কিমনে দেখিবা প্ৰভু ৰাজাৰ বাড়িঘৰ ॥
 জদি পাৰ প্ৰভু তেবে আনিতে ভাস্কৰ ।
 দেখাইম জত আছে সেনাপতি নৰ ॥ ৪৫৮
 অনিকঙ্ক বোলে সখি সুন চিত্ৰৰেখা ।
 কৰাইব প্ৰকাশ জেন আদিত্যেৰ দেখা ॥
 আমাৰ বচন সুন কুভাণ্ডনন্দিনি ।
 মোহিবা দানৱসেনা নিদ্ৰাবান হানি ॥ ৪৫৯
 বিনয় কৰিয়া অনিকঙ্ক কৰে স্তুতি ।
 হইবা প্ৰসন্ন মোক কান্তপ সন্ততী ॥

সুনী চিত্ৰৰেখা মন্ত্ৰ কৈল তখনে ।
 হৰিল সৰাৰ প্ৰাণ নিন্দে অচেতনে ॥ ৪৬০
 নৃপতিক আত্ম কৰি দৈত্যসেনা জত ।
 হৰিল সৰাৰ প্ৰাণ নিদ্ৰা হৈল গত ॥
 মাধৱক প্ৰণামিল পিতাৰ চৰণ ।
 আদিত্যক স্তুতি কৰে কামেৰ নন্দন ॥ ৪৬১
 নমো দিবাকৰ প্ৰভু কান্তপনন্দন ।
 বৰ দেহ দিবাকৰ বুলি এ বচন ॥
 তুমি হৰি তুমি দিনপাল প্ৰানপতি ।
 তোমাৰ বিহিনে জেন হয়ে কালৰাত্ৰি ॥ ৪৬২
 জেখানে ছাৰিয়া জায় সেহিখানে অন্ধকাৰ ।
 আমাক প্ৰসন্ন হও প্ৰভু দিবাকৰ ॥
 তুমি প্ৰসন্ন কৰা মেদনিমগ্নল ।
 অন্ধকাৰ খণ্ডিয়া হয়তো নিৰ্মল ॥ ৪৬৩
 তুমি সৰাহাৰে প্ৰাণ জগতজিৱন ।
 সৰাহাৰে সৰিবে থাকি পাল ত্ৰিভুবন ॥
 কান্তপনন্দন প্ৰভু হইবা সদয়ে ।
 প্ৰসন্ন হয় তুমি কৰহ উদয়ে ॥ ৪৬৪
 বৈসম্পায়ন বদতি সুনিয়ে জন্মিজয় ।
 কুমাৰে অনেক তুতি কৰিল বিনয় ॥
 কুমাৰেৰ স্তুতি দেখি কান্তপনন্দন ।
 মায়া কৰি দিবাকৰ হইল প্ৰসন্ন ॥ ৪৬৫

চিত্ৰৰেখা বোলে প্ৰভু সুন যত্নপতি।
 নৃপতিৰ আগসে এহি দেখে অত্মাৱতি ॥
 দেখহ ৰাজাৰ পুৰি পৰম সুন্দৰ।
 গৰখাই দেখে জেন অনঙ্গ সাগৰ ॥ ৪৬৬
 দেখে উপবন নদনদী সৰোবৰ।
 দেখহ চন্দনবন অতি মনোহৰ ॥
 প্ৰাচীন দেওল দেখে প্ৰাচীন অতিশয়।
 নাপাৰে লজ্জিতে জাক বিহঙ্গমচয় ॥ ৪৬৭
 ৰাক্ষস দানৱ জত ৰাজাৰ সভায়ে।
 হস্তি ঘোড়া সেনা বথ দেখি লাগে ভয় ॥
 বৃন্দাবন গহন জেন সোভে আতিসয়।
 অত্মাৱতি জিনি পুৰি কহন নাজায় ॥ ৪৬৮
 কুমাৰ দেখিল জত দানৱৰ পুৰি।
 সৰাকে দেখাইল কণ্ঠা কুভাণ্ডকুমাৰি ॥
 পুনৰপি কুমাৰজে বলিল তথায়।
 দেখিল দানৱপুৰি দৈত্যসেনাচয় ॥ ৪৬৯
 অনন্তৰে কুমাৰক বোলন্ত ভাস্কৰ।
 তুমিসে পৰম ইষ্ট মদনকুমাৰ ॥
 ৰাখিলাম তোমাৰ বাক্য আমি ঘৰ জাই।
 আপনাৰ সুখে কাৰ্য্য কৰ এহি ঠাই ॥ ৪৭০
 কৰজোড় কৰিয়া কুমাৰে বোলয়।
 দেখিলু দানৱপুৰি তোমাৰ কৃপায় ॥

তপে ৰাধ কৰিলু তোমাক আনিলু।
 ক্ষেমিবা সকল দোষ এত ৰায় কৈলু ॥ ৪৭১
 কুমাৰক বৰ দিয়া গৈল দিবাকৰ।
 পুনৰপি অন্ধকাৰ সকল নগৰ ॥
 পূৰ্বদিসে হেন কিছু ৰবিৰ কিৰণ।
 ৰাত্ৰি অৱসেস হৈল দেখিল তখন ॥ ৪৭২
 উসাৰ আওাস গৈল কুভাগুন্দিনি।
 ৰাত্ৰি অৱসেস হৈল তেজিব পৰানি ॥
 জোড়হাত কৰি ৰথ দিলন্তু মেলানি।
 পুনৰপি গেল ৰথ দেৱেৰ ভুৱনি ॥ ৪৭৩
 উসাৱাৰে উপসন্ন হৈলা দুয়োজন।
 সচকিত হেন উসা বানেৰ নন্দিনী ॥
 মোৰ প্ৰানসখি গৈল কুভাগুতনয়।
 অৱশ্যে আনিল স্বামি জানিলো নিশ্চয় ॥ ৪৭৪
 নিষি অৱসেস হৈল ৰবিৰ উদয়।
 তেজিব পৰান আজি জানিলু নিশ্চয় ॥
 প্ৰভাতে আসিব বলি গৈল প্ৰানসখি।
 আনিব স্বামি মোৰ আছো পথ দেখি ॥ ৪৭৫
 তেজিব পৰান আজি প্ৰসন্ন আদিত্য।
 জেন বিৰহিনি নাৰি নাৰহে পৃথিৱীৎ ॥
 জত স্নৰ্ধভোগ মোৰ সব অকাৰণ।
 এতেক দানৱকণ্ঠা চিন্তে মনেমন ॥ ৪৭৬

চিত্ৰলেখা হেন জানি কৰিল গমন।

উষাৰ নিকটে উপসন্ন দুয়োজন ॥

উষা-অনিৰুদ্ধৰ প্ৰথমে দেখিলা উষা আইল চিত্ৰলেখা।

গন্ধৰ্ব-বিবাহ তাত পাছে স্বামিক কুমাৰি পাইল দেখা ॥ ৪৭৭ .

এ আড়নয়নে উষা চাহে প্ৰানপতি।

মনে বোলে এহিসে ৰমিলে মোক ৰাতি ॥

চাৰি চোন্ধে দৰশন উষা পাইলা লাজ।

হেঠমুখে নেহালি ৰহিলা খিতি মাঝ ॥ ৪৭৮

ক্ষেণে আড়নয়নে চাহে স্বামিৰ বদন।

লজ্জায় কাতৰ উষা বৰ দুখমন ॥

চিত্ৰলেখা বোলে তেবে পৰিহাস কথা।

স্বামি তোৰ আনিলো প্ৰসাদ আন এথা ॥ ৪৭৯

আমাৰ দুখেষ কথা কেবা আৰ জানে।

সকলে স্থনিবি সখি স্বামীৰ বচনে ॥

জ্ঞেখনে নাছিল পতি নিকটে তোমাৰ।

তেখন নাছিল অস্ত তোমাৰ কথাৰ ॥ ৪৮০

এবেলা আসিল স্বামি কৈলে হেঠমাথা।

আনদিনা হৈলেসে কহিব আন কথা ॥

অখিতিৰ ভাবেসে প্ৰথমে আইল ঘৰে।

গৌৰৱ নাকৰ কেনে বুলিয় তোমাৰে ॥ ৪৮১

আমাৰ সহিতে জত কৰিলে জুগুতি।

এৰে কেনে সৰ পাসৰিলা গুনৰতি ॥

আমাক বুলিলা স্বামি দেওৰ আনিয়া ।
 ঘৰেৰ বাহিৰ হনে আনিব বৰিয়া ॥ ৪৮২
 দিয়াত সোনাৰ ঝাৰি পাখালিব পাও ।
 চামৰ দিয়া কৰিব স্থললিত বাও ॥
 কৰ্পূৰ তাম্বুল সখি জোগাইব আপনে ।
 হাতে গন্ধতৈল লয়া চাপিব চৰনে ॥ ৪৮৩
 জত বিবহেৰ দুঃখ সকলে কহিবো ।
 পঞ্চামৃতে স্থখি মুঞি প্ৰাণ সন্তোষীবো ॥
 এৱে কেনে সৱ পাসৰিলা গুণৱতি ।
 হেঠমাথা কৈলে কেনে দেখি প্ৰাণপতি ॥ ৪৮৪
 সখিৰ বচনে উষা আতি পাইলা লাজ ।
 হেটমাথে লজ্জাএ লুকাইল খিতিমাঝ ॥
 পৰিহাস বুলি চিত্ৰলেখা অনন্তৰে ।
 গন্ধৰ্ববিহাৰ সাজ কৰিলা সত্ৰৰে ॥ ৪৮৫
 চিত্ৰলেখা বোলে সুন কুমাৰি ৰাজাৰ ।
 কৰহ গন্ধৰ্ব বিভা সখি আপুনাৰ ॥
 সাতপঞ্চ সখিসব একত্ৰ মিলিয়া ।
 এ গন্ধচন্দন পুষ্প আনিল তুলিয়া ॥ ৪৮৬
 খোড়া ভৰি তৈল আৰ চন্দনা কস্তুৰি ।
 আগৰ চন্দন তৈল খোড়া ভৰি ভৰি ॥
 দিব্য অলঙ্কাৰ গৈৰে দিব্য আভৰণ ।
 আনন্দিত ভৈল তৱে কুমাৰিৰ মন ॥ ৪৮৭

এ জয় জোকাৰ দিল সকল বৰনি ।
 বিয়াত বসিল তৰে, বানেৰ নন্দিনী ॥
 গন্ধৰ্বৰ বিবাহ হৈল বানেৰ কুমাৰি ।
 আনন্দিত সকলে হইল বিয়াধৰি ॥ ৪৮৮
 উসাৰ বিবাহ ভৈলা গন্ধৰ্ববিধানৈ ।
 মিলিল চন্দ্ৰমা জেন কুমুদিনী সনে ॥
 নিভূতে সকল কাৰ্য্য নাহি পৰচাৰ ।
 সখিগন বিনা কাৰ্য্য নাহি জানে আৰ ॥ ৪৮৯
 গুপ্তে বহিলা উসা লৈয়া স্বামি সঙ্গে ।
 বজনি মিলিলা জেন হিমকৰ সঙ্গে ॥
 অনেক দিৱস যদি বন্ধ হৈল তথা ।
 মন দিয়া সুন্য কহি পাছে জেন কথা ॥ ৪৯০
 কৌকিলা নামে উসা কুমাৰিৰ ধাই ।
 হেন মন কৰে উসা দেখিবাক জাই ॥

উষা-অনিৰুদ্ধক উসা দেখিবাবে ধাই কৰিলা ভতন ।
 দেখিকৌকিল। সঙ্গতি কৰিঅ লৈলা সাত পাণ্ডজন ॥ ৪৯১
 ধাইৰ কোপ লড়িলা কৌকিলা তেৰে উসাৰ আঞাসে ।
 দেখিলা উসাকে তৰে পুৰুষেৰ কাছে ॥
 সমুখে বসিয়া দুই খেলে পাসাসাৰি ।
 আনন্দিত সৰ্বক্ষন ৰাজাৰ কুমাৰী ॥ ৪৯২
 উসাৰ চৰিত্ৰ দেখি ধাই গুনে মনে ।
 কেনে মিছা হৈব মঞি দেখিলো সোপনে ॥

ফলিল প্ৰমাদ সেজে কে ৰাখিতে পাৰে ।
 অনেক দানৱ জাইব জমৰ নগৰে ॥ ৪৯৩
 আলক্ষনি উসা সৰ্ব্ব কুল কৈলে নাস ।
 কণ্ঠা হয়৷ স্ত্ৰিৰ কি হেনয় সাহাস ॥
 দেখা কেন নিসঙ্ক বাপকো নাডৰায় ।
 হৈল ঘোৰ বন আৰ খণ্ডন নাজাই ॥ ৪৯৪
 খাই বোলে সুন উসা কুলেৰ খঞ্ঝাৰি ।
 কেনে হেন কাম তঞি কৰিলি বৰ্বৰি ॥
 হইয়া ৰাজাৰ ঝিউ কেনে কৈইলে জাৰ ।
 সকল দানৱ কুলে ৰাখিলে খঞ্ঝাৰ ॥ ৪৯৫
 নাম গ্ৰাম নাজানি কথাৰ তোৰ পতি ।
 হেন কাম কৈলে কেনে ৰাজাৰ দুহিতি ॥
 তোৰ মন গৈলা জেবে দেখিয়া ৰূপস ।
 নাম গ্ৰাম কুল সিল পুছিয়া আৱস ॥ ৪৯৬
 আমাৰ দুআৰে তেবে বাপক জনাই ।
 উচিত বিধানে তোক দিবেক বিদায় ॥
 বিচাৰে নাইল আপুনাৰ সম জন ।
 থিখা কি লাগিলে কৰি অভক্ষ ভোজন ॥ ৪৯৭
 বাপ বিছমানে হেন কৰিলি অকাজ ।
 লোক-চৰচাকো তঞি নাৰাখিলে লাজ ॥
 সুপস্থ থাকিতে কেনে গৈল মন্দ পথে ।
 কলঙ্ক ৰাখিলে দৈত্যকুলে তোত হস্তে ॥ ৪৯৮

ধাইৰ বচন শুনি হেঠমুখে উসা।.
 ভয় লাজ সম্পজিল দুৰ কৈল পাসা।।
 উসাৰ আশুখ দেখি কামেৰ নন্দন।
 কোপে দুই চক্ষু কৈলা অৰুণকিৰন ॥ ৪৯৯
 কোপ কৰি কুমৰ এড়িল পাসাসাৰি।
 ধাইকে চাহিয়া কোপে আতি ভয়ঙ্কৰি ॥
 ডৰাইলা কোকিলা কুমাৰেৰ কোপ দেখি।
 বাজাৰ পাসক গৈলা উসাকে উপেখি ॥ ৫০০
 ধাই বোলে সুনী প্ৰভু কহো তোৰ পায়ৈ।
 কলঙ্ক ৰাখিলে তোৰ কুলে উসা বিয়ে ॥
 উসাৰ চৰিত্ৰ কহো সুনী একমনে।
 কহে পিতাম্বৰে নাৰায়ন পৰসনে ॥ ৫০১ ॥ * ॥

॥ ৰামগিৰি বাগ : লাছাড়ি মধ্য ছন্দ ॥

বাণাসুৰৰ	দেখিলো দেখিলো গোসাই হে
ওচৰত	উসা পুৰুষেৰ সঙ্গে।
কোকিলাৰ	কুলেৰ খজাৰি উসা থুইলে কোন বঙ্গে ॥ ৫০২
গোচৰ	পুৰুষে বুলিলো গোসাই হে
	ইহাক ভসায়ে সাগৰে।
	সংসাৰ ভৰিল তোৰ উসাৰ খজাৰে ॥ ৫০৩

উচিতে বুলিলো গোসাই হে
আমাকে কৈইলে বোস।

মজাইল দানবকুল আপুনাৰ দোসে ॥ ৫০৪

কথাৰ পুকুস গোসাই
হৰি হৰি অলপ বয়সে।

আসিল চন্দ্ৰমা জেন সঘনে আকাসে ॥ ৫০৫

স্বামল সুন্দৰ ৰূপ হে
হৰি হৰি নাপাৰি কহিতে।

মদন আসিলা জেন সংসাৰ ছলিতে ॥ ৫০৬

কমল নয়ন গোসাই হে
অঙ্গে সোভে পিত বাস।

সিংহেৰ ছৰাল জেন দেখিতে তৰাস ॥ ৫০৭

ৰতন কুণ্ডল দুই ডোলে গঙস্থলে।

হৃদয় ৰঞ্জিত কৈলা পাৰিজাত ফুলে ॥ ৫০৮

সৰ্ববাঙ্গে ভূসিত কৈইলা হে
হৰি হৰি এ গন্ধচন্দনে।

বসি আছে সঙ্ক নাই এ তিনি ভূৰনে ॥ ৫০৯

কেমতে আসিয়া গোসাই পসিলা নগৰি।

কাহাৰ উপায়ে আসি হৰিলা কুমাৰি ॥ ৫১০

তোমাকে নাপুছি গোসাই হে
হৰিল উসাকে।

মমুগ্ধ বুলিব কাৰ পৰানে তাহাকে ॥ ৫১১

দেৱতা আসিলা গোসাই হে

জানিলোসে মনে।

হেন কি গৰব কৰে আনৰ পৰানে ॥ ৫১২

উসা উপজিলে গোসাই হে

জত বুলিলো তোমাৰে।

ফলিল প্ৰমাদ কেহো ৰাখিতে নাপাৰে ॥ ৫১৩

সোপন দেখিল গোসাই হে

কিছো মিছা নাহি হয়ে।

হৈব দেৱান্ধব বন কেবা মৰে জিয়ে ॥ ৫১৪

কুশল নাইব গোসাই হে

জানিলো হৃদয়।

জতেক দানৱগন জাইব জমালয় ॥ ৫১৫

কোপে জলে দানৱ ৰাজা হে

সুনি ধাইব বচনে।

কহে কৰি পিতাম্বৰে হৰি পৰসনে ॥ ৫১৬ ॥*

॥ পটমঞ্জৰি ৰাগ ; লাছাড়ি পদ ছন্দ ॥

বাগান্ধবৰ

কোপ

কোন দেৱ মৰিবাব আইল পূৰে মোৰ।

কে আসিল উসাৰ ঘৰে ধৰি আন চোৰ ॥ ৫১৭

কোপে জলে দানৱ ৰাজা হে

সুনিয়া ধাইব কথা।

সকল হাতে খাণ্ডা ধৰিআ

কোপে ঝাড়ে মাথা ॥ ৫১৮

কাৰ গৰ্বে আইলে চোৰা

উসা হৰিবাৰে।

মগ্ন তাক কাটো আজি কে ৰাখিতে পাৰে ॥ ৫১৯

আপুনাৰ গৰ্বে চোৰা খাইলে আপুনাকে।

আমাকে নাস্থি কেনে হৰিলে উসাকে ॥ ৫২০

দানৱ কুলে ৰহিল ধৰ্ম্মাৰ তাহাৰ কাৰণে।

পৰানে মাৰিবো তাকে ৰাখে কোনজনে ॥ ৫২১

জদি উসা বৰিলা আপুন মনুমানে।

লুকিআ ৰহিল মোকে নাকহিল কেনে ॥ ৫২২

দেৱেৰ মায়াতে উসা নাইল ধৰ।

আপুনাৰ হাতে তাৰে কাটাইলেক সিৰ ॥ ৫২৩

সকল সেনা ৰড়িয়া জাহ ধৰিয়া আনগিয়া।

জদি জুৰিবাকে চাহে পেলাহ কাটিয়া ॥ ৫২৪

হাতে গলে বান্ধি আন ৰাজাৰ বচনে।

কহে কৰি পিতাম্বৰে হৰি পৰসনে ॥ ৫২৫ ॥*

॥ পদ ॥ ঠৈসল্পায়নে বোলে কথা সুন। নৰপতি।

দানৱ-সেনা বানাস্থৰে আদেসিলা জত সেনাপতি ॥

উষাৰ অন্তঃস-
পূৰ'প্ৰৱেশ উসাৰ আন্তাসে চোৰ আনহ ধৰিয়া।

কৰে প্ৰানে নামাৰিস আন জিবন্তে বান্ধিয়া ॥ ৫২৬

কাৰ বোলে আসিলেক কহোক আসিয়া ।
 কোনবা দেৱৰ জুক্তি স্বৰূপ জানিয়া ॥
 সে দেৱ সহিতে পাছে বান্ধি একে ঠাই ।
 তিখু খৰ্গ ঘাৱে জমকৰনে পঠাই ॥ ৫২৭
 বাজাৰ বচন সুনি সেনাপতিগনে ।
 অস্ত্ৰেসস্ত্ৰে সাজিয়া লড়িলা তেতিখনে ॥
 দিসপাস পুৰিলা সেনাৰ কোলাহালে ।
 নৱখণ্ড খিতি আতি কৰে টলবলে ॥ ৫২৮
 উসাৰে আন্তাসে গিয়া বেৰিলা চাৰিপাসে ।
 ধৰ মাৰ সবদসে উঠিল আকাশে ॥
 সুনিয়া কুমাৰি উসা বিপৰিত ৰোল ।
 কি হৈল কি হৈল বুলি ভয়তে আন্দোল ॥ ৫২৯
 মুখত পৰন নাসে চঞ্চলনয়নি ।
 স্বামিৰ চৰন ধৰি উসা বোলে বানি ।
 এবে কি কৰিবা প্ৰভু বোলহ উপায় ।
 পঠাইলা অনেক সেনা কোপে দৈত্যৰায় ॥ ৫৩০
 এখনে ধৰিয়া প্ৰভু নিবে সে তোমাক ।
 আনাথ কৰিলে আভাগিনিসে উসাক ॥
 প্ৰচণ্ড কোপিত মোৰ পিতা দৈত্যপতি ।
 আগ ভৈলে তোমাৰবা হয় কিবা গতি ॥ ৫৩১
 জলিল কুমাৰ সুনি উসাৰ বচন ।
 কোপে তনু কাম্পে দুই অৰুণ নয়ন ॥

সুনী উস। প্ৰাণেশ্বৰি নাকৰ তৰাস।
 সকল দানৱ ৰনে কৰিৰো বিনাস ॥ ৫৩২
 কোটি কোটি দানৱ সেনা আসিলা সঙ্গ্ৰামে।
 হেন মনে মান সবে লৈয়া গৈল জমে ॥
 বিৰবন্ধে বান্ধিলা মাথাৰ কেসভাৰ।
 শৰনে কুণ্ডল সিৰে মুকুট সোনাৰ ॥ ৫৩৩
 আগৰ চন্দন গন্ধ পিকিয়া আসেস।
 ঋদয়ে চিন্তিলা নাৰায়ন ঋষিকেস ॥
 বাপেৰ চৰণে মনে কৈলা পৰনাম।
 উঠিল সে কুমৰ স্মৰিয়া ৰাম ৰাম ॥ ৫৩৪
 হেন কালে চিত্ৰলেখা কুমাৰেৰ সখি।
 ডৰাইল দানৱ সেনা কোটি কোটি দেখি ॥
 লেখাজোখা নাহি জত জত সেনাপতি।
 শৰদে পূৰিল নৱখণ্ড বসুমতী ॥ ৫৩৫
 লাখে লাখে আইল ৰথ মদমত্ত হাতী।
 ধুলায় ঢাকিলা ৰৱি দিন হৈলা ৰাতি ॥
 নৰাচ পৰিঘ গদা সুল সৰচাপ।
 তিখু খৰ্গ দেখি মোৰ সম্পজিল কাপ ॥ ৫৩৬
 কোন আলক্ষনে গৈলো দ্বাৰকানগৰি।
 আনিলো কুমৰ কেনে মঞি চুৰি কৰি ॥
 হাতে তুলি মাৰিলো মঞি কামেৰ কুমৰ।
 দানৱেৰ হাতে আজি নাহি প্ৰতিকাৰ ॥ ৫৩৭

তিনি লোকে নিন্দিবেক শ্বুনি তোৰ কাম ।
 মণ্ডি আলক্ষনি কেনে কৈলো হেন কাম ॥
 কান্দে চিত্ৰলেখা লোহো পড়য় নয়নে ।
 নাৰদকে চিন্তো তেবে হেন কৈল মনে ॥ ৫৩৮
 নাৰদে জনাউক গৈয়া দেৱ নাৰায়ণ ।
 আসি সংহৰোক সকলে দৈত্যগন ॥
 কুমৰকে বৰ দেউক জিনোক সঙ্গ্ৰাম ।
 শ্মবিল যে চিত্ৰলেখা নাৰদৰ নাম ॥ ৫৩৯
 চিন্তিলা নাৰদ শ্বুনি আসিলা তেখনে ।
 স্বৰ্গ হস্তে ৰরি জেন নামিলা আপুনে ॥
 অজিগ্ৰ' বসন দণ্ড কমণ্ডলু হাতে ।
 পিঙ্গট প্ৰকট জটাজুট সোভে মাথে ॥ ৫৪০
 স্বৰ্গ মঞ্চ পাতাল তৃভুবনে গতি জাৰ ।
 আসিলা নাৰদ অনিৰুদ্ধ দেখিবাৰ ॥
 কুমাৰে দেখিলা আগে আইলা মহামুনি ।
 প্ৰনাম কৰিয়া খাইল চৰনেৰ পানি ॥ ৫৪১
 মাথে হাত দিয়া আশীৰ্বাদ কৈলা শ্বাসি ।
 নাকৰিহ সঙ্কা শ্বুনি বোলে হাসি হাসি ॥
 সিদ্ধ হৈব তোৰ যত মনোৰথ কাজ ।
 পড়িব সঙ্গ্ৰামে জত দানৱ সমাজ ॥ ৫৪২
 অন্তৰ্দ্ধান ভৈলা শ্বুনি এ বোল বুলিয়া ।
 কুমৰো হৰিস ভৈল আশীৰ্বাদ পায় ॥

চলিল কুমৰ হাতে পৰিঘ ধৰিয়া ।
 জম ৰাজা আইল জেন হাতে দণ্ড লৈয়া ॥ ৫৪৩
 বাহিৰাইলা দেৱাল লজিয়া একে ঝাম্পে ।
 দেখিয়া বিক্ৰম দৈত্যগনে ভয়ে কাম্পে ॥
 কুঞ্জৰ দেখিয়া জেন ৰুসিল কেসৰি ।
 পসিলা বনেৰ মাঝে গোবিন্দকে স্মৰি ॥ ৫৪৪
 কুমৰ দেখিয়া হাসে সেনাপতিগনে ।
 আসিলা কুমৰ কেনে মৰিবাকে মনে ॥

অনিকঙ্কৰ কুমৰ দেখিয়া সব সেনাপতি হাসে ।
 প্ৰতি দানৱ আসিল ছৱাল কেনে মৰিবাকে আসে ॥ ৫৪৫
 সেনাপতি কেনে হেন কাম তঞি কৰিলে আকাৰ্য্য ।
 মোৰ বানে মৰিআসে দেখ জমৰাজ ॥
 অনেক ব্যাঘ্ৰেৰ মাঝে হৰিনেৰ সাদ ।
 সাপে কি গকড় সনে জিনিতে পাৰে বাদ ॥ ৫৪৬
 তিনি লোক জিনিয়াসে দানৱ প্ৰচণ্ড ।
 জমৰ হাতৰ কাড়ি লৈলা জমদণ্ড ॥
 হেন বানাসুৰ সনে জুৰিতে তোৰ আস ।
 দেখ তাৰ সেনায় পুৰিল দিসপাস ॥ ৫৪৭
 সুন বে কুমৰ তোক দেখি লাগে দায়া ।
 ভেটগিয়া দানৱ ৰাজা উসা সঙ্গে লৈয়া ॥
 সব সেনাগন মিলি বুকাইবো ৰাজাক ।
 কোপ নাকৰিব সঙ্গে দেখিয় উসাক ॥ ৫৪৮

পেলাই হাতৰ অস্ত্ৰ স্থন মোৰ বানিন
 ৰাখ প্ৰান ভেট গিয়া দৈত্য সিৰোমনি ॥
 জেন তুমি তেন উসা ৰূপে অনুপাম ।
 ৰাজাক নাপুছি কেনে কৈলে হেন কাম ॥ ৫৪৯
 তোমাক দেখিয়া মনে বড়ে লাগে বেখা ।
 স্থন উপদেশ বাপু বুলি আস এথা ॥
 কাহাৰ তনয় তুমি কোন দিসে ঘৰ ।
 কেমনে পসিলি আসি স্থনিতগনৰ ॥ ৫৫০
 ধন্য ধন্য উসা জাৰ হেন ৰূপে পতি ।
 ৰাজাক নাকৈয়া কেনে কৈলে আজুগুতি ॥
 ৰাণ্টে গিয়া লৈয়া আস উসাকে সঙ্গতি ।
 সস্ত্ৰৰেৰ চৰণে পড়িয়া কৰ তুতি ॥ ৫৫১
 জদি কোপ কৰে ৰাজা ধৰিয়া চৰনে ।
 মাগিবো সকলে দোস সেনাপতিগনে ॥
 সব দানৱেৰ হেন স্থনিয়া বচন ।
 ঘৃত পাই অগ্নি জেন জলিলা তেখন ॥ ৫৫২
 এহিমতে কোপে তেবে জলিলা কুমৰ ।
 কথা কহি স্থন বে দানৱ-দুৰাচাৰ ॥
 বোলে বে দানৱ বোল হেনমত কেনে ।
 সিংহ হয় শৃকালত পসিবো সৰনে ॥ ৫৫৩
 হৰিবংশ পুণ্য কথা আতি পুণ্যময় ।
 হৰি পৰসনে পিতাম্বৰে বিৰচয় ॥ ৫৫৪ ॥ * ॥

॥'ৰামগিৰি ৰাগ : জাছাড়ি দিৰ্ঘ ছন্দ ॥

দানৱ-
সেনাপতিৰ
প্ৰতি অনিৰুদ্ধ

সুখ বে অসুখ গৰ্ব কৰো চুৰ
আমাক নাচিন কেনে ।

তুভুবনৰ পতি আমি তাৰ নাতি
সব নিপাতিবো ৰনে ॥ ৫৫৫

ব্ৰহ্ম পুৰন্দৰ সুৰ সুধাকৰ
কুবেৰ জম হতাস ।

বকন পৱন সিদ্ধ মুনিগন
সকলে জাহাৰ দাস ॥ ৫৫৬

শ্ৰীৰাম ৰূপে ৰাৱন বধিলা
সাগৰে বান্ধিয়া সেতু ।

সেহি নাৰায়ন দৈৱকিনন্দন
দৈত্য বিনাসেৰ হেতু ॥ ৫৫৭

শ্ৰীহৰিনন্দন ভুবনে বন্দন
জগতে কিৰিতি জাৰ ।

পাঞ্চ বানে জাৰ মোহিত সংসাৰ
হেই আমি তান কুমাৰ ॥ ৫৫৮

যত্নকুলে জন্ম অনিৰুদ্ধ নাম
সকলে দানৱ মাৰি ।

কুল উদ্ধাৰিয়া সঞ্চে উষা লৈয়া
জাইবোহো দ্বাৰকাপুৰি ॥ ৫৫৯

একেশ্বৰ পায়।   সবে আইল ধায়া

আমাক বখিবাৰ আসে।

পৰিষেৰ ঘাৰে   দৈত্য গাৰে গাৰে

কৰিবো প্ৰাণ নৈৰাসে ॥ ৫৬০

উচিত উত্তৰ   শুন বে বৰবৰ

জনাহ দানব্বাজে ।

তাৰ ঝিয়ে মোক   আপুনি বৰিল

দন্দ কৰে কোন লাজে ॥ ৫৬১

কালে পাইলে তাক নাচিনে আমাক

গৰ্ব্ব কৰে আকাৰণে ।

দিন তাঁর মন্দ মোর সনে দন্দ

মৰিব আমাৰ বানে ॥ ৫৬২

স্বর্গ মঞ্চ জিনি   এ তিনি ভরন

আমা সনে কৰে বৈৰি ।

হবি স্তম্ভনে একেশ্বরে বনে

পঠাইবো : সমৰ পুৰী ॥ ৫৬৩

হস্তি ঘোড়া বথ   আইল জত জত

পাইক সেনা কুটি কুটি।

যত সেনা বোল   মাঝিবে। কলস

অবশেষ নাহি এক গুটি ॥ ৫৬৪

কুমৰেৰ বানি   দৈত্যগণে স্মৃনি

কোপে খবতৰ হয়।।

হৰি পৰসনে   পিতাম্বৰে ভনে
চোঁদিসে বেড়িল গিয়া ॥ ৫৬৫ ॥

॥ পদ ॥ ঠৈশম্পায়ন বদতি সুন্য নৰপতি সাৰ ।
অনিৰুদ্ধৰ চোঁদিগে বেড়িয়া দৈত্যে বোলে মাৰ মাৰ ॥
হাতত কেহো গদা কেহো স্তল কেহো মুদগৰ ।
দানৱ- পৰসু অক্ষুস কেহো হানিলা তোমৰ ॥ ৫৬৬
সেনাপতি কেহো ধনু ধৰি হানে লক্ষ লক্ষ বাণ ।
আৰু প্ৰমথ- খৰ্গ লৈয়া কেহো বোলে কৰিব দুইখান ॥
সকল কেহো বোলে নামাৰো জিৱন্তে জাঞ লৈয়া ।
পৰাজিত কেহো বোলে নামাৰো জিৱন্তে জাঞ লৈয়া ।
জে কৰে সে কৰে ৰাজ্য আপুনে দেখিয়া ॥ ৫৬৭
ধৰ মাৰ সবদ উঠিলা চাৰিপাসে ।
দানৱৰ কথা শুনি অনিৰুদ্ধ হাসে ॥
সকল শৃগালে চাহে সিঙ্ঘ বধিবাৰে ।
ছন কৰো দৈত্য আজি পৰিঘপ্ৰহাৰে ॥ ৫৬৮
মনে বোলে নাৰায়ন জদি কৰ দায়া ।
ক্ষেণেকে সহায় ভৈলে দৈত্য মাৰো ধায়া ॥
এহি বুলি পৰিঘ ঘুৰায়া দিল পাক ।
অস্ত্ৰমুখে আনল নিকলে ঝাকে ঝাক ॥ ৫৬৯
সহস্ৰ ফনায় জেন বাহুকি ফোফাই ।
পৰিঘেৰ পাকে ঠেকি গগনে উধাই ॥

আৰবাৰ অস্ত্ৰ জত হানিলা অশ্বৰে ।
 পৰিঘেৰ পাকে ঠেকি সবে ভৈল চুৰ ॥ ৫৭০
 নাহি অস্ত্ৰ সস্ত্ৰ দৈত্য দেখিয়া কুমৰ ।
 কসিল কেসৰি জেন যুগ মাৰিবাৰে ॥
 জমদগু সম চণ্ড পৰিঘ ধৰিয়া ।
 অনেক দৈত্যৰ সেনা পেলাইলা কাটিয়া ॥ ৫৭১
 ছন্ন হয় পড়িলা লক্ষ লক্ষ ময়মন্ত ।
 ইন্দ্রে জেন বজ্ৰঘাৰে ভাঙ্গিলা পৰ্বত ॥
 সাৰথি সহিতে অজুতে নিজুতে ।
 পৰিঘেৰ পাকে সবে গৈলা জমপথে ॥ ৫৭২
 সতে সতে দানৱক মাৰে একবাড়ি ।
 চুৰ হইয়া পৃথিবীতলতে থাকে পৰি ॥
 জত জত সেনাপতি জুৰিবাকে আইল ।
 অনেক পৰিল কতো নগৰে পলাইল ॥ ৫৭৩
 চতুৰ্দশ সেনাপতি আইলা সমৰত ।
 বিংশতি সহস্ৰ ধিক আইল ময়মন্ত ॥
 তিনি কুটি সেনা এক কুটি বিৰৰথ ।
 সবে তিনি সেনাপতি পলাইলা বগত ॥ ৫৭৪
 জুৰু জিনি কুমৰে কৰিলা সিঙ্ঘনাদ ।
 স্বৰ্গেৰ দেৱতা কৰে দুন্দুভিসম্বাদ ॥
 ধন্য ধন্য অনিৰুদ্ধ ঘোষে দেৱগণে ।
 বগস্থলি পুৰিলা কুসুমবৰিসনে ॥ ৫৭৫

সংগ্রাম জিনিয়া বিৰ মনে মনে হাসে ।
 পৰিঘ ধৰিআ গৈলা উষাৰ আস্তাসে ॥
 স্বামিৰ বিজয় শ্রুনি কুমাৰি ৰাজাৰ ।
 বহে দুই নয়নে কৰুনা জলধাৰ ॥ ৫৭৬
 সৰিৰৰ সোণিত ধুআইল জল দিয়া ।
 বসিলা কুমৰ সে উষাকে কোলে লৈয়া ॥
 জত জত সেনাপতি আছিল সমৰে ।
 সকলে প্ৰবেস বানাস্থৰ বৰাবৰে ॥ ৫৭৭
 চমকিত মন অতি নয়ন চঞ্চল ।
 আইসে জানো অনিৰুদ্ধ মনত বিকল ॥
 কথা কহে আসেপাসে চাহে ঘনে ঘনে ।
 এথায় আসি চোৰা লগ পায় জ্ঞানে ॥ ৫৭৮
 সেনাপতিগণে বোলে শ্রুনা দৈত্যৰাজ ।
 সৰ্ব্বনাশ হৈল উষা কৈল কোন কাজ ॥
 সৰ্ব্বনাশ তোমাৰ বিপক্ষ নাৰায়ন ।
 চলিতে তোমাৰ বাপ হইল বামন ॥ ৫৭৯
 দানবগনকে হিংসা কৰে ৰাতি দিনে ।
 তাৰ আমাৰ বিবাদ জানন্ত সৰ্ব্বজনে ॥
 জমাই তোমাৰ হয় সেজনাৰ নাতি ।
 বাপ তাৰ পক্ষসৰ জননিসে ৰতি ॥ ৫৮০
 নাজানি কিমতে প্ৰভু আইল দৈত্যপুৰি ।
 কাহাৰ উপায় আসি হৰিলা কুমাৰি ॥

কাহাকো নাকৰে সঙ্ক্ৰা গৰব আপাৰ।
 প্ৰথম বয়স জেন কেসৰিকুমাৰ ॥ ৫৮১
 বেড়িলো চোৰাকে গিয়া উসাৰ আৱাসে।
 ইঙ্গিতো নকৰে চোৰা খাটে বসি হাসে ॥
 কোপ কৈল সেনাৰ সুনিয়া কোলাহল।
 এক ঝাম্পে বাহিৰাইল লজিয়া দেৱাল ॥ ৫৮২
 কথা পাইল পৰিঘ ধৰিয়া আইল হাতে।
 জমৰাজা আইল জেন প্ৰজা সংহৰিতে ॥
 অগ্নচয় ঝাকে ঝাকে মাৰিলোহো তাকে।
 সকলো এৰাইলা প্ৰভু পৰিঘেৰ পাকে ॥ ৫৮৩
 হস্তি ঘোড়া ৰথচয় মাৰিলে অনেক।
 দণ্ড লৈয়া যুঝে জেন জম পৰতেক ॥
 অনেক দেৱৰ সনে কৰি আছি ৰন।
 হেনয় ৰিক্ৰম নাহি দেখি একজন ॥ ৫৮৪
 হেন মনে লয় চোৰা ৰিক্ৰম চোৰাৰ।
 সকল দানৱগণ কৰিব সংহাৰ ॥
 মজিল সুনিতপুৰি উসাৰ কাৰণে।
 কেহ নাপাৰিব তাক চলহ আপনে ॥ ৫৮৫
 তাহাক যুঝিব আগ হয়্য কোন বিৰে।
 আপনে যুঝয় কিবা জুঝে বা সঙ্কৰে ॥
 তবে বা সুনিতপুৰি হয়ে পৰিত্ৰান।
 এ দুই বিহনে তাক কে যুঝিব আন ॥ ৫৮৬

সেনাপতি বচনে কুপিত দৈত্যপতি ।
 অকন নঞান কোপে কম্পমান অতি ॥
 কি বোলে বুলিলে দেখো বোল আৰো বাৰ ।
 সকল দানৱ কুলে ৰাখিলে খজাৰ ॥ ৫৮৭
 আপুনাৰ বিৰপনা সবে কৈলে নাস ।
 বিৰ ছয়া কেনে হেন সমৰে পলাস ॥
 হৰি জত বড় বিৰ আমি জানি ভালে ।
 তাহাৰ নাতিক ডৰে পলাই আসি পাইলে ॥ ৫৮৮
 হেন সেনাপতি মোকে ৰাখিব কিমতে ।
 মাৰিআ বাহিৰ নিয়া কৰ এথা হন্তে ॥
 প্ৰমথগনক ৰাজা বোলে ডাক দিয়া ।
 উষাৰ চোৰ মোক দিআৰে ধৰিআ ॥ ৫৮৯
 তাহাকে যুঝিতে জদি আইসে দেৱগনে ।
 মোৰ বোলে সঙ্গ্ৰামে সংহাৰ কৰ বনে ॥
 জদি চোৰা যুঝিবাক কৰে উতুজোগ ।
 তথাহি কাটিয়া তাৰ মাথা দেহ মোক ॥ ৫৯০
 সঙ্কৰেৰ গন তবে চলে দিব্য বথে ।
 অজুতেক সাজ হৈলা গগনৰ পথে ॥
 কত জায় পৃথিবি ঢাকিআ জুঝিবাক ।
 সঙ্কৰে আপুন গন দিআছে ৰাজাক ॥ ৫৯১
 বকত নয়ন জেন দেখিতে তৰাস ।
 ঢাকিলা প্ৰমথগনে ধৰনি আকাশ ॥

পয়োভৰে কম্পিত সকলে ভূমণ্ডল।
 সপত পাতাল ফনিমনি টলবল ॥ ৫৯২
 মাৰ মাৰ ধৰ ধৰ সবদ গগনে।
 পৃথিবি পুৰিল সেনাপতিৰ নিসানে ॥
 প্ৰথমগনেৰ ৰূপ অতি অনুপাম।
 সবে ত্বনয়ন পৰিধান বাঘ চাম ॥ ৫৯৩
 চন্দ্ৰ সূৰ্য্য হতাসন নয়নেৰ জ্যোতি।
 সৰিৰ ধৱল সবতেৰ নিসাপতি ॥
 সবাবে মাথাত পিঙ্গট জটাভাৰ।
 কণ্ঠতে গৰল সাপ ফনিমনি হাৰ ॥ ৫৯৪
 বিভূতি ভুসন কৰ্ণে ফুল ধুথুৰাৰ।
 স্বৰ্গ মঞ্চ জুড়ি সদ কৰে মাৰ মাৰ ॥
 হাতত পৰিঘপাট ধৰিয়া সত্ৰৰ।
 কে আশ্বে কে আশ্বে বুলি উঠিলা কুমৰ ॥ ৫৯৫
 চিনিলা কুমাৰে তেবে সঙ্কৰেৰ গন।
 দুই চকু কোপে কৈল অকনকিৰন ॥
 পৰিঘ ধৰিয়া নাৰায়ন স্তমৰিয়া।
 মাথাৰ উপৰে বিৰ সাত পাক দিয়া ॥ ৫৯৬
 মাৰ মাৰ বুলিয়া খেপিলা উৰ্দ্ধ হাতে।
 মাৰিলা অজুত ৰথ গগনৰ পাকে ॥
 কালদণ্ড সেনাপতি থাকিয়া আকাসে।
 গদা যুদগৰ সেল সকতি বৰিসে ॥ ৫৯৭

ভিণ্ডিপাল মুসলজে সকতি প্রহাৰে ।
 লাম্ফ দিয়া কুমৰ আসিতে অস্ত্র ধৰে ॥
 সেই অস্ত্র আৰবাৰ মেলি মাৰে বোসে ।
 বধিলা প্রমথগন লক্ষেক আকাশে ॥ ৫৯৮
 আপাৰ সেনাগন পড়িলা মহিতলে ।
 দেখি কালদণ্ড সেনাপতি কোপে জলে ॥
 তেখনে আসিলা বিৰ ছাড়িয়া গগনে ।
 ধনুৰ টঙ্কাৰ স্ননি কাম্পে ত্ৰুভুবনে ॥ ৫৯৯
 সহস্র সহস্র সব জুড়িয়া ধনুকে ।
 অগনি কনিকা নিকলয় সৰমুখে ॥
 কালদণ্ড সেনা বোলে কুমৰ আবাল ।
 এখনে মৰিবে দেৱ স্নমৰ সকাল ॥ ৬০০
 পৰিষ ফেলায়া জাৰে নাহিস সৰনে ।
 তেবে তোক মাৰিবো সত্ৰৰে এহি বানে ॥
 তাৰ বোল স্ননিয়া কুমৰ জলে কোপে ।
 বথে বথে মাৰিআ বেড়ায় কাম্পে কাম্পে ॥ ৬০১
 হস্তিক মেলিআ মাৰে বথৰ উপৰে ।
 সাৰথি সহিতে বথ নিলা যমথৰে ॥
 বথ মেলি মাৰে বিৰ সেনাৰ উপৰে ।
 পৃথিবি ঢাকিয়া সেনা পৰ্ণিল বিস্তৰ ॥ ৬০২
 পড়িল প্রথম সেনা তিনি আক্কাহিনি ।
 সঙ্গ্ৰাম কধিৰে বহে নদী তৰঙ্গিনী ॥

সঙ্গ্ৰাম হাৰিয়া কতো বিমুখে পলাই।
 কামেৰ কুমেৰ তাকে ধায়া নাই জাই ॥ ৬০৩
 কত সেনা পলায়া গৈইলেক বহুদূৰ।
 সৰন পসিলা জাই ৰাজা বানাস্থৰ ॥
 প্ৰমথগনৰ ভঙ্গ দেখি দৈত্যপতি।
 মনে ৰাজা বোলে 'চোৰা বিৰ বড় অতি ॥ ৬০৪
 দেবৰ সহিত জত কৰি আছে বন।
 জিনিলো অনেক বাৰ সৰ্ব দেৱগন ॥
 হেন সঙ্কৰেৰ গন আজি ভঙ্গ বনে।
 কালদণ্ড সেনাপতি পড়িল কেমনে ॥ ৬০৫
 কথা হস্তে আইল চোৰা নিৰ্ণয় নাজানি।
 মাৰিলা সমৰে সেনা তিনি অক্ষোহিনি ॥
 নাহিকে দোসৰ চোৰা একেশ্বৰে যুঝে।
 সঙ্গ্ৰাম চতুৰ কিছো বনৰস বুঝে ॥ ৬০৬
 মনুষ্য হইয়া চোৰা জুঝে একেশ্বৰ।
 হাথি ঘোড়া সেনাপতি নিলা জমঘৰে ॥
 জমাই হৈবাৰ চোৰা দেখো উপযোগ।
 ই কাৰ্য্য কৰিলা কেনে নাপুচিয়া মোক ॥ ৬০৭
 জেন উসা তেন চোৰ বুঝি অনুমানে।
 যদি মোক ভজে কি জুঝিবো জমাই সনে ॥
 পণ্ডিত হইয়া চোৰা কেনে চুৰি কৰে।
 কন্যা অভিলাস যদি খুজিব 'আপুনে ॥ ৬০৮

সাপ্ৰব্যৱহাৰ মতে দিব কণ্ঠাদান ।
 পথ এড়ি বিপথে চলিল কি কাৰণ ॥
 দানৱ কুলত চোৰা ৰাখিলা খাঙ্কাৰ ।
 এ দোষে কাটিব তাক নাহিকে নিস্তাৰ ॥ ৬০৯
 সাজ সাজ বোলে ৰাজা মণ্ডি জাইব বনে ।
 ভেকুনাৰ কৰক আশুক সৈন্য সনে ॥
 হৰিবংশ পুণ্য কথা পাপেৰ বিনাস ।
 কহে কৰি পিতাম্বৰে গোবিন্দেৰ দাস ॥ ৬১০ ॥ * ॥

॥ পদ ॥ ৰামগিৰি ৰাগ : লাছাড়ি পদছন্দ ॥

বাণাসুৰৰ কোপে বানাসুৰ হে
 ৰণলৈ সজ্জামে সাজে ৰাজা বানাসুৰ ।
 সাজ-৩৭৮ মেদনি কাম্পে সূৰনাগপুৰ ॥ ৬১১
 সাজ সাজ বুলি পড়িল ডাক ।
 দুন্দুভি দামা বাজে বিৰটাক ॥ ৬১২
 কোপে বানাসুৰ সমৰে সাজে ।
 সখ্য বিনা ভেক মুকজ বাজে ॥ ৬১৩
 সঙ্কৰেৰ বৰে মন নিসঙ্ক ।
 দানৱ দুফট আতি বনৰঙ্গ ॥ ৬১৪
 এ তিনি ভুবন জিনিয়া ৰণে ।
 সূৰ্যাসুৰ নাগ কাকো নগনে ॥ ৬১৫

সহস্ৰ ভুজ আতি পৰচণ্ড ।
 পাঞ্চ সত হাতে লৈয়া কোদণ্ড ॥ ৬১৭
 গৰ্জে ঘনে জেন মেঘ আঘাড়ে ।
 সবদে স্থিতি কৰে তোলপাড়ে ॥ ৬১৭
 লক্ষ লক্ষ মত্ত চলিলা হাথি ।
 লেখাজোখা নাহি জত পয়াতি ॥ ৬১৮
 গগনে বেনু কিছো নোহে ভিন্ন ।
 কে জানে ৰাতি কেবা জানে দিন ॥ ৬১৯
 কালাহাল বোলে শৱন ফুটে ।
 তৰাসে খনো জলচৰ উঠে ॥ ৬২০
 পদভৰে মেক মন্দৰ লড়ে ।
 সাল তাল তৰু ভাঙ্গিয়া পড়ে ॥ ৬২১
 ৰাজা বাণাস্থৰ সমৰে সাজে ।
 সকল দেৱ গুনে মন মাৰে ॥ ৬২২
 আজি অনিৰুদ্ধ হুইব বিনাস ।
 কহে পিতাম্বৰে হৰিৰ দাস ॥ ৬২৩ ॥ * ॥

॥ পদ ॥ ঠৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন জন্মিজয় ।

বাণাস্থৰ বাণাস্থৰে সাজিলা ত্ৰৈলোক্য ভৈলা ভয় ॥

যুদ্ধ-সজ্জা শুনি সাৰথি সাজিলা ৰথ ৰাজাৰ আদেশে ।

উষাৰ আতঙ্ক হেন মনে লয় জেন উড়াই আকাশে ॥ ৬২৪

সাগৰ সদৃশ ঘোড়া অপৰূপ আতি ।
 পিঠি কন্ধে নিৰ্মল প্রসঙ্গ দুই আখি ॥
 হেন সহস্ৰেক ঘোড়া বেগ পৰচণ্ড ।
 সবাবো মাঝত আৰোপিল ইসাদণ্ড ॥ ৬২৫
 লুহিত পতাকা দিলা বথের উপরে ।
 বাজার প্রতাপে জেন সাজিলা ভুধৰে ॥
 কিকিনি সবদ কৰে কণ্ঠতে ঘোড়াৰ ।
 কপালে কপালে দিলা দৰ্পন সোনাৰ ॥ ৬২৬
 বথের উপরে দিলা কনক সিংহাসন ।
 লাজ্জৰ প্রতাপে ছন্ন ববিৰ কিৰণ ॥
 ঋক্ষচৰ্ম্ম গারে গারে পিঙ্কিলা তুৰঙ্গে ।
 আগৰ চন্দন গন্ধ বিভূষিত অঙ্গে ॥ ৬২৭
 গদা মুদগৰ স্থল পটিস তোমৰ ।
 অক্ষুস মুসল প্রাস সকতি তোমৰ ॥
 নিশিত নিশিত বানগন পৰচণ্ড ।
 বত্নে বিৰচিত দুই সহস্ৰ কোদণ্ড ॥ ৬২৮
 খৰ্গ চৰ্ম্ম কনক বতন ঝাটিকাৰ ।
 দিব্য অস্ত্ৰগন বথে তুলিলা আপাৰ ॥
 অগ্ৰতে আনিয়া বথ যোগাইল সাৰথি ।
 দেখিয়া কোঁতুক আতি ভৈলা দৈত্যপতি ॥ ৬২৯
 পঞ্চাসত হাতে বিৰ ধৰিয়া কোদণ্ড ।
 গৰ্জে বানাস্থৰে জেন মেঘ পৰচণ্ড ॥

পাঞ্চসত্ত হাতে বিৰ সায়েক ধৰিয়া ।
 সিউ সিউ বুলি ৰথে আৰোহিলা গিয়া ॥ ৬৩০
 কুভাণ্ড কৰিয়া আগ জত মন্ত্ৰগন ।
 চাৰিভিতি বেড়িলা সকল বিৰগনে ॥
 ধৰ ধৰ মাৰ মাৰ দানৱেৰ ধ্বনি ।
 তুৰঙ্গম খুৰ সৰ্দ' গজ্জৰ হিংসীনি ॥ ৬৩১
 ঘণ্টাৰ সবদ ৰোল ধনুৰ টঙ্কাৰ ।
 হুন্দুভি সবদে বাজে সকলে সংসাৰ ॥
 সাজিলা দানৱ পৰচণ্ড তৃভুবনে ।
 দেখি চিত্ৰৰেখা ডৰাইলা সেহিফনে ॥ ৬৩২
 উষাৰ আন্তাসে তেবে গেল চিত্ৰলেখি ।
 কান্দিয়া বোলয় সুন্য প্ৰানসখি ॥
 ৰনে তোৰ বাপ সখি সাজিলা আপুনে ।
 নিচিস্তি বসিয়া কেনে আছস বিমনে ॥ ৬৩৩
 সংসাৰ জুড়িয়া সেনা আসে একে ছাপে ।
 দেখিয়া আসিলো মণ্ডি ডৰে তনু কাম্পে ॥
 আজি কুমৰেৰ সখি নাহিকে নিস্তাৰ ।
 তৃভুবনে নাহি হেন কৰে প্ৰতিকাৰ ॥ ৬৩৪
 মোৰ বোল ধৰ ঝাণ্টে চল স্বামি লৈয়া ।
 লাজ এড় বাপেৰ চৰনে পড় গিয়া ॥
 গৰ্জ্জিতে আসিতে ৰে বাপ পৰচণ্ড ।
 সহস্ৰেক ভুজে সবে কৰিয়া উদণ্ড ॥ ৬৩৫

জাৰ সৰে পলায় সকলে দেৱগন ।
 তাৰে সনে ছৰালে কি কৰিতে পাৰে ৰণ ॥
 ডৰ পাইলা উসাকে সুনীয়া হেন বোল ।
 কান্দে উচ্চস্বৰে মন আতি উতুৰোল ॥ ৬৩৬
 স্বামিৰ চৰন যুগে পড়িয়া স্তম্ভৰি ।
 মিনতি বচন বোলে মধু বোল কৰি ॥
 চৰনত ধৰো প্ৰভু স্তনা মোৰ বানি ।
 মন কৰ কিবা বোলে উসা আভাগিনি ॥ ৬৩৭
 প্ৰচণ্ড প্ৰতাপ মোৰ পিতা বানাস্থৰ ।
 জাৰ ডৰে স্বৰ্গ মঞ্চ কাম্পে নাগপুৰ ॥
 ইন্দ্ৰৰ বজ্জত জাৰ নাহিকে বিনাস ।
 তাক যুঝিবাকে কেনে তোমাৰ সাহাস ॥ ৬৩৮
 মোৰ বাপ গুৰুজন তোমাৰ আৱসে ।
 হাৰিলে জিনিলে একোমতে নাহি জসে ॥
 জতেক কুবুদ্ধি প্ৰভু মনত তেজিয়া ।
 লাজ এড় বাপেৰ চৰণে পড় গিয়া ॥ ৬৩৯
 মোকে লৈয়া চল জাই বাপেৰ চৰণে ।
 জায়ে নাই আইসে এথা চলহ সৰনে ॥
 হাসে অনিৰুদ্ধে স্তনি উসাৰ বচনে ।
 কেনে প্ৰয়া সঙ্কাসে কৰিহ দুখমনে ॥ ৬৪০
 কোলে কৰি উসাকে নয়নে দিল পানি ।
 নাকান্দ নাকান্দ মোৰ স্তন মধুবানি ॥

ক্ষেত্ৰৰ ধৰ্ম্মকথা সুনী কহো তোত ।
 বিবেৰ নিয়মজে বথানে তিনি লোক ॥ ৬৪১
 বাপ হয় পুত্ৰক জুৰিতে জদি আসে ।
 দোস নাই পিতৃক সঙ্গ্ৰাম কৰি পাছে ॥
 জি বুলিলি মোৰ বাপ প্ৰচণ্ড অশ্বৰ ।
 দেখ সসিমুখি তাৰে গৰ্ব্ব কৰো চুব ॥ ৬৪২
 থাক প্ৰানেশ্বৰি তুমি নিচিন্তে বসিয়া ।
 কাহাৰ পৰানে যাইব আমাকে জিনিয়া ॥
 হেনকালে বানাস্বৰ আসিল সসৈন্তে ।
 উষাৰ আন্তাসে গিয়া বেড়িলা তখনে ॥ ৬৪৩
 ধৰ মাৰ সবদ উঠিল আচম্বিত ।
 সুনীয়া কুমাৰি উসা হৃদয় কম্পিত ॥
 কান্দিয়া কুমাৰি বোলে স্বামিৰ চৰনে ।
 কহে কৰি পিতাম্বৰে হৰি পৰসনে ॥ ৬৪৪ ॥*॥

॥ গুপ্তবী বাগ : লাছাড়ি দিৰ্ঘ ছন্দ ॥

অনিকঙ্কৰ
 প্ৰতি উষাৰ
 মিনতি

উঠ প্ৰানেৰ নাথ ধৰো চৰনে ।
 বাজা আইসে চল জাইস বনে ॥ ৬৪৫
 চতুৰঙ্গ দলে সাজিল পিতা ।
 নাস্তন বোল মনে লাগে চিন্তা ॥ ৬৪৬
 কেমতে তাক জুঝা একেশ্বৰে ।
 মেদনি কাৰ্দ্দে সেনাপতি ভৰে ॥ ৬৪৭

পঞ্চ সত হাতে লৈয়া কোদণ্ড ।
 দানৱ বনে আইল পৰচণ্ড ॥ ৬৪৮
 তৃভুবনে জাৰ নাসহে টান ।
 গৰ্ব কৈলে প্রভু লৈব পৰান ॥ ৬৪৯
 মুষ্টিৰ ঘাৱে মহিষৰ ভাগে ।
 কোপ কৈলে জম নাৰহে আগে ॥ ৬৫০
 লৱমু পুতলি তোমাৰ তমু ।
 দোষৰ হাতে নাহি সৰধমু ॥ ৬৫১
 মোকে লৈয়া চল তেজিয়া লাজ ।
 কৰ দৰসন দানৱৰাজ ॥ ৬৫২
 সত্যে বোলো প্রভু দেখিলো তোক ।
 দেখিবে আতা সব মনকোপ ॥ ৬৫৩
 উসাৰ বোলে অনিৰুদ্ধে হাসে ।
 কেনে পৃয়া তোক পাইলে তৰাসে ॥ ৬৫৪
 সকল দানৱ বধিবো বনে ।
 গোৱিন্দদাস পিতাম্বৰে ভনে ॥ ৬৫৫ ॥*॥

॥ পাহাড়ি ৰাগ : লাছাড়ি পদ ছন্দ ॥

অনিৰুদ্ধৰ
 প্রত্যুত্তৰ

স্তম্ভৰে বোলে সুন উসা হে
 সুনিলে কোনো কালে ।
 সিংহেৰ ছয়াল বনে
 বধিলে শূকালে ॥ ৬৫৬

বাঘকে দেখিয়া উসা হে

হৰিন আইলা ৰোষে ।

মজাইবে স্নানিতপুৰি আপুনাৰ দোসে ॥ ৬৫৭

জত জন দানৱ সেনা হে

পাইক কোটি কোটি ।

মোৰ হাতে জিৱন্তে নাজাইবে একোণ্ডটি ॥ ৬৫৮

বানাসুৰ জিনিবো উসা হে

সেই কত বড় কাজ ।

কুবেৰ বন্ধন যদি

আইসে জমৰাজ ॥ ৬৫৯

কোপ কৰি যুঝে যদি হে

আপুনি সঙ্কৰ ।

একেসৰে মাৰিয়া পঠাইবো জমঘৰ ॥ ৬৬০

হৰি বড় ঠাকুৰ উসা হে

স্নান কহো তোক ।

স্বৰ্গ মঞ্চ পাতাল অজিলা তিনি লোক ॥ ৬৬১

তোৰ বাপ গৰ্ব কৰে হে

মহাদেৱেৰ বৰে ।

গোবিন্দে বধিলে কেহো ৰাখিতে নাপাৰে ॥ ৬৬২

জাদৱ কুলত উসা হে

আমাৰ উতপত্তি ।

ভূবনে পুজে জাক আমি তাৰ নাতি ॥ ৬৬৩

‘অম্বু বধিতে উসা হে

শ্রীহবি অরতাৰ ।

পড়িব দানবগন নাহি প্রতিকাৰ ॥ ৬৬৪

মৰিবাকে তোৰ বাপ হে

সংগ্রামে আইল বোষে ।

আনলে আসিয়া জেন পতঙ্গ বিনাসে ॥ ৬৬৫

সহশ্ৰেক ভুজ তাৰ হে

কি কৰিতে পাৰে ।

টানিয়া চিঙিতে পাৰো হেন মনে কৰে ॥ ৬৬৬

অনন্ত বাসুকি নাগ হে

জাৰ সহশ্ৰেক ফেনা ।

তাৰ আগে তৃভুবনে বহে কোনজনা ॥ ৬৬৭

গৰুড়ে লাগল পাইলে হে

তাৰ গৰ্ব কৰে চূৰ ।

সেমতে বধিবো আজি ৰাজা বানাসুৰ ॥ ৬৬৮

চিন্তিবো গোবিন্দ পাৱ হে

আসিবে ধনুবান ।

হবি-নাম-কল্পচ সৰিৰে পৰিধান ॥ ৬৬৯

হবি পৰসনে উসা হে

বধিবো সবে বৈৰি ।

কহে কৰি পিতাম্বৰে বোলহ শ্রীহবি ॥ ৬৭০ ॥ ##

অনিকঙ্কৰ
প্ৰতি
বাণাসুৰৰ
গৰ্ব-বচন

বৈসম্পায়নে বোলে কথা শুনান্ধপতি ।
কুমৰে বোলয় উসা শুনান্ধপতি ॥
সন্ধা নাকৰিহ পৃথ্বী কান্দ আকাৰনে ।
জত আসে দানৱ বধিবো জনে জনে ॥ ৬৭১
হেন কালে বাণাসুৰ দৈত্যঅধিপতি ।
কুমাৰিৰ আন্তাস বেড়িলা সিন্ধুগতি ॥
দুআৰে বহিলা ৰাজা বথেতে চড়িয়া ।
লুকাইল কুমাৰি উসা ভয় লাজ পায় ॥ ৬৭২
কথা আছে চোৰা ৰাজা বোলে বথে থাকি ।
শুনিয়া কুমাৰি উসা কান্দে সসিঁমুখি ॥
কুমৰে শুনিল দৈত্য নৃপতিৰ ৰানি ।
হৃদয়ে চিন্তিল নাৰায়ন চক্ৰপানি ॥ ৬৭৩
খড়্গ চৰ্ম্ম তখনে আইল কথা হৈতে ।
দেখিয়া কোতুকে বিৰ তুলি লৈল হাতে ॥
জখনে পৰৱেশ কুমাৰ দৈত্যপতি ।
বোলে ধৰ ধৰ চোৰা পলাইবে কতি ॥ ৬৭৪
বৰিষাৰ মেঘে জেন গৰ্জে ঘনে ঘনে ।
জামাঞিৰ নিকটে গেল ৰথ আৰোহনে ॥
সোনাৰ খাটত কুমাৰ আছে বসি ।
শুমেক সিধৰে জেন পুৰ্ণিমাৰ সসি ॥ ৬৭৫
দেখিয়া জাঞাইৰ ৰূপ জুড়াইল নয়ান ।
অল্ল হৈল কোপ বান দানৱেৰ মন ॥

হেব ৰূপ মনুষ্যেৰ কথায় নাদেখি ।
 কেনে গৰ্ব কৰ চোৰা খাই দুই আখি ॥ ৬৭৬
 অত্ৰাপি নামানে চোৰা. বসি আছে খাটে ।
 ক্ষেমিবাক আছে মন ভঞ্জে যদি কাণ্টে ॥
 আমাকে দেখিয়া চোৰা নাহি কৰে ভয় ।
 মনুষ্য হইআ চোৰা নিসঙ্ক ঋদয় ॥ ৬৭৭
 ৰাজা বোলে সুনী চোৰা কি গৰ্ব তোহোৰ ।
 মৰিবাব কাৰ্য্যে কেনে দেসে আইলে মোৰ ॥
 গলাতে পাথৰ বান্ধি তৰিতে সাগৰ ।
 হেন মনে আইলে চোৰা সুনিতনগৰ ॥ ৬৭৮
 অৰে বে বৰ্বৰ চোৰা আকাৰ্য কৰিলে ।
 উষা কুমাৰিক কেনে মোত নাচাহিলে ॥
 পিতৃ দাতা কণ্ঠা হেন কহে সৰ্ব্বজনে ।
 অবিবাহিতা উষাকে হৰিলে কেমনে ॥ ৬৭৯
 সুনিলো গোৱাল কুলে তোৰ উতপতি ।
 সোল সহস্ৰ স্ত্ৰি তাৰ তঞি নাতি ॥
 তোৰ বাপ যুত জন জগতে বিদিত ।
 গুৰুগোবিন্দৰ পুষ্পবানে হৰে চিত্ত ॥ ৬৮০
 উপৰি পুষ্প সেজে সবে কামে অন্ধ ।
 মূৰ্থ লৈয়া বসন্তি নাজানে ভাল মন্দ ॥
 জনমে নাজানে কিছো সান্ত্ৰব্যোহৰ ।
 ৰাতি দিনে কাম ছাড়ি কাৰ্য্য নাহি আৰ ॥ ৬৮১

তোমাৰ ঘৰেৰ কথা আমি জানি ভালে ।
 কোনো কালে সাস্ত্ৰনিতি নজানে গোৱালে ॥
 এক গাইদোহন বিছা জানে ভালমতে ।
 আৰো জানে সাতে পাঞ্চে গৰু চৰাইতে ॥ ৬৮২
 কথা মৰি কথা তৰি নাজানে বৰবৰে ।
 লোকেবা নিন্দিব তাকো ইঙ্গিতো নাকৰে ॥
 গুৰুজন নাজানে সততে অহঙ্কাৰ ।
 সৰে গোৱালেৰ জানি এহিসে বেহাৰ ॥ ৬৮৩
 জে কাৰ্য্য কৰিলে চোৰা ভুঞ্জ তাৰ ফল ।
 মোৰ বানে সত্ৰৰে জমেৰ পুৰি চল ॥
 তোৰ পিতামহ হৰি জেবে আসে স্ননি ।
 তাৰ প্ৰান লৈবো এহি তিঙ্ক বানে হানি ॥ ৬৮৪
 বানেৰ বচন স্ননি কামেৰ কুমৰ ।
 ভাল বোলে পাপিষ্ট দানৱ দুৰাচাৰ ॥
 কি কাৰ্য্যে আসিলি তঞি জমাই বধিবাৰে ।
 কোন ছাৰ পামৰে ৰাজা বুঝাইলা তোমাৰে ॥ ৬৮৫
 কথা কহি স্নন ৰে দানৱ একমনে ।
 হৰি পৰসনে কৰি পিতামহে ভনে ॥ ৬৮৬ ॥*॥

॥ গোণ্ডগিৰি বাগ : লাছাড়ি দিৰ্ঘ ছন্দ ॥

অনিৰুদ্ধৰ   অশ্বৰ অধম ছাৰ   কেনে আইলে মৰিবাৰ
 প্রত্যাশ্বৰ   দেৱেসে তোমাৰ হৈল বৈৰি ।
 গৰব কৰিয়া চুব   মজাইবো স্ননিতপুৰ
 মাৰিয়া পাঠাইবো জমপুৰি ॥ ৬৮৭
 জে তোক দিলেক বৰ   তাক মোৰ নাহি ডৰ
 আন গৈয়া তোৰ তনয়ন ।
 জদি আসে তৃভুবন   একেশ্বৰে দিবো বন
 মোৰ হাতে নাহি পৰিত্রান ॥ ৬৮৮
 তোৰ বাপ বলিৰাজ   স্নন কহি তাৰ কাজ
 তৃভুবন কম্পে তাৰ ডৰে ।
 মোৰ পিতামহ হৰি   বামন স্বৰূপ ধৰি
 ছলিয়া পাঠাইলা নাগপুৰি ॥ ৬৮৯
 আগ হুয়া দেহ যুজ   কাটিবো সহস্র ভুজ
 সিৰ চিণ্ডো দিয়া এক লাথি ।
 ভয় গুচাইবো উসাৰ   দেৱৰ কৰো নিস্তাৰ
 তিনি লোকে ৰহিব খিয়াতি ॥ ৬৯০
 মহাদেৱৰ পায়৷ বৰ   গৰ্ব কৰিস বৰ্বৰ
 জাৰ বৰে কিছো নাহি ভাষ ।
 বৰ পাইল দসানন   ৰাম ৰূপে নাৰায়ন
 ৰাৱনক কৰিলা বিনাস ॥ ৬৯১

দানৱদণ্ডন কাজে অৱতাৰ যদুৰাজে

খণ্ডাইতে পৃথিৱিৰ ভাৰ।

সঙ্গে হৰধৰ লৈয়া সুনিলে আসিবে ধায়া

তোৰ আজি নাহি প্ৰতিকাৰ ॥ ৬৯২

লক্ষ্যে লক্ষ্যে দৈত্যগন বধি আছে নাৰায়ন

সৰিৰ ধৰিছে এহি কাজে।

নাৰায়ন পৰসনে কৰি পিতাম্বৰ ভনে

বধো তোক সংগ্ৰামেৰ মাঝে ॥ ৬৯৩ ॥*

॥ পদ ॥ কামেৰ কুমৰ কোপে বোলে আৰোবাৰ।

অনিকঙ্ক আৰু বুলি ৰে দানৱ বোল শুন দুৰাচাৰ ॥

বাণাস্থৰ যুদ্ধ; তোৰ উসা আমাকে বৰিলা অনুমানে।

অনিকঙ্ক নাগ-পাশত আবদ্ধ কৰিলো বিবাহ জেন গন্ধৰ্ব বিধানে ॥ ৬৯৪

জেখনে উপজে কন্যা তেখনে পৰাৰ।

উপযোগ জানিয়াসে বৰিলা আমাৰ ॥

আমাকে জিনিয়া কন্যা দিব আনজনে।

হেন মনে সংগ্ৰামে আসিলে কোপ মনে ॥ ৬৯৫

দামৰ হিংসাকেসে জানিয় বাতৃ দিনে।

ধৰ্ম্য বিপ্ৰ কৰ্ম্য নিন্দে জানে তৃভুবনে ॥

গৰ্ব্বিষ্ঠ পাপিষ্ঠ সেজে বৰ্ষৰ অন্তৰ।

আপুনাৰ দোষে দৈত্য চল জমপুৰ ॥ ৬৯৬

সদবোৱহাৰ কিছো অশ্লৰে নাজানে।
 মোত ধিক নাই আৰ হেন মনে মানে ॥
 কুমৰেৰ বচনে কুপিত দত্যপতি।
 বোলে দেখো চোৰা অহঙ্কাৰ কৰে আতি ॥ ৬৯৭
 কৰ দৰসন আজি জমেৰ নগৰি।
 ভূমিত পড়িয়া থাক প্ৰান পৰিহৰি ॥
 মোৰ হাতে তোক আজি কে ৰাখিতে পাৰে।
 সিৰছেদ কৰো আজি খৰ্গেৰ প্ৰহাৰে ॥ ৬৯৮
 মহাকোপে জলিতা সে দানৱ প্ৰচণ্ড।
 পাঞ্চ সত হাতে বিৰ ধৰিয়া কোদণ্ড ॥
 ঘনে ঘনে গৰ্জে জেন মেঘৰ সম্বাদ।
 ৰথেৰ উপৰে কৈল ঘোৰ সিংহনাদ ॥ ৬৯৯
 পাঞ্চ সত হাতে বিৰ পিন্ধি গোখাঙ্গুলি।
 উদয় আউধ সহস্ৰেক বাহু তুলি ॥
 অনেক ফনায় জেন বাহুকি যুগুত।
 বেড়িল চন্দ্ৰক জেন বাহু বিপৰিত ॥ ৭০০
 ৰকত নয়ন বিৰ চকিয়া অধৰ।
 থাক থাক চোৰা তোকে পেশো জমঘৰ ॥
 ৰাজাৰ বচন স্তনি কামেৰ কুমাৰ।
 উত্তত খড়গ হাতে চৰ্ম্ম কৰে আৰ ॥ ৭০১
 দানৱেৰ আগে বিৰ ৰহিল হাসিয়া।
 নিসঙ্ক হৃদয় বিৰ হাসে মুখ চায়া ॥

হস্তিৰ মাৰাত জেন কেশৰীকুমাৰ।
 খৰ্গ চৰ্ম্ম লৈআ সাজ হৈলা যুঝিবাৰ ॥ ৭০২
 অৰে যে দানৱ তোৰ হেন কৰে মন।
 ছৱাল দেখিয়া জুঝিবাক চাহ বন ॥
 বজ্ৰেৰ ঘাৱতে জেন ভাগে বড় গিৰি।
 সিন্ধুৰ সংগ্ৰামে আজি দেখ জমপুৰি ॥ ৭০৩
 পূৰ্বে জিনিলো বনে দেৱতাসকল।
 দেখ আজি মনুষ্যেৰ কেনমতে বল ॥
 মনে মনে বোলে ৰাজা ধন্য ধন্য চোৰ।
 মনুষ্যেৰ সাহস হেন কি আছে ঘোৰ ॥ ৭০৪
 নাহি ৰথ কৰচ হাতত ধনুবান।
 ভূমিপাৱে যুঝে হাতে খৰ্গ চৰ্ম্মখান ॥
 ৰথে থাকি বানাসুৰ বোলে উচ্চস্বৰে।
 মন কৰ চোৰা তোকে বধো এহি সৰে ॥ ৭০৫
 তাৰ ফল দেঞ গৰ্ব কৰিলি আমাক।
 প্ৰাণ ছাড়িয়া খিত্তিতলে পড়ি থাক ॥
 ৰাজাৰ বচন সুনি কান্দে উসা সতি।
 অনিকঙ্কে বোলে কেনে কান্দ গুনৱতি ॥ ৭০৬
 তিল এক সহ মাৰো দানৱসকল।
 অবশ্যে কান্দিবে উসা হইয়া বিকল ॥
 সুনিয়া বচন কোপ জলিল ৰাজাৰ।
 পাঞ্চসত হাতে সৰ কৰিলা প্ৰহাৰ ॥ ৭০৭

অনিৰুদ্ধ বধো হেন মনে দৈত্যপতি ।
 সত্ত্বৰে সহস্ৰ সৰ কৈল শিহ্নগতি ॥
 খৰ্গ লৈয়া কুমাৰে চিন্তিলা নাৰায়ন ।
 তিল সম কৰিয়াজে দিলা বানগন ॥ ৭০৮
 জতেক জতেক বৰিসিলা সৰজাল ।
 সকলে বিফল কৈল চৰ্ম্মেৰ উঝালে ॥
 হাসে অনিৰুদ্ধ তেবে নিবাৰিয়া সৰ ।
 প্ৰভাতে উদিত জেন ভৈলা সসধৰ ॥ ৭০৯
 সৰ নাস হৈল দেখি ৰাজা বানাসুৰ ।
 পাঞ্চ সাত হাতে সৰ ধৰিলা প্ৰচুৰ ॥
 নাহি লেখাজোখা সৰ চলে গুৰুতৰ ।
 সোণিতৰঞ্জিত দেখি জমপটন্তৰ ॥ ৭১০
 হেন মতে সৰ প্ৰহাৰিলা বনমুখে ।
 ফুটিল কুমাৰ বড় চোটে পিঠি বুকৈ ॥
 সোণিতেৰ ধাৰা বহে সকল সৰিৰে ।
 বড় ছোটে সংগ্ৰামে জলিলা যত্নবিৰে ॥ ৭১১
 বাম হাতে তিস্ত খৰ্গ চৰ্ম্ম আৰ হাতে ।
 লাফ দিয়া বানেৰ চড়িল গিয়া ৰথে ॥
 বানাসুৰ দেখিল কুমাৰ আইল ৰথে ।
 অস্ত্ৰচয় লৈল বিৰ সহস্ৰজে হাতে ॥ ৭১২
 পৰশু পটিস স্থল সৰুতি তোমৰ ।
 গদা চক্ৰ খৰ্গে সে হানিলা যুদগৰ ॥

ভুসগুি তৃশূল হানিলেক দৈত্যেশ্বৰ ।
 লাম্ব দিয়া এড়াইল সে কামেৰ কুমৰ ॥ ৭১৩
 কুপিল কুমাৰে খৰ্গ ধৰিল তুলিয়া ।
 বথেৰ সাৰথি ধ্বজ পেলাইল ছেদিয়া ॥
 কাটিলা সহস্ৰ ঘোড়া খড়েগৰ সন্ধানে ।
 আন বথ সাৰথি জোগাইলা তেতিখনে ॥ ৭১৪
 তাহাকো কাটিলা বিৰ খড়েগৰ ঘাৰে ।
 সহস্ৰেক বথ কাটিলা এহিভাৱে ॥
 দেখিয়া ডৰাইলা বানাসুৰ দুৰাচাৰ ।
 ধৰিলা সকতি বিৰ সন্ধৰে দিবাৰ ॥ ৭১৫
 অতি ঘোৰ ৰূপ সে দেখিতে লাগে ভয় ।
 অস্ত্ৰৰ মুখত হন্তে অগনি জলয় ॥
 ঘণ্টাএ সহিতে আতি দেখিতে স্তবেস ।
 ক্ষেপিলা সকতি বিৰ কুমাৰ উদ্দেশ ॥ ৭১৬
 সকতিৰ ৰূপ আতি দেখিতে অদ্ভুত ।
 গগনেৰ উল্কা জেন সন্ধৰে বিদ্যুত ॥
 কুমৰে দেখিলা অস্ত্ৰ আসে মোৰ ভিত্তি ।
 এক লাম্ব দিয়া সেজে ধৰিলা সকতি ॥ ৭১৭
 সেহি অস্ত্ৰ হাতে লৈয়া কামেৰ কুমাৰ ।
 দৈত্যেৰ উদ্দেশে বিৰ কৰিলা গ্ৰহাৰ ॥
 বানাসুৰ হৃদয়ত সকতি পড়িল ।
 হৃদয় ভেদিয়া অস্ত্ৰ পাতালে পসিল ॥ ৭১৮

বিমুচ্চিত বানাস্থৰ বথতে পড়িল।
 দেখিয়া কুভাণ্ড মন্ত্ৰ তেখনে ধৰিল ॥
 চেতন কৰাইলা মন্ত্ৰি জতন কৰিআ।
 বলহিন বানাস্থৰ বসিল উঠিয়া ॥ ৭১৯
 ধনুবান হাতেৰ সকলে কৈলা দূৰ।
 ইসাদণ্ড হাতে লৈয়া বসিলা অস্থৰ ॥
 মন্ত্ৰি বোলে স্থন প্রভু দানৱেৰ পতি।
 আজিকেসে বনে মোৰ হৈল আজুগুতি ॥ ৭২০
 স্বৰ্গ মঞ্চ পাতাল জিনিলা তিনি লোক।
 ছৰালেৰ হাতে আজি পাইলা বনসোক ॥
 হীনবল হয় যদি তুমি কৰ বন।
 কোন দেৱ বন কৰি আছে হেন মন ॥ ৭২১
 ইহাকে জিনিতে আৰ নেদেখো উপায়।
 মায়াবন কৰিলে কুমাৰ বধ জাই ॥
 জিনিবাক নাপাৰিবা আন পৰকাৰে।
 সকল দানৱগন পড়িব সমৰে ॥ ৭২২
 মোৰ বোল স্থন প্রভু আপুনাকে ৰাখ।
 মন্ত্ৰিগন সেৱক আমাত্য লাখে লাখ ॥
 নাকৰ বিনাস প্রভু স্থনিতনগৰি।
 ঝাণ্টে মাৰ চোৰাকেসে মায়াবন কৰি ॥ ৭২৩
 মায়া কৈলা বানাস্থৰ সভা বিত্তমানে।
 সাৰথি সহিতে বথ লুকাইলা তেখনে ॥

বানাসুৰ অন্তৰিলা চাহে অনিৰুদ্ধ ।
 কতি গৈলা দানৱ নাকৰে কেনে যুদ্ধ ॥ ৭২৪
 দসৌ দিসে চাৱে বিৰে চঞ্চল নয়নে ।
 কতি গৈলা দানৱ লুকাইলা কোন থানে ॥
 কৰিয়া তামসি মায়া দানৱ দুৰ্বাৰ ।
 নাগপাশে মাৰিলে সে ত্ৰক্ষায়ে দিবাৰ ॥ ৭২৫
 কুমৰেৰ সৰিৰে বেড়িলা আচম্বিতে ।
 হাতে পাৰে কুমৰেৰ বান্ধিলা তুৰিতে ॥
 লক্ষ লক্ষ ভুজঙ্গ বেড়িলা সৰ্বগাৱ ।
 বুদ্ধিহীন কুমৰেৰ মুখে নাসে ৰাৱ ॥ ৭২৬
 আকণ্ঠে পুৰিলা বিসে দেখিতে তৰাস ।
 হেন সৰ্পে কুমৰ বান্ধিলা নাগপাস ॥
 ৰাজা বোলে সুন মন্ত্ৰি বচন আমাৰ ।
 ঝাটে কাট পাপিক নালাগে ৰাখিবাৰ ॥ ৭২৭
 ৰাজাৰ বচন সুন মন্ত্ৰি গুনে মনে ।
 কহে পিতাম্বৰে জহুমনি পৰসনে ॥ ৭২৮ ॥*॥

॥ অহিৰ বাগ : লাছাড়ি দিৰ্ঘ ছন্দ ॥

বাণাসুৰৰ	অ	কি	দৈত্যৰাজ	হে
প্ৰতি		কেনে	হেন	বোল আইল মুখে ।
কুভাণ্ডৰ	জমাই	বধিলে	পাপ	অপজস হৈব হে
উপদেশ-বাণী		মন্দ	বুলিবেক	সৰ্বলোকে ॥ ৭২৯

ৰাজ্জাৰ বচন শুনি   মন্ত্ৰি বোলে মনে গুনি
 সুন গোঁসাঁই বচন আমাৰ।

তুভুবন অধিপতি   কুমৰ তাহাৰ নাতি
 প্ৰানখানি এহিসে উষাৰ ॥ ৭৩০

গন্ধৰ্বৰ বিবাহ কৰি   বিবাহ কৈলা সুন্দৰি
 তাহাৰ প্ৰভু নাহি কিছো দোস।

কণ্ঠা হইলে নিবে পৰে   ভাগ্যে পাইলা হেন বৰে
 পৰিহৰ সৰ্বৰ মনৰোষ ॥ ৭৩১

জেন কণ্ঠা তেন বৰ   সৰ্বজন মনোহৰ
 নাই বৰ হেন ঋপে গুনে।

সত্যে বোলো নোহে আন   কুমাৰি তেজিব প্ৰাণ
 মৰিব উসা ইহাৰ মৰনে ॥ ৭৩২

তোমাকে গৰ্ব কৰিয়া   উসাকে হৰিলা গিয়া
 তাৰ ফল কৈলে দৈত্যপতি।

এত ফল কৰি জাক   আৰ কোপ কেনে তাক
 তিনি লোকে বিদিত কিৰিতি ॥ ৭৩৩

তুভুবনে উসা সতি   তাৰ এহি প্ৰাণপতি
 সৰ্বনাশ ইহাৰ মৰনে।

জগতে তোমাৰ নাম   নাকৰিহ হেন কাম
 সুনিলে নিন্দিবে সৰ্বজনে ॥ ৭৩৪

উসা প্ৰাণ ছাড়ে জেৰে   মহিসি মৰিব তেবে
 তোমাৰোবা হয় কিবা গতি।

বাণাস্থৰৰ প্ৰতি কুভাণ্ডৰ উপদেশ-বাণী ১২৭

এ কুমাৰ বধ কৰি নজাইৰে স্থনিতপুৰি

দায়া কৰ দৈত্যঅধিপতি ॥ ৭৩৫

উসাৰ নাকৰ নাস দুৰ কৰ নাগপাস

পাপ হৈবে জমাইমৰনে ।

নাৰায়ণ পৰসনে কৰি পিতাম্বৰ ভনে

বুঝাই মল্লি মধুৰ বচনে ॥ ৭৩৬ ॥*

॥ ভৈৰবী বাগ : লাছাৰি মধ্য ছন্দ ॥

শ্ৰুত ধ্য হেন বৰ পাই কত ভাগে ।

নাই কুমৰেৰ দোস আকাৰণে কৰা বোস

উসাই বৰিল অনুৰাগে ॥ ৭৩৭

কোঁটি কোঁটি দানৱ সেনা কাম্পে জাক ডৰে

তাৰ মাৰো জুৰো একেশ্বৰে ।

নাহি বথ সেনাপতি লক্ষে লক্ষে মহাৰথি

একেশ্বৰে সবে বন কৰে ॥ ৭৩৮

আতুল জাৰ বিক্ৰম কুবেৰ বকন জম

গন্ধৰ্ব কিম্বৰ পশুপতি ।

দেৱ সনে কৈলে বণ বোল আছে কোনজন

সাহাসে পুৰিল বসুমতি ॥ ৭৩৯

একাদশ কোঁটি সেনা প্ৰথমে মৰিলা হে

চৌধয় আত্মৰ সেনাপতি ।

জুঝিল প্রমথগন   নিপাতিলা জনে জন

তিনি লোকে বিদিত কিৰিতি ॥ ৭৪০

তুমি ৰাজা বানাসুৰ   দেৱ গৰ্ব কৈল চুৰ

ত্ৰিভুবন কাষ্পে তোমা ডৰে।

তোমাকে বোলে দৰ্পবানি   হেন কি পুৰুষমনি

সিংহসম বিক্রম সমৰে ॥ ৭৪১

বিসম সংগ্রামে স্থিৰ   প্রমথ তকন বিৰ

দুৰ্জয় মনুষ্য ৰূপে গুণে।

শ্যামল সুন্দৰ ৰূপ   ত্ৰিভুবনে মোহে

হেনজন৷ মৰে আকাৰণে ॥ ৭৪২

নাকৰ জমাইৰ নাস   দুৰ কৰ নাগপাস

লয়া জাই হেন লয় মনে।

কেহো নাৰুলিৰ মন্দ   উষা নিশি এহি চান্দ

আনন্দে পুৰিব সৰ্বজন ॥ ৭৪৩

মন্ত্ৰিৰ বচন সুনি   দানৱ থাকিলা গুনি

উত্তৰ নাদিল ভাল মন্দ।

নাৰায়ণ পৰসনে   কৰি পিতাম্বৰ ভনে

পুণ্য কথা পৰাড প্রবন্ধ ॥ ৭৪৪ ॥*

॥ পদ ॥ বৈসম্পায়নে বোলে কথা নৰপতিয়াৰ।

ৰাজা মোন দেখি মন্ত্ৰি বোলে আৰোবাৰ ॥

কুভাণ্ডৰ কেনে হেন নিসঙ্কে থাকিলা দৈত্যপতি।

উপদেশ আৰু জামাতাৰ পূজা কৰ জেন সাত্ৰনিতি ॥ ৭৪৫

বাণাসুৰৰ ইন্দ্রসম পৰাক্ৰমি জমাই তোমাৰ।

সমিধান কপে গুনে ভুসনে পৃথিত অৱতাৰ ॥

সৰ্বসাত্ৰবিসাৰদ আতি বলমাল।

ই তিনি ভুবনে এক পুৰুষ বিসাল ॥ ৭৪৬

অনেক দেখিলে দেৱদানৱ সংগ্ৰাম।

ইহাৰ বিক্ৰম প্ৰভু আতি অনুপাম ॥

একেথৰে নিসঙ্ক ঋদয়ে জুঝে বিৰ।

দোসৰ সঙ্গতি নাহি হাতে ধনু তিৰ ॥ ৭৪৭

অনুচিত্তে সংগ্ৰামে বান্ধিলা নাগপাসে।

তথাপি নকৰে সঙ্ক হেৰ দেখ হাসে ॥

বান্ধিবাৰ দোস প্ৰভু নাকৈল কুমৰ।

সত্যে বোলো এহি বৰ সদৃশ উসাৰ ॥ ৭৪৮

ইহাৰ মৰনে প্ৰভু ৰহিব খজ্জাৰ।

ৰাখিলে বুলিব ভাল সকলে সংসাৰ ॥

বিৰগুনে গুনি জস প্ৰতাপে দুৰ্জয়।

সেজন জমাই জাৰ সেহি মহাশয় ॥ ৭৪৯

সকল সৰিৰে দেখা সোণিত বৰিসে।

বিসধৰো অনেক বেড়িলা আসেপাসে ॥

হেনমত আপদত সঙ্কা নাহি মনে ।
 তথাপি নাছাড়ে দৰ্প আছে সিংহ জেনে ॥ ৭৫০
 তোমাৰ সহস্র ভুজ জেন জমদগু ।
 স্বৰ্গ মঞ্চ পাতালে প্রতাপ পৰচণ্ড ॥
 দুইবাহু ছয়া বিৰ যুঝিল তোমাৰে ।
 সেজনা ছাড়িয়া উসা স্তম্ভিবা কাহাৰে ॥ ৭৫১
 আনক নাবৰে উসা বুঝি হেন চিন্তে ।
 সান্নিবেহাৰ দুৰ কৰ কেনমতে ॥
 পূজা কৰ জমাইৰ গুচাই নাগপাস ।
 বথে তুলি লৈয়া চল আপুন আন্তাস ॥ ৭৫২
 শুভ জোগ জিজ্ঞাসিয়া লগন প্রধান ।
 প্রচুৰ দক্ষিণা দিয়া কণ্ঠা কৰ দান ॥
 পৰিহৰ সব কোপ স্তনা দৈত্যৰায় ।
 দুহিতপতিক বধিবাকে নাজুআই ॥ ৭৫৩
 স্বৰ্গ মঞ্চ পাতালে তোমাৰে অধিকাৰ ।
 হেন জনা তুমি কেনে বাধিবা খজ্জাৰ ॥
 কলঙ্ক নাথুয়ো প্রভু দানব কুলৰ ।
 জমাইকে হিংসয় হেন আছে কোন নৰ ॥ ৭৫৪
 মন্ত্ৰিৰ বচন জেবে ভৈলা অৱসান ।
 অনন্তবে বান ৰাজা দিলা সমিধান ॥
 ৰাজা বোলে মন্ত্ৰি জত পুচিলা কাহিনি ।
 সকলে উচিত কথা আমি ভালে জানি ॥ ৭৫৫

আৰ নাহি কুমৰেৰ জিৱনেৰ আসু।
 ব্যেৰ্থ নাহি আৰ ব্ৰহ্মদত্ত নাগপাস ॥
 প্ৰহাৰিলে বাহুড়িয়া নাইসে আৰোবাৰ।
 জাৱদেকে প্ৰান নাস নাকৰে তাহাৰ ॥ ৭৫৬
 নিয়াৰন নাগপাশ কৰে কাৰ বাপ।
 মাৰিবেক কুমৰ দংশিয়া সবে সাপ ॥
 মোৰ দোষ নাহি মন্ত্ৰি জানিও তখনে।
 জতেক অকাৰ্য্য কৈল সুনহ আপুনে ॥ ৭৫৭
 প্ৰথমে আকাৰ্য্য কৈল মোক নাপুচিয়া।
 হৰিলে উসাকে মোৰ নগৰ পশিয়া ॥
 সেনাসব পঠাইলো ধৰিয়া আন এথা।
 নাম গ্ৰাম কুল সিল পুছি তাৰ কথা ॥ ৭৫৮
 জিজ্ঞাসা কৰিবো মোৰ হেন অভিপ্ৰায়।
 জত সেনাপতি মোৰ মাৰিলা তথায় ॥
 আপুনে আসিলো. জদি তেভো গালি পাৰে।
 মাংস কাটি বচন পসিল গিয়া হাড়ে ॥ ৭৫৯
 জে জুকে জুঝিল হেন সান্ত্ৰবেৰহাৰ।
 মৰিবে কুমৰ দোস নাহিকে আমাৰ ॥
 নিসন্দে থাকিলা মন্ত্ৰি বচন সুনিয়া।
 নাপাইল উপায় কিছো মনত গুনিয়া ॥ ৭৬০
 থাকিলা কুমৰ বন্দি ছয়া নাগপাসে।
 সসৈন্তে দানৱ ৰাজা পসিল আঞাসে ॥

দ্ৰুতৰ সেনাৰ আতি কোঁতুক আপাৰ ।
 সিদ্ধ য়ুনি দেৱগনে কৰে হাহাকাৰ ॥ ৭৬১
 গিৰি সৰোবৰ কান্দে .সপত সাগৰ ।
 পাতালৰ জত আছে নাগ জলেশ্বৰ ॥
 সাগৰে তুলিল উৰ্মি নাবহে সমিৰ ।
 জত নদী শ্ৰোতৱন্ত সব হৈল থিৰ ॥ ৭৬২
 সেদিনে ছাড়িলা বৰি বস্মি পৰচণ্ড ।
 সোকাকুলে জমেৰ হাতৰ পৈল দণ্ড ॥
 কান্দে লোকপতি দেখি কুমৰবন্ধন ।
 সেদিনে ছাড়িলে স্থিতি স্থিতি সংহাৰন ॥ ৭৬৩
 সোকে উৰ্দ্ধজল নাছাড়িলা বৈস্থানৰ ।
 মন্দকচি গগনতে হৈল সুধাকৰ ॥
 কুবেৰে বকন জম কান্দে দিগপতি ।
 সপতি সাগৰ কান্দে সপ্ত বস্মমতি ॥ ৭৬৪
 অষ্ট বস্ম নৱ গ্ৰহ আৰ পুৰন্দৰ ।
 গন্ধৰ্বৰ বাহুস কান্দে জম্বক বিছাধৰ ॥
 সূমেক মন্দৰ আদি জতেক অচল ।
 কুমৰ বন্ধন দেখি কান্দিয়া বিকল ॥ ৭৬৫
 স্বামিৰ বিয়োগ দেখি ৰাজাৰ কুমাৰি ।
 কান্দে নিবন্তৰে বহে নয়নেৰ বাৰি ॥
 হৃদয়তে যুষ্টি হানি সাত্মা কৈল চূৰ ।
 কপালে সিদ্ধুৰ মোচে পাৰত নুপুৰ ॥ ৭৬৬

চক্ষুক ঢাকিয়া নিবন্তৰে জল বয়।
 আতি বিআকুল উসা পঠৈ স্বামি পায় ॥
 আতি বিমুচ্চিত উসা ঘনে স্বাস বহে।
 হৰি পৰসনে কৰি পিতাম্বৰে কহে ॥ ৭৬৭ ॥*

॥ বাগ ধনত্ৰী : লাছাড়ি পদ ছন্দ ॥

তাৰ কি নাজাইবে প্রভু হে
 উষাৰ প্রভু দ্বাৰকানগৰি।
 বিলাপ অনাথ কৰিলে উসা আভাগিনি নাৰি ॥ ৭৬৮
 চৰণে ধৰিআ প্রভু হে
 হৰি হৰি বুঝাইলো তোমাৰে।
 নাজাইবা সংগ্ৰামে পিতা আসিল আমাৰে ॥ ৭৬৯
 আছোক আনেৰ কথা হে
 প্রভু দেৱেৰ তৰাস।
 তাৰ সনে বিবাদ কৰিলে সৰ্ববনাস ॥ ৭৭০
 কোপ কৈলে কেহো তাক হে
 ৰাখিতে নাপাৰে।
 মিনতি কৰিআ প্রভু বুঝাইলো তোমাৰে ॥ ৭৭১
 অহঙ্কাৰ কৰিলে
 বচন নাস্থনিয়া।
 নাগপাস বানে কোপে ফেলাইলো ৰাঙ্কিয়া ॥ ৭৭২

হেনসে হইল প্রভু

হবি হবি তোমার অরস্থা।

কে কবে নিস্তার হেন জন নাহি এথা ॥ ৭৭৩

বিসম ভুজঙ্গে প্রভু হে

বেড়িলা আসেপাসে।

আব কি তোমার আছে জিবনের আসে ॥ ৭৭৪

আলক্ষনি উসাকে লাগি হে

মবিল প্রানপতি।

আনিয়া তোমাকে কৈলো এ দুৰসঙ্গতি ॥ ৭৭৫

পৰান তেজিবো প্রভু হে

হবি হবি তোমার মৰনে।

কহে করি পিতাম্বরে হবি পৰসনে ॥ ৭৭৬ ॥*

॥ অহির বাগ : লাছাড়ি মধ্য ছন্দ ॥

অ কি বিধি হে কিনা বিধি লিখিল কপালে।

বাজার কুমারি হয়। এত দুখ সোক হে

আজি প্রান তেজিবো আনলে ॥ ৭৭৭

পার্বতি দিলেক বর স্বপ্নে পাইলো প্রানেশ্বর

এ মোর দুঃখ গুননিধি।

চিত্রলেখা কৈল যত্ন আনিলা দুৰেব বড়

দিয়া বাছড়াইল কোন বিধি ॥ ৭৭৮

কোন আলক্ষনে মঞি চিত্রলেখা পঠাইলো

আনি স্বামি কৈলো কোন কাজ।

বাহুব হাতত আনি চান্দক.মুস্পিলো হে

কলঙ্ক ঘুসিবে বাজে বাজ ॥ ৭৭৯

জেরে মৰে প্ৰানপতি কণ্ঠে নৱসান কাতি

দিয়া প্ৰাণ তেজিবো এখনে ।

মুঞি পাপিষ্ঠিৰ কাজে প্ৰানপতি মৰে হে

হেন তিৰি.জিঞো কি কাৰণে ॥ ৭৮০

পুৰুষবধেৰ পাপ বিধতা দিলেক তাপ

ভুঞ্জো মুঞি জলন্ত অগনি ।

কপটে ভাণ্ডিয়া বৰ দিলা হৰ গোৰি হে

হেন মঞি উসা আভাগিনি ॥ ৭৮১

পুৰুষ বধেৰ পাপ বধি দিলা এত তাপ

ভুঞ্জিবো মঞি আনল অগনি ।

মায়াএ ভাণ্ডিয়া বৰ দিলা হৰ গোৰি হে

হেন মঞি উসা আভাগিনি ॥ ৭৮২

মুণ্ডিবো মাথাৰ কেস ধৰিবো যুগুনি বেস

জাইবো মঞি গৰুড় উদ্দেশে ।

গৰুড়ক আনিলে সৰ্ব সাপ খাইব হে

নাজানি কমন দিসে বৈসে ॥ ৭৮৩

উষাৰ দেখিয়া বিলাপ কুমাৰ মনত তাপ

বোলে প্ৰিয়া কান্দা আকাৰনে ।

নাৰায়ন পৰসনে কৰি পিতাম্বৰে ভনে

কুমৰ বোলে মধুৰ বচনে ॥ ৭৮৪ ॥*

॥ অহিৰ বাগ : লাছাড়ি মধ্য ছন্দ ॥

অনিৰুদ্ধৰ

প্ৰবোধ-বাণী

উষা হে

কেনে উষা তুমি কান্দা আকাৰণে ।

কি কৰিব নাগপাস নাকৰ বাপেৰ আশ

সুনিলে আসিব নাৰায়নে ॥ ৭৮৫

সমুখ হইব বণে কেবা আছে তৃভুবনে

আমাকে যুকিব আগ হয়।

পাপিষ্ঠ তোমাৰ বাপ মায়া সৰে দিল তাপ

বন্দি কৈল নাগপাস দিয়া ॥ ৭৮৬

আপুনে দেখিলা বনে কুটি কুটি সেনাগনে

কি কৰিতে পাৰিল সংগ্ৰামে ।

জত সেনা সেনাপতি নানুড়াইলা একোণুটি

তিলেকে সবাকে নিল জমে ॥ ৭৮৭

এখনো হেন সাহস জত দেখ নাগপাস

টানিয়া চিঙিতে পাৰে নাথা ।

বিধাতাৰ অঙ্গিকাৰ তাক লাগে পালিবাৰ

এহি গুনি মনে লাগে বেথা ॥ ৭৮৮

আগে চায়া থাক বণে পড়িব দানবগনে

কোপ কৰি আসিব ক্ৰীহৰি ।

কি কৰিব তোৰ বাপ তৃভুবনে নাহি বাধ

মজাইবে সকলে দৈত্যপুৰি ॥ ৭৮৯

গৰুড়ে চাড়িয়া হৰি মজাইবে স্তনিতপুৰি
কোপ কৰি কমললোচন ।

পায়ী গৰুড়ৰ গন্ধ সকল সৰ্পেৰ বন্ধ
কথা জাইব নাগপাস বান ॥ ৭৯০

নাকান্দ নাকান্দ পৃথাক থাক হৰিসিত হয়
জেৰে আইসে প্ৰভু চক্ৰপানি ।

নাৰায়ন পৰসনে কৰি পিতাম্বৰে ভনে
পুণ্য কথা মধুময় বানি ॥ ৭৯১ ॥ * ॥

নাৰদৰ উপ- বৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন নৰপতি ।

দেশত উষা- অনিৰুদ্ধে বোলে কেনে কান্দ গুনৱতি ॥

অনিৰুদ্ধৰ নাগপাস বানে মোক কি কৰিতে পাৰে ।

দেৱী-তুতি তোৰ সোক দেখি মোৰ হৃদয় বিদাৰে । ৭৯২
কতোক্ষন সহ পৃথক দেখ বিচুমান ।

তোৰ আগে দত্যগন মৰে কেনঠান ॥

গোৱিন্দৰ অগোচৰ নাহি কোনো কালে ।

দ্বাৰকাত থাকিআজ্ঞে জানিবা গোপালে ॥ ৭৯৩

সে বোল নাস্তনে উষা ৰাজাৰ কুমাৰি ।

বিআকুলে কান্দে মন ধৰিতে নাপাৰি ॥

বুকে যুষ্টি হানে ঘনে ঘনে অচেতন ।

আকাশত থাকিয়া নাৰদে কৈল মন ॥ ৭৯৪

কৃপাময় মুনিৰাজ ব্ৰহ্মাৰ নন্দন ।

আসিলা তেথনে দেখি কুমৰবন্ধন ॥

উসাকে প্ৰবোধ দিতে আসিলে মহিতলে ।
 কেনে কান্দ উসা তুমি আগে বৈআ বোলে ॥ ৭৯৫
 দাৰকাক জাঞ মঞি আনো ঋষিকেস ।
 সকল দানৰ বনে পৰিব নিসেস ॥
 সহস্ৰ বাহুব বলে গৰ্ব কৰে বান ।
 চক্ৰে হানি গোবিন্দে কৰিব খান খান ॥ ৭৯৬
 আসিব নাৰায়ন উসা হেন মনে জান ।
 দানৰ বিনাস হুইব নাহি পৰিত্ৰান ॥
 দেৱিক স্বৰন উসা কৰ একমনে ।
 খণ্ডিব সাপেৰ বিস দেৱি স্মৃতবনে ॥ ৭৯৭
 স্বামিৰ সহিতে জে দেৱিৰে কৰ তুতি ।
 এহি বুলি নাৰদ গগনে কৈল গতি ॥
 এক মনে কুমাৰিজে স্বামিৰ সহিতে ।
 বিস্তৰ কৰিলা তুতি দেৱিক তুসিতে ॥ ৭৯৮
 নমো মহামায়া চণ্ডি দুৰ্গা কাত্যায়নি ।
 পাৰ্বতি ভৱানি নমো সিদ্ধা ত্ৰিনয়নি ॥
 গোৰি মহেশ্বৰি ইষ্টসিদ্ধিপ্ৰদায়িনি ।
 ত্ৰিভুবনৱন্দিনি নমো জগতজননী ॥ ৭৯৯
 এহি বুলি একমনে বহু কৈলা তুতি ।
 তুষ্ট হয় তেখনে আসিলা ভগৱতি ॥
 নাকৰিহ সঙ্কা দেৱি বোলে তুষ্ট হয় ।
 সিতলবন্ধন কৈলা এ বোল বুলিয়া ॥ ৮০০

গুচিল সাপেৰ বিস গোসানিৰ বৰে।

হিনবল হয়৷ সৰ্প থাকিলা সৰিৰে ॥

নামমাত্ৰ বন্ধন সৰ্পেৰ নাহি বেথা।

ব্ৰহ্মাৰ বচন মাত্ৰ নাহি অগ্ৰঅথা ॥ ৮০১

বৰ দিয়া মহামায়া গৈল নিজ থানে।

হিনবল হৈল তেৰে নাগপাস বানে ॥

থাকোক কুমৰ নাগপাসে বন্দি এথা।

মন দিয়া সুন্য কহি দ্বাৰকাৰ কথা ॥ ৮০২

পূৰ্বে চিত্ৰলেখাএ তামসি কৰি মায়া।

কেহো নেদেখিলা কুমৰকে গৈল লয়া ॥

অনন্তৰে জদুগনে মেলিলা নয়ন।

হলধৰ জাগিলা আৱৰ নাৰায়ন ॥ ৮০৩

গৰুড় জাগিলা আৰো বিৰ হনুমান।

হস্তি ঘোড়া জাদৱ জাগিলা জনে জন ॥

অন্তেপুৰে জাগিল মদন আৰ ৰতি।

চেতন পাইলা তেৰে জতেক যুৱতি ॥ ৮০৪

আচম্বিতে কুমাৰক নাদেখি তথায়।

সকল অন্তেপুৰে চাহিয়া বেড়ায় ॥

কথা গৈলা অনিৰুদ্ধ নাহিকে উদ্দেশ।

উঠিলা কান্দন ৰোল তেখনে আসেস ॥ ৮০৫

কান্দে অন্তেপুৰে জতেক ত্ৰিলোক।

ঈদয়তে মুঠি হানে পায়৷ বড় সোক ॥

অনিৰুদ্ধক
নাপাই যাদৱ-
সমাজত চিন্তা,
অনুসন্ধানৰ
অৰ্থে দূত-
প্ৰেৰণ

জতনে ৰাখিতেসে কুমৰ গৈলা চুৰি।
 বৰ্ত্তিবাৰ কাৰ্য্য নাহি প্ৰান পৰিহৰি ॥ ৮০৬
 কেহো কেহো মুৰুচি পড়িলা মহিতলে।
 তিস্তিল বসন কাৰো নয়নেৰ জলে ॥
 সাঙ্ঘ কেহো খসায়য় সিংহেৰ সিন্দূৰ।
 নয়নেৰ কাজল মোচে পায়ত নুপুৰ ॥ ৮০৭
 শ্ৰিলোকেৰ মহিমা জত কহিতে আপাৰ।
 নিসেস কহিতে অতি বাড়িবে পৰাড ॥
 পুত্ৰসোকে ৰতি আতি বিয়াকুল হয়।
 থাকিলা ধৰনি তলে মুৰুচি পড়িআ ॥ ৮০৮
 প্ৰানপুত্ৰ কথা গৈলা পৰিহৰি মোক।
 আলক্ষনি ৰতি আৰ নেদেখিবো তোক ॥
 কোনে হেন কৈলে নাৰায়ন বিজ্ঞমানে।
 ভূত ভৱিস্তত কথা হৰি সবে জানে ॥ ৮০৯
 স্বৰ্গ মঞ্চ পাতাল স্থজিল তিনি লোক।
 এহেন থাকিতে কেনে পাইলু পুত্ৰসোক ॥
 জগত ব্যাপিয়া নাৰায়ন ঘটে ঘটে।
 সে থাকিতে মোৰ পুত্ৰ কে নিল কপটে ॥ ৮১০
 জতেক ব্ৰহ্মাণ্ডেৰ গোবিন্দেৰে অধিকাৰী।
 হৰি বিজ্ঞমানে মোৰ পুত্ৰ গৈলা চুৰি ॥
 হৰি জল হৰি স্থল হৰিসে সংসাৰ।
 জত চৰাচৰ দেখ হৰিসে সবাৰ ॥ ৮১১

জঠৰ ভিতৰে জাৰ সকলে সংসাৰ ।
 সেজনা থাকিতে কোনে হৰিল কুমাৰ ॥
 আৰ বিৰ হলধৰ হৈল আপুনি প্ৰহৰি ।
 কি মোৰ কৰম তেভো পুত্ৰ গৈল চুৰি ॥ ৮১২
 হেন বিৰ হলধৰ উত্তৰ দুয়াৰে ।
 পৃথিৱি তুলিতে চাহে .নাঙল উপৰে ॥
 যমুনাক পুতিল পৃথিৱি উলটিয়া ।
 ৰহিল পৃথিৱি সে দক্ষিণাতাল হয় ॥ ৮১৩
 হেন হলধৰ হয়ে আপনে পহৰি ।
 কি মোৰ কৰমদোষ পুত্ৰ গেল চুৰি ॥
 হনুমান প্ৰহৰি আৱৰ খগেশ্বৰ ।
 তথাপি হৰাইলা মোৰ দুহুভ কুমাৰ ॥ ৮১৪
 সূধা তন্দ্ৰা নিদ্ৰা মায়া স্ৰজিলা জিজনে ।
 তাহাৰ প্ৰহৰে পুত্ৰ হৰিলা কেমনে ॥
 অস্ত্ৰপুৰেৰ স্ত্ৰীসৰেৰ কান্দনেৰ ধনি ।
 দুৱাৰে থাকিয়া মন কৈল চক্ৰপানি ॥ ৮১৫
 আদেশিলা দুতকে চলহ অস্ত্ৰসপুৰে ।
 কিসেৰ কান্দন বোল স্ত্ৰনি নিৰন্তৰে ॥
 অস্ত্ৰসপুৰে গৈয়া দুত সকলে জানিয়া ।
 গোবিন্দেৰ চৰনত জনাইল আসিয়া ॥ ৮১৬
 হৰিয়া লৈ গৈল কেবা কামেৰ নন্দন ।
 সেহিসে কাৰণে স্ত্ৰনি নাৰিৰ ক্ৰন্দন ॥

সুনীয়া কৰুণাময় গুনে মনে মনে ।
 আপুনি প্ৰহৰ ধৰি আছিলো জতনে ॥ ৮১৭
 হনুমান হলধৰ আৰ ধগেশ্বৰ ।
 এসব থাকিতে কেনে হৰিলা কুমৰ ॥
 হনুমান গৰুড় সুনীয়া এহি কথা ।
 আতি লাজ সম্পজিল বড়ে পাইল বেথা ॥ ৮১৮
 কিমতে চাহিবো আৰ গোবিন্দেৰ মুখ ।
 অৰন্ত্ৰে চলিলা দুয়ো পায় মনদুখ ॥
 অনন্তৰে সকল লোকৰ অধিপতি ।
 সভামণ্ডলকে আসি বিসাদিত মতি ॥ ৮১৯
 দিগ্ভিম সবদ কৈল হৰিৰ আদেশে ।
 সুনী যদুবিৰ সব আসিল নিশেষে ॥
 চিন্তিয়া বহিল হৰি ত্ৰৈলোক্যঅধিকাৰি ।
 কেমতে কামেৰ পুত্ৰ কে কৰিল চুৰি ॥ ৮২০
 কে হৰিল কেনমতে নাহিকে উদ্দিশ ।
 কি উপায় কৰিব চিন্তয়ে হৃষিকেশ ॥
 এই বুলি নিশ্বাস ছাড়য় ঘনে ঘনে ।
 দেখিয়া বিস্ময় হৈল সৰ যদুগনে ॥ ৮২১
 বিপৃথু জাদৱ বোলে সুন নাৰায়ন ।
 স্বজন পালন তুমি সংহাৰ কাৰণ ॥
 জত চৰাচৰ প্ৰভু তোমাৰসে গতি ।
 কি কাৰণে চিন্তা কৰ বিয়াকুল মতি ॥ ৮২২

জতেক জাদৱগন তোমাৰ প্ৰসাদে ।
 জিনি আছে বড় বড় দৈত্যকো বিবাদে ॥
 তোমাৰ সেৱাএ সুৰপতি বলবান ।
 জিনিলা সকল দৈত্য দানৱ প্ৰধান ॥ ৮২৩
 তোমাৰেমে বাহুবলে দেৱৰ বসতি ।
 সকলহি লোকৰ তুমিসে অধিপতি ॥
 কিঞ্চিত জাদৱনাথ সুন কহি কথা ।
 তোমাৰ ব্যাকুল দেখি বড়ে লাগে বেথা ॥ ৮২৪
 জাহাৰ আজ্ঞাত ৰহে যত চৰাচৰ ।
 সেজনা নিশ্বাস কাড়ে দেখি লাগে ডৰ ॥
 বিপ্ৰথুৰ বচন সুনিয়া নাৰায়ন ।
 সুনহ জাদৱ কহি চিন্তাৰ কাৰন ॥ ৮২৫
 চিন্তিতে আছঞে জে কাৰ্য্যেৰ নাহি ভাস ।
 মনত আশুখ বাড়ে কিসেৰ নিশ্বাস ॥
 আমিসব থাকিতেমে কামেৰ কুমাৰ ।
 কে হৰিল আমাকে কৰিআ অহঙ্কাৰ ॥ ৮২৬
 পৃথিৱিতে জতেক আছয় নৰপতি ।
 সকল জাদৱক দেখিল আসকতি ॥
 বুলিবেক জাদৱেৰ নাহি গায় বল ।
 পুৰি প্ৰৱেসিয়া নিল কামেৰ কুমাৰ ॥ ৮২৭
 পুৰুষে আহুক নামে জাদৱ প্ৰধান ।
 হৰিআ লৈ গৈল সাল্য ৰাজ্য নিজ স্থান ॥

সালেৰ নগৰি হন্তে ঘোৰ যুদ্ধ কৰি।
 আহুকল উদ্ধাৰিসে আনিলো নিজ পুৰি ॥ ৮২৮
 দানৱ সম্বৰেসে মদন সিন্ধুকালে।
 হৰিয়া লৈ গৈল দত্যপতি মায়াবলে ॥
 মাৰিয়া সম্বৰ তেবে কৰিয়া সংগ্রাম।
 দ্বাৰকানগৰে তেবে আসি ভৈলা কাম ॥ ৮২৯
 ইবাৰ সংশয় বড় ভৈল মোৰ মনে।
 উদ্দেশ নাপাইলো সেজে লআ গৈল কোনে ॥
 ভস্ম মাখি চৰনে মাথাত পাৱ দিয়া।
 হৰিলা কুমৰ জাদবকে নাগনিয়া ॥ ৮৩০
 জে হৰিআ গৈলা কামেৰ কুমাৰ।
 জদি বৈৰি হয় প্ৰাণ লৈবোহো তাহাৰ ॥
 দিগন্তে পলায় কিবা জায় নাগপুৰে।
 তথাপি বধিবো তাকে কে ৰাখিতে পাৰে ॥ ৮৩১
 সাগৰে পলায় নুহি লুকায় আকাশে।
 জথা মন তথা জাউক বধিবো আৱসে ॥
 জে হৰিল অনিৰুদ্ধ নাহি তাৰে ৰক্ষা।
 অৱশ্যে কৰাইবো তাকে জমপুৰি দেখা ॥ ৮৩২
 সুনিয়া সাত্যকি তেবে দিলা সমিধান।
 মোৰ বোল সুন কিছো দেৱ ভগৱান ॥
 কাৰ্যতে কুসল চৰ জাউক দেসে দেসে।
 জানিআ আসোক অনিৰুদ্ধৰ উদিসে ॥ ৮৩৩

জে হৰিল কুমৰ স্ননিয়া চৰমুখে ।
 তেবে কাৰ্য্য সাধিবো আপুন মনমুখে ॥
 ভাল বোলে সাত্যকি শ্ৰীহৰি জানি মনে ।
 আলক জাদৱকে বুলিলা তেতিখনে ॥ ৮৩৪
 সত্ৰৰে পঠায়ো দূত আছে জত দেস ।
 কথা আছে অনিৰুদ্ধ নাজানে বিসেস ॥
 আলকে স্ননিয়া তেবে কৃষ্ণৰ আদেস ।
 ডাকিয়া আনিলা চৰ সকল নিসেস ॥ ৮৩৫
 বোলে চৰ ঝাণ্টে জাহ দিগদিগান্তৰ ।
 দেখি আইস কথা আছে কামেৰ কুমৰ ॥
 লৱ বথ তুৰঙ্গ পৱনসম গতি ।
 ঝাণ্টে জাহ হৰিৰ আদেসে ভিতাভিতি ॥ ৮৩৬
 অভ্যন্তৰে দেখি আস নগৰে নগৰে ।
 লতা কুঞ্জ গিৰি বন দীঘি সৰোবৰে ॥
 সসাগৰা পৃথিৱীক চাহি বাৰম্বাৰ ।
 উছান কানন বন চাহিস আপাৰ ॥ ৮৩৭
 ৰাজসভা বিচাৰ কৰিহ ভালমনে ।
 বেষ্টাৰ ঘৰত তাক চাহিবা জতনে ॥
 জদি কুমৰেৰ কেহো কহেবা উদেস ।
 গোসাই বুলি দিবা তাকে প্ৰসাদ আসেস ॥ ৮৩৮
 বথ তুৰঙ্গমে আৰোহিয়া চৰগনে ।
 জাত্ৰা কৈল দেসে দেসে কৰিলা গমনে ॥

পৰনসমান গতি জায় ভিতাভিতে ।
 লড়ি গৈলা তুতগন কুমৰ চাহিতে ॥ ৮৩৯
 বৈসম্পায়নে বোলে কথা শুন নৰপতি ।
 অনাধুষ্টি নামে যাদৱেৰ সেনাপতি ॥
 সভাতে বসিয়া বোলে শুন নাৰায়ন ।
 স্বৰূপেৰে বুলি গোসাই হেন লয় মন ॥ ৮৪০
 অসিলোমা পুলোমা নিশ্চন্দ সৌভমান ।
 মইন্দ দ্বিবিদ আৰো বক দৈত্য বান ॥
 হয়গুণে অনুবন্ধ আদি জত জত ।
 এসম্বাক লিলায় বধিল কত কত ॥ ৮৪১
 পূৰ্ববৈৰি স্মৰিআ ইহাৰ বন্ধুগনে ।
 হৰিল কুমৰ মোৰ হেন লয় মনে ॥
 আৰ কথা কহি মন কৰ জহুনাথ ।
 জে বেলা নাৰদে আনি দিল পাৰিজাত ॥ ৮৪২
 সেহি পাৰিজাত ফুল পিঙ্কিলা কক্কিনি ।
 শুনিআ কুপিল সত্যভামাজে গোসানি ॥
 সেবেলা আপুনিসে জিনিলা পুৰন্দৰ ।
 পাৰিজাত আনিলাহা দ্বাৰকানগৰ ॥ ৮৪৩
 সেহি বৈৰি শুমৰিয়া দেৱ শচীপতি ।
 হৰিলা কুমৰ মোৰ হেন লয় মতি ॥
 ইন্দ্র বিনা আছে আন কাহাৰ পৰান ।
 আমাৰ দ্বাৰকাপুৰি কৰিব পয়ান ॥ ৮৪৪

দেখিলো কাৰ্য্যেৰ গতি বুঝিলো সকল।
 স্বৰূপে কুমৰ হৰি নিলা আখণ্ডল ॥
 হৰি বোলে এ বোল নাবোল সেনাপতি।
 হেন কি মলিন হৈব দেৱতাৰ মতি ॥ ৮৪৫
 মোহোৰ সাহাসে দেৱ বৈসে স্বৰ্গতলে।
 মোৰ মন্দ দেৱতা নাচিন্তে কোনো কালে ॥
 তাসম্বাৰ কাৰ্য্য আমি সাধো ৰাতিদিনে।
 সংহাৰিলো দৈত্যক সকলে জনে জনে ॥ ৮৪৬
 নিসঙ্কহদয় দেৱ বৈসে স্বৰ্গ মাঝ।
 কৈসান দেৱতা নাকৰিব হেন কাজ ॥
 নিপ্পাপ সৰিৰ মহাসয় দেৱলোক।
 তপে জপে ভক্তিএ সন্তোষ কৰে মোক ॥ ৮৪৭
 আমাৰ লগতে তাৰ পৰম পিৰিতি।
 হেন কি দেৱতা মোৰ হৰিবেক নাতি ॥
 ছাৱালেৰ কথা কেনে কহ সেনাপতি।
 এ সব কপটেত দেৱেৰ নাহি মতি ॥ ৮৪৮
 বেষ্টায়ে হৰিয়া অনিৰুদ্ধ গৈল লয়া।
 জঙ্ঘ ৰঙ্ঘ নাগকন্যা ৰূপস দেখিয়া ॥
 অগ্নিনিকুমাৰ ৰূপে কামেৰ নন্দন।
 কলাত কুসল নিৰ কামিনিচন্দন ॥ ৮৪৯
 পুৰবে সোপন দেখে কামেৰ কুমৰ।
 কন্যা এক দেখি চাইলা কৰিতে দেসান্তৰ ॥

উলটায় প্রবোধি আনিলো পন্থ হৈতে ।
 কৰিলো প্রবন্ধ নাপাৰিলোহো ৰাখিতে ॥ ৮৫০
 সেহি কাৰ্য্যে গৈল কিবা কামেৰ কুমৰ ।
 কিমতে বাহিৰ ভৈল অগ্ৰতে আমাৰ ॥
 সে কন্যা উদ্দেশেজে আপুনি চলি গৈল ।
 নোহে কোনো তিৰিএ আসিয়া লআ গৈল ॥ ৮৫১
 হৰিৰ বচন তবে শুনিয়া অক্ৰুৰ ।
 হাতজোড়ে বোলে কিছো বচন মধুৰ ॥
 জতেক বুলিলা প্রভু স্বৰূপ সকল ।
 তোমাৰ নাতিক নাহিৰ আখণ্ডল ॥ ৮৫২
 তাৰ কাৰ্য্য সাধিতে তোমাৰ অৱতাৰ ।
 মনুষ্য হইয়া আহিলা দৈত্য মাৰিবাৰ ॥
 সৰ্ববিনাস হইতে আপুন নাডবায় ।
 সৰ্পেৰ মাথাৰ মনি কে হাত বেড়ায় ॥ ৮৫৩
 কুপিত সিংহক কেবা ধৰিব নাঙ্গুলে ।
 পৰম পণ্ডিত স্তৰপতি নোহে মুঢ়ে ॥
 জতেক কহিলা কথা সত্যে যদুপতি ।
 অনিৰুদ্ধ দেখিয়া টলিল কাৰ মতি ॥ ৮৫৪
 কেমন বা বিছাধৰি কামেৰ সহায় ।
 হৰিয়া লৈ গৈল হেন জানো অভিপ্ৰায় ॥
 অক্ৰুৰেৰ বচন শুনিয়া নাৰায়ন ।
 বসিয়া ৰহিল হেঠ কৰিয়া বদন ॥ ৮৫৫

বৈসম্পায়নে বোলে কথা শুন। নৃপতি।
 অনন্তৰে চৰগন গৈল ভিতাভিত্তি ॥
 এ সত সহস্ৰ চৰ কাৰ্য্যতে প্ৰধান।
 বথে চড়ি দেশে দেশে কৰিলা পয়ান ॥ ৮৫৬
 সাগৰেৰ তিৰে গিৰি নদিৰজে কুলে।
 লতাকুঞ্জ কানন বনে চাহিলা সকলে ॥
 আৰ বন উছান জতেক সৰোবৰ।
 বিচাৰ কৰিলা দিঘি মঠ নিৰন্তৰ ॥ ৮৫৭
 সাগৰেৰ তিৰে তিৰে গিয়া চাৰগনে।
 সপ্তদ্বিপা বসুমতি চাহিলা জতনে ॥
 সপ্তদ্বিপা পৃথিবি ভ্ৰমিয়া দিব্য বথে।
 একোথানে সতৰাৰ বিচাৰিলা পন্তে ॥ ৮৫৮
 মনোজয় বথে ভ্ৰমি দিগদিগন্তৰ।
 কুমৰ নাদেখি আইল দ্বাৰকানগৰ ॥
 আপুনাআপুন চৰ পোছে অন্তোঅন্তে।
 অনিৰুদ্ধ দেখিলো নাকহে কোনোজনে ॥ ৮৫৯
 জথা সভা মध्ये বসি আছে নাৰায়ন।
 চাৰিভিত্তি বেড়ি আছে সৰ জহুগন ॥
 প্ৰনামি সকলে চৰ কহে বিজ্ঞমানে।
 কহে পিতাম্বৰে নাৰায়ন পৰসনে ॥ ৮৬০ ॥*॥

তুমি নাৰায়ন   জগতকাৰণ
 আপুনে সকলে জান।
 হেন নাই আৰ   লাগ পাই তাৰ
 জাৰতে আপুনে নান ॥ ৮৬৬
 চৰেৰ বচন   শুনি নাৰায়ন
 আপুন হৃদয়ে গুনে।
 দৈৱকিনন্দন   কৰিয়া বন্দন
 গিত পিতাম্বৰে ভনে ॥ ৮৬৭ ॥*

॥ পদ ॥ ঐসম্পায়নে বোলে কথা শূনা নৰেশ্বৰ।
 নাৰদৰ মুখত চৰেৰ বচন শুনি দেৱ দামোদৰ ॥
 বাৰ্তা   মনত আশুখে তেবে উঠিলা সত্বৰ।
 গৈলা সবে জাদৱ আপুন ঘৰাঘৰ ॥ ৮৬৮
 কৰিলা সয়ন তৃভুবনঅধিপতি।
 কতি গৈলা অনিৰুদ্ধ চিন্তে দিনে ৰাতি ॥
 গুনিতে গুনিতে নিসি ভৈলা অৱসেস।
 সচিপতি দিশে তেবে উদিত দিনেস ॥ ৮৬৯
 স্নান কৰি সভাকে আসিলা নাৰায়ন।
 দিগ্ৰিম সবদ শূনি আইলা জহুগন ॥
 কনক আসনে সে বসিলা জহুনাথ।
 বসিলা জাদৱগন মন আসোৱান্ধ ॥ ৮৭০

নীসৰ্বে থাকিলা নাৰায়নে মনে গুনি ।
 হেন কালে আসিলা নাৰদ মহামুনি ॥
 ব্রহ্মময় মুনিৰাজ আসিলা মতা মাঝ ।
 দেখিয়া উঠিলা নাৰায়ন জদুৰাজ ॥ ৮৭১
 আগ বাড়ি আনিলন্ত সবে জদুকুলে ।
 পূজা কৈলা নাৰদকে বিবিধ বিধানে ॥
 মধ্যতে বসিলা এক স্তবৰ্ণ আসনে ।
 কৃষ্ণসাবর্ণ্যে তাকে কৈলা আৰোহনে ॥ ৮৭২
 আসিৰ্ববাদ দিয়া মুনি বসিলা আসনে ।
 দেখিলা চিন্তিত সে জাদৱ জনে জনে ॥
 হৰি আদি কৰিআ কাহাৰো নাহি স্তম্ভ ।
 নিৰন্তৰে জাদৱৰ দেখে মনে দুখ ॥ ৮৭৩
 ইঞ্জিতে জানিয়া মুনি মনে মনে হাসে ।
 সকল দানৱে জাইবে জমেষ নিবাসে ॥
 বানাস্থৰ নষ্ট হইব দেৱেৰ উদ্ধাৰ ।
 জে কাৰ্য্যে সদায় চিন্তি হৈব সিদ্ধি তাৰ ॥ ৮৭৪
 এহি জানি মুনি কিছো ভৈল স্মিতমুখ ।
 বোলে নাৰায়ন কেনে কৰা মনদুখ ॥
 জত চৰাচৰ প্ৰভু অজান তোমাৰ ।
 সকল ব্ৰহ্মাণ্ডেৰ তুমিসে অধিকাৰ ॥ ৮৭৫
 তোমাৰ কি চিন্তা মানসে সৰ্ব্বসিদ্ধি ।
 তুমি নাৰায়ন প্ৰভু মহেশ্বৰ বিধি ॥

জতেক জাদৱগনে কৰে মনসোক ।
 যদি দায়া থাকে প্ৰভু কাণ্টে কহ মোক ॥ ৮৭৬
 হৰি বোল কথা কহো শুন মহামুনি ।
 জে কাৰ্য্যে সবাৰে দুখ আমি থাকো গুনি ॥
 কামেৰ কুমৰ অনিৰুদ্ধ নামে নাতি ।
 মায়াবলে হৰিয়া লৈ গৈলা কেবা কতি ॥ ৮৭৭
 সকল বক্ষক ভৈলো নিন্দে অচেতন ।
 কে নিল কুমৰ নাদেখিলো একোজন ॥
 দিসাদিস চাহিয়া বেড়ায় চাৰগন ।
 কথা আছে নাদেখিল কামেৰ নন্দন ॥ ৮৭৮
 হৰিৰ বচন শুন মুনি ব্ৰহ্মচাৰি ।
 কথা কহি শুন তৃভুবনঅধিকাৰি ॥
 সবাৰে সৰিৰে প্ৰভু থাকিহ সদায় ।
 তেবে কেনে আপন নাচিন জদুৰায় ॥ ৮৭৯
 তুমিজে নাজানা হেন বস্তু আছে কথা ।
 জানিয়া শুনিয়া পোছা বড়ে লাগৈ বেধা ॥
 তুমিসে জিৱন ৰূপে সবাৰে সৰিৰে ।
 হেন কথা কহ কেন লোক ভাণ্ডিবাৰে ॥ ৮৮০
 অনাদি ব্ৰহ্মজে তুমি জগতনিবাসি ।
 শুনিয়া তোমাৰ কথা মোৰ উঠে হাসি ॥
 কিসেৰ তোমাৰ ৰূপ নিগমে বখানে ।
 সৰিৰ খৰিলা দুৰ্দ্দনাশন কাৰণে ॥ ৮৮১

সৰিল ধৰিআ পাসৰিলা আপুনাৰ।
 কথা আছে অনিৰুদ্ধ পোছহ কাহাক ॥
 এহিমতে সংসাৰ ভাঙহ নাৰায়ণ।
 তোমাৰ মায়াতে থিৰ হেৰ কোনজন ॥ ৮৮২
 তোমাৰ কপট কথা থাকোক এখন।
 সুনী অনিৰুদ্ধকে হৰিল জেবাজন ॥
 সুনিতনগৰে বান নামে দৈত্যপতি।
 বলিৰ তনয় ৰাজা পৰচণ্ড আতি ॥ ৮৮৩
 উষা নামে কন্যা তাৰ ভুবনমোহনি।
 কুমাৰকে সোপনে সে দেখিলা ৰজনী ॥
 বিৰহে আকুল হৈল কুমাৰকে দেখি।
 চিত্ৰৰেখা অপেশ্বৰি হয় তাৰ সখি ॥ ৮৮৪
 অনিৰুদ্ধ হৰিতে আসিল চিত্ৰলেখা।
 মায়ায়ে লৈ গৈল উষা সঙ্গে কৈল দেখা ॥
 গন্ধৰ্ববিবাহ উষা কৈলা পৰিণয়।
 দুইহান মিলিল জেন আনন্দ উদয় ॥ ৮৮৫
 অনুচৰে বানকে কহিলা হেন কথা।
 কুমাৰ মাৰিতে সৈন্য পঠাই দিলা তথা ॥
 তাসম্ভাৰ সঙ্গে অনিৰুদ্ধে কৈলা বন।
 জত সেনা আইলা সংহৰিলা জনে জন ॥ ৮৮৬
 সুনীয়া কুপিলা বান প্ৰচণ্ড অশ্বৰ।
 প্ৰমথগনকে ভেবে পঠাইলা প্ৰচুৰ ॥

সে গন সহিতে পাছে জুঝিলা কুমৰ।
 অনেক মাৰিল জুদ্ধ কৰি ভয়ঙ্কৰ ॥ ৮৮৭
 বানাসুৰ আসিলা আপুনে অৱসেসে।
 আছিলো চাহিয়া জুদ্ধ তেখনে আকাশে ॥
 বৃত্ত বাসৱৰ জেন ভৈলা ঘোৰ বন।
 মাৰিলা কুমৰে অসংখ্যাত সেনাগন ॥ ৮৮৮
 থায় জুদ্ধে নাপাৰিয় বানে হেন জানি।
 কৰিয়া তামসি মায়া লুকাইলা তেখনি ॥
 মায়া কৰি দৈত্যপতি লুকাইলা আকাশে।
 বন্দি কৈলা কুমৰ ব্ৰহ্মাৰ নাগপাসে ॥ ৮৮৯
 পৃথিবিতে পড়িলা কুমৰ বন্দি হৈয়া।
 কাটিবাক উতুজোগ কৰে খৰ্গ লৈয়া ॥
 মন্ত্ৰি মধ্যে কুভাণ্ড সে দৈত্যৰ প্ৰধান।
 তাৰ বোলে কুমৰেৰ ৰক্ষা গৈলা প্ৰান ॥ ৮৯০
 নাকৰ বিলম্ব নাৰায়ন জতুনাথ।
 সৰ্পে বড় কুমৰকে কৰে উতপাত ॥
 কৃষ্ণ, বলৰাম, সুনীয়া নাতিৰ কথা দেৱ জতুমনি।
 প্ৰহ্মাশ্বৰ হৃত পায়ী ক্ৰোধে জেন জলিল অগনি ॥ ৮৯১
 শোণিত-যাত্ৰা আজি দৈত্য মোৰ হাতে পড়িব নিসেস।
 জাত্ৰা কৰি তেখনে লড়িলা ঋষিকেস ॥
 আগ বাড়ি বোলে মুনি বচন মধুৰ।
 সোণিতনগৰ প্ৰভু আতি বহু ছৰ ॥ ৮৯২

এথা হন্তে একাদস সহস্ৰ জোজন ।
 বিলম্বে কামেৰ পুত্ৰ তেজিবে জিৱন ॥
 গৰুড় আনিয়া তাতে আৰোহন কৰি ।
 আপুনি ইচ্ছায় জাহ সুনিতনগৰি ॥ ৮৯৩
 নাৰদৰ বচন সুনিয়া জহুপতি ।
 মনে লৈল খগেশ্বৰ আইল সিদ্ধগতি ॥
 সাগৰেৰ তিৰে আছে বিনতাতনয় ।
 হৰিএ চিন্তিলা তাৰ লড়িলা হৃদয় ॥ ৮৯৪
 ধ্যানপৰ হৈল তেবে পক্ষিৰ ঈশ্বৰ ।
 জানিল আমাকে হাঙ্কাৰিলা দামোদৰ ॥
 গগনে চলিলা পক্ষি কৰিয়া উড়ার ।
 ছেড়াইলা সাগৰজল দিয়া পাখাবার ॥ ৮৯৫
 সপ্তদ্বিপ বস্তুমতি টলবল কৰে ।
 উড়াইলা অনেক তৰু গগন উপৰে ॥
 লড়ে মহিষৰ জত মেক আদি কৰি ।
 ফনিমনি টলবল কম্পে নাগপুৰি ॥ ৮৯৬
 এ দেৱ দানৱ জঙ্ঘ পলায় তৰাসে ।
 ভাঙিলা পৰ্বত কত পাখাৰ বাতাসে ॥
 গগনে পৃথিবিধুলা ভৈলা একাকাৰ ।
 আবৰিল দিনপতি ভৈল অন্ধকাৰ ॥ ৮৯৭
 গৰুড় আসিলা জথা আছে নাৰায়ন ।
 পাখাজোড়ে প্ৰনামিলা হৰিৰ চৰন ॥

নমো নাৰায়ন প্ৰভু তৃভুবনপতি ।
 সৰ্ববন্ধনে তোমাৰ চৰণে মোৰ মতি ॥ ৮৯৮
 আজি কি কাৰণে প্ৰভু কোপমন দেখি ।
 কাৰবা টলিল আউ হেন মনে লখি ॥
 জাক কোপ মনেসে চাহিলা ঋষিকেশ ।
 আৰ কি ৰহিব তাৰ তনু অৱশেষ ॥ ৮৯৯
 তুমি সুপ্ৰসনে সুখ সাধিব সঙ্গতি ।
 তোমাকে কৰিলা কোপ কোন মূঢ়মতি ॥
 বাৰ্টে আঞ্জা কৰা প্ৰভু সাধো কোন কাজ ।
 মঞি তোমাৰ সেৱক গোবিন্দ যত্নবাজ ॥ ৯০০
 যে তোমাক চিন্তা দিলা সুন যহনাথ ।
 উড়াঞ তাহা দেহ দিয়া পাখাছাট ॥
 চক্ৰৰ প্ৰহাৰে তাৰ মাৰো সেনাগন ।
 বোলা প্ৰভু জে তোমাৰ নানুনে বচন ॥ ৯০১
 তোমাৰ গদাৰ বেগ কোনে নাজানিয়া ।
 চক্ৰ আগে কোনজন পড়িব আসিয়া ॥
 ধনুচক্ৰশঙ্খধৰ তুমি ভগৱান ।
 নাজলি মুসলি গদা দৈৱকিসন্তান ॥ ৯০২
 চতুৰ্ভুজ চতুৰ্মুৰ্ত্তি চাৰিঅস্ত্ৰধাৰি ।
 গোবৰ্দ্ধনধৰ নিমথনিকংসবৈৰী ॥
 চানুৰমথন মল্ল পুৰুষ মহান ।
 ব্ৰহ্মণ্য সৰণ্য তুমি ভুবনপ্ৰধান ॥ ৯০৩

শ্ৰলক্ষ্যসাসন তুমি কেসিসংহাৰন ।
 ৰাম ৰূপ ধৰিআ বধিলা দসানন ॥
 বালিপ্রাননাসন স্নগ্ধৰাজ্যদাতা ।
 তুমি হব তুমি হৰি তুমিসে বিধতা ॥ ৯০৪
 এ বায়ু বৰুণ যম তুমি বসুমতি ।
 তুমি চন্দ্র সূৰ্য্য কাল ক্ষেন দিৱা ৰাতি ॥
 দণ্ড পল অঘাতি তুমিসে পক্ষ মাস ।
 বৎসৰ শ্ৰলয় কল্প জগতনিবাস ॥ ৯০৫
 তুমি দেৱ দেৱাঙ্গ পুৰুষ সনাতন ।
 অজ্ঞান পালন তুমি সৃষ্টিসংহৰন ॥
 পক্ষি ছয়া মণ্ডি কি কৰিতে পাৰো তুতি ।
 হৰ পৰসন নাৰায়ন যদুপতি ॥ ৯০৬
 লক্ষ লক্ষবাব পক্ষি কৰিলা প্ৰনাম ।
 প্ৰসিদ্ধ অনন্ত নাৰায়ন গুণধাম ॥
 পক্ষিৰ শুনিয়া তুতি তুমি চক্ৰপানি ।
 নাৰায়নে বোলে পক্ষি সুন মজু বানি ॥ ৯০৭
 বলিৰ তনয় বানাসুৰ দৈত্যপতি ।
 তাহাৰ তনয়া উসা মহাক্ষপৱতি ॥
 অনিৰুদ্ধ গৈলা সে কন্যাৰ অভিলাসে ।
 বানাসুৰে সংগ্ৰামে বান্ধিলা নাগপাসে ॥ ৯০৮
 কুমৰ ৰাখিতে পূৰ্বে আনিলো তোমাক ।
 তোমাক আনিলো লুআৰিলা ৰাধিবাক ॥

অশ্বৰ মায়াতে নাহিলো আমি ধিৰ ।
 নাহিক তোমাৰ দোস সুনখসৰিৰ ॥ ৯০৯
 সেবেলাৰ কথা জেনতেন ভৈলা কাজ ।
 নাগপাসে কুমৰ বান্ধিলা দৈত্যৰাজ ॥
 জেমতে উদ্ধাৰ হয় সুন তাৰ কথা ।
 জদি তুমি আমাকে সত্ৰৰে নেহ তথা ॥ ৯১০
 বহুদূৰ পথসে কহিলা হেৰ মুনি ।
 একাদশ সহস্ৰ জোজন হেন সূনি ॥
 সত্ৰৰে জাইবাক চাহো সুনিতনগৰি ।
 ভুজঙ্গৰ বেথায় কুমৰ জাই মৰি ॥ ৯১১
 তুমি পক্ষিৰাজ বেগে নুহিকে সমান ।
 তুমি বিনে সে পথে জাইতে নাৰে আন ॥
 তুমি আজি সহায় ছইলে খগপতি ।
 বানাসুৰ জিনিআ উদ্ধাৰ কৰো নাতি ॥ ৯১২
 পক্ষিৰাজ বোলে সুন ত্ৰুভুবনপতি ।
 মোৰ পৃষ্ঠে আৰোহন কৰ সিহ্নগতি ॥
 এক দণ্ডে প্ৰৱেশিয়া সুনিত নগৰি ।
 মাৰ গিয়া বানাসুৰ গোবিন্দ দৈত্যাৰি ॥ ৯১৩
 দিব্য ৰূপে গৰুড়ে চড়িলা নাৰায়ন ।
 প্ৰফুলকমলদলসদৃশ লোচন ॥
 শ্যামল সূন্দৰ জলধৰকটিকেস ।
 ত্ৰীবৎসঅঙ্কিত বক্ষস্থলন সুবেষ ॥ ৯১৪

মৰ্কটকুণ্ডল দুই দোলে গণ্ডস্থলে ।
 শ্যামল সুন্দৰ কৃষ্ণ সেৱকবৎসল ॥
 সঙ্ঘ চক্ৰ গদা পদ্ম দক্ষিণ হাতত ।
 সাৰঙ্গ ধনু ধৰি আৰোহিলা গৰুড়ত ॥ ৯১৫
 শ্ৰাম অঙ্গে পিত বাস সোভিত বিসেস ।
 নৱ জলধৰ ৰূপ সৰিৰ প্ৰকাষে ॥
 সহস্ৰ আদিত্য যেন তাহাৰ সৰিৰে ।
 হেন পক্ষিৰাজতে চড়িলা জুহুবিৰে ॥ ৯১৬
 বিৰ হলধৰজে চড়িলা বামপাসে ।
 কৈলাস পৰ্বত জেন সৰিৰ প্ৰকাসে ॥
 হাতত নাজল সুৰপুৰি কাম্পে দেখি ।
 সদাএসে মধুমন্ত ৰক্ত দুই আখি ॥ ৯১৭
 তনু কম্পমান কোপে গৰ্জে বাৰম্বাৰ ।
 লড়িলা দৈত্যক সৰ্বনাশ কৰিবাৰ ॥
 চলিলা মদন তেবে বাপেকৰ দক্ষিণে ।
 পৃষ্ঠতে তুলিলা ধনু হাতে সৰাসনে ॥ ৯১৮
 তিনিজনা লৈয়া পক্ষি চলিলা গগনে ।
 কিম্বৰ গন্ধৰ্ব স্তুতি কৰে দেৱগণে ॥
 চলিল ব্যাগম পক্ষি গগনেৰ পথে ।
 টলবল কৰে মেক জাৰ পাখাবাতে ॥ ৯১৯
 বলভদ্ৰ মদন গৰুড় ঋষিকেস ।
 সোনিভনগৰ সমিপতে পৰবেস ॥

কৃষ্ণ আদিৰ অগ্নিৰ গঢ় তাতে আছে কতো দুৰে ।
 অগ্নিগড়- তাৰ জ্যোতি প্ৰবেসিলা তিনিবো সৰিৰে ॥ ৯২০
 লজ্জন আপুনাৰ ৰূপ সবাহাৰে দুৰ ভৈল ।
 অগ্নিসমান সবে গোৰবৰ্ণ ভৈল ॥
 বলভদ্ৰ দেখিয়া বিস্ময় ভৈল আতি ।
 পুৰুষেৰ ৰূপ সবাহাৰে গৈলা কতি ॥ ৯২১
 বড় অদভুত দেখি নাহি কোনোকালে ।
 সবাহাৰে সৰিৰ স্তবৰ্ণময় জলে ॥
 বলভদ্ৰে বোলে স্থন মন কৰি হৰি ।
 পুৰুষেৰ ৰূপ কোনে কৈলা চুৰি ॥ ৯২২
 প্ৰথম সমৰে আসি ভৈলো বিবৰণ ।
 কহ কেন মতে জুন্ধ কৰে নাৰায়ন ॥
 হৰধৰবচন স্থনিয়া জহুমনি ।
 হাসি হাসি নাৰায়নে বোলে মধুবানি ॥ ৯২৩
 বোলো মহাবিৰ মনে নাকৰিহ বেথা ।
 দ্বাৰকাতে আছি পূৰ্বে স্থনি হেন কথা ॥
 বানাস্থৰ ৰাজাবেসে নগৰি বেড়িয়া ।
 অগ্নিৰ গড় সত জোজন জুড়িয়া ॥ ৯২৪
 প্ৰচণ্ড আনলে লজ্জিতে নাপাৰে ।
 অগ্নিৰ গৰ্বেৰ বানাস্থৰ দৰ্প কৰে ॥
 সেই আগনিৰ ছাটি লাগিল আসিয়া ।
 আনলে সবাবে ৰূপ লৈ গল হৰিআ ॥ ৯২৫

নাৰায়নে বোলে সুনী বিৰ ধগেশ্বৰ ।
 তুমিসে গুচাইতে পাৰা অগনি বৰ্বৰৰ ॥
 অগনিৰ গড় সেজে লজ্জিবে কিমতে ।
 নিবাঞ্চে অগনি বিৰ সকল তুৰিতে ॥ ৯২৬
 উঠিল গৰুড় সুনী হৰিৰ বচন ।
 বোলে বে অগনি তোৰ ভয় নাহি কেন ॥
 আপুনে আসিলা তৃতুবনপতি হৰি ।
 গোসাইৰ দেহৰ ৰূপ কেনে কৈলি চুৰি ॥ ৯২৭
 ইশ্বৰ নাচিন কেনে অগনি বৰ্বৰৰ ।
 মৰিবারু তোৰ কি মনত নাহি ডৰ ॥
 আপুনি চিনিআ ঝাণ্টে যাহ আন ঠাই ।
 গৰ্বৰ এৰ পথ ছাড় নগৰকে জাই ॥ ৯২৮
 নিবাৰিবো সব আজি বোল নাসুনিলে ।
 ক্ৰীহৰি কুপিলে আজি দিবো তাৰ ফলে ॥
 আমি তোক নিবাৰিতে কে ৰাখিতে পাৰে ।
 নাৰায়ন কোপ কৈলে বধিবে পৰানে ॥ ৯২৯
 হৰিকে বিৰূপ কৰ হেন কি সাহাস ।
 আজি জেবে তোহোৰ নাইব সৰ্ববনাস ॥
 ছাড়িআ সুনিতপুৰি চলা যথা বন ।
 গোবিন্দ বধিবে বানাসুৰেৰ পৰান ॥ ৯৩০
 অগনি বোলয় সুন সুন ধগেশ্বৰ ।
 নাজান ত্ৰৈলোক্যঅধিপতি দেৱ হৰ ॥

তাহাৰ আজ্ঞাত থাকি স্নানিতনগৰি।
 তোহোৰ পৰানে মোক কি কৰিতে পাৰি ॥ ৯৩১
 অগনিৰ বচন স্নানিয়া পক্ষিৰাজ।
 উড়াৰ কৰিআ গেলা গগনেৰ মাঝ ॥
 আকাশতে বহে সুৰশ্বৰি মন্দাকিনি।
 হইয়া সহশ্রমুখ পিৱৈ তাৰ পানি ॥ ৯৩২
 অন্ধেক গঙ্গাৰ জল পেলাইল গিলিয়া।
 আইল পক্ষিৰাজ কোপে কম্পমান হয় ॥
 সহশ্রেক মেঘে জল গৰ্জে একেবাৰে।
 লড়িলা স্নানিতপুৰি থিৰ নোহে ডৰে ॥ ৯৩৩
 কিসেৰ সবদ স্নানি চাহে ঘনে ঘন।
 উলটে পৃথিৱী হেন সঙ্কা কৈল মনে ॥
 গৰ্জিছেতে গৰ্জিছেতে তেবে আইসে ধগপতি।
 কোপে বোলে স্নান ৰে অগনি মুচমতি ॥ ৯৩৪
 হেৰ দেখ নিবাবোহো ৰাঠৈ কোনজনে।
 সহশ্র ধাৰাৰ জল বৰিসে তেখনে ॥
 তেখনে নিমাইলা সৰে গড়েৰ অগনি।
 কোতুক সবদ পক্ষি কৰে তেতিখনি ॥ ৯৩৫

বাণাস্থৰে / গৰুড়েৰ সবদ স্নানিয়া দৈত্যপতি।
 দূতৰ মুখে বোলয়ে সত্বৰে চৰ চল ভিত্তাভিত্তি ॥
 বাৰ্তা লয় বিবেৰ সবদ হেন স্নানি অনুমানে।
 ঝাণ্টে বাৰ্তা লৈয়ো দেসে আইল কোনজনে ॥ ৯৩৬

ধায়া আইল দুতগন নগৰ বাহিৰে ।
 দেখিলা জাদৱ তিনি পক্ষিৰ উপৰে ॥
 অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ সহিতে দেখিলা তিনি বীৰ ।
 গৈলা দুতগন ভয়ে কম্পায়া সৰিৰ ॥ ৯৩৭
 দূত বোলে মন দিয়া শুনাহা গোসাই ।
 তিনি বীৰ আইল ত্ৰিভুবনে সম নাই ॥
 জন্মে নাই দেখি এক আইল পক্ষী বড় ।
 বিপবীত দেখি তাক মেৰু মহীধৰ ॥ ৯৩৮
 তাহাৰ পিঠিত চড়ি আইল তিনি বীৰ ।
 শ্যামল সুন্দৰ একজনৰ শৰীৰ ॥
 অষ্ট ভুজ সোভে তাৰ আউধ সহিতে ।
 তাৰ সম বিৰ ৰাজা নাপাৰি কহিতে ॥ ৯৩৯
 আৰ বিৰ আইল জেন কৈলাস পৰ্বত ।
 নাঙ্গল মুষল বান ধৰিয়া হাতত ॥
 ৰাতুল লোচন দুই ভয় লাগে দেখি ।
 জগত জিনিতে পাৰে হেন মনে লখি ॥ ৯৪০
 আৰজন্যৰ ৰূপ জেন কেসৰিকুমৰ ।
 পৃষ্ঠতে তুলিয়া লৈলা টোনে ভৰি সৰ ॥
 সৰ্কা ছাড়ি কহি প্ৰভু হেন লয় মনে ।
 ত্ৰিভুবন জিনিবাক পাৰে একো জনে ॥ ৯৪১
 আছোক তাহাৰ মহিমা দৈত্যপতি ।
 পক্ষিৰ মহিমা দেখিতে চণ্ডগতি ॥

পাখাৰ বাতাসে উড়াইবাক চাৰে পুৰি।
 তাহাৰ গৰ্জনে লড়ে স্থনিতনগৰি ॥ ৯৪২
 অগ্নিৰ গড় জত পক্ষিএ নিমাইল।
 গড়ৰ বক্ষকগনে এ কথা কহিল ॥
 জে কাৰ্য্য কৰিবা প্ৰভু চিন্তহ সত্বেৰ।
 জাৱতে প্ৰৱেস নতোঁ হয়তো নগৰে ॥ ৯৪৩
 দুতেৰ বচন ৰাজা স্থনিয়া সম্প্ৰতি।
 মনে বোলে ৰাজা জুৰু মিলিলেক আতি ॥
 নাতিৰ স্থনিয়া কথা আইলা নাৰায়ণ।
 বলভদ্ৰ আসিলন্তু আৱৰ মদন ॥ ৯৪৪
 গৰুড়ে চড়িয়া আইল যুঝিবাক মন।

কৃষ্ণ-বল- অগ্নিৰাকে ৰাজা আন্তা কৰিলা তেখন ॥
 কামৰ লগত চলহ অগ্নিৰা তিনি কোটি সেনা লৈয়া।
 অগ্নিৰাৰ যুদ্ধ সন্ধৰে দিবাৰ গন সকলে সাজিয়া ॥ ৯৪৫
 ৰাজাৰ আদেশ স্থনি অগ্নিৰা তেখনে।
 দিগ্ৰিমসবদ কৈল আসিল সেনাগণ ॥
 কল্মাষ কুসুম ভ্ৰাজ পিঠৰ দহন।
 অগাধ পতঙ্গ স্বৰ্ণ তপন শোষণ ॥ ৯৪৬
 এহিমতে দ্বাদস অগ্নি সাজ ভৈল।
 হৰেৰ কিল্কৰগন সবে লাগ লৈল ॥
 সাজিলা অগ্নিৰা গড় দেখি লাগে ডৰ।
 চড়িলা অগ্নিৰা সেই বথেৰ উপৰ ॥ ৯৪৭

গ্নু বান হাতে মুসল পাত লৈয়া ।
 চড়িলা অগ্নিৰা বথে হৰক স্মৰিয়া ॥
 জাত্ৰাৰ সময় তাৰ মিলিল বিধিনি ।
 আপুনাৰ ছায়া বিৰে নেদেখে আপুনি ॥ ৯৪৮
 মুকুট উপৰে তাৰ ভ্রময় গিধিনি ।
 বিমুখে উলটে বথ সমুখে পবনে ॥
 পড়িল ভাগিয়া সে বথৰ ইসাদণ্ড ।
 আকাৰনে বৰিসে মেঘ আতি পৰচণ্ড ॥ ৯৪৯
 বাম আখি বাম ভূজ ফন্দে সৰ্বক্ষনে ।
 গৰ্বিষ্ঠ অগ্নিৰা কিছো মনত নাগুনে ॥
 সঙ্কৰ সদাএ থাকৈ আমাৰ নগৰে ।
 মিছা বিমঙ্গলে মোকে কি কৰিতে পাৰে ॥ ৯৫০
 হোক দেৱ দানৱ গন্ধৰ্ব নাগ নৰ ।
 সংগ্ৰাম কৰিয়া পেসো জমেৰ নগৰ ॥
 অনন্তৰে অগ্নিৰা বনত পৰবেস ।
 গৰুড় সহিতে জথা দেৱ ঋষিকেস ॥ ৯৫১
 সত সংখ্যা কটকে বেড়িলা তেতিখনে ।
 মাৰ মাৰ কোলাহল উঠিল তেখনে ॥
 সেনাৰ সবদ স্থনি কোপে খগপতি ।
 পাখাৰ পৰন কৈল খৰতৰ আতি ॥ ৯৫২
 গৈল দসো দিসে সেনা পাখাৰ বতাসে ।
 নাসাৰ সমিৰে সেনা জায় আৰ আসে ॥

ৰথ সমে অগ্নিৰা যোজন দস গৈল।
 নাসাৰ পৱনে আৰবাৰ আসি ভৈল ॥ ৯৫৩
 একবাৰ আসে আৰোবাৰ জায় তথা।
 পাখাৰ বতাসে কৈলা দসমি অৱস্থা ॥
 গৰুড়ৰ বিক্ৰম দেখিয়া সেনাগন।
 দিসে দিসে পলায়া ৰহিলা ভয়মন ॥ ৯৫৪
 জাহাৰ বাহতে লক্ষ বাতো নুহি থিৰ।
 সেজনাৰ সহিতে জুৰিবে কোন বিৰ ॥
 দেখিলা অগ্নিৰা তেবে আপুন, নয়নে।
 বিপৰিত কোপ কৈলা ৰকত লোচনে ॥ ৯৫৫
 গৰ্জিয়া হাততে বিৰ ধৰিয়া কোদণ্ড।
 জুড়িল সিগতি সৰ জেন জমদণ্ড ॥
 অৰ্দ্ধচন্দ্ৰ নৰাচ হানিল ইসাদণ্ড।
 ভেদিলা গড়ৰ পাইলা আতি অশ্বদণ্ড ॥ ৯৫৬
 জাহাৰ বাহতে লক্ষ লক্ষ হস্তিবল।
 পাখাবানে তুৰিতে সে কৃষ্ণক ভেদিল ॥
 বলভদ্ৰ মদনক ভেদিলা সন্ধানে।
 সবাহাৰ অগ্নিৰা ভেদিলা দসবানে ॥ ৯৫৭
 সিংহনাদ কৰিলা কৰিলা তাহাত অনন্তৰে।
 সৰ্বসেনা পুনৰ্বাৰ আসিল সমৰে ॥
 সেনাগনে অগ্নিৰাৰ বিক্ৰম দেখিয়া।
 প্ৰথমে পলাইলা পাছে আইল বাহুড়িয়া ॥ ৯৫৮

কোটি কোটি সেনাগন আউধ ধৰিয়া ।
 আইসে প্ৰথম সেনা মহা বেগে ধায়া ॥
 দানৱ ৰাক্ষস জক্ষ গন্ধৰ্ব আপাৰ ।
 অস্ত্ৰ সস্ত্ৰ লৈয়া সেজে কৰিলা প্ৰহাৰ ॥ ৯৫৯
 চৌদিশে বেড়িয়া সেনা কৰে মাৰ মাৰ ।
 অস্ত্ৰ জাল বৰিসিআ কৈল অন্ধকাৰ ॥
 পৃথিৱি জুড়িআ সেনা আসে একাকাৰ ।
 জত গজ তুৰঙ্গ নাপাৰি কহিবাৰ ॥ ৯৬০
 দৈত্যেৰ অদ্ভুত আতি দেখিয়া সংগ্ৰাম ।
 জলিল প্ৰচণ্ড কোপে বিৰ হলিৰাম ॥
 গৰুড় ছাড়িয়া বিৰ নামিল একে ঝাম্পে ।
 বকত নয়ন তনু থিৰ নোহে কোপে ॥ ৯৬১
 গৰ্জ্জিয়া মুসল লৈয়া কৰিয়া উদণ্ড ।
 কালেৰ অন্তক জেন ৰসিল প্ৰচণ্ড ॥
 লক্ষে লক্ষে মাৰে সেনা মুসলেৰ ঘাৱে ।
 বথ গজ সেনাগন ছন হয় জাৱে ॥ ৯৬২
 আটাস সবদে কাৰো ধ্বংস বিদাৰে ।
 সহস্ৰ সহস্ৰ সেনা আছাড়িয়া মাৰে ॥
 মোচৰিয়া ছিণ্ডে কাৰো উৰু সিৰ ভুজ ।
 প্ৰলয়কালেৰ জেন উদিত সূৰ্য্যজ ॥ ৯৬৩
 সাতে পাঞ্চে চাপিয়া ভূমিত ধৰি ঘসে ।
 কতো বথ গজ সেনা পলায় তৰাসে ॥

ভূমিত পড়িআ তাৰাসব হয় চুৰ।

একাদস কোটি সেনা গৈল জমপুৰ ॥ ৯৬৪

সতেক সহস্ৰ বথ গজ তিনি কোটি।

হলধৰে সবাকৈ বধিলা গোটে গোটে ॥

শঙ্কৰৰ গণ সংগ্ৰামেৰ মাঝে নদি বহে সোনিতৰ।

আৰু যুঝিতে আসিলা তেবে গন শঙ্কৰেৰ ॥ ৯৬৫

অঙ্গিৰাৰে অঞ্জনগঞ্জন তনু দেখিতে তৰাস ॥

শ্ৰীকৃষ্ণৰ যুদ্ধ কেহো গদা চক্ৰ বান ধনু নাগপাস ॥

নৰগুন কাটিল সে সকতি তোমৰ।

আসিলা কিল্কৰগন সংগ্ৰাম ভিতৰ ॥ ৯৬৬

চাৰি ভিত্তি বেড়ি বোলে সুন হলাউধ।

আমাৰ সহিতে বিৰ ঝাণ্টে কৰ যুদ্ধ ॥

নাৰায়নে বোলে দদা সুন হলধৰ।

গৰুৰ উপৰে বিৰ চড়হ সত্ৰৰ ॥ ৯৬৭

পৰিশ্ৰম পাইলা ভাই সংগ্ৰাম কৰিআ।

মঞি যুদ্ধ কৰো আৰে তাৰ আগ হয় ॥

এহি বুলি নাৰায়নে কৈলা সম্বধৰনি।

কাম্পে নাগপুৰি গিৰি সকল ধৰনি ॥ ৯৬৮

সাবঙ্গ ধৰিয়া তেবে দেৱ সনাতন।

সমিৰন অস্ত্ৰক জুৰিলা তেতিখন ॥

শঙ্কৰগনেৰ অস্ত্ৰ উড়াইল সকলে।

সমিৰনে গৈলা অস্ত্ৰ গগনমণ্ডলে ॥ ৯৬৯

হানিলা মোহন বান দ্বাৰকাৰ পতি ।
 জত সেনা সয়ন কৰিলা বসুমতি ॥
 হেন দেখি অঙ্গিৰা হইল কোপমান ।
 ধৰিলা তুমুল হৰি বধিতে জতন ॥ ১৭০
 মাৰ মাৰ বুলি হৰি কৰিলা প্ৰহাৰ ।
 নৰাচ হানিয়া সুল কাটিলা তাহাৰ ॥
 সুল কাটি গোবিन्दে কৰিলা সঙ্ঘধ্বনি ।
 ধনু ধৰি বান এক লৈলা চক্ৰপানি ॥ ১৭১
 নিশিত প্ৰচণ্ড অৰ্দ্ধচন্দ্ৰ সৰ লৈয়া ।
 কুণ্ডলে মণ্ডিত সিৰ ফেলায় কাটিয়া ॥
 জুঝিল কিল্লৰগন অন্ত্ৰশস্ত্ৰ ধৰি ।
 সবাকে বধিলা বান হানিয়া শ্ৰীহৰি ॥ ১৭২
 জয় জয় সন্দ সেজে সৰ্বলোকে ঘোষে ।
 পৃথিবী ঢাকিআ দেৱে কুসুম বৰিসে ॥
 আৰ সেনাগন সে পলাইল প্ৰাণ লৈয়া ।
 বানেশ অগ্ৰতে কথা কহিলন্ত গিয়া ॥ ১৭৩
 অঙ্গিৰা পড়িলা বনে কৰিআ সমৰ ।
 বধ গজ সেনাগন গৈল জমপুৰ ॥
 প্ৰমথ কিল্লৰগনো গৈল জমপুৰ ।
 সুনিয়া কুপিত ভৈলা ৰাজা বানাসুৰ ॥ ১৭৪
 জ্বাসুৰৰ জ্বাসুৰকে তেবে আনিল ডাকিয়া ।
 ভয়ঙ্কৰ ৰূপ পঙ্কি সহিতে তিনি বিধ আনহ বান্ধিয়া ॥

অনেক প্ৰসাদ দিয়া দিলেক বিদায়।
 ঝাটে চল বিলম্ব কৰিতে নাজুআই ॥ ৯৭৫
 ৰাজাত বিদায় পায় গৈলা জ্বাশ্বৰ।
 বথ-গজ-সেনাগন সাজিল প্ৰচুৰ ॥
 আতি অদভুত সে দেখিতে লাগে ভয়।
 ছয়খান হাতে বিৰ লৈলা ভস্মচয় ॥ ৯৭৬
 তিনিগোটা সিৰ তাৰ এ নৱ লোচন।
 বিপৰিত আখি জেন প্ৰচণ্ড দহন ॥
 সহশ্ৰেক মেঘ জেন গৰ্জে একেবাৰে।
 কোপে জ্বাশ্বৰে বিপৰিত সদ কৰে ॥ ৯৭৭
 নিশ্বাস ছাড়ন্তে আছে হামি উঠি ঘনে।
 পৰ্বত মন্দৰ তনু দেখিয় জেহেনে ॥
 নিদ্ৰায় আকুল চিত্ত দেখি লাগৈ ডৰ।
 প্ৰলয়কালৰ জেন জম সমসৰ ॥ ৯৭৮
 নানা মূৰ্তি গড়িলা সৰিৰৰ বোমাবলি।
 ভয়ঙ্কৰ ৰূপে সংগ্ৰামে আইলা চলি ॥
 কোলাহল সবদ নুশ্বনি মাতবোল।
 প্ৰচণ্ড বাতাসে জেন সাগৰ উল্লোল ॥ ৯৭৯
 পৃথিবি আকাশে সেনা আইল একাকাৰে।
 হলধৰ আগ ভৈলা জুঝিবাৰ তৰে ॥
 লাজল ধৰিয়া বিৰ গৰুড়ে নামিয়া।
 খেদাইলা অনেক সেনা মহা বেগে ধায়া ॥ ৯৮০

নাঙ্গল দেখিয়া সেনা ভয় পাইলা আতি ।
 সকলে পলায়া সেনা গৈলা ভিতাভিতি ॥
 উলটি নাচাহে সেনা তৰাসে পলায় ।
 বোলে জুন্নু আসি হলধৰে লাগ পায় ॥ ৯৮১
 হেন জনা হেন অস্ত্র হেন পৰাক্ৰম ।
 চাহিবে নাপাৰি এ সাক্ষাতে জেন জম ॥
 ইয়াৰ সহিতে কে যুঝিব আগ হয় ।
 পলায় সকল সেনা এ বোল বুলিয়া ॥ ৯৮২
 জৰাসূৰে বোলে সেনা পলায় সকল ।
 বহ বহ বুলি ক্ৰোধে জলিলা আনল ॥
 ধায়া আইল জৰাসূৰ গৰ্জ্জিতে গৰ্জ্জিতে ।
 বজ্ৰসম ভসম ধৰিয়া ছয় হাতে ॥ ৯৮৩
 থাক থাক বুলিআ খেপিলা জৰ বিৰ ।
 মেঘৰ গভিৰ ধ্বনি আগে হৈলা থিৰ ॥
 জৰ বোলে হলধৰ নাচিন আমাক ।
 মোৰ কথা কেহো নাহি কহে কি তোমাক ॥ ৯৮৪
 হেন জনা ভৈলা তোৰ মৰনৰ কাল ।
 মঞি জৰাসূৰক নাচিন মাতোআল ॥
 বজ্ৰসম ভসম সে হাততে দেখিয়া ।
 মৰিবাকে ডৰ নাই আগে আছ বৈআ ॥ ৯৮৫
 তোৰ জেন সাহস সংসাৰে নাহি দেখি ।
 মোৰ আগে আকাশে উড়ায়ে নাহি পক্ষি ॥

ভস্মৰ প্ৰহাৰে ভাঙ্গিবাক পাৰে গিৰি ।
 মনুষ্যকে কি কাৰ্য্য হস্তিকে কৰি চুৰি ॥ ৯৮৬
 এ বুলি খেপিলে জৰ পৰ্বত সিখৰে ।
 ভাঙ্গিয়া পৰিলে শৃঙ্গ পৰ্বত উপৰে ॥
 পৰ্বত ভাঙ্গিয়া জৰা গৰ্জিয়া বিসমে ।
 হলধৰ সৰিষক ভেদিলা ভসমে ॥ ৯৮৭
 পুড়িল দাক্ষন জেন বজ্ৰৰ প্ৰহাৰ ।
 দসো দিসে হলধৰে দেখে অন্ধকাৰ ॥
 ধনে হাসি উঠে ভেল অনলনয়ন ।
 স্থিৰ নাহি সৰিষ আকুল ভৈল মনে ॥ ৯৮৮
 খসিয়া পড়িলে তেবে হাতেৰ নাঙ্গল ।
 ভস্মৰ প্ৰহাৰে বিৰ হইল বিকল ॥
 মুসল এড়িআ তেবে বসিলা ভূমিত ।
 সয়ন কৰিআ থাকি হেন কৰে চিত ॥ ৯৮৯
 লোমাঞ্চ সৰিষ আতি হইল সকল ।
 অবেকত বন্ধদৃষ্টি নয়ন জুগল ॥
 বলভদ্রে বোলে দেৱ সুন নাৰায়ণ ।
 ভস্মৰ প্ৰহাৰে মোৰ থিৰ নোহে মন ॥ ৯৯০
 সয়ন কৰিআ থাকি হেন কৰে মন ।
 বজ্ৰতো অধিক দেখি ভস্মৰ সন্ধান ॥
 বলভদ্ৰ বচন সুনিয়া চক্ৰপানি ।
 হাসিয়া ত্ৰৈলোক্যনাথে বোলে মধুবানি ॥ ৯৯১

শ্ৰীকৃষ্ণ-জ্বা-
মুৰব যুদ্ধ,
জ্বামুৰব
পৰাজয়

ধাকবিহ সন্ধা বুলি পৰসিলা কৰে।
 স্তম্ভ ছয়া হলধৰ বসিলা সত্বৰে ॥
 গোবিন্দে বোলন্ত জৰ জুৰ মোৰ সনে।
 হেন স্তনি জ্বামুৰ হাসে কোপমনে ॥ ৯৯২
 বাম হাতে ভস্ম ধৰি কৰিলা প্ৰহাৰ।
 হৃদয়তে পড়িলা মাথাতে বজ্ৰসাৰ ॥
 অকননয়ন কৈল তৃভুবনপতি।
 জ্বামুৰে কৃষ্ণকে ধৰিলা সিস্রগতি ॥ ৯৯৩
 ছয় ভুজে মুকুটি মাৰিলা ললাটত।
 পেলাইবাক চাই ছলে ধৰণিতলত ॥
 জ্বামুৰে নাৰায়নে দুয়ো মহাক্ৰোধে।
 হাতে হাতে ধৰিয়া লাগিল মালজুন্ধে ॥ ৯৯৪
 দুই দণ্ড যুদ্ধ ভৈলা জৰে নাৰায়নে।
 ভূমিত পড়িলা জৰা হাৰিলা তেখনে ॥
 গলাতে চৰণ দিয়া মাৰিবার আসে।
 দেৱেৰ বচন তেবে স্তনিলা আকাশে ॥ ৯৯৫
 নামাৰা জৰাকে দেৱলোকে বোলে বানি।
 কোন ছলে জমে সংহৰিব এত প্ৰানি ॥
 জৰ নাথাকিলে আৰ সংসাৰ কিমতে।
 অজৰ অমৰ লোক হইব জগতে ॥ ৯৯৬
 আকাশি বচন তেবে স্তনি নাৰায়নে।
 জৰাৰ গলাৰ পাৰ গুচাইলা তেখনে ॥

এড়িল মাত্ৰকে জৰা উঠিল সত্বেৰ।
 হৰিকে ভেদিল। আৰবাৰ জৰ বিৰে ॥ ৯৯৭
 মোহে পাইলা শ্ৰীহৰি ত্ৰৈলোক্যঅধিপতি।
 হামি ছাড়ে সঘনে নিশ্বাস কাড়ে আতি ॥
 গৰুৰেৰ উপৰে স্তুতিল। নাৰায়ন।
 দেখিয়া নাৰদ মুনি আসিলা তেখন ॥ ৯৯৮
 মুনি বোলে আপুন নাচিন জহুমনি।
 আপুনে অজিলা স্বৰ্গ পাতাল ধৰণি ॥
 সংসাৰ ভাঙিতে কেনে কৰা হেন ৰিত।
 উঠ প্ৰভু নাৰায়ন থিৰ কৰ চিত্ত ॥ ৯৯৯
 তোমাৰ বসন দেখি সৰ্বলোকে ভয়।
 উদ্ধাৰ দেৱতাগন দৈত্য কৰা ক্ষয় ॥
 মুনিৰ বচনে হৰি হাসে মনে মনে।
 নাৰদ বিনায়ে তেবে কেহো নাহি জানে ॥ ১০০০
 উঠিয়া বসিলা দেৱ গৰুৰ উপৰে।
 আপুনে অজিলা আৰবাৰ জৰ বিৰে ॥
 বিষ্ণুতেজ দিয়া তাক কৰিলা নিৰ্ম্মান।
 দুই জৰে সংগ্ৰাম বাজিলা সেই থান ॥ ১০০১
 আতি পৰচণ্ড বিষ্ণুজৰেৰ মহিমা।
 কৈলাস পৰ্বত জেন নাহিকে উপমা ॥
 আতি পৰচণ্ড নাদ তেজে বিপৰিত।
 অম্বৰ জৰক ধৰি পড়িলা ভূমিত ॥ ১০০২

সৰ্পে জৰাসুৰকে বান্ধিলা পাৰে হাতে ।
 গোবিন্দেৰ আগে নিয়া জোগাইলা তৰিতে ॥
 জৰাসুৰৰ জৰাসুৰে বোলে দেৱদেৱ নাৰায়ন ।
 বৰ-লাভ ভক্তিৰ মুক্তিৰ পদ তুমি সনাতন ॥ ১০০৩
 জত চৰাচৰ প্ৰভু তোমাৰ অৰজন ।
 ব্ৰহ্মা ইন্দ্ৰ চন্দ্ৰ সূৰ্য্য জত দেৱগন ॥
 আকাশ পৃথিবি জল জতেক ওসধি ।
 সংসাৰসংহাৰকাৰ্য্যে তুমি জত ব্যাধি ॥ ১০০৪
 ঠাকুৰ হইআ কেন নকৰকে মাৰ ।
 আপুনি অজিয়া কেনে আপুনি সংহাৰ ॥
 হৰেৰ আজ্ঞাত থাকি সুনিতনগৰি ।
 ঠাকুৰেৰ আজ্ঞা সেজে লজ্বিতে নাপাৰি ॥ ১০০৫
 হৰি হৰ ভিন বোলে কোন মুঢ় জনে ।
 তুমি ভৈলা নাৰায়ন জৰেৰ বচনে ॥
 হৰি বোলে জৰাসুৰ বৰ দেও তোক ।
 তোৰ মনে বৰ কিবা ঝাণ্টে কহ মোক ॥ ১০০৬
 জৰে বোলে জেবে প্ৰভু মোকে দিবা বৰ ।
 অজিলা বৈষ্ণবি জৰ তাকে ছৰ কৰ ॥
 নহোক দোসৰ জৰ আমাৰ সঙ্গতি ।
 হেন হোক হাসিয়া বুলিলা লক্ষ্মিপতি ॥ ১০০৭
 বৈষ্ণবি জৰকে থুআ গৰ্ভেৰ ভিতৰ ।
 সুন জৰাসুৰ হৰি বোলে অনন্তৰ ॥

তোমাৰ প্ৰতাপ জৰ কে সহিতে পাৰে ।
 সত ভাগ হয় থাক সদায় সংসাৰে ॥ ১০০৮
 কেবলে তোমাৰ তাপে মৰিব জগতে ।
 হইয়া সতেক ভাগ থাকিহ সততে ॥
 আৰ কথা কহো জৰ কৰ অৱধান ।
 তোমাৰ আমাৰ মালযুদ্ধেৰ বাখান ॥ ১০০৯
 জেবা স্তনে জেবা পড়ে নাজাইবি পাৰে তাৰ ।
 এহি বোল জৰাস্বৰ পালিবি আমাৰ ॥
 জৰে বোলে নাৰায়ন কৰিলা আদেশ ।
 সত্যে সত্যে তযু বোল পালিবো আসেস ॥ ১০১০
 হৰিকে প্ৰণামি জেবে গৈলা জৰাস্বৰ ।
 ছাড়িয়া স্তনিতপুৰ গৈল বহু দূৰ ॥
 সমৰ ছাড়িয়া জৰাস্বৰ গৈলা জেবে ।
 পলাইলা সকল সেনা ভয় পায় তেবে ॥ ১০১১
 জেনমতে জৰাস্বৰ ভঙ্গ হৈলা ৰণে ।
 বানেৰ আগত কহিলন্ত সেনাগনে ॥
 সেনাপতি পলাইল জুঝিবো কেনমতে ।
 ভাল নাইল প্ৰভু হেন লয় চিন্তে ॥ ১০১২
 জেহি জেহি বিৰ জাই সংগ্ৰামক মনে ।
 তেতিক্ষণে পড়ে গিয়া মনুষ্য চৰণে ॥
 লক্ষা বিনাসিলা জেন এ নৰ বানৰে ।
 সেহিমত কাৰ্য্য দেখো স্তনিতনগৰে ॥ ১০১৩

হাঁৰিলা সংগ্রামে জৰা সনে দেৱগনে ।
 হেনজনা কৰিলেক মনুষ্য সৰনে ॥
 জে উপায় কৰহ চিন্তয় দৈত্যপতি ।
 মনুষ্যেৰ সংগ্রামে নাদেখি ভাল ৰিতি ॥ ১০১৪
 সেনাৰ বচন শ্রুনি বানাস্থৰ গুনে ।
 সংগ্রামসাগৰে মঞি তৰিবো কেমনে ॥
 বাণাস্থৰৰ আপুনি সঙ্কৰে জেবে কৰে পৰিত্ৰান ।
 শঙ্কৰ-পূজা তেবেসে মনুষ্য তিনি হইবে নিৰ্য্যান ॥ ১০১৫
 স্নান কৈলা বানাস্থৰ পূজিতে সঙ্কৰ ।
 ধূপ দিপ নৈবেদ্য সাজিলা বহুতৰ ॥
 একমনে পূজিয়া সঙ্কৰ পশুপতি ।
 উৰ্দ্ধকে চাহিয়া ৰাজা বহু কৈল তুতি ॥ ১০১৬
 হাত জোড় কৰি ৰাজা হৰেৰ উদ্দেশে ।
 কৰুনা বচন বোলে চাহিয়া আকাশে ॥
 বিশ্বাসজুগুতে গদগদ মুখে বানি ।
 কহে পিতাম্বৰে পৰসনে পদ্মপানি ॥ ১০১৭ ॥ * ॥

॥ অহিৰ ৰাগ : লাছাড়ি দিৰ্ঘ ছন্দ ॥

সেৱক ভাঙিলে গোসাই হে বৰ দিয়া তৃপুৰাৰি ।
 মনুষ্যে মজাইল মোৰ শ্রুনিভনগৰি ॥ ১০১৮

আপুনে বুলিলা তৃভুবন দিবো তোক।
 মিছা হৈল সকলে মানুসে জিনে মোক ॥ ১০১৯
 জাৰ আগে দেৱগন নাৰহে তৰাসে।
 হেন বিৰগন মোৰ বধিলা মানুসে ॥ ১০২০
 জাৰ ভস্মপ্ৰহাৰে পৰ্বততো হয় চুৰ।
 মনুস্তে ভঙ্গাইলে হেন বিৰ জৰাস্থৰ ॥ ১০২১
 এ বড় ঠাকুৰ বুলি সৈৰিলো তোমাৰে।
 আনজনা আছে দেখো তোমাৰে উপৰে ॥ ১০২২
 কেবা কি কৰিতে পাৰে তুমি কৈলে দায়া।
 তিলেকে জাদৱ তিনি ফেলাহ মাৰিয়া ॥ ১০২৩
 কি পাপ কৰিআ আছে নিৰ্ণয় নাজানি।
 তোমাৰ উদ্দেশে মোৰ এতেক বিধিনি ॥ ১০২৪
 জদি আজি দিগম্বৰ নাদ দৰিসন।
 হৰেৰ উদ্দেশে কৰিবো আনলে সৰন ॥ ১০২৫
 বানেৰ কৰুনা স্ননি দেৱ উমাপতি।
 সেৱকবৎসল সঙ্কৰ তুষ্ট ভৈলা আতি ॥ ১০২৬
 কৈলাস ছাড়িয়া হৰ আসিলা তেখনে।
 হৰ গোৰি দুয়ো হৈলা উপসনে ॥ ১০২৭
 দুয়ো দেৱ বানাস্থৰ দেখিলা নয়নে।
 কহে পিতাম্বৰে হৰিপদ পৰসনে ॥ ১০২৮ ॥ * ॥

॥ মল্লাৰ বাগ : লাছাড়ি দিঘছন্দ ॥

শঙ্কৰ
প্ৰসন্ন

আইল দিগম্বৰ   সুনিতনগৰ
চড়িয়া বৃষভজানেজে ।

আতি অনুপাম   এ ৰূপ উত্তম
গৰল কৰিয়া পানেজে ॥ ১০২৯

ছাড়িয়া চন্দন   বিভূতি ভুসন
পিন্ধিয়া বাঘেৰ ছালজে ।

গলাৰ সাপেজে   হলফল কৰে
সকল ভূতেৰ মেলাজে ॥ ১০৩০

নাগেৰ কুণ্ডল   দোলে গণ্ড-স্থল
কপালে চান্দেৰ ফোটা ।

ললাটে নয়ন   আনল জলে
গঙ্গায় বেড়িয়া জটা ॥ ১০৩১

সসি বিৰোচন   চান্দকে লোচন
নিন্দক তনু উজ্জল ।

নাচে গাৰে কেনে   এ তিনি ভুবনে
একেজে ঠাকুৰ ভোলাজে ॥ ১০৩২

বলিৰ তনয়   চিহ্নিলা ঋদয়
সঙ্কৰ আইল তেখনে ।

শ্ৰীহৰিচৰণ   কৰিয়া স্মৰন
গিত পিতাম্বৰে ভনেজে ॥ ১০৩৩ ॥ *

পদ ॥ ঝানাসুৰে দেখিলা আসিলা সুলপানি ।
 প্ৰণাম কৰিয়া খাইল চৰনেৰ পানি ॥
 তৃভুবন সব মোৰ তোমাৰ প্ৰসাদে ।
 এবে দেখে প্ৰান জাই নৰৰ বিবাদে ॥ ১০৩৪
 উসা নামে কন্যা মোৰ পৰম ৰূপসি ।
 কৃষ্ণৰ নাতিয়ে তাকে হৰিলেক আসি ॥
 সুনিয়া পঠাইলো দুত জানিবাব তৰে ।
 প্ৰথমতে সকলো মাৰিলা সেহি চোৰে ॥ ১০৩৫
 পাছে পঠাইলো কালদণ্ড সেনাপতি ।
 তোমাৰ প্ৰমথগন দিআ সে সঙ্গতি ॥
 সকলে মাৰিয়া চোৰা কৰিলা বিনাস ।
 পাছে গিয়া সংগ্ৰামে বান্ধিলো নাগপাস ॥ ১০৩৬
 শুনিয়া আসিলা হৰি দৈৱকীতনয় ।
 মাৰিলা অসংখ্য কোটি কোটি সেনাচয় ॥
 অগ্নিৰাকে জিনিয়া জিনিলা জৰাসুৰ ।
 তুমিসে থাকিতে মোৰ হয় এতদূৰ ॥ ১০৩৭
 শঙ্কৰ, কাৰ্ত্তিক বানৰ বচন সুনি দেৱ উমাপতি ।
 গণেশ আৰু কোপে ভয়ঙ্কৰ ৰূপ ধৰিলেক আতি ॥
 গণসকলৰ নয়নেৰ আনল উছলে ৰাকে ৰাক ।
 ৰণ-সজ্জা অধৰ কামুড়ি সে নন্দিক দিলা ডাক ॥ ১০৩৮
 ৰাণ্টে ৰথ সাজি আন কৰিবো সংগ্ৰাম ।
 পুৰিবো বানেৰ আজি মনোৰথ কাম ॥

জতেক আমাৰ গন আইসোক সত্বেৰ ।
 আইসোক কাৰ্ত্তিক অঙ্গুসঙ্গ ধৰি ॥ ১০৩৯
 হৰেৰ বচন হুনি নন্দি গনেশ্বৰ ।
 আঠগোটা সিংহে বথ সজাইলা সত্বেৰ ॥
 কিঙ্কিনি সবদ বিভূসিত কণ্ঠে দিল ।
 হিৰা মনি মৰকত মানিকে বচিল ॥ ১০৪০
 ধৱল পতাকাৰে বথকে সোভা কৰে ।
 চড়াইলা বৃষভধ্বজ বথৰ উপৰে ॥
 সহস্ৰেক চন্দ্ৰ জেন হইল গগনে ।
 নন্দিএ সাজিলা বথ দেখি তনয়নে ॥ ১০৪১
 ধনু ধৰি বথতে উঠিলা সুলপানি ।
 বিপৰীত সবদ আকাশ লজ্জৈ জিনি ॥
 কাৰ্ত্তিক আসিল সেজে ময়ূৰে চড়িয়া ।
 জমদগ্ন্যসম চণ্ড সকতি ধৰিয়া ॥ ১০৪২
 মুসক বাহনে তেবে আইল গনপতি ।
 কুঠাৰ দেখিয়া হাতে ভয় লাগে আতি ॥
 সিংহৰ সদৃশ মুখ মনুষ্যেৰ অঙ্গ ।
 উদিত সূৰ্য্যজ জেন নয়নেৰ বঙ্গ ॥ ১০৪৩
 কৰ্ণত কুণ্ডল সোভে মাথাত কিৰিটি ।
 হেন গন সংগ্ৰামে আসিল তিনি কোটি ॥
 বাঘেৰ সদৃশ মুখ তিনি তিনি আখি ।
 গোৰাঙ্গ পৰ্ব্বত সৰাহাৰে তনু দেখি ॥ ১০৪৪

হাতে ধনু বান সিৰে ময়ূৰেৰ পাখ ।
 হেন জন আইল পাখ বিংসতিজে লাখ ॥
 হাতে দণ্ড লৈয়া আইল অজুতেক সেনা ।
 মনুষ্য সৰিৰ জেন মুখ নাগফেনা ॥ ১০৪৫
 বাঘছাল পৰিধান অঙ্গতে সবাৰ ।
 হেন গন আইল লাখ সত্তৰি হাজাৰ ॥
 উটমুখ সেনাগন বৈসে' ভুজ চাৰি ।
 ভালুকৰ চৰ্ম্ম পিন্ধে সৰ্পেৰ উত্তৰি ॥ ১০৪৬
 গদা স্থল পৰিঘ পৰশু ধৰি হাতে ।
 নিজুতেক সৈন্য লৈয়া আসিল জুৰিতে ॥
 হস্তিৰ কান্ধত সেজে আৰোহন কৰি ।
 অকন নয়ন সেজে মুকুট লেছাৰি ॥ ১০৪৭
 তিনি সিৰ ছয় ভুজ তৃতয় লোচন ।
 খৰ্গ চৰ্ম্ম গদা মুদগৰ ধনু বান ॥
 খৰেৰ আকৃতি মুখ দেখি লাগে ভয় ।
 হেন গন জুৰিতে আসিলা লাখ ছয় ॥ ১০৪৮
 আৰ গন আসিল মুখ গণ্ডেৰ সমান ।
 মানিকেৰ পত্ৰ যেন দুইগোটা কান ॥
 কুটিল নয়ন অঙ্গ পৰ্ব্বত আকাৰ ।
 হেন গন আইল লাখ নব্বই হাজাৰ ॥ ১০৪৯
 আৰ গন আইল মুখ অশ্বৰ আকৃতি ।
 বিপুল সৰিৰ জেন অন্ধকাৰ ৰাতি ॥

এ বড়ে সাপেৰ ছাল জাহাৰ পিঙ্গন ।
 হাতে গদা দসনখ আইল সেনাগন ॥ ১০৫০
 চাৰি পাৰ চাৰি ভুজ দুইগোটা আখি ।
 গৈবিক পৰ্বত সবাহাৰে তনু দেখি ॥
 ছাগলেৰ মুখ জেন সকল সেনাৰ ।
 হেন গন আইল লক্ষ বিংসতি হাজাৰ ॥ ১০৫১
 শৃকাল বিড়াল মেঘমুখ সেনাগন ।
 সসক মুসক গজ ময়ূৰ বাহন ॥
 কাৰো এক মুখ দস কাৰো সহশ্ৰেক ।
 কাৰো বাহু সহশ্ৰেক কাৰো অজুতেক ॥ ১০৫২
 কাৰো এক বাহু কাৰো অনেক লোচন ।
 কাৰো এক পাৰ কাৰো অনেক চৰণ ॥
 কাৰো সিৰ নাই কৰিবাক আইল বণ ।
 প্ৰভাতে বৰুণ বিৰ্য্য নৰ তুলোচন ॥ ১০৫৩
 কত সেনা গৈল সে মাথাত সোভে জটা ।
 হাতে গদা তুলুল কপালে চান্দ ফোটা ॥
 কেহো সেত কেহো কৃষ্ণ কেহো পিতৰঙ্গ ।
 উদিত স্নৰ্জ জেন নয়নেৰ বঙ্গ ॥ ১০৫৪
 কতোবা বৰণ দীৰ্ঘ অতি খীন স্থল ।
 কাহাৰো হাতত গদা মুদগৰ স্থল ॥
 কেহো বথে কেহো গজে কেহো ভূমিপায় ।
 গগনেৰ পথে কতো কতো সেনা জায় ॥ ১০৫৫

হৰি আৰু
হৰৰ বাক-
যুদ্ধ

লেখাজোখা নাহি কোটি কোটি সেনাগন।

দিব্য অস্ত্ৰশস্ত্ৰ ধৰি আইল কোপমনে ॥

সিংহনাদ সবদ কৰিয়া স্থলপানি।

সপ্ত পাতাল স্বৰ্গ কম্পিল ধৰনি ॥ ১০৫৬

সংগ্ৰামে আসিলা তৃভুবনঅধিপতি।

নন্দিএ হইলে তেবে বথৈৰ সাৰথি ॥

শিৱ সমে সংগ্ৰামে আসিলা ভূতগন।

গোবিন্দেৰ সমুখে বহিল কোপমন ॥ ১০৫৭

হৰ বোলে হৰি আজি ঠেকিলে বিসমে।

প্ৰান হৰুৱাইবে আজি মোহোৰ সংগ্ৰামে ॥

কংস কেসি চান্দুৰ মুণ্ডিক বকাসুৰ।

তাক মাৰি গৰ্ব তোৰ বাড়িল প্ৰচুৰ ॥ ১০৫৮

ভাল মন্দ নাচিনস গাৱেৰ গৰৱে।

মোৰ হাতে পৈলে হৰি কি কৰিবে এবে ॥

বুলিস মোহৰ সম বিৰ নাহি কথা।

মোৰ বানে সত্বৰে জানিবি হৰি বেথা ॥ ১০৫৯

হৰেৰ বচন স্থনি বোলা নাৰায়ন।

বুড়া বয়সত কেনে বুদ্ধি ভৈলা ছন ॥

তোমাৰ আমাৰ কিছো নাহি বোলচাল।

কেনে আকাৰনে হৰ পাতাহা জঞ্জাল ॥ ১০৬০

সৰ্বকালে দানৱে আমাৰ সনে ঘোচে।

বানাসুৰে নাতিক বান্ধিলা নাগপাসে ॥

তাহাৰ উদ্ধাৰকাৰ্য্যে আমি আইলো বনে ।
 তুমি কি কাৰনে দন্দ কৰ মোৰ সনে ॥ ১০৬১
 হৰ বোলে হৰি বুঝ আপুনাৰ চিন্তে ।
 বানাসুৰে তোমাক ঘসিলে কেনমতে ॥
 পৃথিবিতে হেন কাৰ্য্য কৰই কোনজন ।
 তোমাৰ নাতিয়ে কাৰ্য্য কৰিলে জেহেন ॥ ১০৬২
 জন্মে নাহি স্তনি কিছো সান্ত্ৰবেৰহাৰ ।
 প্ৰথমতে কহিবে সে পিতাকে কণ্ঠাৰ ॥
 পিতৃ দাতা কণ্ঠা হেন কহে সৰ্ববজনে ।
 বৰ্ণবৰ যাদৱ সেজে মনত নাগুনে ॥ ১০৬৩
 ধৰ্ম্ম ছাড়ি নাকহিল দানৱ ৰাজাক ।
 গাৱেৰ গৰৱে গিয়া হৰিলা উসাক ॥
 পথ ছাড়ি বিপথে জিজনে কৰে গতি ।
 তাকে সংহৰিব হেন সান্ত্ৰৰ জুগুতি ॥ ১০৬৪
 উচিত্তে বান্ধিলে বানাসুৰে তোৰ নাতি ।
 তাত কেনে জুঝিবাকে আইলো কোপমতি ॥
 আকাৰনে তুমিসে কৰিতে আছ দন্দ ।
 সঙ্কৰ থাকিতে কে বানেৰ আছে মন্দ ॥ ১০৬৫
 সোল্লজে হাজাৰ গোপি তোমাৰ ৰমনি ।
 পৰম কামুক তুমি তৃভুবনে জানি ॥
 ভাল মন্দ লোকচৰচাকো নাহি লাজ ।
 কিবা ৰাতি কিবা দিন ভিৰি লৈয়া কাজ ॥ ১০৬৬

সঙ্কৰেৰ বচনে হৰিৰ হৈল হাস।
 বোলে মন দিয়া সুন কহি দিগবাস ॥
 আমাক নিন্দস তুমি আপুনি সজ্জনে।
 তেবে কেনে কুকৰ্ম কৰহ ৰাত্ৰদিনে ॥ ১০৬৭
 সহস্ৰেক মুখে জদি ছয় মাস কহি।
 তোমাৰ কথাৰ তভো অৱসান নাহি ॥
 দক্ষ প্ৰজাপতি জন্তু কৰিলা জেখন।
 নাদিলা তোমাকে ডাক কপালি কাৰন ॥ ১০৬৮
 ততস্পৰে মহামায়া এ কথা সুনিয়া।
 প্ৰান পৰিহৰিল তোমাৰে লাজ পায়।
 পাছে কামে উনমত তুমি হৈলা আতি।
 লাখে লাখে হৰিলাহা মুনিৰ জুৱতি ॥ ১০৬৯
 জথায় তথায় দেৱি সজ্জত আৱসে।
 অৰ্দ্ধ অৰ্দ্ধ কৈলা নাৰি কামঅভিলাসে ॥
 কিৰাত কোছেৰ নাৰি জতেক জুৱতি।
 বোলা কাৰ সমে নাহি অতিভাৱ ৰতি ॥ ১০৭০
 হেনসে কামুক তুমি হয় তপুৰাৰি।
 তেবে কেনে আমাক বোলস কামচাৰি ॥
 অস্তিকে পৰসি হেন সান্ত্ৰে নতো সুনি।
 পণ্ডিত হইয়া পৰিধান কৰা কেনি ॥ ১০৭১
 গৰুকে পূজয় হেন কহে সৰ্ববজনে।
 পণ্ডিত হইয়া তাত চড়হ কেমনে ॥

নিলাজ বুলিয়াসে দুসিলা মোৰ জাতি ।
 সুনীয়া তোমাৰ কথা হাসি উঠে আতি ॥ ১০৭২
 পকিল মাথাৰ কেস হইল পুত্ৰ নাতি ।
 তথাপি লাগুট হয়। ভ্ৰমা দিনে ৰাতি ॥
 জখা তখা জাই দেৱি কোলে সৰ্ববন্ধনে ।
 আমাকে নিলাজ বোলা হইআ হেন জনে ॥ ১০৭৩
 গোৱাল বুলিয়াসে দুসিলা মোৰ জাতি ।
 বোলহ সঙ্কৰ তুমি উপজিলা কতি ॥
 কাহাৰ তনয় কুল তোমাৰ নাজানি ।
 ভুত লৈয়া সমানে বৈসহ সুলপানি ॥ ১০৭৪
 কোন কাৰ্য্যে ভুতনাথ বখান আপুনা ।
 তাৰ আগে কহ তোকে নজানে জেজনা ॥
 বুলিলা মঞি থাকিতে দৈত্যৰ নাহি ভয় ।
 কাটিবো দৈত্যকে কেবা ৰাখিতে পাৰয় ॥ ১০৭৫
 দৈত্যৰ সহায় তুমি হইলা আপুনে ।
 জদি বল থাকে জুন্ধ কৰ মোৰ সনে ॥
 সৰ্বকালে দানৱে ধৰ্ম্মেৰ কৰে নাশ ।
 হেন পাপিষ্ঠৰ সহায় ভৈলা দিগবাস ॥ ১০৭৬
 দেৱতা ছাড়িয়া ভৈলা দানৱেৰ ভিত্তি ।
 তাৰ ফল ভুঞ্জ মোৰ সৰে পত্নপতি ॥
 হৰিৰ নৈবাস বানি সুনীয়া ইসান ।
 মহা কোপে জলি গৈলা অনল সমান ॥ ১০৭৭

হৰি আৰু
হৰৰ সময়

ললাটেৰ নয়নে আনল জলে কোপে ।
 ডুৰাইলা সকল দেৱ সঙ্কৰেৰ ৰূপে ॥
 ধনু ধৰি হৰিকে চালান্ত কোপমনে ।
 অধৰ কামুড়ি সে গৰ্জ্জয় ঘনে ঘনে ॥ ১০৭৮
 হাসে নাৰায়নে দেখি হৰেৰ মুকুতি ।
 হাসি হাসি পৰিহাস বোলে জদুপতি ॥
 গৰ্জ্জনে সংগ্রামে নিজিনয় তৃপুৰাৰি ।
 মৰণতো ধিক লজ্জা যদি বন হাৰি ॥ ১০৭৯
 স্তম্ভ হয় কৰা বন যদি বল আছে ।
 বন হাৰি পলাআ জাইবাহা জানি পাছে ॥
 বোল সুনী কোপ ভৈলা বৃসভবাহন ।
 ধনুতে জুড়িলা সেজে আঠ সত বান ॥ ১০৮০
 দসন কামুড়ি সৰ প্ৰহাৰিলা হৰে ।
 তুৰিতে ভেদিলা গোবিন্দেৰ কলেৱৰে ॥
 শৰচোট পায় তৃভুবনঅধিকাৰি ।
 মেঘবান ধনুতেসে জুড়িলা মুৰাৰি ॥ ১০৮১
 মল্লঅভিসেক কৰি হানিল তেখনে ।
 সিলা জল বিদ্যুত বৰিসে মেঘগনে ॥
 সঙ্কৰেৰ সেনাগন ঢাকিলেক জলে ।
 কতো সেনা ছন্ন হৈল কতো ভাসে জলে ॥ ১০৮২
 ডুবিয়া ডুবিয়া কতো মৰে সেনাগন ।
 হেন দেখি সঙ্কৰেৰ বড় কোপমন ॥

মহা ভয়ঙ্কৰ অগ্নিঅস্ত্র লৈলা কৰে ।
 স্বৰ্গ মঞ্চ পাতাল কাম্পয় জাক ডৰে ॥ ১০৮৩
 উদ্ধাময় নিৰন্তৰে দেখি দসোদিস ।
 হৰেৰ অস্ত্ৰেৰ ৰূপ আতি অসদৃশ ॥
 সঙ্কৰে মাৰিলা সব কৰি ছত্ৰকাৰ ।
 পৃথিৱি গগনে বহি হৈলা একাকাৰ ॥ ১০৮৪
 হাহাকাৰ কৰে আকাশেৰ দেৱগনে ।
 গৰুড় সহিতে হৰি দহিব দহনে ॥
 দৈত্যগনে জানিলা সংগ্রামে ভৈলা জয় ।
 সিংহনাদ কৰিলা সুনীতে লাগে ভয় ॥ ১০৮৫
 অগ্নিঅস্ত্র আসে হেন দেখি নাৰায়নে ।
 বকন অস্ত্ৰক প্ৰহাৰিলা তেতিখনে ॥
 জল পায়ী অনল সকল হৈল নাস ।
 সিংহনাদ কৈলা হৰি জগতনিবাস ॥ ১০৮৬
 নষ্ট হৈলা সব হেন দেখি সুলপানি ।
 ধনুতে জুড়িলা ভয়ঙ্কৰ অস্ত্ৰ আনি ॥
 পৈশাচ ৰাক্ষস ৰোদ্ৰ আঙ্গিৰস বান ।
 ধনুতে জুড়িলা শিষ্মে কৰিলা সন্ধান ॥ ১০৮৭
 চাৰি অস্ত্ৰ আহে জেন চাৰি জমদগ্নি ।
 গোবিন্দে মাৰিলা চাৰি সব পৰচণ্ড ॥
 সমিৰন সাবিত্ৰ জে বাসৱ মোহন ।
 সঙ্কৰেৰ চাৰি অস্ত্ৰ কাটিলা তেখন ॥ ১০৮৮

যুদ্ধ-ভাৰাক্ৰান্তা পৃথিৱী ব্ৰহ্মাৰ কাষত ১৯১

সৰ কাটি গোবিন্দে বৈষ্ণৱি অস্ত্ৰ ধৰি।
ধনুতে জুড়িলা তেবে সঙ্ঘনাদ কৰি ॥
প্ৰলয় কালৰ জেন সূৰ্য্যৰ উদয়।
দেখিয়া পলাইলা জত ছিল সেনাচয় ॥ ১০৮৯
সেনাৰ তবাস দেখি কোপে উমাপতি।
তৃপুৰদহন অস্ত্ৰ লৈলা সিদ্ধগতি ॥
তেবে হেন দেখি 'তৃভুবনপতি হৰি।
টোনত বৈষ্ণৱি অস্ত্ৰ ধৈলা সিঘ কৰি ॥ ১০৯০
ধৰিয়া মোহন বান হানিলা তেখনে।
তন্তিয়া মোহন বান হানিলা তেখনে ॥

যুদ্ধ-
ভাৰাক্ৰান্তা
পৃথিৱী
ব্ৰহ্মাৰ কাষত
বিষ্ণু সঙ্কৰেৰ জুন্ধ আতি ভয়ঙ্কৰ।
নবহে পৰন উৰ্মি নকৰে সাগৰ ॥ ১০৯১
কাম্পে সুৰাসুৰ জঙ্ঘ গন্ধৰ্ব্ব কিম্বৰ।
দানৱ মানৱ আৰ কাম্পে নিৰন্তৰ ॥
পৃথিৱি পাতাল কাম্পে আৰ সুৰপুৰি।
কাম্পে সৱ অচল স্তূমেৰু আদি কৰি ॥ ১০৯২
পদভৰে পিৰিত হইয়া বসুমতি।
চলিলা পৃথিৱি জথা আছে প্ৰজাপতি ॥
কান্দিয়া ধৰনি গিয়া পসিল সৰনে।
জাঞ বসাতলে হেৰা হৰিহৰ' বনে ॥ ১০৯৩
পৃথিৱিৰ ককনা সুনিয়া লোকপতি।
জতেক দেৱতাগন কৰিআ সংহতি ॥

ব্ৰহ্মাৰ
হৰি-হৰ
স্তুতি

জগ্ৰা হৰি হৰে জুৰু কৰে দুইজনে ।
 দেৱগন লৈয়া ব্ৰহ্মা চলিলা তেখনে ॥ ১০৯৪
 ব্ৰহ্মা বোলে দেৱদেৱ প্ৰথম ঈশ্বৰ ।
 নমো সুলপানি নমো নমো চক্ৰধৰ ॥
 নমো পিতাম্বৰ নমো নমো দিগবাস ।
 শ্ৰীবৎসঅঙ্কিত নমো ভসমবিলাস ॥ ১০৯৫
 নমো লক্ষ্মিপতি নমো নমো উমাপতি ।
 বসভবাহন নমো নমো গনপতি ॥
 এহিমতে ব্ৰহ্মাএ কৰিলা বহু তুতি ।
 হাতজোৰে মধুৰ বচনে দিগপতি ॥ ১০৯৬
 ব্ৰহ্মা বোলে সঙ্কৰ সুনহ দামোদৰ ।
 সত্যে বোলে একেই সৰিৰ হৰি হৰ ॥
 অম্বৰ বধিতে জিবেলাত দুইজনে ।
 সিবেলাৰ ৰূপ পাসৰিলা কেন মনে ॥ ১০৯৭
 বসভে গৈলা নাৰায়ণ গোৰিএ সহিতে ।
 খট্ৰাঙ্গ তৃশূল আতি সোভে দুই হাতে ॥
 ভস্মলিপিত তনু বাঘছাল অঙ্গে ।
 কৰ্ণত কুণ্ডল হাৰ পিন্ধিয়া ভুজঙ্গে ॥ ১০৯৮
 গৰুড়ৰ উপৰে চড়িয়া ভূতপতি ।
 দক্ষিণে কমলা দেৱি বামে সবস্বতি ॥
 কৰ্ণত কোমল পিত বাস সৰিৰত ।
 সখ চক্ৰ গদা পদ্ম খৰিআ হাতত ॥ ১০৯৯

ব্রহ্মা বোলে ভূতনাথ পাসবিলা কেনে ।
 একেই সৰিৰ ভিন কৰা কোন গুনে ॥
 হৰি হৰ একে তনু কিছো ভিন্ন নাই ।
 সৃষ্টি নষ্ট কৰিবাক পাতিলা উপাই ॥ ১১০০
 গোবিন্দক মনুষ্য কৰিয়া হেন মানি ।
 আপুনাৰ সক্তি 'সেজে নাচিনা আপুনি ॥
 হৰিৰ সৰিৰ হৰ ছিন ভালমতে ।

হৰৰ বিশ্ব- ব্রহ্মাৰ বচনে হৰে নিৰিঞ্জে তৰিতে ॥ ১১০১
 ৰূপ আৰু গোবিন্দৰ সৰিৰ নিৰিঞ্জে উমাপতি ।
 হৰি-হৰৰ এ বায়ু বৰুণ বৈসানৰ বসুমতী ॥
 অভেদ-ৰূপ- দিনকৰ কুবের বৰুণ সুধানিধি ।
 দৰ্শন ; হৰি- আপুন দেখিয়া আগে পাছে দেখে বিধি ॥ ১১০২
 হৰৰ যুদ্ধ- গন্ধৰ্বৰ কিম্বৰ জঙ্ঘ বঙ্ঘ বিছাধৰ ।
 নিবৃত্তি দানৱ মানৱ গন সপতি সাগৰ ॥

নদি নদ মহিধৰ গ্ৰহগন জত ।
 অষ্ট বসু দিগপাল নক্ষত্ৰ সমস্ত ॥ ১১০৩
 চাৰি বেদ চৌধ সাস্ত্ৰ আৰ দিবা ৰাতি ।
 হৰিৰ সৰিৰে সৰে দেখে উমাপতি ॥
 বন ছাড়ি আকাশকে গৈলা দুই জন ।
 দুই তনু হৰি হৰে একে নাৰায়ণ ॥ ১১০৪
 অৰ্দ্ধেক সৰিৰ নিল অৰ্দ্ধেক ধৱল ।
 অৰ্দ্ধেক অমৃত পিঠৈ অৰ্দ্ধেক গৰল ॥

অৰ্দ্ধেক বাঘৰ ছাল অৰ্দ্ধেক পিত বাস ।
 অৰ্দ্ধেক চন্দন অৰ্দ্ধ ভসমবিলাস ॥ ১১০৫
 গৰুড়ৰ উপৰে বসিলা উমাপতি ।
 দক্ষিণে কমলাদেৱি বামে সবস্বতি ॥
 অৰ্দ্ধ অঙ্গে কমলা ভৱানি অৰ্দ্ধ অঙ্গে ।
 ৰতন কুণ্ডল হাৰ পিন্ধিয়া ভূজঙ্গে ॥ ১১০৬
 এহিমতে হৰেসে দেখিলা হৰি অঙ্গে ।
 একি হইল হৰে হৰিবসে অঙ্গে ॥
 দুই দেৱে একেই হইয়া কতোক্ষন ।
 ৰন চাৰি কৈলাসকে গৈলা তৃনয়ন ॥ ১১০৭
 গৰুড়ৰ উপৰে আসিলা নাৰায়ণ ।
 দেখিয়া ব্ৰহ্মাৰ আতি ৰজ্জ ভৈলা মন ॥
 হৰি হৰে জেতিখন ভৈলা একেকায় ।
 আৰ নেদেখিলা কেহো দেখিলা ব্ৰহ্মাই ॥ ১১০৮
 হৰিবংস পুণ্য কথা মধুময় বানি ।
 সুনিলে সম্পদ বাড়ে খণ্ডিব বিঘিনি ॥
 মনেৰ বাঞ্ছিত সিদ্ধি জাহাক শ্ৰৱনে ।
 হৰি পৰসনে কৰি পিতাম্বৰে ভনে ॥ ১১০৯
 হৰৰ কৈলাস- বৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন্য জন্মিজয় ।
 গমন কৈলাসকে গৈলা জেৱে দেৱ যত্নজয় ॥
 লাজল খৰিয়া তেখনে আসিলা হলধৰ ।
 ধনু খৰি তেখনে আসিলা পঞ্চসৰ ॥ ১১১০

তিস্ত সৰে অনেক মাৰিলা সেনাগন ।
 সংগ্ৰাম ঢাকিয়া কৰে বান বৰিসন ॥
 প্ৰচণ্ড দহনে জেন তৃনেৰ কাৰণ ।
 দহে দানৱেৰ সেনা প্ৰহ্মৰ বান ॥ ১১১১
 মুসল ধৰিয়া হলধৰ মহাবিৰ ।
 টানিয়া সেনাৰ চিণ্ডে লক্ষ্যে লক্ষ্যে সিৰ ॥
 প্ৰলয়ৰ জমে জেন প্ৰজাক সংহাৰে ।
 দুইজন হয়সে অনেক সেনা মাৰে ॥ ১১১২
 মহাতাপ পায়াজে হৰেৰ সেনাগন ।
 কাৰ্ত্তিকেৰ ঠাই গিয়া পসিল সৰন ॥
 বাখা বাখা কুমৰ সংগ্ৰামে প্ৰান জাই ।
 কিমতে জুৰিবো কেহো নাহিকে সহায় ॥ ১১১৩
 সংগ্ৰাম ছাড়িয়া হৰ লড়িলা কৈলাসে ।
 অনাথ দেখিয়া সেনা মনুষ্টে বিনাসে ॥
 সেনাৰ বিনাস দেখি হৰেৰ কুমাৰ ।
 মহাকোপে জলিলা সংগ্ৰাম অনিৰ্বাৰ ॥ ১১১৪
 সেনাক আশ্বাস কৰি বথতে ছাড়িয়া ।
 কুভাণ্ড মন্ত্ৰিক বথে সাৰথি কৰিয়া ॥
 দসোদিসে পুৰিলেক ধনুৰ টঙ্কাৰ ।
 গৰ্জ্জিতে গৰ্জ্জিতে আসে হৰেৰ কুমাৰ ॥ ১১১৫
 অকননয়ন সব কোপে কাষ্পে তনু ।
 কৰ্ণমানে টানিয়া আনিলা চক্ৰ ধনু ॥

কাৰ্ত্তিক-
 শ্ৰীকৃষ্ণৰ
 ঘোৰ যুদ্ধ

নিশিত প্রচণ্ড সৰ জেন জমদগু ।
 কার্তিক পৰম কোপে টানিয়া কোদগু ॥ ১১১৬
 সত সৰে ভেদিলা কৃষ্ণেৰ কলধৰ ।
 বিক্ষিত সহস্র সৰে বিৰ হলধৰ ॥
 তিনি সত সৰ বিৰ কৰিলা প্রহাৰ ।
 কামক ভেদিয়া সৰে কৈল অন্ধকাৰ ॥ ১১১৭
 তিনিৰ সৰিৰ ভেদি বহিছে সোণিত ।
 স্তম্বেকসিখৰে জেন পলাস সোণিত ॥
 কার্তিকৰ বিক্রম দেখিয়া নাৰায়ন ।
 বায়ুঅস্ত্র ধনুত জুড়িলা তেতিখন ॥ ১১১৮
 অগ্নিঅস্ত্র ধৰিয়াসে বিৰ হলধৰ ।
 মেঘবান ধনুত জুড়িলা পাঞ্চসৰ ॥
 তিনি সৰ ধৰি প্রহাৰিলা একেবাৰে ।
 দেখিয়া জুড়িলা সৰ সিবৰ কুমাৰে ॥ ১১১৯
 সারিত্র বাকন সৈল হানি তিনি বান ।
 জাদবেৰ সৰ নিবাৰিলা তেতিখন ॥
 অস্ত্র কাটি তিনিকো ভেদিলা তিস্ত সৰে ।
 সিংহনাদ কৰিলা তাহাত অনন্তৰে ॥ ১১২০
 আৰবাৰ কোপ কৰি হৰেৰ কুমাৰ ।
 লৈলা দিব্য অস্ত্র সে দেখিতে ভয়ঙ্কৰ ॥
 ব্রহ্মসিৰ নামে অস্ত্র জুড়িলা সত্তৰে ।
 অস্ত্র দেখি ভয় কৰে জত স্তবাস্তৰে ॥ ১১২১

সৰেৰ মুখেৰ হস্তে অনল বিৰায় ।
 প্ৰলয়ৰ সহশ্ৰেক আদিত্যপৰায় ॥
 আতি উগ্ৰতেজ সে দেখিতে ভয়ঙ্কৰ ।
 হেন অস্ত্ৰ হাতে লৈলা হৰেৰ কুমৰ ॥ ১১২২
 অস্ত্ৰ দেখি হাহাকাৰ কৰে দেৱগনে ।
 গৰুড় সহিতে হৰি দহিব দহনে ॥
 কুমৰৰ অস্ত্ৰ দেখি তৃভুবনপতি ।
 হাততে তুলিয়া চক্ৰ লৈলা সিংহগতি ॥ ১১২৩
 অব্যৰ্থ প্ৰচণ্ড চক্ৰ নামে সুদৰ্শন ।
 ঝাকে ঝাকে চক্ৰমুখে উচ্ছলে দহন ॥
 কাৰ্ত্তিকেৰ অস্ত্ৰ পিত তেজ কৈল নাস ।
 জগত কম্পিত দেখি চক্ৰেৰ প্ৰকাশ ॥ ১১২৪
 তেজহিন অস্ত্ৰ দেখি হৰেৰ কুমৰ ।
 পেলাইলা হাতেৰ তেবে অস্ত্ৰ আপুনাৰ ॥
 কোপে কাম্পে কাৰ্ত্তিকেৰ বকত নয়ন ।
 ব্ৰহ্মসিৰ নামে জেবে অস্ত্ৰ ভৈলা ছন্ন ॥ ১১২৪ক
 ধৰিলা সকতি আতি দেখি ভয়ঙ্কৰ ।
 বতন কাঞ্চনে বিৰচিত মনোহৰ ॥
 জুগান্ত কালৰ জেন প্ৰচণ্ড অনল ।
 সক্তিৰ উন্মায় সব দিসই উজ্জ্বল ॥ ১১২৫
 কিঙ্কিনিমণ্ডিত গন্ধচন্দনে লেপিয়া ।
 হৰিক উদ্দেশে চক্ৰ ধৰিল তুলিয়া ॥

সহশ্ৰেক ফেনা জেন বাসুকি ফোফাই ।
 ঘনে ঘনে উলুকা পড়িতে মুখে জাই ॥ ১১২৬
 ইন্দ্র চন্দ্র কুবের বকুন বসুমতি ।
 অগনি পরন জম রাজা দিগপতি ॥
 সিদ্ধ মুনিগনসে গন্ধৰ্ব বিজ্ঞাধৰ ।
 সকতি দেখিয়া তৃভুবনে ভৈল ডৰ ॥ ১১২৭
 জে সক্তি ধৰিয়া পূৰ্বে হৰেৰ কুমাৰ ।
 পূৰ্বতে তাবকাসুৰ বধি একবাৰ ॥
 হেন সক্তি মাৰিলা কৃষ্ণক বধিবাৰ ।
 দেখিয়া দেৱতাগনে কৰে হাহাকাৰ ॥ ১১২৮
 সকল দানৱগনে কৰে জয় জয় ।
 এহি অস্ত্রে গোবিন্দক দহিব নিছয় ॥
 হাসে নাৰায়নে স্তনি দানৱেৰ ধনি ।
 সকতি আইসে হেন দেখি চক্ৰপানি ॥ ১১২৯
 হুঙ্কাৰ সবদ কৈল তৃভুবনপতি ।
 ব্যৰ্থ হুই পৃথিবিতে পড়িলা সকতি ॥
 জয়ধনি উচ্চৰিলা দুন্দুভি সম্বাদ ।
 দুন্দুভি সবদ স্তনি দৈত্যৰ বিসাদ ॥ ১১৩০
 হুঙ্কাৰ সবদে জেবে পৰিলা সকতি ।
 কাৰ্ত্তিকক বধিবাক কোপে যত্নপতি ॥
 হাতত তুলিয়া চক্ৰ লৈলা নাৰায়ন ।
 কৈলাসত থাকিয়া সঙ্কৰে কৈল মন ॥ ১১৩১

দিগম্বৰী   আধবেথ ভৈলা তৃভুবনঅধিপতি ।
 হৈ পাৰ্বতীয়ে ঐসান্তো বোলন্ত ঝাণ্টে চলহ পাৰ্বতি ॥
 কাৰ্ত্তিকক   কাৰ্ত্তিক বধিতে চক্ৰ লৈলা নাৰায়ন ।
 ৰক্ষা কৰে   চল ঝাণ্টে ৰাখ গিয়া আপুন নন্দন ॥ ১১৩২
 সুনিয়া ডৰাইলা তিনি ভুবনৰ মাতা ।
 দিগম্বৰি ছয়া আইলা ৰনস্থলি জথা ॥
 কুমৰকে চাহিয়া ৰহিল মহামায়া ।
 হেটমাথ ভৈলা হৰি দেৱিক দেখিয়া ॥ ১১৩৩
 অধোমুখে বচন বুলিলা দেৱ হৰি ।
 দুৰ গুচ দুৰ গুচ নিলাজি পামৰি ॥
 বিধিনি কৰিতে তঞি আসিলি আমাৰ ।
 নিন্দিয়া দেৱিকে হৰি বোলে আৰোবাৰ ॥ ১১৩৪
 দেৱি বোলে সুন কৃপাময় নাৰায়ন ।
 নাকৰ বিনাস মোৰ পুত্ৰৰ জিৱন ॥
 চক্ৰ নিবাৰন কৰ প্ৰভু দেৱ হৰি ।
 তেবেসে পিঙ্কিবো বস্ত্ৰ বোলো নিষ্ঠ কৰি ॥ ১১৩৫
 সুনিয়া বচন হৰি বোলে আৰোবাৰ ।
 ঝাণ্টে গুচ গুচ লৈয়া আপুন কুমাৰ ॥
 কৃষ্ণৰ বচনে মহামায়া হৰিসিত ।
 পিঙ্কিয়া বসন লৈয়া কুমৰ তুৰিত ॥ ১১৩৬
 কৈলাস গমনে চলি গৈলা মহামায়া ।
 গৰুড়ে চৰিলা হৰি চক্ৰ নিবাৰিয়া ॥

‘সংগ্রাম ছাড়িয়া সেনা পলাইল সকলে ।
 গিৰি দৰি কাননে লুকাইল বিআকুলে ॥ ১১৩৭
 সেনাগন বনস্থলি হস্তে গৈল ধায়া ।
 বানের অগ্রতে কহে প্রনাম কৰিয়া ॥
 হৰিবংশ পুনা কথা পাপেৰ অগনি ।
 কহে পিতাম্বৰে পৰসনে যদুমনি ॥ ১১৩৮ ॥*

॥ বামগিৰি বাগ : লাছাড়ি দিঘ ছন্দ ॥

॥ পদ ॥ সুন সুন প্রভু বনের কথা হৰ গৈল পৰিহৰি ।
 উসার কাৰ্য্য দানবৰ বিনাস মজিল সুনিতপুৰি ॥ ১১৩৯

বাণাসুৰৰ মনুষ্য নোহয় নন্দের তনয়
 দূতৰ সারধান- নিছয় জানিলো মনে ।
 বাণী তিনি ভুবনের ঠাকুর সঙ্কৰ

বিফল ভৈ গেল বনে ॥ ১১৪০
 সৰ্ব দেৱগনে বৈৰি তোমাৰ সনে
 সুন কি স্বৰূপ কথা ।

হৰি সঙ্কৰেৰ কন্দল ভাঙ্গিলা
 ত্রক্ষাক আনিয়া এথা ॥ ১১৪১

জত জত প্রভু পূজা মহাদেৱ
 দেৱে দেৱে নাহি ভিন্ন ।

তেজিলা সমৰ দেৱতা সঙ্কৰ
 আৰ কি ভালেৰ চিন্ন ॥ ১১৪২
 ছাড়িয়া সমৰ দেৱ দিগম্বৰ
 গৈলা জেবে কপিলাস ।
 কাৰ্ত্তিকৰ সনে কৈলা ঘোৰ বন
 দেখিতে লাগৈ তৰাস ॥ ১১৪৩
 ক্ৰোধ মহিধৰ সহিতে কুমৰ
 তাৰক বধিলা বনে ।
 নাজানি জুগুতি হেনয় সকতি
 বিফল হৈ গৈল বনেজে ॥ ১১৪৪
 ক্ৰোধে নাৰায়ন লৈয়া চক্ৰবান
 কুমৰ বধিতে আসে ।
 পুত্ৰ ৰাখিবাৰ দেৱি দিগম্বৰি
 ছাড়িয়া আইল কৈলাসে ॥ ১১৪৫
 জাৰ বৰে প্ৰভু তোমাৰ সাহাস
 সে গৈল হাৰিয়া বনে ।
 ভাল নোহে তাৰ সনে বিসম্বাদ
 সত্বেৰে জাই সৰনেজে ॥ ১১৪৬
 দুতৰ বচন স্থনিয়া তেখন
 কোপে জলে বানাস্থৰ ।
 হৰি পৰসনে পিতাম্বৰে ভনে
 লাছাড়ি আতি মধুৰ জে ॥ ১১৪৭ ॥*॥

পদ ॥ বৈসম্পায়নে বোলে কথা শুনা সুৰপতি ।
 বাণাসুৰৰ হৃতেৰ বচন ৰাজা শুনিয়া সম্প্ৰতি ॥
 ৪৭-সজ্জা সহস্ৰেক ভুজ তুলি বোলে মাৰ মাৰ ।
 দেখা কেন মত নাডৰায় মৰিবাৰ ॥ ১১৪৮
 মণ্ডি বানাসুৰ ৰাজা তৃভুবনে জানে ।
 মনুষ্যৰ ঠাই গিয়া পসিবো সৰনে ॥
 সন্ধৰ কৈলাস গৈলা এৰা কোন কাজ ।
 মনুষ্যৰ সঙ্গে যুঝিতে কৈলা লাজ ॥ ১১৪৯
 কাৰ্ত্তিক ছৱাল কিবা বনৰস বুঝে ।
 আবুধ জাদৱ সে ছৱাল সঙ্গে জুঝে ॥
 দেৱেৰ মন্ত্ৰনা মোক কি কৰিতে পাৰে ।
 সকল দেৱতা সে জিনিছে বাৰে বাৰে ॥ ১১৫০
 প্ৰথম সংগ্ৰামে আজি বধো জদুৰাজ ।
 পাছেসে কৰিবো আন দেৱতাৰ কাজ ॥
 ৰাজা বোলে সাৰথি সত্ৰৰে ৰথ আন ।
 সাজ সেনাগন ৰনে কৰিবো পয়ান ॥ ১১৫১
 ভেকুসন্ধ কৈল সেজে ৰাজাৰ আদেলে ।
 অস্ত্ৰ সস্ত্ৰ লৈয়া সেনা আসিল নিসেসে ॥
 গজ তুৰঙ্গম সেনা সাজিলা প্ৰতি প্ৰতি ।
 পাৰভৰে টলবল কৰে বহুমতি ॥ ১১৫২
 ধনুৰ টঙ্কাৰে গজঘণ্টা কৰে বোল ।
 নৱখণ্ড খিতিতলে কৰয় উলোল ॥

ৰাজাৰ আগত ৰথ যোগাইলা সাৰথি ।
 সেহিঞ্চনে বিমঙ্গল দেখে দৈত্যপতি ॥ ১১৫৩
 এ বাম নয়ন ফান্দে আৰো বাম ভুজ ।
 অগ্ৰতে আসিয়া বিড়ালে কৰে জুন্ধ ॥
 দক্ষিণে শৃকাল সৰ্প গৈল বাম পাশে ।
 দুৱাৰৰ কপাট লাগিল সিৰদেসে ॥ ১১৫৪
 গৃধিনি মণ্ডলে বেঢ়ি আঞাস ৰাজাৰ ।
 ভাগিয়া পৰিল পূৰ্ণ কলস জাত্ৰাৰ ॥
 জলন্ত প্ৰদিপ নিমাইল বিনা বাতে ।
 খসিয়া পৰিল অস্ত্ৰসব হাত হৈতে ॥ ১১৫৫
 হেন বিমঙ্গল ৰাজা দেখি বিছমানে ।
 গৰ্বিষ্ঠ দানৱ কিছো মনত নাগুনে ॥
 সঙ্কৰক স্মৰি লৰিল জুৰিবাক ।
 দেখিয়া কুভাগ্য মন্ত্ৰি বুকাৰে ৰাজাক ॥ ১১৫৬ ॥*॥

॥ নাগ বাগ : লাছাড়ি পদ ছন্দ ॥

অমঙ্গল দেখি ভাল নোহে প্ৰভু হে
 কুভাগ্য ভাল নোহে প্ৰভু নাজায়ো বনে ।
 বাধা মনুষ্য ৰূপে আইল নাৰায়নে ॥ ১১৫৭
 ভাল বোলে ছত্ৰ সুন গোসাই ।
 স্বৰূপ হৰি হৰে ভিন নাই ॥ ১১৫৮

নাবোল নাবোল মনুষ্য হৰি
 সকল লোকৰে সে অধিকাৰি ॥ ১১৫৯
 সেহি নিৰঞ্জন সংসাৰে সাৰ।
 নাহি আদি অন্ত ৰূপ আকাৰ ॥ ১১৬০
 নৰ ৰূপে সেহি গকুলে এথা।
 পণ্ডিত লোকে কহে হেন কথা ॥ ১১৬১
 আছিল কংস ৰাজা পৰাধান।
 দেৱগনে জাৰ নাসহে টান ॥ ১১৬২
 তিনি লোকৰে সে অধিকাৰি।
 হেন কংসাসুৰ বধিলা হৰি ॥ ১১৬৩
 মন্দৰ ধৰিয়া মথিলা কালি।
 বধিলা ধেনু আৰো কংস মালি ॥ ১১৬৪
 ছৱাল কালেজে স্তৃসিলা পুতনা।
 সংগ্ৰামে তাকে বধে কোনজন ॥ ১১৬৫
 জাত্ৰাৰ লক্ষন নেদেখো ভাল।
 আগতে আসিয়া জুৰে বিৰাল ॥ ১১৬৬
 দক্ষিণে ফেকয়া ভুজঙ্গ বামে।
 হেন দেখি কেন জাইবা সংগ্ৰামে ॥ ১১৬৭
 যদি আছে প্ৰভু ৰাজ্যেৰ আস।
 জমাইব দুৰ কৰ নাগপাস ॥ ১১৬৮
 বিহা কৰাই ঝাণ্টে উসাৰ।
 ভেট নাৰায়ন পৰম ৰঞ্জে ॥ ১১৬৯

জাৰ তৰাসে সৰ্ব দেৱ জান ।
 ছাড়িলা স্বৰ্গ ভয় দুখ মন ॥ ১১৭০
 বধিলা হৰি হেন সব বিৰ ।
 কে তাৰ আৰ আগে হৈবে থিৰ ॥ ১১৭১
 কুপিলা দানৱ মন্ত্ৰিৰ বোলে ।
 ঘৃত পায় জেন অন্নল জলে ॥ ১১৭২
 বকত নয়ন কাষ্পে সঘনে ।
 গোবিন্দদাস পিতাম্বৰে ভনে ॥ ১১৭৩ ॥*

॥ পদ ॥ ঠৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন্য জন্মিজয় ।
 মন্ত্ৰিৰ বচন সুন দানব দুৰ্জয় ॥
 বাগৰ অকন নয়ন ওঁঠ কাষ্পে পৰতেক ।
 গৰ্ব-বাণী ললাটে বাহিৰ হইল তিনি বেখ ॥ ১১৭৪
 ৰাজা বোলে সুন কথা মন্ত্ৰি ৰে বৰবৰ ।
 হেন বোল বুলিতে কি নাভাবিলে ডৰ ॥
 সিংহ হয় কৰিবো শৃকালবেৰহাৰ ।
 ৰাজধৰ্ম নাচিনস মন্ত্ৰি দুৰাচাৰ ॥ ১১৭৫
 এ তিনি ভুবনে মোৰ বিদিত কিৰিতি ।
 বিৰতত ছাড়িবাকৈ বোল কি জুগুতি ॥
 বৈৰ মাৰি ৰনে মৰে তাৰ হেন ধৰ্ম ।
 মৰন জিৱন দোহে নোহে মন্দ কৰ্ম ॥ ১১৭৬

কোন সে বৰবৰ জাতি নিজ ধৰ্ম্ম তেজি
 সমুখ সংগ্রামে সত্ৰ তাকে গিয়া ভজি ॥
 আগে জাক নভজিব বিৰ অহঙ্কাৰ।
 তেবে তাক নভজি মাত্ৰেৰ বেৰহাৰ ॥ ১১৭৭
 সম্পদ বিপদ সব সহজ সংসাৰ।
 উপজিলে অৱশ্যে মৰিব এক বাৰ ॥
 স্বধৰ্ম্মে মৰিলে যশ ঘোঁসে সৰ্বজনৈ।
 মন্ত্ৰি হৈয়া কুবুদ্ধি বোলহ কি কাৰণে ॥ ১১৭৮
 বিৰ হইলে সংগ্রাম পাইলে শঙ্কা কৰে।
 তাৰ অপজশ কি সংসাৰে আৰ ধৰে ॥
 হোক নিৰঞ্জন হৰি তত্বৱনপতি।
 তথাপি যুঝিবো লোকে ৰহিব কিৰিতি ॥ ১১৭৯
 জিউ য়েবে তত্বৱনে নধৰিব যশে।
 মৰিলে মুকুতি পদ হৈবেক অৱশ্যে ॥
 সিংহ হুয়া এক দণ্ড ধৰিব জীৱন।
 শৃকাল অমৰ পদে কোন প্ৰয়োজন ॥ ১১৮০
 ক্ষনিক জীৱন যশ ৰহে চিৰকাল।
 লোকে ঘোষে কুযশ মৰণ তাৰ ভাল ॥
 মুখ মন্ত্ৰি লৈয়াজে ৰাজ্যে কৰে ৰাজ।
 ৰাত্ৰি দিনে কুমন্ত্ৰণা নাহি ভাল কাজ ॥ ১১৮১
 এমন মন্ত্ৰিক আৰ ৰাখিবো কি কাজে।
 বাপেৰ সেৱক কাজে থাকে মোৰ ৰাজে ॥

ৰণ-ক্ষেত্ৰত
বাণাসুৰৰ
ভীষণ ৰূপ

এ বুলিয়া বানাসুৰে হৰ স্তম্ভিয়া ।
চলিলা সংগ্ৰামে তবে বথত চৰিয়া ॥ ১১৮২
চতুৰ্পাসে আগে পাছে সেনাগনে ধায় ।
এক পিত সংগ্ৰামে প্ৰবেশ দৈত্যৰায় ॥
সহস্ৰেক ভুজ বীৰ কৰিয়া উদগু ।
সহস্ৰ ফনাএ যেন বাসুকি প্ৰচণ্ড ॥ ১১৮৩
কে আছে কে আইসে বুলি চাহে চক্ৰপানি ।
হেন অদভুত ৰূপ নাহি দেখি শুনি ॥
দেখিয় অনেক শৃঙ্গে যেন মহিধৰ ।
নাহি লেখাজোখা কি এতেক ভুজ তাৰ ॥ ১১৮৪
অনুমাণে বুজিয়া বহিলা যদুপতি ।
বৰ পৰাক্ৰম দেখো বলিৰ সন্ততি ॥
এ বুলিয়া নাৰায়নে কৈল সঙ্কল্পনি ।
দেখি বানাসুৰে কোপে বোলে দৰ্পবানি ॥ ১১৮৫
থাক থাক হৰি তোৰ লৈবোহো পৰান ।
যমপুৰি চলি যাহা হেন মনে জান ॥
আৰ নেদেখিবি গিয়া দ্বাৰিকানগৰি ।
মোৰ বানে ভুমিত শয়ন কৰা হৰি ॥ ১১৮৬
নোহো মধু কৈটভা ধেনুকা কংসাসুৰ ।
ভিল এক সহ তোৰ গৰ্ব্ব কঙ্ক চুৰ ॥
আগে যমপুৰি তোৰ লৈ যাবো পৰাণ ।
পাছে হলধৰক পঠায় যমধান ॥ ১১৮৭

শ্ৰীকৃষ্ণৰ
সমুখত
বাণৰ দৰ্প-
বাণী

তোহোক মাৰিয়া যাইবো দ্বাৰকানগৰি।
 সকল যাদৱ তোৰ আসিব সংহৰি ॥
 মানুষ হইয়া দুই থাকা ভুজ লৈয়া।
 মৰিবাক আসিলি কুবুদ্ধি বসহায়া ॥ ১১৮৮
 দেখ সহশ্ৰেক ভুজ যেন যমসম।
 কোটি এক বাহুৰ সমান পৰাক্ৰম ॥
 প্ৰলয় কালৰ যেন বায়ুৰ আশ্ফালে।
 নিৰন্তৰে চট যেন সাগৰৰ জলে ॥ ১১৮৯
 মেঘ নাদ কৰে যেন গৰ্জে ঘনে ঘন।
 অগনি সমান যেন কম্পয় নয়ন ॥
 আকাশত থাকিয়া নাৰদ মহামুনি।
 হাসিতে লাগিলা সে বাণেৰ কথা শুনি ॥ ১১৯০
 অক্ষয় অব্যয় তৃভুবনঅধিপতি।
 তাক বধিবাক চাহে দানৱ দুৰ্ম্মতি ॥
 যোগপাত ভিৰিয়া বসিলা মহামুনি।
 হাসে নাৰায়নে দানৱেৰ কথা শুনি ॥ ১১৯১
 বোলে ৰে দানৱ শুনা বলিৰ তনয়।
 যে আতি সংগ্ৰামে বীৰ গৰ্ব্ব নাকৰয় ॥
 যতেক পৰান আছে কৰ মোকে বন।
 জীৱন ৰাখিলে গৰ্ব্ব কৰস তেখন ॥ ১১৯২
 যাবোবা পৰস মোৰ শৰেৰ প্ৰহাৰে।
 অধোমুখে থাকিবাহা ধৰনি উপৰে ॥

শ্ৰীকৃষ্ণৰ

পৰিহাস

বাণ-কৃষ্ণ-
সংগ্রাম

তবে যত গর্জ্জন সকলে উপহাস।
 আৰ কি দানব কৰ জীবনের আশ ॥ ১১৯৩
 এ বুলিয়া ধনুক ধৰিয়া নাৰায়ন।
 হাসি হাসি জুড়িলা প্রচণ্ড বানগন ॥
 যমদণ্ডসম চণ্ড তিনি শত সবে।
 ভেদিলন্ত সত্ৰবে বানের কলেরবে ॥ ১১৯৪
 ফুটিয়া শোণিত বহে বানের শৰীৰে।
 কোপে পঞ্চ শত ধনু তুলিলেক কৰে ॥
 লক্ষ সংখ্যা নিষিত হানিলা বানগনে।
 আঘাৰ শ্রাৱণে যেন পৰে বৰিষনে ॥ ১১৯৫
 পৰিঘ তোমল গদা শকতি মোছল।
 সহশ্ৰেক ভুজে হানে দৈত্য মহাবল ॥
 দৈত্যৰ বিক্রম দেখি কোপিত দৈত্যাৰি।
 কাটিলা দৈত্যৰ অস্ত্র খণ্ড খণ্ড কৰি ॥ ১১৯৬
 বান চক্ৰ গদা ঘায়ে মাৰে দৈত্যগন।
 কোপিল প্রচণ্ড দৈত্য বলিৰ নন্দন ॥
 ধেনুত জুৰিল ভয়ঙ্কৰ অস্ত্র আতি।
 আপোনে নিৰ্ম্মিল মন দিয়া লোকপতি ॥ ১১৯৭
 হিৰণ্যকসিপু জিতো অস্ত্র আছা পাই।
 তাত পাছে সেহি অস্ত্র লৈলা দৈত্যৰায় ॥
 বিধিৰ নিৰ্ম্মাণ বান বনে অনিৰ্ব্বাৰ।
 মাৰিলন্ত দৈত্য সব ভৈলা অন্ধকাৰ ॥ ১১৯৮

অন্ধকাৰ গগনে নাঁদেখি দিগপাল ।
 সিদ্ধ মুনিগনে কৰে হাহাকাৰ ॥
 নবহে পৰন পক্ষিগনো. নসঞ্চৰে ।
 তিমিৰ লাগিয়া সৰে দহে কলৈবৰে ॥ ১১৯৯
 তেবে নাৰায়ন তৃভুবনঅধিকাৰি ।
 গুচাইলা তিমিৰ সে প্ৰজজ্ঞ সৰ মাৰি ॥
 ব্ৰহ্মদত্ত অস্ত্ৰ জেবে হইল বিনাস ।
 উপজিলা আকাশে দেৱেৰ বড় হাস ॥ ১২০০
 ব্ৰহ্মাৰ নিৰ্ম্মান মহাঅস্ত্ৰ ভৈলা নাস ।
 অস্ত্ৰ নাস ভৈল দেখি হাসয় আকাশে ॥
 দুই কোপে একেবাৰে জলিলা দানৱ ।
 খেপিলা কৃষ্ণক সৰ কৰিআ লাঘৱ ॥ ১২০১
 একো একো মাৰিলন্ত লক্ষ লক্ষ সৰ ।
 ঢাকিল গগন দিস বিদিস সত্ৰৰ ॥
 বান হানি নাৰায়ণ জগতপ্ৰধান ।
 কাটিলা দৈত্যেৰ বান তিলপৰমান ॥ ১২০২
 সৰ কাটি সঙ্খধ্বনি কৈলা যদুপতি ॥
 জুড়িলা প্ৰচণ্ড সৰ খৰতৰ আতি ॥
 প্ৰথমে কৰচ কাটি কাটিলেক ধনু ।
 হাতৰ কাটিয়া সৰ ভেদিলেক তনু ॥ ১২০৩
 মুকুট কাটিলা হৰিসিত সবে আতি ।
 ধ্বজ দণ্ড পতকাঞ্জে কাটিলা সাৰথি ॥

বাণৰ

পৰাত্তৰ

আৰো বথ তুবঙ্গ কাটিলা চাপদণ্ড।
 ধ্বজ দণ্ড পতকা কৰিলা ধণ্ড ধণ্ড ॥ ১২০৪
 পাছে ধৰি নাৰাচ নিসিত সৰপাটে।
 ভেদিলা বানেৰ সিৰ হৃদয় ললাটে ॥
 মুৰ্ছাগত ছয়া দৈত্য পড়িলা ভূমিত।
 জয় জয় দেৱগনে বোলয় তাহাত ॥ ১২০৫
 আকাশে নাৰদে দেখে মুৰুচিৎ বান।
 জলেৰ কমল মুখ এ দুই নয়ান ॥
 নাচে গাৱে কতুহলে অঙ্গ হৰিসিত।
 জয় জয় নাৰায়ন গাৱে নৃত্যগীত ॥ ১২০৬
 জনম জিৱন মোৰ সকলে সাফল।
 মুৰুচিৎ বানকে দেখিলো মহিতল ॥
 জে কাৰ্য্যে ধৰিলা প্ৰভু মনুস্মসৰিৰ।
 সে কাৰ্য্যে সফল আজি কৰা জহুবিৰ ॥ ১২০৭
 গকড় আৰু বৈসম্পায়নে বোলে কথা সুন। জন্মিজয়।
 ধ্বজ-ময়ূৰৰ বানেৰ ময়ূৰধ্বজ কোপে আতিসয় ॥
 যুদ্ধ গকড়ক দেখিয়া আসিল কোপে ধায়া।
 পাখাৰ প্ৰহাৰ দণ্ড মাৰিল তুলিয়া ॥ ১২০৮
 চঞ্চুৰ প্ৰহাৰ দিলা গকড় উপৰে।
 ফুটিল গকড়সে কধিৰ পড়ে ধাৰে ॥
 ময়ূৰৰ বিক্ৰম দেখিয়া পক্ষিৰাজ।
 সিধেক ধৰিয়া গৈলা গগনেৰ মাৰ ॥ ১২০৯

গুৰুড়ে ময়ূৰে জুন্ধ হইল আকাশে ।
 মেকৰ সিখৰ কাম্পে পাখাৰ বতাসে ॥
 তেবে আতি জলি সেজে গৈলা ধগপতি ।
 দুই পাৰ সিখৰ কণ্ঠত দিলা জাস্তি ॥ ১২১০
 পাখাৰ প্ৰহাৰ তাকে কৈলা আকাশত ।
 ফেলাইল আকাশ হইতে ধৰনিতলত ॥
 অৰুচিতে পৃথিবিতে পড়িয়া ময়ূৰ ।
 তেবে আতি গুনিতে লাগিলে বানাসুৰ ॥ ১২১১
 মন্ত্ৰিৰ বচন নুসুনিলো অহঙ্কাৰে ।
 আপুনি কৰিলো সৰ্বনাশ আপুনাৰে ॥
 সংগ্ৰামসাগৰ মোৰ হইল আপাৰ ।
 হেনজনা নাহি কেহো হয়তো কণ্ঠাৰ ॥ ১২১২
 কেৰে কিছো নোহে জাৰা গৰ্ব কৰে ।
 তেখনে মিলন ভৈল গোবিন্দে সঙ্কৰে ॥
 হেন জনা নাহি মোৰ কৰে প্ৰতিকাৰ ।
 মন মাঝে বিস্তৰ ভয় হইল বাজাৰ ॥ ১২১৩
 শঙ্কৰৰু বথত সেরকৰৎসল সঙ্কৰ তুমি ভৈল আতি ।
 উঠি বাণে বানেৰ ব্যাকুল দেখি দায়া ভৈল মতি ॥
 পুনৰা যুজে নন্দিকে আদেশ তেবে কৈলা স্থলপানি ।
 চল বাণ্টে নন্দিস্বৰ মোৰ আজ্ঞা মানি ॥ ১২১৪
 মোৰ অস্ত্ৰ বথ লৈয়া চলহ সত্ৰৰ ।
 বানাসুৰ জুবোক হুয়ো সাৰথি বথৰ ॥

বানক ৰাখিতে মোৰ ৰথ জাহ লৈয়া ।
 চলিল তেখনে নন্দি প্ৰনাম কৰিআ ॥ ১২১৫
 ৰথ লৈয়া আসিলা জখাত বানাসুৰ ।
 বুলিতে লাগিলা নন্দি বচন মধুৰ ॥
 সঙ্কৰৰ আদেৰে চড়হ দিব্য ৰথে ।
 কৰহ সংগ্ৰাম অস্ত্ৰসম্ভ লৈয়া হাতে ॥ ১২১৬
 সুনীয়া হৰেৰ আঙা বান নৰপতি ।
 ৰথত চড়িলা নন্দি হইল সাৰথি ॥
 ব্ৰহ্মশিৰ নামে অস্ত্ৰ সঙ্কৰেৰ লৈয়া ।
 ধনুতে জুড়িলা দৈত্য মহাকোপ হয় ॥ ১২১৭
 অতি পৰচণ্ড তেজ দেখিতে তৰাস ।
 জেহি অস্ত্ৰে তৃপুৰ বধিলা দিগবাস ॥
 হাতে সৰাসন লৈয়া বোলে সুন হৰি ।
 এহি সৰে মৰিয়া দেখস জমপুৰি ॥ ১২১৮
 দানৱেৰ বচন সুনীয়া জহুমনি ।
 ধৰিলন্ত চক্ৰ ভয়ঙ্কৰ ৰূপ জেনি ॥
 হাততে দৈত্যৰ বান ফেলাইল কাটিয়া ।
 বোলে কিছো নাৰায়ন হাসিয়া হাসিয়া ॥ ১২১৯
 হৰি বোলে তোৰ বান জতেক কিৰিতি ।
 প্ৰচণ্ড প্ৰতাপ তোৰ আজি গৈলা কতি ॥
 জত গৰ্ব্ব কৰিলা সে কি কৰিতে পাৰ ।
 সমুখে আছোহো মঞি ঝাণ্টে বন কৰ ॥ ১২২০

শ্ৰীকৃষ্ণৰ
 চক্ৰ-
 আৰোপণ

পূৰ্বে ছিলা কাৰ্ত্তিক-জ্যৈষ্ঠ-বিধ্য নৰপতি ।
 সহস্ৰ বাহুব গৰ্বে দৰ্প কৰে আতি ॥
 পাছেসে পৰশুৰামে সংগ্ৰাম কৰিয়া ।
 কাটিলা সহস্ৰ বাহু পৰশু ধৰিয়া ॥ ১২২১
 সেহিমতে বাহু তোৰ কাটিবো সকলে ।
 গৰ্ব্বিষ্ঠ দানৱ সে সহস্ৰবাহুবলে ॥
 থাক থাক বানাসুৰ বলিৰ তনয় ।
 তাৰ অনুক্ৰমে তোৰ ছেদো বাহুচয় ॥ ১২২২
 এহি বুলি বাহুদেৱে চক্ৰ লৈলা হাতে ।
 আপনাৰ বিষুতেজ আৰোপিল তাতে ॥
 চক্ৰ দেখি হৰিসিত সৰ্বৰ দেৱগনে ।
 আপুনাৰ তেজে চক্ৰ কৈলা আৰোপনে ॥ ১২২৩
 বজ্জ আপুনাৰ তেজ চক্ৰে আৰোপিল ।
 সহস্ৰনয়ন নিজ তেজ চক্ৰে দিল ॥
 জত জত অগ্নি তেজ দিলেক আপুনে ।
 ঋষি মুনি ব্ৰহ্মচাৰি প্ৰতি সিদ্ধগনে ॥ ১২২৪
 পতিব্ৰতা নাৰি জত তিনি লোকে বৈসে ।
 গন্ধৰ্ব্ব কিম্বৰ জত পিসাচ বাহুসে ॥
 সপত সাগৰ সপ্তদ্বীপা বহুমতি ।
 নৰগ্ৰহ অমৰসু দস দিগপতি ॥ ১২২৫
 মেক মহীধৰ আদি জতেক পৰ্বত ।
 এ সিংহ গৰুড় আদি পশু পক্ষি জত ॥

অনন্ত বাসুকি আৰো যত নাগগন ।
 সবাহাৰে তেজ চক্ৰে কৈল আৰোপন ॥ ১২২৬
 আতি পৰচণ্ড জাৰ সহশ্ৰেক ধাৰ ।
 পুঞ্জ পুঞ্জ অগনি উছলে বাৰম্বাৰ ॥
 হাতে লৈলা চক্ৰ তৃভুবনসিৰোমনি ।
 দেৱগনে আকাশে দুন্দুভি সঙ্ঘৰনি ॥ ১২২৭
 কৈলাসত থাকিয়া দেখিলা ভূতপতি ।
 বানাসুৰ ৰাখিবাক মনে উমাপতি ॥
 হৰে বোলে ঝাণ্টে দেৱি জাহ ৰণমাঝ ।
 পূৰ্বৰ ৰূপে ৰাখ গিয়া বান দৈত্যৰাজ ॥ ১২২৮
 চক্ৰ লৈলা নাৰায়ন কৰি কোপ মন ।
 ঝাণ্টে ৰাখ গিয়া হৰি চক্ৰ মাৰে জোন ॥
 ত্ৰৈলোক্যদুৰ্জয় চক্ৰ মাৰিলে শ্ৰীহৰি ।
 নাহিকে নিস্তাৰ দৈত্য যাইব যমপুৰি ॥ ১২২৯
 হৰেৰ বচন তেবে স্ননি মহামায়া ।
 আসিলা সংগ্ৰামস্থলি দিগম্বৰি হয় ॥
 বিমুখে শ্ৰীহৰি বোলে আইলে আৰোবাৰ ।
 পাতিলি উপায় বানাসুৰ ৰাখিবাক ॥ ১২৩০
 বধিবো বানক আজি নাহি প্ৰতিকাৰ ।
 জানা মোৰ চক্ৰ তৃভুবনে অনিৰ্বাৰ ॥
 দেৱি বোলে জগতৰ তুমি অধিকাৰি ।
 অনন্ত অব্যয় তুমি মুকুন্দ মুৰাৰি ॥ ১২৩১

ৰণ-ক্ষেত্ৰত
 পুনৰ দিগম্বৰ
 মহামায়া

সৃষ্টিকৰ্তা তুমি পদ্মনাভ বীসিকেস।
 স্বৰূপে উত্তম তুমি সংসাৰ নিসেস ॥
 সুনী কিছু কহি দেৱদেৱ ভগৱান।
 বানাসুৰ জ্ঞানী মোৰ কাৰ্ত্তিকসমান ॥ ১২৩২ ॥
 জাক পুত্ৰ বুলি হৰে দিয়াছন্ত বৰ।
 সে বোল বৃথা কেনে কৰা দামোদৰ ॥
 বানেৰ প্ৰাণ দান দেহ জদুমনি।
 নাৰায়নে বোলে কথা শুনহ ভৱানি ॥ ১২৩৩ ॥
 তোমাৰ বচনে প্ৰাণ ৰাখিবো ইবাৰ।
 কিন্তু অঙ্গিকাৰ কৈলো বাহু ছেদিবাৰ ॥
 দুই বাহু থৈয়া আৰ কাটিবো সকলে।
 দেৱতাক অহঙ্কাৰ কৰে জাৰ বলে ॥ ১২৩৪ ॥
 এহি বুলি কৈলা হৰি চক্ৰেৰ সন্ধান।
 কাটিলা সহস্ৰ বাহু ৰাখি দুইখান ॥
 গৈৰিক পৰ্বত জেন দেখি শৃঙ্গহিন।
 আসেস বৃক্ষৰ জেন বহু সাখা হিন ॥ ১২৩৫ ॥
 সাল তাল বৃক্ষ জেন দেখি বাহুচয়।
 হেন সহস্ৰেক বাহু সবে হৈল ক্ষয় ॥
 দুইজন হেন সহস্ৰেক বাহু তাৰ।
 চিণ্ডিয়া পড়িল পায় চক্ৰেৰ প্ৰহাৰ ॥ ১২৩৬ ॥
 বানেৰ বাহুক কাটি দেৱ চক্ৰপানি।
 বিপৰিত সবদে কৰিলা সম্বন্ধনি ॥

কৃষ্ণই বাণৰ
 সহস্ৰ বাহু
 ছেদ কৰে

স্বৰ্গ মঞ্চ পাতাল ত্ৰৈলোক্য জয় জয় ।
 সুনীয়া বানেৰ আতি কুপিত হৃদয় ॥ ১২৩৭
 বাণাসুৰৰ এক হাতে লৈয়া ধনু আৰ হাতে বান ।
 পুনৰ থাক থাক হৰি তোৰ লৈবোহো পৰান ॥
 বাণ-সন্ধান এহি বুলি অধৰ কামুড়ি দৈত্যপতি ।
 হানিলা প্ৰচণ্ড অগ্নিবানগন আতি ॥ ১২৩৮
 পুনু গোবিন্দেৰ পায়া চক্ৰেৰ সন্ধান ।
 হলধৰ সৰিৰে ভেদিলা দসবান ॥
 হলধৰ ভেদিয়া ভেদিলা পাঞ্চসৰ ।
 তিস্ক দুই বিসিখে ভেদিলা পাঞ্চসৰ ॥ ১২৩৯
 ধনু থুআ সিংহনাদ কৈল দৈত্যপতি ।
 কুপিলা মাধৱ দেখি দানৱেৰ মতি ॥
 আৰোবাৰ কৰে চক্ৰ ধৰিলা তুলিয়া ।
 সহস্ৰেক সূৰ্য্য কেন উঠিল জ্বলিয়া ॥ ১২৪০
 বণ ক্ষেত্ৰলৈ বানক বধিতে মন কৈল নাৰায়ন ।
 হৰৰ কৈলাস ছাড়িয়া হৰ আসিলা তেখন ॥
 আগমন, গোবিন্দেৰ আগত বহিলা উমাপতি ।
 বাণাসুৰৰ মিনতি বচন বোলে মধু বোলে আতি ॥ ১২৪১
 প্ৰাণ-বন্ধা তুমি দেৱদেৱ তৃভুবনঅধিকাৰি ।
 পুৰুষউত্তম নাৰায়ন চক্ৰধাৰি ॥
 সকল জগতে তোমাৰেমে উতপন ।
 কেসিক নাসন ব্ৰহ্মময় নাৰায়ন ॥ ১২৪২

সকল লোকৰ হৰি তুমি এক গতি ।
 তোমাক জিনিতে পাৰে কাহাৰ সক্তি ॥
 পৰসন কৰি প্ৰভু সুন এক কথা ।
 বানাসুৰ দেখি মোৰ বড়ে লাগে বেথা ॥ ১২৪৩
 সত্বৰে সামৰ চক্ৰ প্ৰভু নাৰায়ন ।
 বানাসুৰ জানা মোৰ কাৰ্ত্তিকসমান ॥
 বানেৰ জিৱন দান দেহ চক্ৰপানি ।
 সে কৰিহ যেন মোৰ ব্যৰ্থ নোহে বানি ॥ ১২৪৪
 জত দায়া দেখিলা আমাৰ কাৰ্ত্তিকক ।
 তাতোধিক দসগুন বান দানৱক ॥
 তুমিসে প্ৰসিদ্ধ নাৰায়ন বীসিকেস ।
 নাকৰিহ বানেৰ পৰান অৱসেস ॥ ১২৪৫
 ঐসাত্বেৰ বচন সুনিয়া ভগৱান ।
 বুলিবে লাগিলা তেবে জগতপ্ৰধান ॥
 দেৱদেৱ মহেশ্বৰ জগতে বিদিত ।
 তোমাৰ আদেশ মিছা নোহে কদাচিত ॥ ১২৪৬
 ক্ষেমিলো বানক হেৰা দিলোহা তোমাক ।
 কৰোহো প্ৰণাম কোপ নাকৰ আমাক ॥
 এহি বুলি নাৰায়নে কৈলা সমৰ্পন ।
 বৃসভজানে কোতুকে আসিলা তৃনয়ন ॥ ১২৪৭
 নন্দি বোলে বানাসুৰ মোৰ বোল ধৰ ।
 সন্ধৰেৰ ঠাই গিয়া ঝাণ্টে নৃত্য কৰ ॥

হৰৰ সমুখত মনেৰ বাঞ্ছিত বৰ পাইবি দৈত্যপতি ।
 বাণাসুৰৰ নৃত্য গিতে সঙ্কৰে সন্তোষ বড় আতি ॥ ১২৪৮
 নৃত্য-গীত সুন্যাসে বানাসুৰ নন্দিৰ উত্তৰ ।
 আৰু প্ৰমথৰ গৈল জথা আছে দেৱদেৱ মহেশ্বৰ ॥
 অধিপতি- নিৰন্তৰে গাৱৰ সুনিত পড়ে ধাৰে ।
 পদ-লাভ তথাপি হৰেৰ আগৈ নৃত্যগিত কৰে ॥ ১২৪৯
 সেৱকবৎসল তুষ্ট ভৈল তেতিখনে ।
 মধুৰ বচনে তেবে সোধে তৃনয়নে ॥
 বৰ লহ তোৰ মনে জেহি অভিলাস ।
 জেহি চাহ সকলে পুৰিবো তোৰ আস ॥ ১২৫০
 বানাসুৰে বোলে মোক জেবে দিবা বৰ ।
 প্ৰথমে কৰহ মোক অজৰ অমৰ ॥
 হেন হোক হাসিয়া বুলিলা পশুপতি ।
 আৰো বৰ মাগ বান জেহি তোৰ মতি ॥ ১২৫১
 বানাসুৰে বোলে প্ৰভু চক্ৰেৰ প্ৰহাৰে ।
 গোবিন্দে কাটিলো বাছ বিসম সমৰে ॥
 তাহাৰ বেথায় থিৰ নোহে কলেৱৰ ।
 গুচোক চক্ৰেৰ বিস দেহ এহি বৰ ॥ ১২৫২
 অস্ত্ৰ বুলি হৰে বোলে লহ আন বৰ ।
 বানাসুৰে বোলে প্ৰভু তৃদসইশ্বৰ ॥
 পূৰ্বে আছিলোহো মঞি সহশ্ৰেক ভুজ ।
 দুইধান থআ কাটিলেক যদুৰাজ ॥ ১২৫৩

বিকল্প সৰিব মোৰ স্তন্য দেখি আতি
 পূৰ্ব কপ হোক বৰ দেহ পশুপতি ॥
 হেন স্তনি হব বেলে স্তনা দৈত্য বান ।
 মনেৰ বাঞ্ছিত বৰ মাগি লোউ আন ॥ ১২৫৪
 বানাস্থৰে বোলে প্ৰভু সহশ্ৰেক ভুজে ।
 সকল বিপক্ষ জিনি আছো দেৱৰাজে ॥
 দুই ভুজে হোক মোৰ ততোক বিক্ৰম ।
 হৰে বোলে আৰো বোল জেহি মনোৰম ॥ ১২৫৫
 হাত জোড়ে বোলে বানাস্থৰ গঙ্গাধৰ ।
 অৱধান কৰ গোসাঁই মাগো এক বৰ ॥
 প্ৰমথগনেৰ মোক পাত অধিপতি ।
 মহাকাল নাম মোৰ হোক পশুপতি ॥ ১২৫৬
 স্তনিতপুৰত মোৰ নাহি আৰ কাজ ।
 সদায় থাকিবো প্ৰভু তোমাৰ সমাজ ॥
 হেন হোক বুলিলা তদসেৰ অধিপতি ।
 প্ৰমথগনেৰ তাকে কৈলা অধিপতি ॥ ১২৫৭
 তেবে বসুমতিৰ খণ্ডিলা মহাভাৰ ।
 গুচিল সকলে তেবে ভয় দেৱতাৰ ॥
 পৰম কোঁতুকে আতি নাচে দেৱগনে ।
 হৰি পৰসনে কৰি পিতাম্বৰে ভনে ॥ ১২৫৮ ॥#॥

॥ নাট বাগ : লাছাড়ি পদ ছন্দ ॥

ত্ৰিভুবনৰ হৰি জাদৱ ককনাময়,

আনন্দ-উৎসৱ

জয় জয় ঘোষে দেৱগনে ।

স্বৰ্গ মঞ্চ পাতাল নাচন্ত ত্ৰিভুবনে ॥ ১২৫৯

ৰাজ্য ছাড়িয়া যদি গৈল বানাসুৰ ।

ই তিনি ভুবনৰ তৰাস গৈলা দুৰ ॥ ১২৬০

কুবেৰ বকন জম নাচে বসুমতি ।

ঐৰাৱতে চড়ি নাচে দেৱ সচিপতি ॥ ১২৬১

সান্ত হুয়া আইল তেবে আৰ নাহি ডৰ ।

সন্ধা ছাড়িয়া গৈলা আপুনাৰ ঘৰ ॥ ১২৬২

মলয় পবন বায়ু বহে আপুন স্থখে ।

লহৰি তৰঙ্গে সঙ্গৰ নাচন্ত কোতুকে ॥ ১২৬৩

গগনে থাকিয়া বিছাধৰে কৰে নৃত্য ।

সকল গন্ধৰ্ব গায় সুমঙ্গল গিত । ১২৬৪

দেৱগনে বোলে গোসাই সুন জহুৰাজ ।

জে কাৰ্য্যে মনুষ্য হৈলে কৈলে সবে কাজ ॥ ১২৬৫

মুনিগনে বোলে বেদ সন্ধা ছাড়ি মনে ।

জয় জয় নাৰায়ন ঘোষয় সঘনে ॥ ১২৬৬

গুচিল সবাবে ভয় হেন কহে শূনি ।

কহে পিতাম্বৰ পৰসনে জহুমনি ॥ ১২৬৭ ॥

॥ পদ ॥ স্নানান্তৰ গৈলা জেবে ৰাজ্য পৰিহৰি ।

উষাৰ আগত ভৈলা গিয়া প্ৰমথগনৰ অধিকাৰি ॥

চিত্ৰলেখাৰ তেবে বসুমতিৰ খণ্ডিল মহাভাৰ ।

যুদ্ধ-বিবৰণ তৃভুবনে হৈলা তেবে আনন্দ আপাৰ ॥ ১২৬৮

চিত্ৰলেখা সবে কথা সুনিয়া আসেষ ।

কোঁতুকে চলিলা উষা কুমাৰিৰ পাস ॥

হাসি হাসি চিত্ৰলেখা বোলে মধু বানি ।

সুন উষা সসিমুখি বনেৰ কাহিনী ॥ ১২৬৯

স্বামীৰ কুসল তোৰ মনোৰম সিদ্ধি ।

আৰো তোৰ বাপেৰ প্ৰসন্ন হৈল বিধি ॥

আপদে সম্পদ তোৰ হইল প্ৰচুৰ ।

হৈল গিয়া প্ৰমথগনেৰ অধিকাৰ ॥ ১২৭০

তোৰ সম ভাগ্যৱতি নাৰি নাহি আন ।

বাপেৰ সম্পদ তোৰ স্বামীৰ কল্যান ॥

একেলগে ভৈল তোৰ উভয় আনন্দ ।

তোৰ পুণ্যফল হৈল বিধিৰ নিবন্ধ ॥ ১২৭১

উষা বোলে বিবৰণ কহা প্ৰানসখি ।

জতেক বনেৰ কথা তুমি আইলা দেখি ॥

চিত্ৰলেখা বোলে স্ননা পৰানেৰ সখি ।

জেন মত কাৰ্য্য ভৈলা কহো পুনৰপি ॥ ১২৭২

কুমাৰক বান্ধিলা তোমাৰ জদি বাপে ।

সুনিয়া আসিলা নাৰায়নে বড় কোপে ॥

নাৰদেৰ মুখে কথা সকলে শুনিয়া ।
 আসিলন্ত তিনি দেৱ গৰুড়ে চড়িয়া ॥ ১২৭৩
 নাৰায়ন আসিলা আৱৰ হৰ্ষধৰ ।
 আইল আৰো কামদেৱ সম্ভৱ তোমাৰ ॥
 আকাশি গঙ্গাৰ ধাৰ গৰুড়ে আনিয়া ।
 নিমাইল অগ্নিৰ গড় জল সিঞ্চাৰিয়া ॥ ১২৭৪
 নগৰ ভিতৰে জদি আইলা জহ্ননাথ ।
 প্ৰথমে জুৰিতে গন পাঠাইলা প্ৰমুখ ॥
 সে গন সহিতে যুদ্ধ ভৈল ভয়ঙ্কৰ ।
 ভঙ্গ হুয়া আইলা সৰে নগৰ ভিতৰ ॥ ১২৭৫
 তেবে আইলা অগ্নিৰা সাজিয়া সেনাগন ।
 গোবিন্দেৰ বানে গৈলা জমেৰ কৰন ॥
 শুনিয়া তোমাৰ বাপ কোপে জলে আতি ।
 পাঠাইলা জুৰিতে জৰাসূৰ সেনাপতি ॥ ১২৭৬
 প্ৰথমে ভেদিলা জৰ হৰ্ষধৰ বিৰে ।
 প্ৰবেস কৰিলা তেবে হৰিৰ সৰিৰে ॥
 কোপে নাৰায়ন তেবে দৈবকিনন্দন ।
 অজিলন্ত বিষ্ণুজৰ আতিজে গহন ॥ ১২৭৭
 দুই জৰে জুদ্ধ তেবে হইল প্ৰচুৰ ।
 জিনিয়া বৈষ্ণৱি জৰ ভঙ্গ জৰাসূৰ ॥
 পৰিলা পৃথিৱিতলে মৰিবাৰ তৰে ।
 জৰাসূৰে কৈল ভুতি অনেক কান্তৰে ॥ ১২৭৮

তুতি সুনী নাৰায়ন পৰম দায়ায় ।

জবাক নামাৰি কৃষ্ণে দিলন্ত বিদায় ॥

তেৰে আসি হৰে জুহু কৈলা ভয়ঙ্কৰ ।

দেখিয়া নামিলা ব্রহ্মাদেৱ পুৰন্দৰ ॥ ১২৭৯

দুইকো কৰিয়া তুতি পৰম মিনতি ।

কৈলাসক চলি গৈলা দেৱ পত্নপতি ॥

সঙ্কৰ গৈলন্ত জদি আপুন ধানকে ।

তেবে আসি কাৰ্ত্তিকেয়ো জুঝিলা কৃষ্ণকে ॥ ১২৮০

জেহি অস্ত্রে তাৰকে বধিলা পূৰ্বকালে ।

হেন সক্তি ছকাবে পড়িলা মহিতলে ॥

কাৰ্ত্তিকক 'বধিবাকে চক্ৰ লৈলা হৰি ।

তেবে আইলা গোসানি, হইয়া দিগম্বৰি ॥ ১২৮১

হৰিক বিনয় বুলি কাৰ্ত্তিকক লৈয়া ।

গৈলা কৈলাসকে তেবে আনন্দিত হয় ॥

তেবে তোৰ বাপ সখি আসিল আপুনে ।

কৰিলা অনেক জুহু গোবিন্দেৰ সনে ॥ ১২৮২

তেবে নাৰায়ন কৈলা চক্ৰেৰ সন্ধান ।

কাটিলা সহস্ৰ ভুজ ৰাখি দুইধান ॥

শিৰ ছেদিবাক পুৰুষ চক্ৰ লৈলা হৰি ।

কৈলাস ছাড়িয়া তেবে আইলা তৃপুৰাৰি ॥ ১২৮৩

গোবিন্দক বিনয় বুলিলা গজাধৰ ।

হেন শুনি চক্ৰ নিৰাৰিলা দামোদৰ ॥

হৰে বৰ দিলা আনি তোমাৰ পিতাক ।
 অজ্ঞেয় অমৰ জয়া মোৰ পুৰে থাক ॥ ১২৮৪
 মহাকাল নগৰৰ 'হইস' সেনাপতি ।
 বানাস্থৰ মহাদেৱ থাকিলা সঙ্গতি ॥
 তোৰ মনোবথ সিদ্ধি, ভৈল সসিমুখি ।
 সকল বৃত্তান্ত আছে আকাশত দেখি ॥ ১২৮৫
 উসা বোলে স্বৰূপে স্বৰূপে সসিমুখি ।
 এসকল কথা কি আছিল তুমি দেখি ॥
 প্ৰতি প্ৰতি তাহাক কহিলা চিত্ৰলেখা ।
 জতেক প্ৰসাদ দিলা নাহি লেখাজোখা ॥ ১২৮৬
 উসা বোলে প্ৰাণসখি প্ৰসাদে তোমাৰ ।
 স্বামিৰ সম্পদ, মোৰ সম্পদ পিতাৰ ॥
 চিত্ৰলেখা হাতে ধৰি উসা মহাসতি ।
 গুপ্তভাৱে কথা সবে কহিলা সম্প্ৰতি ॥ ১২৮৭
 প্ৰাসাদে চড়িয়া উসা বানেৰ কুমাৰি ।
 হাসিয়া হাসিয়া চিত্ৰলেখা কৰে ধৰি ॥
 আৰ বাৰ উবা বোলে শুনা প্ৰাণ সখি ।
 কোন জন নাৰায়ন দেখা হাসমুখি ॥ ১২৮৮
 চিত্ৰলেখা বোলে শুনা সৃষ্টিৰ গোচৰ ।
 তিনি দেৱ একে সঙ্গে গৰুড় উপৰ ॥
 নৱজলধৰকচি শ্যামল স্তম্ভৰ ।
 অৰ্দ্ধভুজ দেখ যেন অগ্নিভুজৰ ॥ ১২৮৯

বলৰামৰ
পৰিচয়

কণ্ঠত কোমল মনি শ্ৰীৰংসঅঙ্কিত।
 প্ৰফুল্ল কমলদল নয়ন শোভিত।
 মকৰ কুণ্ডল তুলে গাৰে পীত বাস।
 ত্ৰিভুবনমোহন মধুৰ যাৰ হাস ॥ ১২৯০
 ষোল সহস্ৰেক গোপি যাহাৰ জুৰতি।
 এহি নাৰায়ন তোৰ পতি জাৰ নাতি ॥
 তাৰ বড় ভাই দেখে বীৰ হলধৰ।
 কৈলাস পৰ্বত যেন যাৰ কলেবৰ ॥ ১২৯১
 সদা মধুপানে মত্ত ভয় লাগে দেখি।
 প্ৰভাতেৰ সূৰ্য্য অঙ্কন দুই আখি ॥
 নাক্সল মুম্বল গদা দেখি যাৰ হাতে।
 বত্নময় উজ্জল মুকুতা শোভে মাথে ॥ ১২৯২
 এ নিল ছকুল সখি যাৰ পৰিধান।
 স্বৰ্গ মৰ্ত্য পাতালে নসহে যাৰ টান ॥
 কলহ কৰিয়া পূৰ্বে যমুনাৰ জলে।
 পুতিয়া পেলাইবো তোক কোপমনে বোলে ॥ ১২৯৩
 উত্তৰ পৃথিৱীতলে দিয়াত লাক্সল।
 কত দুৰ আলগ কৰিলা ভূমণ্ডল ॥
 দেৱতাৰ বচনে এবিলা তবে হাল।
 বহিল পৃথিৱী হৈয়া এ দক্ষিণঢাল ॥ ১২৯৪
 নিবন্তৰে কোপমতি কিবা ৰাত্ৰি দিনে।
 হেন হলধৰ দেখে হৰিষ দক্ষিনে ॥

কামদেৱৰ
পৰিচয়

আৰ বীৰ দেখা ৰূপ ত্ৰিভুবনে সাৰ।
 তিনি লোকে উপমা নাহিকে ৰূপ যাৰ ॥
 মৃগমদ চন্দনে যাৰ শৰীৰ প্ৰকাশে।
 ছুতপৰিমলে যাৰ শৰীৰ স্নবাসে ॥
 শঙ্কৰেৰ সহিতে পৰম বিপু যাৰ।
 বিচলে মূনিৰ মন কাৰ কথা আৰ ॥ ১২৯৬
 আত্ম দেৱ অশ্বৈ কীট যত ত্ৰিভুবন।
 সৰে উনমত্ত হয় যাৰ পুষ্পবানে ॥
 পিঠিত তুনিৰ শৰ শৰাসন হাতে।
 বত্নময় মুকুট উজ্জ্বল শোভে মাথে ॥ ১২৯৭
 সৰাৰ মনত সখি উপজে তেখন।
 তোমাৰ শশুৰ এহে মকৰকেতন ॥
 শুনিয়া কামেৰ নাম হেট কৈলা মাথা।
 প্ৰাসাদে নামিয়া আইল প্ৰাননাথ যথা ॥ ১২৯৮
 অনন্তৰে নাৰদত পুছে যত্নপতি।
 নাগপাশে অনিৰুদ্ধ বন্দি আছে কতি ॥
 হেন বেলা চিত্ৰলেখা আইলা বিজ্ঞমানে।
 প্ৰনাম কৰিলা পৰি হৰিৰ চৰনে ॥ ১২৯৯
 চিত্ৰলেখা দেখিয়া হৃদয়ে বোলে হৰি।
 এহি কন্ধ্যা উষা হৈব বানেৰ কুমাৰি ॥
 হৰি বোলে কে তায় পৰম ৰূপৱতী।
 হাসিয়া নাৰদে বোলে শুন লক্ষ্মীপতি ॥ ১৩০০

চিত্ৰলেখাৰ
প্ৰকৃত
উদ্দেশ্য

দ্বাৰকাত তোমাত কহিলো যাৰ কথা ।
 কুমাৰক হৰিয়া যে আনি আছে এথা ॥
 স্নৰপুৰে ভূৱনৰ পৃথিৱীতলে দেখি ।
 এহি চিত্ৰলেখা সে উষাৰ প্ৰাণসখি ॥ ১৩০১
 চিত্ৰলেখা ডড়াইল নাৰদেৰ বোলে ।
 কিবা কৰে নাৰায়নে ডৰে তনু হালে ॥
 কুমাৰক হৰিয়াছি কৰিয়া অকাজ ।
 বুঝিয়া হৰিক তবে বোলে মুনিৰাজ ॥ ১৩০২
 তিলেক ইহাৰ দোষ নাহি নাৰায়ন ।
 দেৱৰ কাৰ্য্যত চিত্ৰলেখাৰ যতন ॥
 বানাসুৰ নষ্ট হোক হেন ভাবি চিন্তে ।
 পাঠাইল সকল দেৱে কুমাৰ হৰিতে ॥ ১৩০৩
 নাকৰ ইহাক কোপ প্ৰভু শ্ৰীহৰি ।
 কৰিলা দেৱৰ কাজ এহি বড়নাৰী ॥
 স্বৰূপ নিগুৰ্ন যেবে কহে গুণ তাৰ ।
 দেৱৰাজ কথা কহে আনন্দ অপাৰ ॥ ১৩০৪
 যে কাজে পৃথিৱী উদিব নাইলা ।
 মাৰিয়া অনেক দৈত্য দেৱ উদ্ধাৰিলা ॥
 পৰসন হয় প্ৰভু কৰিয়া আশ্বাস ।
 মৰে জানো চিত্ৰলেখা পাইয়া তৰাস ॥ ১৩০৫
 নাৰদেৰ বচনে হাসিয়া নাৰায়নে ।
 বালে চিত্ৰলেখা শঙ্কা নকৰিব মমে ॥

অনিৰুদ্ধৰ যথা অনিৰুদ্ধ বন্দি চল তথা যাই'।
 বন্ধন-মোচন যাৰ কাজে আইলো তাক দেখিতে নাপাই ॥ ১৩০৬
 চিত্ৰলেখা গোবিন্দৰ বচন শুনিয়া।
 শঙ্কা দুৰ গেল কহে প্ৰনাম কৰিয়া ॥
 হেন দেখ নাৰায়ন. আবাস উষাৰ।
 কনকবতনমনিময় জাতিষ্কাৰ ॥ ১৩০৭
 আছে অনিৰুদ্ধ প্ৰভু উষাৰ আবাসে।
 বানাস্থৰে সংগ্ৰামে বান্ধিছে নাগপাশে ॥
 চিত্ৰলেখা বচন শুনিয়া নাৰায়ন।
 অনিৰুদ্ধ স্থান লাগি কৰিলা গমন ॥ ১৩০৮
 বীৰ হৰধৰ যে চলিলা বাম পাশে।
 দক্ষিনে মদনপুত্ৰ দেখিবাৰ আশে ॥
 চিত্ৰলেখা সঙ্গে কৰি কৰিলা গমন।
 উষাৰ আবাসে তিনি বীৰ উপসন ॥ ১৩০৯
 দেখিলা কুমাৰতনু বন্দি ছয়া আছে।
 চাৰি পাশে সৰপে বেঢ়িছে আগে পাছে ॥
 এক পাশে উষা তিনিভুৱনমোহিনী।
 হেনভাৱে কুমাৰিক দেখে চক্ৰপানি ॥ ১৩১০
 গৰুড়ক দেখি বড় ডৰাইল ভুজঙ্গ।
 পলাইল সকলে ছাৰি কুমাৰৰ অঙ্গ ॥
 বন্ধনমুকুত ভৈল কামেৰ নন্দন।
 আকাশত জয় জয় হৃন্দুভিনিসান ॥ ১৩১১

দেৱ যক্ষ কিন্নৰ গন্ধৰ্ববৰ্গনে নাচে ।
 পাতালত বাসুকি ভুজঙ্গ যত আছে ॥
 কুসুম বৰিষি বহে মলয়া সমীৰ ।
 যেখনে বন্ধনমুক্ত অনিৰুদ্ধ বীৰ ॥ ১৩১২
 প্ৰসন্নবদন পঞ্চশৰেৰ কুমাৰ ।
 হলধৰচৰনে কৰিলা নমস্কাৰ ॥
 পাছে একমন হৈয়া কৈলা বহু স্তুতি ।
 জয় জয় সকল লোকৰ অধিপতি ॥ ১৩১৩
 মিন ৰূপেয়ে কৰিলা নিগম উদ্ধাৰ ।
 কচ্ছপ স্বৰূপ ধৰি ধৰণিৰ ভাৰ ॥
 বসাতল যাই ক্ষিতি তুলিলা দৰ্শনে ।
 বৰাহস্বৰূপ নমো তোমাৰ চৰনে ॥ ১৩১৪
 নমো নবসিংহ ৰূপ ধৰিয়া যে হৰি ।
 হিৰণ্যকশিপু দৈত্য নখেয়ে বিদাৰি ॥
 ছলিলা বলিক ৰূপ ধৰিয়া বামন ।
 প্ৰনামো প্ৰনামো তান কমল চৰণ ॥ ১৩১৫
 পৃথিৱীৰ খেত্ৰিয়ে বধিলা ভৃগুপতি ।
 লাক্ষলৰ আগেয়ে তুলিলা বসুমতি ॥
 বধিলায়ে বিক্ৰম বাৰন অনুপম ।
 প্ৰনামো তাহান ৰূপ জয় বাম বাম ॥ ১৩১৬
 নমো নমো বৌদ্ধৰূপ দেৱ দণ্ডায় ।
 কন্ধিৰূপ প্ৰনামো কিৰাত কৈলা ক্ষয় ॥

অনিৰুদ্ধৰ
 কৃষ্ণ-স্তুতি

স্বৰূপে নিৰূপে বে যে সগুন নিগুৰ্ন ।
 যোগেশ্বৰ ঈশ্বৰৰ প্ৰনামো চৰন ॥ ১৩১৭
 ব্ৰহ্মাময় হয়। সেয়ে ধৰিয়া শৰীৰ ।
 ঘনে ঘনে প্ৰনামোহো পঙ্কজকচিৰ ॥
 সপ্তম দিবসতে যে শুষিলা পুতুনা ।
 বজনি দিবসে মোৰ গতি সেহি জনা ॥ ১৩১৮
 তৃণবৰ্ত্ত চানুৰ মুষ্টিক অঘাসুৰ ।
 কংশ কেশী আদি যত দানৱ প্ৰচুৰ ॥
 মাৰিয়া যে অল্লভাৰ কৈলা বহুমতি ।
 তাহাৰ চৰনে সৰ্বদক্ষনে মোৰ মতি ॥ ১৩১৯
 গৌৰদ্ধন ধৰিলা যে কালীক দমিলা ।
 পাৰিজাত হৰিলা যে ইন্দুক জিনিলা ॥
 ষোল সহস্ৰ গোপী জুৱতি যাহাৰ ।
 তাহাৰ চৰণপথে শৰণ আমাৰ ॥ ১৩২০
 অনেক কৰিয়া স্তুতি কামেৰ কুমাৰ ।
 প্ৰদক্ষিণে প্ৰণাম কৰিলা সাতবাৰ ॥
 মন্ত হৈয়া পড়িয়া থাকিলা মহীতলে ।
 নমো নমো নাৰায়ন সৰ্বদক্ষনে বোলে ॥ ১৩২১
 কুমাৰৰ ভকতি দেখিয়া হৃষীকেশ ।
 গৰুড় ছাৰিয়া হৈল ভূমিত প্ৰবেশ ॥
 দুই বাছ মেলিয়া ধৰিলা নাৰায়ন ।
 দয়ায়ে আলিঙ্গি পাছে কৰিলা চুম্বন ॥ ১৩২২

বথ ছাৰি ভূমিত নামিলা দামোদৰ ।
 হলধৰ নামিলা নামিলা পঞ্চশৰ ॥
 বাপক দেখিয়া পাছে কামেৰ নন্দন ।
 অৱনত হৈয়া কৈলা চৰনে বন্দন ॥ ১৩২৩
 কামদেৱে লৈল পুত্ৰ কোলাত কৰিয়া ।
 পুত্ৰ ধৰি কতোক্ষন আছিল কান্দিয়া ॥
 স্নুহু হুয়া চুম্বন কৰিলা আশিৰ্বাদ ।
 পাসৰিলা সকল সংগ্ৰামঅৱসাদ ॥ ১৩২৪
 বানেৰ কুমাৰি তিনিভুবনমোহনি ।
 পৰম লজ্জায়ে অতি কাতৰনয়নি ॥
 হৰি হলধৰক প্ৰনাম কৈলা তথা ।
 শশুৰক দেখিয়া কৰিলা হেট মাথা ॥ ১৩২৫
 স্নুস্থিৰ হইয়া পাচে লইলা প্ৰনাম ।
 তুৰ্ফ হুয়া বিস্তৰ আশিস দিলা কাম ॥
 মোৰ বড়ে স্বামীৰ বল্লভা হোৱা সাৰ ।
 বহোক আয়তা ৰে সিন্দুৰ উৰ্দ্ধে যাৰ ॥ ১৩২৬
 উষাৰ দেখিয়া ৰূপ ত্ৰিভুবনপতি ।
 বোলে ত্ৰিভুবনে হেন নাই ৰূপৱতী ॥
 যেন অনিষ্টক নাতি কামেৰ কুমাৰ ।
 বিধাতাৰে জানে যেন অপৰূপ যাৰ ॥ ১৩২৭
 বৈশম্পায়নে বোলে কথা শুনা জন্মিজয় ।
 বানাসুৰ ৰাজাৰষে মল্লি মহাশয় ॥

উষাৰ
 আদৰ্শিণি

কুভাণ্ড   কুভাণ্ডে নাম তাৰ তৃভুবনে জানি।
 বজাৰূপে   আইল উবাৰ ঘৰে যথা চক্ৰপাণি ॥ ১৩২৮
 অভিযুক্ত   প্রনাম কৰিলা তাৰ ভূমিত পৰিয়া।
                  কৰিলা বিস্তৰ স্তুতি ভক্তি দৰশিয়া ॥
                  হৰি বোলে চিত্ৰলেখ্য কহ সত্য বানী।
                  ইহে কোন জন কোন কালে নাহি চিনি ॥ ১৩২৯
                  গোবিন্দৰ বচনে নাৰদে হাসে মনে।
                  এহি মায়া পাতিয়া ভাণ্ডিলা তৃভুবনে ॥
                  তুমিয়ে নাজানা হেন বস্তু আছে কথা।
                  তোমাৰ বচনে মোৰ কৰ্ণ ভৈলা ব্যথা ॥ ১৩৩০
                  জানা বানাসুৰ প্ৰভু শুনহ সম্প্ৰতি।
                  বানাসুৰ বাজাৰয়ে মন্ত্ৰি শুদ্ধমতি ॥
                  দ্বাৰকাত কহি আছো ইহাৰ চৰিত্ৰ।
                  সেহি এই কুভাণ্ড মন্ত্ৰি হেন ভৈলা মিত্ৰ ॥ ১৩৩১
                  নাৰদেৰ বচন শুনিয়া চক্ৰপানি।
                  হাসিয়া মন্ত্ৰিক স্তম্ভুবে বোলে বানী ॥
                  বৰ লৈয়ো মন্ত্ৰি তোক যেই মন লাগে।
                  আমাৰ সৈয়ক তুমি শূনি আছো আগে ॥ ১৩৩২
                  যত বৰ চাহিস সকলে দিব তোক।
                  তোমাৰ ভকতিয়ে সন্তোষ কৈলি মোক ॥
                  কৰঘোৰে মন্ত্ৰি বোলে শূনা লক্ষ্মীপতি।
                  জন্মে জন্মে হোক মোৰ তোমাত ভকতি ॥ ১৩৩৩

অহৰ্নিশে শুনিব তোমাৰ গুননাম ।
 মৰন সময়ে যেন বুলি বাম বাম ॥
 সদায়ে থাকিবা প্ৰভু মোৰ মন মাজ ।
 ইহাৰ অধিক আৰ মোৰ নাহি কাজ ॥ ১৩৩৪
 নাৰায়নে বোলে মন্ত্ৰি আদেশ মোহোৰ ।
 যতেক বাঞ্ছহ সিদ্ধি হৈবেক তোহোৰ ॥
 তোৰ বংশে লক্ষ্মী নাছাৰিব এক কালে ।
 আমাত পৰম ভক্তি হৈবেক কেৱলে ॥ ১৩৩৫
 যাৱজ্জীবে নহৈব বিঘিনি দুঃখ শোক ।
 যেখনে শৰীৰ ছাৰা যাইবা মোৰ লোক ॥
 বানাসুৰ অধিকাৰ যত ধন জন ।
 কুভাগুকে সকলে সপিলা নাৰায়ণ ॥ ১৩৩৬
 শোণিতনগৰে তাক কৈলা অভিষেক ।
 ৰাজসিংহাসনে তাক বসাইলা প্ৰত্যেক ॥
 মন্ত্ৰি ভৈল ৰাজা খণ্ডিলেক দেৱভয় ।
 স্বৰ্গ মৰ্ত্য পাতালে ত্ৰৈলোক্যে জয় জয় ॥ ১৩৩৭
 হৰি বোলে অনিৰুদ্ধ চড় ধগেশ্বৰ ।
 উষাৰ সহিতে চল দাৰিকানগৰ ॥
 উষা-অনি- কৃষ্ণবানী শুনি চিত্ৰলেখি বোলে বানী ।
 কঙ্কৰ বিবাহৰ কহো এক কথা প্ৰভু শুন যদুমনি ॥ ১৩৩৮
 আয়োজন কুমাৰিৰ বিবাহ কৰায়ো আত পৰে ।
 তবে নাৰায়ন চলা দাৰিকানগৰে ॥

কৰজোৰে মন্ত্ৰি বোলে গোসাই শ্ৰীহৰি।
 আজ্ঞা কৰা বিবাহসম্ভাৰ সাজ কৰি ॥ ১৩৩৯
 মন্ত্ৰিৰ বচনে দেৱ পৰম ঈশ্বৰ।
 কৰিলা আদেশ বিবাহৰ সাজ কৰ ॥
 হৰিষে কুমাৰে তাৰ কৰিলা আদেশ।
 ঘৰে ঘৰে নগৰেৰ কৰিলা আদেশ ॥ ১৩৪০
 চন্দনেৰ আলি পথ অঙ্গনে অঙ্গনে।
 দুয়াৰে দুয়াৰে নেত পতাকা তোৰনে ॥
 উপৰে সোনাৰ ঘট প্ৰতি চালে চালে।
 প্ৰভাতেৰ ৰবি যেন উদয়আচলে ॥ ১৩৪১
 ঘৰে ঘৰে দুয়াৰে সাজিয়া ঘট বাতি।
 দধি দুৰ্ব্বাস্কত থৈলা তাতে প্ৰতি প্ৰতি ॥
 জয় জয় উকলি মঙ্গল ৰোল শুনি।
 বেনা বেনি মুকুজ দুন্দুভি সজ্জাবনি ॥ ১৩৪২
 হস্তি ঘোৰা বথ সেনা নগৰে শোভিত।
 যেনে সুৰপুৰে ক্ষিতিতলে আচম্বিত ॥
 সুভ যোগ নৈথেত্ৰহবিহীন শুভ বাৰ।
 বিবাহ নিৰ্ম্মল যেন বিধিব্যৱহাৰ ॥ ১৩৪৩
 ব্ৰহ্ম ত্ৰিনয়ন আদি যত দেৱগন।
 স্বৰ্গ ছাৰি শোণিতনগৰে উপসন ॥
 প্ৰথমে হৰিক প্ৰনমিল দেৱ যত।
 কৰিলা প্ৰনতি স্তুতি হয় অৱনত ॥ ১৩৪৪

পাছেসে উষাৰ বিবাহক কৈলা মন ।
 আনন্দে দুন্দুভি জয় কৰে দেৱগন ॥
 হৰিবংশ পুণ্য কথা মধুময় বানী ।
 কহে পিতাম্বৰ পৰশিয়া চক্ৰপানি ॥ ১৩৪৫ ॥*

॥ বাগ নাট ॥

বিবাহ-উছৰ অ কি জয় জয় আইলা হৰ উষাৰ বিবাহে ॥ ১৩৪৬
 দিগবাস শিৰে জটা কপালে চান্দেৰ ফোটা
 সৰ্ব্বঅঙ্গ ভসমে লেপিয়া ।
 মহামায়া গীত গায় আপুনে ডম্বক বায়
 নাচে হৰ বৃষভে চৰিয়া ॥ ১৩৪৭
 ইন্দ্র দেৱগন লৈয়া সভাত বসিলা গৈয়া
 আপোনে সতি ভৈ গৈলা বৈৰাতি ।
 আৰ যত বিছাধৰি ভাণ্ড লৈয়া সাৰি সাৰি
 হাতে লৈয়া নানা বস্ত্ৰ বাতি ॥ ১৩৪৮
 পৰিধান নেত পাট ধৰিয়া সোনাৰ খাট
 কুমাৰক ধৰিলা তুলিয়া ।
 আৰোগনে কন্যা লৈয়া আইল প্রদক্ষিন দিয়া
 সাতবাৰ ফুৰাইলা ধৰিয়া ॥ ১৩৪৯
 বড় কন্যা একদৃষ্টি পেলাইল কুশুমুঠি
 পালটাইল কুশুম্বেৰ হাৰ ।

কন্যা বড়ৰ ডাহিনে   লৈয়া আইল আৰগনে
চাইল হাতেৰ সংস্কাৰ ॥ ১৩৫০

বড় কন্যা এক স্থানে   দিয়া দুৰ্বান্ধত ফুল
গাঠিবন্ধ কৈল আৰগনে ।

ব্রহ্মা ভৈলা পুৰোহিত   অগনিত দিল ঘৃত
উৎসৰ্গিলা উষাক বিধানে ॥ ১৩৫১

লক্ষ্মী গন্ধকাৰ দান   সবস্বতী বেদগান
সকল গন্ধৰ্বে গীত গায় ।

মন্ত্ৰকে সিन्दুৰ দিয়া   কন্যা বড়ে খেলে জুয়া
কতোজনে চামৰ দোলায় ॥ ১৩৫২

কণ্ঠে পুষ্প পাৰিজাত   পিন্ধাইলা কাপোৰ গাত
তেবে কৈল এ ফুল সিन्दুৰ ।

আৰু লোকে হৰসিত   উকলি মঙ্গল গীত
নাচে স্বৰ্গ মৰ্ত্ত নাগপুৰ ॥ ১৩৫৩

শঙ্খ সিঙ্গা ঢাক ঢোল   মুকুজ কাহালি বোল
টলবল কৰে বহুমতি ।

নাৰায়ন পৰসনে   কৰি পিতাম্বৰে ভনে
সৰ্বলোক হৰসিত আতি ॥ ১৩৫৪ ॥*

ত্ৰৈলোক্যায়নে বোলে কথা শুনা জন্মজয় ।

স্বৰ্গ মৰ্ত্তা পাতালে ত্ৰৈলোকে জয় জয় ॥

উষা অনিৰুদ্ধয়ে বসিলা দুইজনে ।
 জয় জয় শব্দ আতি করে ত্রিভুৱনে ॥ ১৩৫৫
 বিবাহৰ অৱশেষ দেখি হাঁষিকেশ ।
 উষা অনিৰুদ্ধকয়ে কৰিলা আদেশ ॥
 গৰুড়ত চৰি জাই দ্বাৰকানগৰি ।
 উসাসখি সনে বথে আৰোহন কৰি ॥ ১৩৫৬
 হৰিৰ আদেশ শুনি কামেৰ কুমাৰ ।
 ব্ৰহ্মা ত্ৰিনয়ন আদি যত দেৱতাৰ ॥
 আৰ যত তথাত আছিল মুনিগন ।
 উষাৰ সহিতে কৈল চৰনে বন্দন ॥ ১৩৫৭
 গৰুড়ত চৰিলেক লৈয়া অনুমতি ।
 সত্যভামাৰ কুভাগু মন্ত্ৰিক পাছে দেৱ লক্ষীপতি ॥
 কাৰণে নিকটে আনিয়া ধিৰে ধিৰে বোলে বানী ।
 বৰুণালয়ৰপৰা বোলে সহস্ৰেক মোৰ তৰুণী বমনি ॥ ১৩৫৮
 ধেমু-আনয়ন অষ্টজনা মহিষি সৱাতে অনুপমা ।

কপ্লিনী লক্ষণা জাম্বৱতি সত্যভামা ॥
 ভদ্ৰা মিত্ৰবৃন্দাসে কালিন্দি মন্দাজিতি ।
 লক্ষ্মীঅৱতাৰ অষ্ট আমাৰ জুৱতি ॥ ১৩৫৯
 সৱাতে অধিকয়ে বল্লভা সত্যভামা ।
 ৰূপে গুনে অধিক মোহৰ প্ৰাণসমা ॥
 যেখানে আইছো সে বানক জুৰিবাক ।
 হাসি হাসি সত্যভামা বুলিলা আমাক ॥ ১৩৬০

বানক জিনিতে প্ৰভু লৰিলা আপোনে ।
 আমাৰ সন্দেশ এক আনিবা যতনে ॥
 শিশুকালে শুনিয়াছি বাপেৰ মন্দিৰে ।
 আছে অনুপম ধেনু শোণিতনগৰে ॥ ১৩৬১
 বাড়ে পৰমায়ুষে ধেনুৰ খিৰপানে ।
 নাপাৰে লজ্জিতে জৰা নাটলে যৌৱনে ॥
 ঘটপ্ৰৱা ধেনু অনুপমা সত্যলোকে ।
 দৈত্য জিনি ধেনুগন আনিবা আমাকে ॥ ১৩৬২
 নাৰায়নে বোলে মন্ত্ৰি কহা সত্য বানী ।
 কথা আছে ধেনুগন কহা তাক শূনি ॥
 গোবিন্দৰ বচন শুনিয়া মন্ত্ৰিবড় ।
 কৰজোৰে বোলে শূনা ত্ৰৈলোক্যইশ্বৰ ॥ ১৩৬৩
 যেখন আইলা প্ৰভু শোণিতনগৰে ।
 পৰাজয়লক্ষন জানিয়া বানাসুৰে ॥
 বকনক আনিয়া স্তম্ভিলা ধেনুগন ।
 বকনে লৈ গৈল ধেনু আপোন ভুবন ॥ ১৩৬৪
 আজিও সকলে ধেনু আছয় তথায় ।
 বকনভুবন জবে যাই যদুৰায় ॥
 বকনক জিনিলে সকলে ধেনু পায় ।
 কহিলো সকলো সত্য তোমাত গোসাই ॥ ১৩৬৫
 দৈৱকীনন্দন হেন বচন শুনিয়া ।
 গকড়ৰ উপৰে প্ৰৱেশ হৈল গিয়া ॥

আপুনি আপোন জানে ব্ৰহ্মা ত্ৰিনয়ন ।
 আগে পাছে চৰিয়া লৰিলা দেৱগন ॥ ১৩৬৬
 কতো দুৰে গেল যবে দেৱ নাৰায়ন ।
 গৰুড়ক বোলে চলা বৰুণভূৱন ॥
 হৰিৰ বচন শুনি পক্ষিৰ ঈশ্বৰ ।
 একে তিলে প্ৰৱেশিল যথাত সাগৰ ॥ ১৩৬৭
 গম্ভিৰ সাগৰজল লজ্জা কোনজনে ।
 গগন লজ্জিয়া আছে বহু উদ্ভিগনে ॥
 প্ৰচণ্ড পথাৰ বাত দিলা খগপতি ।
 সাগৰৰ জলসব হৈলা দুইভিতি ॥ ১৩৬৮
 বৰুণভূৱনযে ভৈলা পৰিকাশ ।
 তথাত প্ৰৱেশ কৈল জগতনিবাস ॥
 বৰুণৰ ভূৱন ত্ৰিভূৱনে অনুপাম ।
 মনিমৰকতবিৰচিত পুৰিখান ॥ ১৩৬৯
 নাহি গ্ৰীষ্ম নাহি শীত বৰুণভূৱনে ।
 সদা কুসুমিত তৰু কোকিল নিশ্বনে ॥
 তিনিগুনজুতযে বহয় সমিৰনে ।
 দেখিয়া কোঁতুক কৰে দেৱ নাৰায়নে ॥ ১৩৭০
 হেন কালে ধেনুগন দেখি লক্ষ্মিপতি ।
 ইন্দু কুন্দ দুখ জিনি শৰীৰেৰ জোতি ॥
 আঠাইশ সহস্ৰ ধেনু এক ঠাই আছে ।
 বৰুণৰ অনুচৰে ৰক্ষা কৰি আছে ॥ ১৩৭১

স্বহৃদে চৰিতে আছে দেখি চক্ৰপানি।
 খেদাইল বক্ষকগন তিস্ক অস্ত্ৰ হানি ॥
 গৰুড়পৃষ্ঠিত তুলি লৈল ধেনুগন।
 শুনিয়া বকন তবে আইলা কোপমন ॥ ১৩৭২
 গৰুড়ক দেখিয়া বকন দিগপতি।
 অৱনতে কৰজোৰে কৰিলা প্ৰনতি ॥
 সহস্ৰ সহস্ৰবাৰ ভূমিত পৰিয়া।
 কৰিলা অনেক স্তুতি আনন্দ হইয়া ॥ ১৩৭৩
 স্তুতি কৈল কৃষ্ণক বকন একমতি।
 জয় জয় সকল লোকেৰ অধিপতি ॥
 ব্ৰহ্মা ত্ৰিনয়ন আদি যত দেৱগন।
 আপোন অনন্ত তুমি কৰিলা সৃজন ॥ ১৩৭৪
 আপুনি বুলিলা যত দেৱতা সকল।
 দেৱতাৰ আজি যৱে নহয় বিকল ॥
 সে বোল অগ্ৰথা কৰিতে নাজুৰাই।
 ধেনুৰ বৃত্তান্ত কহো শুনো যতুৰাই ॥ ১৩৭৫
 যেখন আইলা প্ৰভু শোণিতনগৰে।
 পৰাজয়লক্ষণ শুনিয়া বানাসুৰে ॥
 তবে বানাসুৰ মোক কৰিয়া সৎকাৰ।
 থাকোক গোধন মোৰ পুৰিত তোমাৰ ॥ ১৩৭৬
 মইযে চাহিলো ধেনু দিবা লোকপতি।
 হেন হোক অঙ্গিকাৰ কৰিলো সম্প্ৰতি ॥

তুমি ধেনু লৈলে অঙ্গিকাৰ হৈব নাশ ।
 সত্য বন্ধা কৰা মোৰ জগতনিবাস ॥ ১৩৭৭
 এ বুলিয়া বন্ধনে কৰিয়া উপহাৰ ।
 ধূপ দীপ নৈবেদ্য কুসুম বস্ত্ৰ আৰ ॥
 দিব্য মনিমালা পিত বসনে চন্দনে ।
 পুজিলা কৃষ্ণক আতি ভক্তিভাব মনে ॥ ১৩৭৮
 সেৱকবৎসল তেতিক্ষনে তুষ্ট হৈয়া ।
 এড়িলা সকলে ধেনু বন্ধনক চায়া ॥
 সেহি পথে উঠিয়া আইল আৰবাৰ ।
 দ্বাৰকা লৰিলা হৰি ত্ৰিভুৱনসাৰ ॥ ১৩৭৯
 কৃষ্ণ আদিৰ যতেক দেৱতাগন যাই অনুসঙ্গে ।
 দ্বাৰকা-প্ৰৱেশ দ্বাৰকাৰ নিকট প্ৰবেশ হৈলা ৰঙ্গে ॥
 পাক্ৰজন্তু সঙ্ঘ ফুঙ্কিলন্তু নাৰায়নে ।
 তেখনে জানিলা সৰে দাৰকাৰ জনে ॥ ১৩৮০
 হৰি আইল হৰি আইল হৈল মুখবোল ।
 বাজে সঙ্ঘ মুকুজ কাহালি ঢাক ঢোল ॥
 যতেক যাদৱগন অশ্ব গজে চৰি ।
 গোৱিন্দক দেখিবাক সৰে গৈল লৰি ॥ ১৩৮১
 বান্ধৱগনৰ যত নয়নচকোৰ ।
 দৃষ্টিত পৰম দুখ পাইলেক কঠোৰ ॥
 হৰিমুখচান্দ পায় চিৰ কালাদনে ।
 ৰূপময় স্নান পান কৰে বিলোচনে ॥ ১৩৮২

নগৰ প্ৰৱেশ ভৈলা দেৱ চক্ৰপানি ।
 দেৱতাগনক স্তম্ভধৰ কৈলে বানি ॥
 নিজ নিজ থানে গৈলা যত দেৱগন ।
 নাৰদৰ সংহতি বসিলা নাৰায়ন ॥ ১৩৮৩
 পুজিলা মুনিক যেন বিধিবাৱহাৰ ।
 প্ৰনাম কৰিয়া স্তুতি কৰিয়া বিস্তাৰ ॥
 মুনি বোলে তুমি পৰমব্ৰহ্ম নিৰাকাৰ ।
 দুৰ্জ্জনক শাসিবাক তয়ু অৱতাৰ ॥ ১৩৮৪
 ধিয়ানত তোমাক নেদেখে যোগীবড় ।
 সেৱকদায়াৰে ভৈলা দৃষ্টিৰ গোচৰ ॥
 তোমাক ভকতি মোৰ হওক সদায় ।
 এহি বুলি মুনিৰাজ কৰিলা বিদায় ॥ ১৩৮৫
 উষাক দেখিবে লাগি কৃষ্ণে কৈল গতি ।
 অন্তঃপুৰে প্ৰবেশিলা দেৱ লক্ষ্মিপতি ॥
 উষা-পৰিণয় কথা পুণ্যময় আতি ।
 একমনে শুনিলেহে বাঢ়য় বিভূতি ॥ ১৩৮৬
 বাঢ়ে পুত্ৰ পৰিবাৰ নাশ কৰে দুখ ।
 শৰীৰ ছাৰিয়া ভুঞ্জে স্বৰ্গলোকে সুখ ॥
 হেন পুণ্যময় কথা ব্ৰাহ্মনে কহিলা ।
 পয়াৰ প্ৰবন্ধে তাক ৰচনা কৰিলা ॥ ১৩৮৭
 প্ৰচুৰ কতেক কথা ৰচিলো সংক্ষেপে ।
 আৰ কথা দিলো তাত ৰসঅনুৰূপে ॥

সামৰণি,

পুনৰ

কবি-পৰিচয়

এমনেসে বচিলো শ্রবনসুখ গীতে ।
 ইহাতেসে কেহো মূবুলিবা মন্দ চিতে ॥ ১৩৮৮
 কামতানগৰ সুবপুৰঅবতাৰ ।
 একমুখে কে কহিব যেন গুন তাৰ ॥
 তাত পিতাম্বৰ নামে কবি শিশুমতি ।
 উষা-পৰিণয় গীত কৈলা সমাপতি ॥ ১৩৮৯
 বাণযুত বাণ বেদ শশাঙ্কপ্ৰমিত ।
 বৈশাখ মাসৰ শুক্ল পক্ষ পঞ্চমীত ॥
 সৰ্বসিদ্ধি যোগ হৈল বৃহস্পতিবাৰে ।
 হেনকালে পূৰ্ণ ভৈল বিবাহ উষাৰে ॥ ১৩৯০
 যিটোজনে শুনে আক পাপ হয় ক্ষয় ।
 সৰ্ববন্ধন চিত্ত তাৰ হৰিত সঞ্চয় ॥
 হৰি বিনে গতি তাৰ নাহি ত্ৰিভুবনে ।
 হৰিসে পৰম গতি সদা সৰ্ববন্ধনে ॥ ১৩৯১
 হেন জানি প্ৰানিসব চিন্তা হৰি হৰি ।
 তেবেসে মৰনদায় এড়াইবাক পাৰি ॥
 নাৰায়নচৰন স্মৰন কৰি মনে ।
 পূৰ্ণ কৈলা পিতাম্বৰ পদ শুভ দিনে ॥ ১৩৯২
 এহি গীত শুনিলেসে শুদ্ধমতি হই ।
 কৰি মনে দৃঢ় চিন্তে কৃষ্ণপদ দুই ॥
 হেন জানি মুখত নেৰিয়ো ৰাম নাম ।
 নিবন্তৰে নৰে ডাকি বোলা ৰাম ৰাম ॥ ১৩৯৩
 ॥ পুস্তক পীতাম্বৰ বচিত ॥

পাঠান্তৰ

অসম ছবকাবৰ বুৰঞ্জী আৰু পুৰাতত্ত্ব বিভাগৰ ১৩০-সংখ্যক পুথিৰপৰা বৰ্ত্তমান পুথিৰ ঘাই পাঠ গৃহীত হৈছে আৰু ঠায়ে ঠায়ে সেই বিভাগৰ ৪৮২।- আৰু ৪৮৩-সংখ্যক পুথিৰপৰাও পাঠ সন্নিৱেশ কৰা গ'ল। তলত এই দুই পুথিৰ আৰু নিভাৰ্য্যৰাম দাসৰ প্ৰকাশিত ছপা পুথিৰ পাঠান্তৰ দিয়া হৈছে। বৰ্ণবিভাস আদি বিষয়ত ইখন-সিখনৰ পাৰ্থক্য বৰ বেছি; গতিকে সকলো পাঠান্তৰ ইয়াত দিয়া সম্ভৱ নহ'ল। ১৩০ সংখ্যক পুথিতহে গীতবিলাকৰ ছন্দৰ উল্লেখ আছে; বাকী কেইখনত ছন্দ বা তালৰ সন্কেত নাই।

ইয়াত ১৩০, ৪৮২, ৪৮৩-সংখ্যক পুথি আৰু ছপা পুথিখনি ক্ৰমে ১, ২, ৩, আৰু ছ দি বুজোৱা হৈছে।

পদ ১-৫ (১ পুথিত নাই, ২, ৩ পুথিৰপৰা গৃহীত হৈছে।)

৮ শ্ৰীভাগৱত কথা—২, ত, ছ, স্তৱনৰমন কথা।

১০-১১ ব্যাসৰ.....থাকে ॥ ছ, (নাই।)

১৬ নৃপ...আতি ॥ ছ, (নাই।)

২৩ তিনি লোকে.....পাসে ॥ ১, ছ, ২, ৩,

অস্তৰে মহামায়া দিল স্তনক্ষিৰ।

এ তিনি ভুবনে জেন হয়ে মহাবিৰ ॥

তিনিলোকে.....হোক অখণ্ড ॥

২৬ মহা ঘোৰ...হৰি হৰ—২, ৩, ছ, (নাই।)

- ৩৪ তৈৰবি...লাছাড়ি ॥—ছ, তাটিয়ালি ।
- ৪৯ লাছাড়ি...ছন্দ ॥—২, ৩, বড়াৰি বাগ ॥ ছ, বাগ পটমঞ্জৰি ।
- ৫৫ তাৰাসবে...ধনমাল ॥—২, ৩, তাৰসে সাজিয়া দিল বন ॥
ছ, তৰাসে পঠায়া দিল মাল ।
- ৬২ যত...ভুবন ॥—(ছ পুথিৰ পাঠ ।)
- ৬৭-৭৩ বাবহ...হাব ॥—ছ, অতিনৰ জলধৰ দৰশে সোনাৰ ।
তাহাৰ উপৰে শোভে মুকুতাৰ হাব ॥
- ৭৫ পয়োতৰে...কিঙ্কিনী ॥ ২, ৩—১,
শ্রোণিতৰে তার বতি তিবিনি কিঙ্কিনি ।
ছ, শ্রুণি-ভাবতৰে আতি বলিত কিঙ্কিনি ॥
- ৭৬ (আৰম্ভতে)—২, ৩, নয়ানে কাজল বেখা দিয়াত সন্ধানে
বিধি ভোল জাএ কিবা আনৰ বান্ধানে ।
- ছতিআৰ...বিধি ॥—২, ৩, বিধাতা লিখন জে দোদন সুধানিধি ॥
নাজানি কোনকপ নিৰমিল বিধি ।
- ৭৮ সিসিৰ...আগুসাৰ ॥—২, ৩,
সিসেকৃত সিঙ্কুৰ মুখ চান্দেৰ আকাৰ ।
ছ, শৈশৱ খণ্ডিয়াসে যোৱন আগুসাৰ ।
- ৯৭ ঠাকুৰে লফৰে জেবে—২, ৩, গোসানিৰ বোলে জদি
- ১০৪ মনে ডাকিয়া ॥ ২, ৩—১, ছ, (নাই ।)
- ১০৫ ভাটিয়ালী...ছন্দ ॥—২, ৩ বাগ বসন্ত ॥ ছ, বাগ ভাটিয়ালী ।
- ১১৫ কামসেনা—২, ৩, ছ, চিত্ৰলেখা
- ১১৬ আমাৰ...সনে ॥—১, (নাই ।)

১২৬-১২৭ দেৱী...পড়ে ॥—২, ৩

দেৱী বোলে কামসেনা বাক্য শুন পাছে ।

উসাকপ ধৰি জাও অনিৰুদ্ধ কাছে ॥

ৰাইতে ২, ৩—১, ছ, ৰাতি

১২৯ বান্ধিলা...হৰসিত—১,

বান্ধিলা লোটনি দিয়া মালতিৰ খোপা ।

ছ, বান্ধিলা লোটন তাই মাথুৰিৰ সেতা ॥

১৩০-১৩১ চন্দন...পথে ॥—১, চন্দনৰ তিলকত মাৰত আগৰ ।

কপালে প্ৰকাশে দিব্য ৰেখা সিদ্ধুৰৰ ।

কুচৰ উপৰে পৰিধান নেত বাস ।

কটাক্ষে ভাঙ্গিতে পাৰে মুনিৰ ধিয়ান ।

দেৱিৰ আজ্ঞায় চলি জাহ্নবী দ্বাৰকাক ।

১৩৮, ২৫২, ৫০২ ৰামগিৰি ৰাগ—২, ৩, ৰামকিৰি ৰাগ ।

১৩৯ লাহাৰি—২, ৩, লহড়ি, ছ, লহৰী

১৪১ অঙ্গমোৰ—২, আঙ্গমোড়া, ছ, অঙ্গমূৰা

১৪৭ পটমঞ্জৰি ৰাগ—ছ, ৰাগ—গুহাই ।

১৪৮ চান্দ...আৱসে । ২, ৩,—১,

সপনে কামিনি : দেখিয়া তেখনি : কুমাৰ মদন হতাসে ।

ছ, সপনে কামিনী, দেখিয়া তখনি, কুমাৰ মদন তোলে ।

ৱচন মিনতি নামানি হুস্তনে, বুজায় ধৰি আঞ্চোলে ॥

চান্দ জিনি তোৰ, মুখ মনোহৰ, অধৰ অমিয়া আশে ।

১৫১ নয়ন...জজ্জৰ ১, ছ—২, ৩,

কটাক্ষ নয়ন বানে : আমাক হানিল

প্ৰাণ...পাছে ॥ ১, ছ—২, ৩, প্ৰাণ জায় বজনী পোআইল ॥

- ১৬০ স্বস্ত স্মৃপট—ছ, তহু স্মুট
 ১৬৬ সোপনে তোমাৰে ॥—২, ৩, ভূমিত বসিয়া কুমাৰ হে :
 বিকল কামসৰে :। বিবহেৰ তাপে শ্রাণ ধৰিতে নাপাৰে।
 ছ, সপনে কি মোৰ হৈয়া গেলৰে।
 হৰি হৰি কাৰে নাবোলে এড়িয়া গেল মোৰে ॥
 হৰি হৰি কোন লাচাৰে বুজাল তোমাৰে।
- ১৬৯-১৭০ বঞ্নিৰ...কেমনে ॥ ১, ৩,—১, (নাই।)
 ১৭৫ ববাড়ি...ছন্দ ॥—২, ৩, বাগ বড়াৰি ভাটিআলি ॥
 ছ, বাগ—গুহাই।
- ১৮৪-১৮৫ ছত...চমকাৰ ॥—ছ, (নাই।)
 ২১২ (২, ৩)—১, (নাই।)
 ২২৮ মহৰি—২, ৩, স্মৃ, ছ, মসাৰি
 ২৩২ মঞি...পতি ২, ৩,—১, ছ,
 মঞি জদি জানো : হেন মতি তোমাৰ :
 কি কাৰ্য্যে বড়াইলো নেহা [দেহা]।
 মদনবানে : সব দেহা দেহে : হৰিব দাস পিতাম্বৰে কহে ॥
- ২৩৩ লাছাডি...বাগ ॥—২, ৩ ভাটিআলি বাগ ॥
 ছ, বাগ অহিৰ।
- ২৮৫ গোণ্ডগিৰি...ছন্দ ॥—২, ৩, বাগ মঞ্জৰী ॥
 ছ, বাগ—গোৰে গীৰি।
- ২৯১ জত...পবসনে ॥—২, ৩, (নাই।)
 ৩০২-৩১৬ ময়ূৰ...অবতাৰ ॥—২, (নাই।)
 ৩২১ ববাড়ি বাগ—ছ, বাগ ভাটিআলি।
 ৩৪৫ মল্লাৰ...ছন্দ।—২, ৩, (নাই।) ছ, তথা বাগ (ভাটিআলী)

- ৩৬৭ সোণাৰ ওৱাৰি—১, জোজন উপৰি'
২, ৩, স্তম্ভ দিছে আৰি ২
- ৩৬৮ কতোক্ষনে...হাতাৰি ॥—১, (নাই ।)
- ৩৭১ ভাবট—২, ৩, লেঙ্গুৰে ; ছ, লাঙ্গুলে
- ৩৭১ ভয়ে...সাৰে ॥—১, (নাই ।)
- ৩৭৬ নাৰদেৰ...হাৰাইলু ॥—১, ছ, (নাই ।)
- ৩৯৮ সে...দেখা ॥—১, (নাই ।)
- ৩৯১ সেনা...নিশেষ ॥—১, সেনা নিদ্রা গেল আছোআস ॥
- ৪২০ গগনে...জলাসয় ।—২, ৩, (নাই ।)
- ৪২২ কিবাসে...বধিতে ।—২, ৩, ছ, (নাই ।)
- ৪২৩ সুন...নগৰ ।—১, ছ, (নাই ।)
- ৪৫৫-৪৭৬ কুভাণ্ডনন্দিনি...মনমন ॥—১, ছ, (নাই ।)
- ৪৮২-৪৮৪ এৱে...গুণৱতি ।—১, (নাই ।)
- ৪৮৫-৪৮৮ চিত্ৰৰেখা...বিদ্যাধৰি ॥—১, ছ, (নাই ।)
- ৪৯১ কোকিলা—২, ৩, কুকিলা
- ৪৯৪ (আৰম্ভতে)—২, ৩,
গোৰি সঙ্গে কেলি জেন কৰেন শঙ্কৰে ।
সচিব সহিত জেন মিলিছে পুৰন্দৰে ॥
উসায় কুমাৰে জেন সেহি পটন্তৰ ।
অলক্ষিনি উসা কৈল কুলেৰ থাঙ্কাৰ ।
- ৪৯৭ আমাৰ...ভোজন ॥—২, ৩, (নাই ।)
- ৫০০ (তৃতীয় শাৰীত ৩ পুথি হঠাৎকাৰে শেষ হৈছে ।)
- ৫০৩ সংসাৰ...খজাৰে ॥—ফলিৰ প্ৰমাদ ঘোৰ কে বাখিতে পাৰে
- ৫২২ মনুমান—২, অনুমান ।

- ৫২৯-৫৩০ সুনীয়া...দৈত্যৰায় ॥—২, (নাই ।)
- ৫৫৬ বাগ বামগিৰি—২, বামকিৰি বাগ । ছ, বাগ—পটমঞ্জৰি ।
ছ, (গীতৰ প্ৰতি কলিৰ শেষত) না হা বে ।
- ৫৮৫-৫৮৮ অনেক...অতি ।—১, (নাই ।)
- ৫৮৯ বিৰপনা—২, (বিৰপানা)
- ৫৯০ দিআৰে...২, দেআৰ
- ৬১২ বামগিৰি বাগ—২, চ, গুঞ্জৰি বাগ ॥
- ৬১৫-৬৫৬ গোবিন্দদাস • শূকালে ॥—২, (নাই ।)
- ৬৭৩-৬৭৭—কথা...ঝাটে—১, (নাই ।)
- ৬৮৭ গোণ্ডগিৰি বাগ—২, গুঞ্জৰি বাগ ॥ ছ, বাগ—পটমঞ্জৰি ।
- ৭০০ গোদাঙ্গুলি—ছ, গোদাঙ্গৰী
- ৭.৭ —১, (নাই ।)^১
- ৭৬৮ বাগ ধনশ্ৰী—২, ধান্‌সি বাগ ॥ ছ, বাগ—পট মঞ্জৰি ।
- ৭৭৭ আহৰ বাগ—ছ, তথা বাগ । (= ধানচি)
- ৭৮৫ অহিৰ বাগ—২, গণ্ডগুলি বাগ ॥
- ৮১৩-৮১৪ হেন...চুৰি ৮২০-৮২২—১, (নাই ।)
- ৮৪৭ নিশঙ্কহৃদয় দেৱ বৈসে স্বৰ্গ মাঝ ।—(২ পুথি এই শাৰী
পদতে শেষ হৈছে ।)
- ৮৪৯ কলাত...চন্দন ॥.. ছ, দেখি উতলিল কোন যুৱতীৰ মন ॥
- ৯০৫ অঘাতি—ছ, ঘটি নয় ।
- ৯১৯ ব্যাগম পক্ষি—ছ, বিহঙ্গপতি ।
- ৯৩৮-৯৩৯ দূত...শৰীৰ ॥—১, (নাই ।)
- ১০১৮ অহিৰ...ছন্দ ॥—ছ, বাগ—ধান্‌ছি ।
- ১০২৯ মল্লাব...ছন্দ ॥—ছ, বাগ পটমঞ্জৰি ।

১০৪৭ নয়ন...লেছাৰি ॥—ছ, কোটৰ সবে আখি চাৰি চাৰি ॥

১০৫৫ কতোবা...স্থল ।—১, (নাই ।)

১১৩৯ বামগিৰি ..ছন্দ ॥—ছ, বাগ পটমঞ্জৰি ।

১১৫৭ নাগ...ছন্দ ॥—ছ, বাগ গুঞ্জৰী ।

১১৭৮-১১৯৭—১, (নাই ।)

১২৫৮ (আৰম্ভতে)—ছ, মহাকাঁল নাম থৈয়া বথত তুলিয়া ।

স্বৰ্গ হতে আনি তাক অমৃত পিয়ায়া ॥

বানান্তৰ সঙ্গতি কৰিয়া গঙ্গাধৰ ।

কৈলাসক গেল তিনি ভুবন ঈশ্বৰ ॥

১২৫৯ নাট...ছন্দ ॥—ছ, (নাই ।)

১২৮৮—১, আৰোবাব সোধে উবা জুন্ধৰ কাহিনি ।

আৰ পাছ কথা নাহিকয় কতোখানি ॥

[এই শাৰী পদতে ১ পুথি শেষ হৈছে । ইয়াৰ পিছৰ
পদখিনি ছ পুথিৰপৰা দিয়া হ'ল ।]

১৩৯০ বাণ...শশাঙ্ক (অসমীয়া সাহিত্যৰ চানেকি, II, ii)—ছ,

সখি (শশী ?) পঞ্চ (গাংক ?) ঋতু বাণ শকাব্দ ।

শব্দ-নির্দেশিকা

সংস্কৃত-চিহ্ন : আ°—আববী। ফা°—ফার্সী। গ্রা° অ°—প্রাচীন অসমীয়া।
কা°—কামৰূপী। ব°—বঙলা। হি°—হিন্দী। স°—সংস্কৃত। অ°—অসমীয়া।
তু° ক°—তুলনা কৰা। সমান চিনে ব্যুৎপত্তিগত সম্পর্ক বুজাইছে। মূল শব্দৰ
লগত সৰু বন্ধনীত দিয়া শব্দবোৰ পাঠান্তৰত আছে বুলি বুজিব লাগে।

অঘাতি ৯০৫—ঘণ্টা [স°* অৱঘটিকা]।

অঙ্গমোৰা ১৪১—এঙামুৰি।

অজিন্ম ৫৪১ = অজিন। পছ-ছাল।

অঞ্জনগঞ্জন ৯৬৬—অঞ্জনৰ দৰে ক'লা।

অথিতি ৪৮১ = অতিথি।

অভিনৱ ৫৭—নতুন।

অস্তি ১০৭১—(মৰা মানুহৰ) হাড়।

অস্ত ১২৫৬—তথাস্ত; সেয়ে হওক।

আউ ৮৯৯ = আয়ু; আয়ুস।

আউধ ৯৩৯, ৯৫৯ = আয়ুধ। অস্ত্র।

আওাস, আওঁস, আস্তাৰ, আস্তাস, ১২৪, ২৫, ১৩৪, ৩৬৮ = আৱাস।
ঘৰ।

আগুনি ২৩১, ৪১০ = অগ্নি; জুই।

আগুসাৰ ৭৮ = অগ্ৰসৰ।

আজিকাৰ, আজুকাৰ ২৫১, ৪১১—আজিব [স° অদ্য + *কৰ্য]।

- আড়নয়নে ৯২, ১৩৯—কেবাহিকৈ ।
- আতুল ৭৬৯=অতুল ।
- আনল ২১৭, ৩২৮, ৪২০=অনল ।
- আপোড়া ২৩১—আধাপোৰা ; নোপোৰা ।
- আবুধ ১১৫০=অবোধ ।
- আবেৰ ছায়া ২৩০—অভচ্ছায়া ; ডাৰৰৰ ছাঁ ; মিছা কথা ; মিছা আশা ।
- আমোল ১৫৬=অমূল্য ।
- আয়তা ১৩২৬—আয়তী ; সধরা স্ত্রী [স° অরিধরা +] ।
- আলগত ৪৪০—আলাসত ; ওপৰেদি ; নলগাকৈ [স° অলগ্ন] ।
- আলক্ষনি ৩৪, ৪৭, ৫৩৯, ৭৭৫—কুলক্ষণী [তু° ক° আলখণীয়ে পোৰা] ।
- আলক্ষনে ২৩০, ৫১৮, ৭৭৯—কুলক্ষণত ; কুলক্ষণত ।
- আৰস, আৰসে ১০, ১১৭=অরশ্বে ।
- আবোআস্থ, আসোৱাস্থ ২২৩, ৮৭০—অবস্থ । অবস্থি ; অশান্তি ।
- আস্থক, আস্থখ ১০৩, ১১৪, ৪৩৭—অস্থখ ; অশান্তি ; অসন্তোষ ।
- আস্থে ৫৯৬=আইসে । আহে ।
- ইসাদণ্ড ৬২৫, ৭২০, ৯৪৯=ঈষাদণ্ড । ৰথৰ যুঁৱলিৰ ডিলা-মাৰি ।
- ইহে ১৩২৯—এওঁ ; এয়া ।
- উঝাল ৭০৯—চাট ; কোব ।
- উতুজোগ ৫৯১, ৮৯০=উত্তোগ ।
- উতুৰোল ৬৩৬—উত্তারল ।
- উদিৰ ১৩০৫—উদং ; খালি ।
- উদিস, উদেস, উদ্দেশ, ১৯৭, ৮৩৩, ৮৩৮, ৮৫১=উদ্দেশ । ঠিকনা ;
বাতৰি ; থবৰ ; অহুসন্ধান ।
- উপযোগ ৬০৮, ৬৯৫—উপযুক্ততা ।

উপিহাস ২০১, ৪৫০ = উপহাস ।

উলোল ১১৫৩—টলবল ।

ঋত, ঝিত ১৯২, ২১৮, ৪২৪ = বীতি । ধৰণ ।

ঋদয় ১৭৭, ৪২১, ৫৩৪, ৮০৬, ১০৩৩ = হৃদয় ।

ঋষিকেশ ৭৯৬, ৮৯২, ৮৯৯, ৯৫১ = হৃষীকেশ । ইন্দ্রিয়-অধিষ্ঠাতা, ভগৱান ।

একবাড়ি ৫৭৩—একেবাৰতে ।

একেশ্বৰ ৫৬১—অকলসৰ ; অকলসৰীয়া ।

ওৱাৰি ৫৬৭—ঘৰ-বাৰী [স° উপকাৰিকা] ।

কঙ্কয়ে ৭৫—শব্দ কৰে ; জুন্জুনায ।

কটোৰ ১৪১—পাত্ৰ ; কটোৰা ।

কণ্ডাৰ ১৫৯, ১২১২ = কৰ্ণধাৰ । গুৰিয়াল ।

কতি, কথা ১৬৫, ১৭৬, ২২৪, ২৩৪, ৪০০, ৪০১, ৪৯৫, ৬৮৩, ৭২৪

—ক'ত ; ক'লৈ ; কোন ঠাই [স° ক-ত্ৰ] ।

কথা, কথায়ে ৮৬৪, ১০৫৯—ক'তো ।

কন্ধ ৪৯, ৩০০ = স্কন্ধ ; কান্ধ ।

কপালি ১০৬৮ = কপালী । কাপালিক ; হাতত লাওখোলা লৈ ফুৰা

সন্ধ্যাসী । (কাপালী শিৱৰ এটা নাম ।)

কৰ-সাখা ৭৩ = কৰ-শাখা । হাতৰ আঙুলি ।

কৰোগত ২১৪ = কৰগত । হস্ত-গত ; আয়ত্তাধীন ।

কাতি ২১৯, ৭৮০—কটাৰী ।

কাপ ৫৬৭ = কাঁপ = কম্প । কঁপনি ।

কামআগি ২৬০ = কাম-অগ্নি । কাম-ভাবৰ পোৰণি ।

কামাগনি ১৯৫, ২৫০ = কামাগ্নি । কাম-ভাবৰ পোৰণি ।

কাৰ্ত্তিক-যে-বিৰ্য্য ১২২১—কাৰ্ভবীৰ্য্যজ্জুন ।

কালাদনে ১৩৮২—কালৰ শেবত ; সময়ৰ অন্তত ।

কাহালি ১৩৫৪, ১৩৮১—(১) কালি ; কালিয়া ; (২) [স°] কাহলা ;
এবিধ ডাঙৰ ঢোল ।

কিংশুক, কিংমুক ৭৯, ২১০, ২২৭—কিংশুক ; পলাশ ।

কুলিস ৫২, ৩০১=[স°] কুলিশ, কুলীশ । ইন্দ্রৰ বজ্র ।

কেনঠান ৭৯৩—কেনেকৈ ?

কৈয়াৰ ১৯২—কোঁৱা [অমুজা] ।

কৈদান ৮৪৭—কেতিয়াও ; কোনোমতে ।

কোলে ১০১, ১০৭৩—ওচৰত ; কাষত (স° কুল) ।

খজাৰ, খজাৰি, খাজাৰ ২১৬, ২৭৮, ৪৯৫, ৫০২, ৫০৩, ৬১০—কলঙ্ক ;
কেলেঙ্কাৰি ।

খণ্ডিয়া ৬৮—খণ্ডন কৰি ; নষ্ট কৰি ।

খিতি ৫২৮—পৃথিৱী [স° ক্ষিতি] ।

খিতিতল, খেতিতল ২৪১, ৩০৮, ১১৫৩=ক্ষিতিতল ; পৃথিৱী ; মাটি ।

খিধা ১৯৮, ৪৯৭=ক্ষুধা । ভোক [তু° ক° ব° খিদে] ।

খোড়া ৪৮৭—বাটি [তু° ক° খুড়ি-বাটি] ।

গাঙ্গ ৩৪৫—গঙ্গা । নৈ ।

গিধিনি, গুধিনী, (গুধিনি) ২৯, ৯৪৮, ১১৫৫=গুধিণী । শগুনী ।

গোধামূলি, (গোদামূলী) ৭০০=গোধা-অম্লবীৰ্যক । ধেনুৰ গুণে
নাকাটিবলৈ বাঁও বাহত পিন্ধা আঙঠিৰ দৰে কৰা ছালৰ
আৱৰণ ।

গোষ্ঠ-বেণু ২—গৰু-চৰণীয়া পথাৰৰ ধূলি ; গৰুৰ ভৰিৰ ধূলি ।

চমকাৰ ১৮৫=চমৎকাৰ । চমৎকৃত ।

চামুৰমথন ৯০৩—চামুৰ দৈত্যৰ সংহাৰকাৰী ।

চাম ৫২৪ = চৰ্ম্ম । ছাল ।

চুৰ ৭৪১, ১১৮৭ = চুৰ, চূৰ্ণ ।

চৌধসাস্ত্র ১১০৪—

ঋগ যজু সামবেদ

অথৰ্ব মীমাংসা তৰ্ক

জ্যোতিষিকা কল্প ত্ৰায়নীতি ।

ব্যাকৰ্ণ পুৰাণ নানা

ছন্দ নিকন্ত য়ে শ্রুতি

এহি চৈধ শাস্ত্র জানিবা নিছিতি ॥

—এখনি পুৰণি পুথি (অসম সাহিত্য সভা)

চৌক্ষে চৌক্ষে ২০৪, ৩৫০—চকুৰে-চকুৰে ।

ছন ৫৬৯ = ছন্ন । ধ্বংস ।

ছাৰ ১৬৬, ২১৮—সামান্ত্র ; হীন ; নিন্দিত [স° ক্ষাব] ।

ছুত ২২৮, ১২৯৬ = [স° চুত] । আম গছ ; আমৰ মল ।

জজ্জৰ ১৫১—জজ্জৰিত ।

জড়াজড়ি ১৯—সাবটা-সাবটি ।

জাঞাই ৫৭৬ = [স°] জামাত্ৰ ; জোঁৱাই ।

জাৰ ৪৯৫—উপপতি ; গুপ্তপতি ; গুপ্তপতি-গ্রহণ ।

জালি ৬৭—জাল ।

জুহু, জেনি, জোন, জোনে, জোনো ১৫১, ১৫২, ৫৭২, ৯৮১, ১২১২,

১২২৯—যেন ; জানোচা [স° যৎ-ন] ।

জুয়া ১৫৫২—জুৱা ; [স°] দ্যুত ।

জোতি ১৩৭১ = জ্যোতি ।

ঝড়িয়া ৫২৪—একেলগ হৈ ; জাক পাতি ।

ঝাণ্টে ১২২৮—সোনকালে [স° ঝটিতি] ।

ঝাতিকাৰ ৬২৯ = জাতিকাৰ [স° জ্যোতিকাৰ] । হুন্দৰ ; পোহৰ ।

ঝাৰে ৫১৮—লৰায় ; উচালে ।

ঠেকি ৭৯, ৫৭১—ঠেকা খাই ; স্পৰ্শ কৰি ।

ঠেকিলে ১০৫৮—পৰিলা ; সোমালা ।

তুৰিতে ৭২৬=তুৰিতে । বেগাই ।

তোমৰ ৭১৩, তোমল ১১৯৬—গদাৰ নিচিনা এবিধ অস্ত্র ।

ত্ৰিভুৱনবন্দি ৭৯৯=ত্ৰিভুৱন-বন্দনীয়া ।

ত্ৰৈলোক্যমুহনি ৪০৬=ত্ৰৈলোক্য-মোহিনী ।

থুআ ১৭৩, ১০০৮, ১২৪০=[প্রা° অ°] থৈয়া । থৈ ।

থুয়া ২৩৪=[প্রা° অ°] থৈয়া । থৈ ।

দৰি , দিৰি ৩৪৭, ৮৬২—গহ্বৰ , দ ভৈয়াম [স° দৰী] ।

দশনখ ২১০, ১০৫০=দশনখ । এবিধ অস্ত্র ; হাতৰ দহটা নখ ।

দসমি অৱস্থা ৯৫৪—মৃত্যু-দশা ; মৃতপ্ৰায় অৱস্থা ।

দক্ষিণঢাল ৮১৩, ১২৯৮—দক্ষিণ ফালে একতীয়া ।

দায়া ৮৭৬, ১২১৪=দয়া ।

দিআৰে ৬৯—দিয়ে ।

দিআৰে, দেওৰ, (দেআৰ) ৪৮২, ৫৯৫—দিয়া [অমুক্তা] ।

দিঘি ৮৫৭, ৮৬৩—পুখুৰী ; সৰোবৰ [স° দীৰ্ঘিকা] ।

দিনেস ৮৬৯=দিনেশ । সূৰ্য্য ।

দুকুল ১২৯৩=[স°] দুকুল । পাটৰ সাজ ; পাটল মেখেলা ।

দ্বিতীয়া ৭৬=দ্বিতীয়া (তিথি) ।

দ্বসঙ্গতি ৭৭৫--দ্বঃসঙ্গতি ; বিষঙ্গতি ।

দ্ব্যয় ৪৫৪=দ্ব্যৰ্জয় ।

দোসৰ ২৫০, ৬৫১, ৭৪৭, ১০০৭—সঙ্গী ; দ্বিতীয়জন [তু°ক° হি°
দুসৰা ; ফা° দোস্ত] ।

ধলমাল ৫০—ধল্লৰ পাত্ৰ বা টোপোলা ; কৰ [স° ধন + মল্ল ; তু° ক°
বনমাল] ।

ধনেশ্বৰ ৫৪=ধনেশ্বৰ । যক্ষপতি কুবেৰ ।

ধামালি ৯৩—ধেমালি ; লাহ-বাহ ; আনন্দ-খেলা ।

ধাৰান ৪১৮=ধৰণ । ধৰণ-ধাৰণ ।

ধিক ৫৭৫, ৬৯৭, ১০৭৯, ১২৪৫=অধিক [আগ্ৰহলোপ] ।

ধুথৰা, ধুথুৰা ৯২, ৫০৬=ধুতুৰা ফুল ।

ধেহু ১১৬৪—ধেহুকাম্বৰ ।

নঞান, নঞান ২৭১, ৫৮৮=নয়ন । চকু ।

নখাৱলি ৭৬—নখবোৰ ।

নন্দনি ৮১, ১৭৮, ৩১৬=নন্দিণী । কন্যা ; জী ।

নফৰ, লফৰ ১৪, ৯৭, ৩১৮, ১০০৫—দাস, চাকৰ [আ° নফৰ্] ।

নৰদান ২১৯, ৭৮০—নতুনকৈ শান দিয়া ।

নাঙ্গনে ৩৪৭—নবয় ; নোসোমায় [স° অংগ্] ।

নাঙ্গলি ৯০২=লাঙ্গলী । হলধৰ বলৰাম ।

নাঙ্গুল (লেঙ্গুৰ) ৮৫৫—নেজ ।

নাথুয়ো ৭৫৪—থোৱা নহক ; নথ'ৰা ।

নাদ ১০২৫—নিদিয়া ।

নালথয় ১৯৯—লক্ষ নকৰে ; নেদেখে ।

নিচ্চয়ে ৩৭৫=নিচ্চয়ে ।

নিদ্ৰ ১৩৩, ১৩৬, ২৩০=নিদ্ৰা ।

নিদ্ৰবান ৩৬৪=নিদ্ৰাবাণ ।

নিদ্ৰাইল ৬৯১—টোপনি নিয়ালে ; শুৱাই থ'লে ।

নিবাঞ ৯২৬=ছুমাণ্ড ।

নিববন্ধ ২৬১ = নীলিবন্ধ ; নীলীবন্ধ । (কঁকালৰ) কাপোৰৰ গাঁঠি ।

নিমথনিকংসবৈবি ৯০৩—কংস-বৈবী-মথনকাৰী । কংস-ঘাতক ।

নিশিত ১১১৬, নিযিত ১১১৫ = নিশিত । ধাৰ-যুক্ত ।

নিসানে ৫৯৬—শব্দেৰে [স° নিঃস্বণ] ।

নেত ১৩০—কাপোৰ ; পাটৰ কাপোৰ [স° নেত্র] ।

নেহা ২১৫ = স্নেহ ; প্রেম ।

নেহালি, নেহালিয়া ১৯৫, ৫৭৮—চাই ; নিৰীক্ষণ কৰি [স°
নি√ভান্] ।

নৈথেত্র ১৩৪৩ = নক্ষত্র ।

পটিস ৭১৩ = পট্টিশ । এবিধ ছুধৰীয়া অস্ত্র ।

পয়াতি ৬১৯ = পদাতি ।

পৰচাৰ ৪৮৯ = প্রচাৰ । প্রকাশ ।

পৰতেক, প্রত্যেক, ৬, ৭০, ২৮৭, ৫৮৫ = প্রত্যক্ষ । সমুখ, সাক্ষাৎ ;
সাইলাখ ।

পৰাধান ১১৬২ = প্রধান ।

পৰানি ৪৭৩—পৰাণ ; প্রাণ ।

পৰাৰ ৩২৩, ৩৯৬—পৰৰ ; আনৰ ।

পালিঙ্গী ১৬৪ = পর্য্যঙ্ক । পালেং ।

পাসাসাৰি ৪৮২, ৫০০—পাশা-শাৰী ; পাশাৰ ঢাল [তু° ক° 'পাতিল
পাশাৰ সাৰি হে', গীতি-ৰামায়ণ ১৪০] ।

পিঙ্গট ৫৪১, ৫৯৫—পিঙ্গল বা বঙচুৰা মূগা [তু° ক° নাঙঠ-পিঙঠ] ।

পিত ১১২৪, ১১৮৫—থুল হোৱা ; লগালগি হৈ দল পতা । [স° পিটা,
অ° পিট খোৱা] ।

পুতুনা ১৩১৮ = পুতনা ।

পৃথিত ৭৪৬ = পৃথিৱীত ।

পৃষ্ঠ, পৃষ্টি ৯১৩, ১৩৭২ = পৃষ্ঠ ; পিঠি ।

পৈৰে ৪৮৭ — পিৰে ।

প্ৰসঙ্গ ৬২৬ = প্ৰসঙ্গ । উজ্জল ।

বঝাইলো ১৬৬ — বাজ কৰিলো ; হেৰুৱালো ।

বদন ৭৩ — বসন ।

বৰণ ১০৫৫ — চুটি [স° বামন ?] ।

বৰাবৰে ৩৫৬, ৫৭৮ — পোনে পোনে [স°] ।

বলমাল ৭৪৬ — বলী ; মল্ল [স° বলৱান্ + মল্ল] ।

বাহ, বাহা ৪১৯, ৪১১ — চলাই নিয়া ।

বাহকি ৫৭১, ৭০০ = বাহুকি ।

বাহুড়িয়া, বাহুৰিয়া ৪২৩, ৭৫৬ — ঘূৰি ; উলটি [হি° বহুৰ্ণা ; প°
ৰ্যাঘুটয়্] ।

বিধূৰ্ম ৬৮, ৪২০ — ধোঁৱা নবলা ; দপ্‌দপীয়া ।

বিভূতি ১০৩০ = বিভূতি । ভস্ম ।

বিৰপনা, (বিৰপানা) ৫৮৯ — বীৰত্ব [তু°ক° হি° ৰাচ্পন্, ব°
দ্বৰন্তপনা] ।

বিৰহা অগুনি ১৭৬ = বিৰহাগ্নি । বিৰহৰ পোৰণি ।

বিৰায় ১১২ — বাহিৰ হঁহ ; ওলায় ।

বিৰোচন ১০৩২ — স্বৰ্ঘ্য ।

বিসিখে ১২৩৯ — বিশিখ নামে অস্ত্ৰেৰে ।

বিহা, (বিআ, বিভা) ৪৮৬ বিয়া [স° ৰিহাহ] ।

বিহিনে ৪৬২ — বিনে [ৰিনা + ৰিহীন] ।

বেড়ায় ৪০, ৮১৩ — ঘূৰি ফুৰে ; আগ বঢ়ায় ।

বেডায় ৮০৫—ঘুৰি ।

বেতলড়ি ৫—বেত ; এচাৰি ।

বেহাৰ ৬৮৩ = ব্যৱহাৰ ।

বৈৰাতি ১৩৪৮—কত্থাৰ লগত থকা সধৱা তিৰোতা ।

বৈসানৰ, বৈস্তানৰ ২৩৮, ২৮৬, ৩০২, ৩১০২ = বৈস্তানৰ । আগ্ন ।

বোলচাল ১০৬০—বোল-মাত ; কাজিয়া-পেঁচাল ।

বোলসিষা ৩৭৬—বোলহি ; আহি কৰ ।

বুদ্ধৰূপ ১২১৭—বুদ্ধ-ৰূপ ।

ব্যধি ১০০৪ = ব্যাধি ।

ব্যাগম ৯১৯—বিষাগোম ; বিৰাট ।

ভাবট ৩৭১—ভাও [স° ভাৱ-স্থ] ।

ভাস ৮২৬—স্বৰূপ ; নির্দিষ্ট ৰূপ [স° আভাস] ।

ভিণ্ডিপাল ৫৯৮—এবিধ অস্ত্ৰ ।

ভূসত্তি ৭১৩ = ভূষত্তী । এবিধ যুদ্ধাস্ত্ৰ ।

ভেক ৬১১, ৬১৪, ১১৫২ = ভেৰী । এবিধ বাগ্গ-যন্ত্ৰ ।

ভোলা ২০৭—ভেলেঙা ; বাগ-জাল নোহোৱা ।

মঞ্চ ২০, ৩৭, ২৯৮—মৰ্ত্ত্য ।

মজু ৯০৭—মোৰ [ব্ৰজ°, তু° ক° হি° মুখে] ।

মঞ্জৰি ৩৬৯ = মঞ্জৰী । মোচ ; ধোৰ ; ধুৰি ।

মহুমান ৫২২ = অহুমান । মনেৰে [স° মনস্ + অহুমান] ।

মন্দকটি ৭৫৪—কীৰ্ণজ্যোতি ; ম্লান ।

মালি ১১৬৪ = মল্ল । মাল যুঁজাক ।

মুকুট ১০৪৭ = মুকুতা ।

মুণ্ডিৰো ৭৮৩—মুণ্ডন কৰিম ; চুলি খুৰাম ।

মুসলি ৯০২—মুঘলধাৰী । বলৰাম ।

মেদিনী ২৫৫, ২৮৭, ৬১২ = মেদিনী ।

মোছল ১১৯৬—মুঘল (?) ।

মোৰচায়া ২৭৪—মুৰ্ছা যোৱাই ; পেলাই লৈ [স° মুৰ্ছা ? অ° মোচৰ্ ?]

যুগুনি ৭৮৯ = যোগিনী [তু° ক° অ° জিগিনী] ।

বজ্জনি ১৬৯—বজনী । নিশা ; বাতি ।

বসহায়া ১১৮৮—ডাক্ষোপ মাৰি [স° বস (ডাক্ষোপ)] ।

বাইতে ১২৮ = বাতি ।

বাধ ৪৭১—আবাধনা ।

বায় ২২৮—সূৰ্য্য ।

বিত ২১৮ = বীতি । নীতি ; নিয়ম ।

বীসিকেস ১২৩২, ১২৪৫ = ছবীকেশ । ইন্দ্ৰিয়-অধিষ্ঠাতা, ভগৱান্ ।

ৰূপস ৪৯৬, ৰূপস ৮৪৯ = ৰূপহ ।

ৰোমাৱলি ৯৭৯ = ৰোমাৱলী । নোমৰ শাৰী বা সমূহ ।

লখি ৯৪০—লক্ষ কৰা হয় [স° লক্ষ্যতে] ।

লাগল ৬৬৮—লগ [প্রা° অ°, কা°] ।

লুকি ১৯২—লুক ঢাক ।

লাহাৰি, (লহড়ি, লহৰী) ১৩৯—লাহ ; সৌন্দৰ্য্য [স° লাস + লহৰি] ।

লেখাৰি ১০৪৭—বাট ; শাৰী [স° বথ্যা-কাৰ] ।

লোউ ১২৫৪—লোৱা ।

লোটন ; লোটনি ১২৯, ১৫০—ওলমি থকা টিলা (খোপা) [স° লুণ্ঠ] ।

লোহো, ৫৩৮ = চকুলো [স° + *বোধ] ।

শৃকাল ২৯, ৫৫৫, ৬৫৬, ১০৫২ < শৃগাল ।

সইতৰি ২৩৬—লগৰী ; সৰী [স° সহিত*কৰিক] ।

সংহতি ১৩৮৩ = সঙ্গতি । সঙ্গত ; লগত ।

সকতি ৭১৩ = শকত ; শক্তি । শেলব দৰে এবিধ অস্ত্র ।

সচিপতি দিশে ৮৬৯—পূব দিশত ।

সনে ৪১, ৫৭, ৯৭—লগত ।

সপতি ৭৭২, ১১০৩ = সপ্ত । সাত ।

সপনে ২৭৯ = স্বপ্নে । সপোনত ।

সমতি, সামতি ১৭৫, ২৩৪—মনৰ ভাব ।

সবিল ৮৮২ = শবীৰ ।

সক ১৩০—মিহি ; পাতল ।

সসা ৩০৩ = শহা [স° শশ] ।

সসান ১০৭৪ = শ্মশান ।

সাঈ ৮০৭, সাঈ ৭৬৬ = শঈ ; শাঁখা । শঈৰ থাক ।

সাদ, সাধ ৫৭, ২১৫, ৩২৬, ৪২৭—ইচ্ছা ; কামনা [স° শ্রদ্ধা] ।

সাদ ৫৪৭—বাহাছবি ; দৰ্প ।

সিউ ৬৩০ = শিৱ ।

সিথ ১২১০ = শিখী । ম'ৰা চৰাই ।

সিথেক ১২০৯ = শিখীক । ম'ৰা চৰাইক ।

সিগতি ৯৫৬ = শীঘ্ৰে ; সোনকালে [স° শীঘ্ৰ] ।

সিঙ্ঘ ৫৬৯, ৫৭৬ = সিংহ ।

সিঙ্গৰ ২৫৪—শিতান [স° শিখৰ] ।

সুখানন্দ ১৩৫ = সুখ-নিদ্রা ।

সুগুণ ৯০৪ = সুগ্ৰীৱ ।

সুতমু ৬৯—কামদেৱ ।

সুতৰণ ২২০, ২৪২, ২৪৩, ২৪৬, ৭৯৭—সৌৱৰণ [স° স্মৃত + স্মৰণ] ।

সুতে ১৮৭—শোৰে [স° সুপ্ত, প্রা° সুত্ত] ।

সুবানৰ ২০৯—বানৰ-শ্ৰেষ্ঠ ।

সুস্পিবা ৭৫১=সমৰ্পিবা ; সঁপিবা ।

সুস্পিলো ৭৭৯=সমৰ্পিলো ; সঁপিলো ।

সুৰ ৫৫৬=স্বৰ ; সূৰ্য্য ।

সুৰতি ১৫৬—শৃঙ্গাৰ ; কাম-সভোগ ।

সুৰশ্বৰি ৯৩২=সুৰেশ্বৰী । গঙ্গা ।

সুস্পট ১৬৮—ৰতি-কাতৰ (?) [? স° শৃঙ্গাৰ + লস্পট] ।

সোপন ৪১ ; ১৭৫, ৩১২=স্বপ্ন ।

স্বৰন ১২৩, ৭৯৭=স্বৰণ ।

স্বস্ত ১৬০, ১৯৭=স্বস্থ ; সুস্থ ।

স্বস্ত ২২৪—সুস্থতা ; স্থিৰতা ।

স্বস্তে ১৮৪—ধীৰে-সুস্থিৰে ।

হনে ৪৮২=হস্তে । -ৰপৰা ।

হয়গৃণ ৮৪১=হয়গ্ৰীৱ ।

হাঙ্কাৰিলা ৮৯৫—মাতিলে [প্রা° হক] ।

হাতাষ ৩৬৮=হতাশ ।

হাতাস, হতাস ১৬৪, ২৫৯, ২৬৪—অমূৰ্ত্তক অভিনায ।

হিংসীনি ৬৩০=হ্ৰেষণ ; হ্ৰেণা । ঘোঁৰাৰ চিঞৰ ।

হতাস ৬৮, ১৬৪, ৩২৯, ৫৫৭=হতাশন । অগ্নি ।

হেঠমাথা ৯৮, ২৮২—তল-মূৰ [স° অধস্তাৎ, প্রা° হেট্ট] ।

হেনৰিত ১৯২—এনেকুৱা ।